

»Nočemo farme! Nočemo škodovati sosedom!«

Ustanavlja se konzorcij za odkup

Stran 2

Oče in mati v boju za sina in hčerko

Lidija Pečnik je iz vrta in šole odpe-
ljala otroka – Bojan Borko je sprožil
sodni spor, da bi otroka dobil nazaj

Stran 3

Devet tisočakov za dva meseca dela

Nekdanji direktor pravi, da želi
dobiti samo to, kar mu pripada –
Pripravljen je na sporazum

Stran 3

Sprehod po Ljutomeru

Čeprav ljudje pogrešajo senco
na Glavnem trgu, je glavni
razlog za »mrtev« trg drugje

Stran 8

Če bi čas zavrtila nazaj, ničesar ne bi spreminjala

... o umoru, priporu, sojenju, poslu

Stran 29

VESTNIK

MURSKA SOBOTA, LETO LXIV, ŠT. 39, ODGOVORNA UREDNICA MAJDA HORVAT, CENA 1,80 €

27. SEPTEMBRA 2012

Po sledeh

Ostal brez nog in si vzela življenje?

*Govorice o fantovščini,
ki je šla čez vse meje*

Govori se, da se je neka fantovščina, kot je slišati v eni od različic na ljutomerskem koncu, spet po drugi nekje drugje, končala tragično. Bodoči ženin je menda izgubil obe nogi in umrl zaradi sepse. Nekateri uporabniki na forumih gredo še dalje – nesrečnik naj bi si po amputaciji nog sodil sam. Če povzamemo glas ljudstva, so ženina, ki je pred poroko pripravil fantovščino, obuli v gumijaste škornje, v kate-re so brizgnili poliuretansko peno. Naslednje jutro po koncu zabave pa je bilo že prepozno. Ker je pena onemogočila pretok krvi, so noge preprosto odmrle.

Zgodbo smo preverili pri Jožefu Prši s Policijske uprave Murska Sobota, ki je odgovoril, da pomurski policisti primera z opisano vsebino niso obravnavali niti niso o tem seznanjeni. Dodal pa je, da so govorice tudi njim prišle na uho.

Nobena skrivnost ni, da nekatere fantovščine uidejo nadzoru in presežejo mejo dobrega okusa. O tem smo govorili z Jelko Pšajd, etnologinjo in višjo kustosinjo Pomurskega muzeja. Kot pravi, se to zgodi zaradi neumnosti, nepoznavanja preteklih šeg in navad, nespoštovanja osebe, ki ji to pripravljamo, in preveč popitega alkohola. Fantovščina ima dva pomena: »Prvi je moška družba neporočenih fantov – fantovska skupnost, ki skrbi za red, mir in varnost na vasi in za družabnost. Sprejem v fantovščino je dal največkrat pravico do vasovanja. Drugi pomen fantovščine pa je pogostitev, ki jo pred poroko pripravi ženin svojim prijateljem v slovo od samskega stanu. Nanjo so bili praviloma povabljeni neporočeni, danes je sicer drugače.« Jelka Pšajd je povedala, da nošenje križa in klečanje na kolenih na fantovščini verjetno simbolno pomeni zakonski stan: »Mož z ženo dobi na pleča tudi križ. To je najverjetneje prišlo z moške strani in pomeni šalo, ki si jo je nekdo najbrž izmislil in se je prijela fantovščin.« Torej v tem primeru, kot pravi etnologinja, ne moremo govoriti o šegi, ampak bolj o vsebini fantovščin.

Andrej Bedek

Tegobe in radosti, ki čakajo študente

Novo študijsko leto

Študenti se bojijo morebitne uvedbe šolnin, veselijo pa se spoznavnih večerov

Novo študijsko leto že trka na vrata. Kot se zdi, niso na udaru le zaposleni in (bodoči) upokojenci, ampak so v negotovosti tudi študentke in študenti. Bo novela Zakona o visokem šolstvu, ki jo namerava vlada v kratkem sprejeti po nujnem postopku, res prinesla šolnine? Prav to se sprašuje tudi Sara Recek iz Kupšinec, od ponedeljka študentka tretjega letnika živilstva in prehrane na Biotehniški fakulteti v Ljubljani, saj bi prihodnje leto po diplomskem seminarju rada nadaljevala študij, a bo to precej težje izvedljivo, če bo treba plačati šolnino. Kot večino študentov tudi njo skrbi, ali bo uspešno opravila izpite in druge študijske obveznosti, ki jo čakajo. Hkrati pa je z mislimi že pri novih spoznavnih večerih, namenjenih študirajoči mladini. »Tudi sprostitvev mora biti, da lažje in bolje študiramo,« zagotavlja vsem zaskrbljenim staršem (bodočih) študentov. J. D. FOTOGRAFIJA NATAŠA JUHNOV

V premislek

RAZVOJNI SVET »NABORA PROJEKTOV«

J. Votek

Pomurje je dobilo nov Razvojni regionalni svet – telo, ki naj bi določilo smer razvoja regije v naslednjih sedmih letih in hkrati zagotovilo ustrezno finančno podporo za uresničevanje razvojnih načrtov.

Od sveta je odvisno, ali bo regija uspela dohiti slovensko razvojno povprečje, tudi zaradi tega, ker bo leta 2015 nehal veljati pomurski zakon. To, kar smo videli na začetku, poraja dvome. Najprej na videz banalno vprašanje o načinu odločanja. Zakon štiti predstavnike lokalnega interesa s tem, da njihov glas šteje dvojno, in to zaradi zaščite interesa malih lokalnih skupnosti, ki lahko hitro postanejo plen medsebojnega kupčkanja velikih občin in gospodarskih interesov. Zato pri glasovanju, če to ne bo enakovredno, ne gre za vprašanje prvo- in drugorzrednosti. Naslednja mina je predlog sestave odborov. Soboški župan Anton Štihec je iz protesta odstopil kot član odbora za gospodarstvo. To je izzvalo nekaj ciničnih reakcij, nihče pa ni poskušal oceniti tega dejanja po vsebinski plati. Ne za Antona Štihca, ampak za mestno občino, ki ima vrsto institucij regionalnega značaja, je zato nedopustna njena popolna marginalizacija znotraj sveta z dodeljenim članstvom v nekem odboru kar tako. Zaradi zaščite interesa občine in nelogičnega ravnanje predlagatelja sestave odborov je njegova poteza edino razumljiva. Štiheva odločitev o odstopu in zahteva po oceni zakonitosti poslovnika glede sprejemanja odločitev pred člani postavljata jasno zahtevo, da sami opredelijo vsebino svojega dela in pravila igre ter začno enkrat delovati v obratnem zaporedju, kot so počeli zdaj, ko so samo potrjevali predloge, ki so jim jih pripravljale institucije, sicer se spet lahko zgodi, da bo razvojni program regije najobsežnejši v Sloveniji, vendar na operativni ravni ne bo nič več kot naštevanje t. i. »nabora projektov«.

Nepreslišano

KARİKATURA ANTON BUZETI

Vestnikovi naročniki dobijo **VEČ!**

KEMA

30 % popusta* za nakup vseh izdelkov blagovne znamke KEMA

Popust je unovčljiv v Gradbenem centru Keme Puconci in v Salonu keramike in kopalnic KEMA Murska Sobota.

Akcija velja do vključno 4. 10. 2012.

*Popust velja na maloprodajne cene.

Pri uveljavljanju ugodnosti je treba predložiti Vestnikovo kartico naročnika in ta izrezek iz časopisa. Za nove naročnike velja izpolnjena naročilnica za časopis Vestnik.

Naročnik

ISSN 0351-6407

Senje za učenje in vseživljensko učenje za odrasle v pokrajini ob Muri

Ponudba čedalje večja, sredstev vse manj

Svetovalno središče M. Sobota je v devetih letih opravilo 12.084 individualnih in 623 skupinskih storitev – Strokovni aktiv poziva ministrstvo

Minuli petek je potekalo v prostorih Ljudske univerze Murska Sobota že 14. Senje za učenje, kakor se imenuje organizirano informiranje in svetovanje o različnih možnostih izobraževanja odraslih v Pomurju. Koordinator prireditve je Svetovalno središče Murska Sobota, katerega strokovni aktiv se je sestel dopoldne istega dne. Na seji sta mag. Cvetka Sreš (Zavod RS za zaposlovanje OS Murska Sobota) in Zlatka Lebar (Srednja zdravstvena šola Murska Sobota) predstavili model in rezultate Peer Review – kolegičnega presojanja kakovosti in izkušnj sodelujočih partnerjev. Sprejeli so tudi sklepe ali pozive, in sicer: Javni sklad RS za razvoj kadrov in štipendiranje ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport pozivajo, da bi bilo za šolsko leto 2012/2013 mogoče nadaljevati vračilo šolnin za odrasle, ki si jih sami plačajo in uspešno opravijo izobraževanje za pridobitev izobrazbe do vključno V. stopnje, da sedež Območne enote Zavoda za šolstvo RS Murska Sobota, ki v pomurski regiji posredno skrbi tudi za izobraževanje odraslih, ostane v tej regiji in da ponovno omogoči javna dela za področje učnih pomoči za odrasle, ki si pridobivajo izobrazbo oziroma kompetence.

Med učečimi delež starejših vse večji

V Svetovalnem središču Murska Sobota zaznavajo, da se povečuje delež učečih starejših od 30 let – takih je skoraj 60 odstotkov in od teh 22 odstotkov starejših od 50 let. Delež zaposlenih, ki potrebujejo pomoč pri nadaljnjem izobraževanju, se zmanjšuje, povečuje pa se delež brezposelnih in upokojevcov. Prav tako se zmanjšuje delež strank, ki so obiskale središče zaradi pridobitve izobrazbe in prekvalifikacij, povečuje pa se delež strank zaradi neformalnega izobraževanja za delo in poklic ali pa samo zato, ker potrebujejo status. Vse več jih išče dodatne neformalne oblike usposabljanja za delo, poklic in življenjsko uspešnost ali takih, ki skrbijo za osebni razvoj.

Med najbolj odmevnimi je bil tako lani LUMS-ov program za oblikovalko tekstilnih izdelkov z elementi tradicionalne tekstilne dediščine, na katerem so se med udeleženkami različnih starosti in različnih izkušenj spletile pristne človeške vezi, kar je precej več od golega poklicnega usposabljanja – ta skupina si želi, da bi svoje znanje nadgradila, podoben program pa bo za nove zainteresirane razpisan tudi

Alenka Kučan, LUMS: »Mi si želimo, da bi bilo zanimanje za pridobitev novih znanj v Pomurju še večje. Kljub krizi v tej državi imajo ljudje in podjetja še vedno interes naučiti se še več tujih jezikov, ki jih potrebujejo pri navezovanju novih poslovnih stikov.«

FOTOGRAFIJA BERNARDA B. PEČEK

v tem šolskem letu. Prav tako je letos novost program glasbenega izobraževanja odraslih, ki ga ponuja Glasbena šola Beltinci – tako se lahko tudi od-

rasli naučijo igrati cimbele, diatonično harmoniko, peti, igrati na trobila, pihala, kontrabas, klavir in kitaro.

Največji problem srednješolsko izobraževanje

Alenka Kučan, predsednica strateškega sveta in direktorica Ljudske univerze Murska Sobota, je povedala: »Čeprav so sredstva za izobraževanje z ene in druge strani močno okrnjena, pri nas še vedno izvajamo veliko programov institucionalnih usposabljanj, ki so potrebna za opravljanje del, kot so keramičar, krovec, zidar in podobna, ter jih sofinancira zavod za zaposlovanje, prav tako so še vedno brezplačna oziroma jih financira šolsko ministrstvo vsa osnovnošolska izobraževanja za odrasle, pri nas še vedno potekajo brezplačni programi usposabljanja za življenjsko uspešnost, prav tako od lani izvajamo tudi 14 novih nacionalnih programov – jezikovni, računalniški, za invalide, Rome ... Največji problem je srednješolsko izobraževanje, razpisane imamo tri programe, vendar zaradi pomanjkanja sredstev za povrnitev stroškov za zdaj ni vpisa.«

Vsi, ki so pravkar končali izobraževanje, imajo še možnost za povrnitev stroškov, je opozoril Dejan Dravec,

Info ISIO

O aktualni izobraževalni ponudbi za odrasle v regiji v šolskem letu 2012–2013 so posneli tudi posebno televizijsko oddajo, na sedežu Svetovalnega središča Murska Sobota pa sta za vse na voljo brezplačen skupni časopis slovenskih svetovalnih središč INFO ISIO 2012/13 in katalog 2012–2013, ki ga izdaja LUMS. Prav tako boste pri njih lahko iz prve roke izvedeli, kakšne so možnosti financiranja, pomoči in podpore udeležencem izobraževanja za odrasle. Na voljo je tudi elektronski naslov svetovalno.sredisce@lums.si.

zato naj se čim prej oglašijo v središču. V minulem letu in pol so tako pomagali povrniti stroške za izobraževanje 500 posameznikom v skupni vrednosti 0,5 milijona evrov. Vsekakor pa bi ta način »motiviranja« odraslih, da končajo formalno izobraževanje, moral biti tudi v prihodnje, so prepričani tisti, ki imajo največ izkušenj z izobraževanjem odraslih.

Bernarda B. Peček

Civilna iniciativa proti farmi Podgrad

»Nočemo farme! Nočemo škodovati sosedom!«

Ustanavlja se konzorcij za odkup zemljišča in objektov nekdanje farme v Podgradu

Čeprav je sedanji lastnik objektov in zemljišča farme v Podgradu na poletni javni tribuni trdil, da bodo reje začeli oktobra (po nakupu je zatrjeval, da že maja ali junija), v farmi ni ne duha ne sluha o kakršni koli obnovi in pripravi objektov na začetek reje. Pojavili so se le napisi, da so objekti pod nadzorom službe za varovanje. Da je bil nakup farme v stečajju v začetku tega leta za 500 tisoč evrov bolj dejanje mešetarnje z zemljiščem, dokazuje tudi informacija, da naj bi avstrijskim kupcem za nakup farme najprej posredovali ponudbo v višini 2,6 milijona evrov. Ta se je potencialnim kupcem zdelo previsoka cena, enako tudi druga v višini 1,8 milijona evrov.

Dejstvo je, da bodo vaščani Podgrada in lokalna skupnost vztrajali pri svoji zahtevi, da se na tem območju uredi turistično-rekreativni center, kakor je zapisano v prostorskem planu, da se ohrani zdrava pitna voda (v neposredni bližini v Podgradu je vodno zajetje) in da se jim zagotovi ustavna pravica – življenje v zdravem okolju. V oporo so jim več kot tri tisoč podpisov somišljenikov, velika podpora Avstrijcev, odločenost Občine Gornja Radgona, da ne izda potrebnih dovoljenj (npr. gradbenega dovoljenja, ki ga farma potrebuje), in odgovori kmetijskega ministrstva, v katerih so zapisali, da bi farma potrebovala več odločilnih dovoljenj, povezanih z varstvom okolja, gnojevko, čistilno napravo, spremembo namembnosti idr. Tudi Avstrijci so v svojih medijih že začeli kampanjo proti ponovni naselitvi farme, ki je v preteklosti odganjala njihove goste, prav tako pozorno spre-

Bogdan Hafner, vodja Civilne iniciative proti farmi Podgrad: »Pozivam lastnike farme, da ceno spustijo na primerno vrednost ali sami zgradijo takšne objekte, ki po načrtih lokalne skupnosti spadajo na to območje.«

FOTOGRAFIJA BERNARDA B. PEČEK

mljajo vse dogajanje v zadnjih tednih ter srečanje potencialnih avstrijskih kupcev in sedanjih lastnikov, njihovo ponudbo v višini 2,6 milijona evrov pa so označili za »nemoralno«.

Skoraj gotovo je, da farme v Pogradu ne bo več. Zdjaj je le vprašanje, za kolikšno ceno, komu in kdaj bo prodano zemljišče z objekti. Vsi se zavedajo, da bo večji strošek od vrednosti zemljišča njena sanacija. Vsi v Podgradu pa upajo, da bodo naslednjič poročali o rušenju objektov.

Bernarda B. Peček

Razvojni svet pomurske regije

Kratki stik nastal že na začetku

Mestna občina je odrinjena na stranski tir

Nov Zakon o spodbujanju skladnejšega regionalnega razvoja je na novo definiral tudi razvojne svete regij. Prej so v teh sedeli župani statističnih regij, zdaj so sestavljeni iz predstavnikov lokalnih skupnosti, gospodarstva, nevladnih organizacij in predstavnikov lokalnih razvojnih partnerstev. V novem razvojnem svetu pomurske regije (RSPR) je 31 članov. Občine imajo deset predstavnikov (Upravno enoto /UE/ Lendava zastopa dva, UE Ljutomer dva, UE Murska Sobota štirje in UE Gornja Radgona dva predstavnika), gospodarstvo deset, nevladne organizacije, kjer je vključen tudi predstavnik Romov, pet, madžarsko narodno skupnost zastopa en predstavnik in organizacije regionalnih partnerstev pet predstavnikov. Na ustanovni seji je bil izvoljen za predsednika Branko Drvarič, direktor Keme. Poleg izvolitve predsednika so na ustanovni seji potrjevali poslovnik in imenovali komisije, ki se bodo ukvarjale s pripravo regionalnega razvojnega programa za naslednjo evropsko finančno perspektivo 2014–2020.

Poslovnik mimo zakona?

Ustanovne seje ponavadi potekajo brez zapletov, a tokrat ni šlo gladko. Zapletlo se je pri sprejemanju poslovnika, konkretneje pri členu, ki določa način sprejemanja odločitev. Predlog poslovnika, ki ga je pripravil direktor RRA Mura Danilo Krapec, predvideva, da člani sveta odločajo enakopravno, v zakonu pa je zapisano, da glasovi predstavnikov lokalnih skupnosti oziroma županov štejejo dvojno. Vprašanje, ali predlog ni v nasprotju z zakonom, je postavil dr. Matej Gomboši, župan beltinske občine, na pravno spornost pre-

dlaganega poslovnika pa je opozoril Franc Pižmoht, župan Apač. Predlagan način odločanja po njegovem ni samo v nasprotju z zakonom, ampak tudi odlokom o ustanovitvi RSPR, ki so ga sprejele vse občine. Člani sveta so poslovnik potrdili in sprejeli dodatek k sklepu, da predlagatelj poslovnika do prve redne seje pridobi pravno mnenje o tem, ali je predlagana enakopravnost pri glasovanju vseh članov sveta v skladu z zakonom. Dvom o zakonitosti predlagane rešitve o glasovanju je povzročil nekaj negotovanja med prisotnimi, ki sta ga najglasneje izrazila Štefan Sobočan in Vlado Mandič, ki sta povedala, da se bosta počutila, če bo obveljala zakonska določitev pravil glasovanja (glasovi županov se štejejo dvojno), kot drugorazredna člana tega odličnega foruma.

Vprašanje zakonitosti o tem, da bi bili vsi glasovi enakopravni pri sprejemanju odločitev, pa ima vsebinsko ozadje, na katerega je vede ali nevede opozoril dr. Matej Gomboši. V svetu sedijo vsi štirje župani največjih občin, medtem ko interese preostalega dela regije ali občin zastopa samo šest županov.

Odbori in mestna občina

Svet je imenoval še pet odborov, ki se bodo ukvarjali s pripravo regionalnega razvojnega programa za obdobje 2013–2020. Poleg tega, da so se člani dogovorili, da bodo članstvo v odborih uskladjili z interesi članov sveta, je presenetila že prva odstopna izjava. Soboški župan Anton Štihec, ki ga na seji ni bilo, je na sejo posredoval svojo odstopno izjavo za članstvo v gospodarskem odboru. To je izzvalo nekaj ciničnih reakcij, nihče pa ni poskušal oceniti tega njegovega dejanja po vsebinski plati.

J. V.

Pomurski vodovod

Sistem B

Projekt pripravljen za potrditev

Vsa dokumentacija za B-sistem pomurskega vodovoda je pripravljena. Občine te dni opravljajo zadnje formalno dejanje – potrjujejo Predinvesticijsko zasnovano za oskrbo s pitno vodo. Ob ustanovljenem podjetju za upravljanje sistema je bil ta teden uspešno končan javni razpis za izdelavo projektne dokumentacije. Gre za tri dokumente, ki so nujni za odobritev državnih in evropskih sredstev.

V Predinvesticijski zasnovi, ki zajema zahtevano analizo različic, so skupni stroški za celoten projekt ocenjeni 80,5 milijona evrov z davkom na dodano vrednost. Kot je znano, je projekt razdeljen na dve fazi, prva, v kateri je predvidena oskrba s pitno vodo vseh tistih naselij, ki dostopa do pitne vode nimajo, je ocenjena v študiji na 48 milijonov evrov. Poleg tega je bil na ponovljenem razpisu izbran projektant sistema. Na prvem razveljavljenem razpisu je bila vrednost projektantskih del 4,5 milijona evrov, na tokratnem razpisu pa je najugodnejša ponudba za izvedbo projektiranja 1,5 milijona evrov. Z ustanovljenim javnim podjetjem kot upravljavcem sistema in tudi upravljavcem naložbe je sistem izpolnil vse formalne pogoje za pridobitev evropskih sredstev. Upajmo, da je za celoten projekt pomurskega vodovoda resnično na voljo predvidena rezerva 150 milijonov evrov, ki je na evropski postavki obljubljena za izvedbo projekta. Umestitev vseh treh sistemov v sedanjno evropsko finančno perspektivo je za Pomurje izredno pomembna. V naslednji perspektivi bo, kot kažejo nekatere smernice, teh sredstev na voljo zelo malo ali jih ne bo. Za gorički vodovod kot finančno najzahtevnejši del projekta pa si z začetkom prve faze gradnje sistema v tej perspektivi zagotavlja nadaljevanje financiranja za dokončanje projekta v naslednji evropski finančni perspektivi.

Nekaj povsem drugega pa bi bilo, če bi lansko prvo polovico leta župani v sistemu B uporabili namesto za prekanje z ministrstvom in medsebojna usklajevanja za pripravo zahtevane dokumentacije.

J. Votek

Železne Dveri

Oče in mati v boju za sina in hčerko

Lidija Pečnik je iz vrtca in šole odpeljala otroka – Bojan Borko je sprožil sodni spor, da bi otroka dobil nazaj – Hude obtožbe z obeh strani

Bilo je kot v pravljici. Pred osmimi leti sta Bojan Borko iz Železnih Dveri nad Ljutomerom in Lidija Pečnik iz Kamnika po svetovnem spletu iskala sorodni duši. Iskrice je preskočila – Lidija se je preselila v Prlekijo. Pod isto streho sta si življenji uredila z Bojanovimi starši. Veselje je bilo nepopisno, ko je pred sedmimi leti na svet prijokala hčerka; še bolj, ko se je pred štirimi leti in pol družinsko gnezdece povečalo za majhnega korenjaka. Živel so sanje!

Odšla pred mesecem dni

Pa vendar! Bojan Borko, štiridesletni oče, danes nima več lepih besed za svojo donedavno ljubezen: »Do hčerke in sina se je vedla, kot da ni njuna mati. Niti enkrat ju ni peljala v šolo ali vrtce, kaj šele, da bi sem jima posvečala. Vse je bilo na mojih rameh in ramenih mojih staršev. Ona ni sposobna skrbeti za njih.« Ker je Borko že upokojen, bi jim prav prišlo, če bi v družinski proračun prišel kakšen dodaten bankovec: »Lidija o tem sploh ni želela slišati. Konec avgusta je odšla na zavod na pogovor, od koder se sploh ni več vrnila domov.« Poskušali so jo priklicati, toda brez uspeha. Da je ni, so jo kot pogrešanega človeka prijaviли policiji. Le Bojanu se je oglašila z nekaj kratkimi sms-sporočili, da je »njuna zveza končana in da naj jo pustijo na miru«. Kot strela z jasnega pa ga je doletela vest, da je Pečnikova otroka, ki so ju 13. septembra zjutraj še sami odpeljali v šolo in vrtce, na silo vzela k sebi. Solze je imel v očeh – hčerkico in sina namreč zelo pogreša. Že štirinajst dni ju ni videl!

Ni več videla rešitve

»Ni več šlo dalje,« prav tako med jokom pravi Lidija Pečnik, »pritisli name, ki sem jih bila deležna od Boja-

Bojan Borko je nesrečen – otroška hišica na vrtu, ki jo je zgradil, da sta se v njej igrala hčerka in sinček, je prazna. Ostala je le gora igračk in plišastih medvedkov. FOTOGRAFIJA NATAŠA JUHNOV

na in njegovih staršev, so bili nevzdržni.« Dejala je, da niso bili zadovoljni z ničemer, kar je naredila; pogosto so jo tudi zaničevali. Ker ni uspela najti nobene službe, je bila ničvredna in lenuhinja. »Saj sami veste, kako težko je dobiti zaposlitev.« Še najbolj so jo prizadeli, je še povedala, ker otroka niso pustili na počitnice k njenim staršem v Kamnik. Priznala je, da morda vselej res ni bila najboljša mama, vendar se poskuša popraviti. Ker s pogovorom ni storila nič, je kot rešitev vide-la le to, da na silo odpelje hčerkico in sinčka. Za vsako ceno! Sama ju posled vozi v šolo in vrtce, v strahu pa ni želela govoriti o tem, kje zdaj prebiva. Tudi Pečnikova je poiskala pomoč odvetnika in upa, da se vse čim prej raz-

plete. Seveda v njeno korist: »Sploh si več ne predstavljam, da bi živeli pod isto streho.«

Odločitev v rokah sodišča

Nenadno potezo Lidije Pečnik so iz šole in vrtca prijaviли tukajšnji policiji. Tiskovni predstavnik Jožef Prša: »Policisti so z zbiranjem obvestil ugotovili, da otroka nista ugrabljena, saj je oba otroka odpeljala njuna mati, ki se je pred časom odselila od partnerja. Spremljala sta jo tudi njen oče in še neki moški. Ker starša nimata sodbe sodišča, s katero bi bilo dodeljeno skrbništvo nad otrokoma, policija nima pravne podlage za ukrepanje. O obeh dogodkih je policija s posebnim

Otroci žrtve staršev

Branko Petovar, vršilec dolžnosti direktorja Ljutomerskega centra za socialno delo, pravi, da so za dogovarjanje o prihodnosti otrok najbolj poklicani in odgovorni starši: »Večina staršev se uspe dogovoriti o prihodnosti svojih otrok in jim s tem prihranijo trpljenje, katerega si odrasli očitno ne znamo predstavljati. Ključen problem žal velikokrat ni korist otroka, ampak dejstvo, da starši ne zmorejo ločiti med partnerstvom in starševstvom. Če se partnerstvo po razpadu zveze konča, bivša partnerja pa vendarle najdeta dovolj modrosti za nadaljevanje starševstva, imajo tudi otroci v teh primerih vse možnosti, da odrastejo v odnosih, ki jim dajo osnovo za samostojno in odgovorno življenje.« Toda, kot je opozoril Petovar, se žal dogaja, da namesto, da bi starši po razpadem odnosu prekinili partnerstvo, niso več spo-

sobni za kakovostno in odgovorno starševstvo, nehote pa (p)ostanejo partnerji na sodišču. »Praviloma vsakdo od staršev zase verjame, da je prav on tisti, ki najbolje ve, kaj je za njegovega otroka dobro, in je zaradi tega pripravljen narediti vse, pozablja pa, da sta še včeraj oba skrbela za otroka. V praksi se tako srečujemo tudi s tem, da eden od staršev svojevoljno odpelje otroke brez dogovora z drugim staršem ali jih izpostavlja medijem in javnemu presojanju ter obsojanju, kateri od staršev je »pravi«. Če prištemo še morebitne druge vpletene, kot so sorodniki, mediji, odvetniki in drugi strokovnjaki, od katerih v imenu koristi otrok vsak zagovarja svoj prav, ne samo da starši izgubijo možnost vpliva na odločitev za svoje otroke, ampak se namesto njih odločijo drugi,« je sklenil Branko Petovar.

poročilom obvestila centra za socialno delo v Ljutomeru in Kamniku.«

Vršilec dolžnosti direktorja Ljutomerskega centra za socialno delo Branko Petovar je pojasnil, da na centru z družino v preteklosti niso imeli opravka. Petovar je povedal, da bo zdaj okrogno sodišče na podlagi tožbe enega ali obeh staršev odločilo, komu se otroke zaupa v varstvo in vzgojo, kdo ima pravico do stikov in kdo je zavezanec za plačevanje preživnine.

Samo svetovalna vloga CSD

»Center za socialno delo (CSD) ima v tovrstnih primerih zlasti svetovalno vlogo, pooblastila za ukrepanje pa ima samo v primeru ogroženosti otrok,« je

tudi pojasnil sogovornik. Staršem ponujajo pomoč pri dogovarjanju o tem, pri katerem od staršev bo otrok prebival po razpadu zunajzakonske zveze, kdo od staršev in na kakšen način bo imel stike z otrokom in pri dogovoru o preživnini, odločitev pa nato sprejme sodišče. Kdaj jo bo sprejelo, še ni znano, se pa sama po sebi vsiljuje primerjava s primerom koroške deklice, ki je bila pogrešana leto dni, medtem ko dekličina mama svoje hčerke ni videla poldrugo leto, akterji iz zgodbe – starši otroka, stari starši in socialni svetovalci, ki so obema stranema priskočili na pomoč – pa so se znašli v kazenskih postopkih, v priporu in bili celo obsojeni na sodiščih.

Andrej Bedek

Hlastec zapustil Fazanerijo

Devet tisočakov za dva meseca dela

Nekdanji direktor pravi, da želi dobiti samo to, kar mu pripada – Pripravljen je na sporazum

Mura 05 je dobila pred slabima dveh tednom nizozemske investitorje, s čimer se je na mestu predsednika ponovno utrdil Miroslav Topič. Jasnje je bilo, da bo njegova vnovična izvolitev poskrbela za nekatere spremembe v vodstvu kluba. Ena je tudi ta, da se je moral posloviti Dimitrij Hlastec, ki je direktorsko službo opravljal dobra dva meseca. Toda kot že velikokrat prej se je tudi tokrat zalomilo pri znesku, ki naj bi ga Mura 05 dolgovala nekdanjemu direktorju. Kot smo uspeli izvedeti od zanesljivih virov blizu kluba, se številka giblje okrog devet tisoč evrov.

Hlastec: »Topič se je izogibal sestanku«

»Sam želim dobiti samo znesek, ki sem si ga pošteno zaslužil v klubu. Ne želim dobiti nekaj, kar mi ne pripada. Gre za neko osnovno plačo in nagrado od sklenjenih pogodb, ki se v povprečju giblje okrog desetih odstotkov

Račun za napadalca

Minulo nedeljo pa je prišlo še eno »presenečenje«. Nusmir Fajič in Mate Eterovič sta namreč morala zapustiti prostore term Vivat, kjer sta bivala dotlej. Topič meni, da je takšna poteza povezana ravno z odhodom Hlasteca, ta pa odgovarja: »Kolikor vem, je pogodba z Vivatom potekla. Res je, bili smo v dogovoru, da pogodbo podaljšamo, a

se to nato ni zgodilo. To je tudi razlog, zakaj sta iz stanovanja morala oba omenjena igralca.« Predsednik kluba je dodal, da naj bi nekdanjemu podpredsedniku Puhanu iz Vivata še prejšnji teden sporočili, da naj ga zanj ne skrbi. »No, ta teden pa sem dobil račun v višini 2216 evrov za mesec september,« nam je še zaupal Topič.

od posameznega zneska,« nam razloži Hlastec, ki menda zahteva tudi plačilo na podlagi trimesečnega odpovednega roka. Sam potrjuje, da je vsekakor pripravljen tudi na sporazum, a se bo za to treba usesti za mizo in o stvarih tudi dogovoriti. Po njegovih besedah naj bi se predsednik kluba v zadnjem tednu izogibal srečanju, menda zato, ker pogodbe, ki jo je podpisal podpredsednik kluba Matej Puhan, še ni

dobil v roke. Ta je imel namreč v času Hlastečevega prihoda Topičeva pooblastila za podpisovanje pogodb in drugih stvari za klub. »Celoten znesek, ki ga bo za svoje delo prejel gospod Hlastec, je po mojih podatkih še vedno stvar dogovora in tako končna številka še ni znana,« dodaja Puhan, ki je po skupščini prav tako ostal brez mesta podpredsednika, bo pa odslej deloval v nadzornem odboru kluba.

Znesek je previsok

O znesku, ki ga klub dolguje Hlastecu, smo povprašali tudi Topiča: »Glede na razmere, ki vladajo v klubu, se mi zdi ta številka odločno previsoka.« Predsednik ob tem dodaja, da je vsebino pogodbe videl šele v začetku tega tedna, ko je bila dostavljena v prostore kluba. O tem, da se domnevno ni želel sestati z nekdanjim direktorjem, ter o sporazumni prekinitvi pa pravi: »Glede na to, da vse do tega torka nisem vedel nič o vsebini pogodbe, se brez podatkov nisem želel sestati z nikomer. Kar se tiče sporazumne prekinitve, pa je stvar takšna, da je ravno na dan, ko sem dobil pogodbo v vpogled, prišel dopis odvetnika gospoda Hlasteca. Zadevo smo tako predali našemu odvetniku in zdaj se bosta pogovarjala onadva.« Topič je na koncu potrdil tudi naša namigovanja, da se znesek, v katerega sta všteti dve plači in nagrade, vrti okrog devetih tisočakov.

Smiljan Kuhar

Državni svet

Trgovanje se je začelo

Znani trije kandidati

Volitve v državni svet so volitve po predstavniškem sistemu, ki močno polarizira politične barve znotraj občinskih svetov. Občinski sveti namreč potrjujelektorje, ki potem volijo svetnike. Uradne svetniške kandidature sicer še niso vložene, toda približno se ve, kdo so potencialni kandidati za svetnike in kakšna je njihova politična pripadnost. Glede na politično pripadnost se poskuša tudi zagotoviti vpliv pri izbiri elektorjev. Občinski sveti so že začeli potrjevati elektorje. V Prekmurju, ki ima v državnem svetu enega predstavnika lokalnega interesa, so znani trije kandidati: Alojz Glavač (SDS), Marjan Kardinar (LDS) in Marjan Maučec (SLS). V ozadju pridobivanja elektorjskih glasov se bo veliko dogajalo. V nekaterih primerih celo kadrovska kombinatorika in obljubljanje pomembnih delovnih mest. Po kandidatih je najmočnejša Občina Moravske Toplice, saj poleg Alojza Glavača kandidirata še Franc Kučan in Tibor Vöröš ml., ki iščeta naklonjenost med elektorji iz kmečkih vrst. J. V.

Pohištvo Šebjanič iz Apač z izdelki višjega cenovnega razreda za nemške ladje

Iskani mizarji z Apaškega polja

V družinskem podjetju, ki ga je ustanovil Marjan, je ob soprogi Heleni, sinu Simonu in hčerki Katji še 20 redno zaposlenih

Zgodba razvoja mizarstva pri Šebjaničevih je podobna kot pri mnogih mizarjih z Apaškega polja: začela se je v Lini, ki je bila nekoč ponos in upanje celotnega območja ob mejni reki Muri, toda sredi osemdesetih so zaradi propada podjetja mnogi začeli samostojno pot. Danes je Pohištvo Šebjanič eno največjih in najuspešnejših družinskih podjetij. Njegovi proizvodni in poslovni prostori v velikosti 1500 kvadratnih metrov so zunaj naselja Apače na lokaciji, kjer so bili v preteklosti hlevi za govejo živino.

Nikoli si ni želel postati mizar

Marjan se spominja, kako mu je oče z okna hiše pokazal na hleve in odgovoril na njegovo prošnjo, da bi se rad še naprej šolal: »Glej, tu so hlevi. Če ne boš šel v Lino za mizarja, boš šel delat v hleve in past krave.« Res je danes v »štalah«, toda v svojih proizvodnih prostorih s sodobno opremo in priznanim imenom, ki predstavlja kakovost in višji cenovni razred. Nikoli ni hotel postati mizar, toda zdaj po toliko letih zagotovo ve: »Če bi se zdaj moral odločiti glede poklica, bi se prav gotovo odločil za mizarja, čeprav si nikoli nisem želel postati mizar. Ta poklic je bil v preteklosti po krivici zanemaren, kajti delo z lesom je ustvarjalno in vsakič enkratno.« Po osnovnem lesarskem usposabljanju in vojski se je zaposlil najprej v Avstriji, nato pa v Marlesu v Mariboru, 1975. leta pa je prišel v Lino Apače kot vodja komercialno-tehničnega sektorja. Ko so se v Lini pojavile težave, se je najprej želel zaposliti v Avtoradgoni ali Muralesu, potem pa se je 1985. leta odločil za zasebno pot. »Najprej sem začel z montažami v garaži v Apačah in zaposlil enega mizarja, potem pa je bilo vsako leto več dela, uredili smo si večje prostore ob hiši, povečali število zaposlenih... oktobra 1998. leta pa sem ku-

Marjan Šebjanič, ustanovitelj uspešnega podjetja Pohištvo Šebjanič Apače
FOTOGRAFIJA BERNARDA B. PEČEK

pil hleve in leta 2000 smo se preselili sem v nove prostore.« Tudi soproga Helena že 22 let dela v podjetju, čeprav bo morala verjetno bolj prevzeti vlogo babice, že zdaj pa večino poslov opravlja Katja, ki je končala ekonomsko-poslovno fakulteto v Mariboru, sin Simon pa lesno in nato še dodatno tehnično. Nobenega ni nihče prepričeval, da mora ostati v domačem podjetju, pa vseeno se je obema zdelo nekako logično, da s svojim znanjem pomagata v domačem podjetju.

Rešilni CNC-stroj

Delajo izdelke za znanega kupca, predvsem notranjo opremo po naročilu: opremili so kar 32 lekarn na mariborskem območju, številne hotele, restavracije, poslovne prostore in okrog

70 trgovin. Zadnja tri leta so uspeli dobiti kar nekaj naročil iz Nemčije za notranjo opremo jadrnic in čezoceanskih turističnih ladij, saj znajo iz dragih materialov narediti vrhunske izdelke. »Ta posel je dobro plačan, predvsem pa redno. Seveda je zelo težko priti zraven. Nas je pravzaprav priporočal poslovni kolega. Če ne bi imeli računalniško vodene proizvodnje, verjetno ne bi prišli zraven. Oni nam pošljejo naročilo na CD-ju ali ključu, mi pa potem po teh navodilih izdelamo opremo. Stroj sam razreže in nam privarčuje mnogo časa. Priznati moram, da če ne bi bilo sina, tega še ne bi imeli, ker sem jaz bolj navajen na klasične skice na papirju.« Naložba v nov CNC-stroj je bila draga, toda rešilna, odločitev za nakup pa je padla zara-

di naročila za okroglo mizo za znanega naročnika, ki ga niso dobili, ker so bili predragi. Preučili so, zakaj, in ugotovili, da je bila konkurenca cenejša zato, ker je imela CNC-stroj. Tako so se pred štirimi leti odločili za nakup novega stroja in usposobili tri delavce za delo z njim: prej so za izdelavo vrtnega krila porabili štiri ure, danes ga stroj izdelava v šestih minutah.

»Podjetje je podjetje, tu veljajo enaka pravila ne glede na to, ali si znanec ali sorodnik, v družini pa druga. Vsak ima pač v podjetju svoje naloge in to je treba spoštovati.« (M. Š.)

»Tabu« in »alpi«

Tudi Pohištvo Šebjanič je finančno uspešneje poslovalo pred leti, ko še ni bilo recesije. Prihodek je različen od izdelka do izdelka, odvisno od vložka in materiala. Letna realizacija se v teh kriznih časih giblje med 800 tisoč in milijonom evrov, kajti pogoji poslo-

vanja so čedalje težji, cene materialov in dajatev vse višje, cene izdelkov pa se nižajo oziroma so na enaki ravni. Marjan Šebjanič je vseeno zadovoljen: »V vsakem primeru nam v teh časih ostane manj denarja, toda srečo imamo, da smo si še pred recesijo opremili delavnice, tako da uspemo pokrivati vse stroške, izplačujemo osebne dohodke, dajatve, 13. plačo...« Osnovne surovine kupujejo v tujini oziroma prek registriranih trgovin v Sloveniji. Gre namreč za materiale višjega cenovnega razreda, ki jih v slovenskih trgovinah niti ne dobijo, saj si jih »navadni smrtniki« za opremo svojih stanovanj ne morejo privoščiti. Njihovi naročniki pa seveda ne gledajo na ceno, ampak na kakovost. Prav zdaj je med najdražjimi in tudi najbolj iskanimi koreninski furnir, prav tako so vse bolj v uporabi furnirji »tabu« in »alpi«. Tabuji so furnirji, izdelani po posebni tehnologiji – les (ali lesne odpadke) razrežejo, zlepijo in nato spet zrežejo. Gre torej za naravni les, ki je globinsko impregniran in zato manj občutljiv.

In še ocena gospodarskih razmer v Sloveniji: »To, kar se dogaja v slovenski politiki, močno škoduje gospodarstvu. Poznam veliko uspešnih slovenskih podjetnikov, ki so uspeli v tujini in ne v Sloveniji. Jaz sem samo enkrat oddal vlogo za pridobitev sredstev, toda nisem uspel, potem pa se nisem nikoli več prijavil. Sami smo si vse ustvarili brez pomoči države. Želim si, da bi sin in hčerka posel peljala naprej, sam sem že od lani upokojen, in čeprav mi ni vseeno, se s tem ne obremenjujem preveč. Nikakor pa ne želim, da bi moji otroci morali toliko delati kot jaz, kajti jaz sem delal preveč. Delata naj toliko, da bosta imela dovolj časa zase in za družino. Seveda pa morajo imeti vsi enako mišljenje in skupne poglede na razvoj.«

Bernarda B. Peček

Tudi Dom penine Radgonskih gor in Jurkovičevi ulici v Gornji Radgoni bo opremljen z izdelki Pohištva Šebjanič.

Eko-socialna kmetija je odprla svoja vrata

Eko-socialna kmetija KORENIKA, ki se nahaja v Šalovcih, v osrčju Krajinskega parka Goričko, je prejšnji petek na široko odprla vrata. Predstavili so svojo dejavnost in dosežke usposabljanj pri projektu SOCPD – uporaba lokalnih virov za razvoj socialnega podjetništva, ki v okviru čezmejnega sodelovanja Slovenije in Hrvaške poteka že dobro leto.

Eko-socialno kmetijo Korenika so zasnovali člani in sodelavci društva MOZAIK iz Murske Sobotice in zavoda KORENIKA, ki soustvarjajo in upravljajo kmetijo, kjer usposabljujejo in zaposlujejo osebe iz ranljivih družbenih skupin v dejavnostih na področju ekološkega kmetijstva in lokalne samooskrbe v povezavi z varovanjem naravne in kulturne dediščine ter razvojem ponudbe ekološkega turizma.

V sklopu projekta SOCPD skupaj s slovenskimi in hrvaškimi partnerji krepijo sodelovanje in mreženje med podjetji in drugimi organizacijami, ki delujejo na področju socialnega podjetništva v Sloveniji in na Hrvaškem in spodbujajo razvoj tega izjemno perspektivnega sektorja gospodarstva.

Nekaj dobrih praks socialnega podjetništva v regiji sicer že obstaja, vendar je treba spodbuditi njihovo krepitev in sprožiti razvoj novih pobud za inovativno povezovanje razpoložljivih virov s potrebami, ki jih narekuje lokalno okolje. Z razvojem novih izdelkov in storitev na področjih ekološkega kmetijstva in predelave živil, zeliščarstva ter ekološkega turizma prihaja do ustvarjanja novih delovnih mest v dejavnostih, ki imajo perspektivo trajnostnega razvoja. Kakovostni živilski izdelki so velik razvojni potencial,

ki se s krepitvijo zavesti o večplastnem pomenu lokalne preskrbe z zdravo hrano samo še krepi in že prinaša prve uspehe tudi pri ustvarjanju novih delovnih mest za ljudi iz ranljivih ciljnih skupin.

Čezmejni projekt SOCPD je bil izbran na 2. javnem razpisu v okviru IPA, Operativnega programa Slovenija Hrvaška 2007–2013. Operacijo delno financirata Evropska unija, Instrument predpristopne pomoči ter Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo RS.

Inovatorji GZS

Nagrajena tudi Varis in Galex

Srebrno priznanje za kopalnico in diploma za kozmetiko

Na desetih dneh inovativnosti na Brdu pri Kranju je Gospodarska zbornica Slovenije nagradila inovativna podjetja in inovatorje v podjetjih ter javno-raziskovalnih zavodih. Med nagrajenci sta tudi lendavski Varis in murskosoboški Galex.

Inovatorje je najprej izbiralo 13 območnih zbornic, Pomurska gospodarska zbornica pa je tokrat z zlatim, srebrnim in bronastim priznanjem nagradila sedem inovacij. Z zlatim priznanjem je bila nagrajena inovacija družbe Varis inteligentna gotova kopalnica, katere avtorja sta Robert Gönc in Boris Denša. Na nacionalni ravni je inovacija prejela srebrno priznanje. Inovacija Galex priprava kozmetičnih izdelkov za nego kože, ki vsebuje termo-mineralno vodo in naravni antioksidant, katere avtorji so člani raziskovalne skupine v podjetju, ki jo vodi Simona Mohar, pa so na Brdu pri Kranju prejeli diplomu. Pomurska gospodarska zbornica vsako leto oceni do deset inovacij, v enajstih letih pa so jih tako skupaj 78.

M. H.

Podjetje Cleangrad iz Ljutomera v novih proizvodnih prostorih

Perfekcija pri gradnji čistih prostorov

V desetih letih potrojili površino prostorov, število zaposlenih povečali za petkrat – Med izzivi za prihodnost kakovost in produktivnost

V Ljutomeru so odprli nove proizvodne prostore podjetja Cleangrad (od leve proti desni): direktor proizvodnje Anton Krajnc, predstavnik delničarjev Armin Mayer, županja Občine Ljutomer Olga Karba in direktor podjetja Jernej Zupančič. FOTOGRAFIJA JERNEJA DOMAJNKO

Podjetje Cleangrad iz Ljutomera je minuli konec tedna odprlo nove proizvodne prostore in hkrati proslavilo več kot uspešno desetletnico delovanja. Uspeh podjetja potrjujejo tudi številke, s katerimi so predstavili svoje dosežke

Z nakupom nekdanjih Murinih prostorov v vrednosti približno pol milijona evrov so se proizvodni prostori podjetja razširili za trikrat (od začetnih najetih 16 na danes lastnih 47 arov), od leta 2002 pa se je število zaposlenih povečalo za petkrat, z deset na petdeset delavcev. Direktor podjetja Jernej Zupančič je povedal, da so v desetih letih postali vodilno podjetje za opremljanje čistih prostorov na območju držav nekdanje Jugoslavije in začeli prodor tudi na evropske trge. »Za postavili smo si visoke cilje in prepričani smo, da jih bomo tudi v naslednjih desetih letih dosegli,« je še dodal. Da so v preteklih desetih letih uresničili zadane cilje, se strinja tudi direktor proizvodnje Anton Krajnc, ki je poudaril, da so v desetih letih izdelali panelov in vrat ter jih silikonizirali v dolžini razdalje od Lendave do Kopra. Tudi županja Občine Ljutomer

mag. Olga Karba je prepričana, da je Cleangradova pot prežeta z dosežki, saj jim je ob občinskem prazniku podelila priznanje za desetletno uspešno delovanje v znamenju ustvarjanja novih delovnih mest in uspehov na mednarodnih trgih. Na odprtju pa je spomnila tudi na to, da je pot do uspeha lahko trnova: »Pogosto je prežeta z izzivi in udarci, ki preizkušajo našo voljo za nadaljevanje do končnega cilja. Ampak vsak končen cilj je prej ali slej izhodišče za nove, višje, zahtevnejše in včasih celo prav predrzne cilje.«

Predstavnik delničarjev Armin Mayer je naštel tri cilje, h katerim naj bi Cleangrad stremel v prihodnjem desetletju: »Da bi ohranili konkurenčno prednost, naj bodo za vas na Cleangradu vrhunska kakovost izdelkov, večanje produktivnosti in izboljšanje učinkovitosti sodelovanja izzivi vsak dan znova.« Misel, ki ob desetletnici delovanja vodi direktorja podjetja, pa nakazuje, da se zgodba uspeha podjetja ni končala z odprtjem novih prostorov: »Perfekcija v gradnji čistih prostorov.« J. Domajnko

Saubermacher Slovenija v 59 slovenskih občinah

Odpadek ni le odpadek, ampak vse bolj surovina

Pomurje prav po zaslugi avstrijsko-slovenskega sodelovanja hitreje kot preostala Slovenija sledi strategiji Evrope pri ravnanju z odpadki

Iz izkušenj uvajanja ločenega zbiranja odpadkov pri Saubermacherju Sloveniji, ki je navzoč v 59 slovenskih občinah, se je količina mešanih odpadkov zmanjšala od 40 do 60 odstotkov, zato bodo z novim režimom zbiranja in odvoza odpadkov začeli tudi v Občini Radenci. Namesto sto ekoloških otokov bo 1692 gospodinjstev prejelo zabojnike za papir, mešane in biološke odpadke, če seveda nimajo svojega kompostnika, na klic pa bodo od hiš odpeljali tudi kosovne odpadke. Do zdaj so odvažali mešane od-

ni strošek zbiranja, strošek obdelave in strošek deponiranja (odlaganja). Po novem so namreč to tri različne dejavnosti, ki jih izvajajo tri različne javne službe, na državni ravni pa je treba sprejeti še nekaj dokončnih predpisov.

»Žal je moralo preteči več kot dvajset let, da je tudi preostali del Slovenije in Evrope spoznal nujnost ločevanja odpadkov pri izvoru. Kajti surovina pri izvoru je najbolj čista in tako lahko vsak doda svoj prispevek k manjšemu onesnaževanju,« je poudaril eden od po-

z odpadki, kakršen se zdaj gradi v Ceru Puconci. «V dvajsetih letih je bilo veliko strategij zbiranja odpadkov, spremenil se je tudi način obravnavanja odpadkov, po Horvatovih besedah pa je pomembno to, da so se razvile tudi tehnologije za obdelavo odpadkov. Predelava mešanih odpadkov vseh vrst je neučinkovita, saj je zanjo potrebne preveč energije in ima preveč stranskih učinkov, na primer odpadne vode, zato sedanj način temelji najprej na premišljenem nakupovanju in nato ločevanju odpadkov, ki jih je mogoče čim več ponovno energetsko in snovno izrabiti.

Podjetje Saubermacher Slovenija je nastalo 2007. leta z združitvijo treh podjetij, Saubermacher Süd, Letnik Saubermacher in Eko Les Ptuj, in je imelo že pred desetimi leti izdelano strategijo, ki jo nadaljuje. »Najprej smo uredili zbiranje odpadkov, nato je prišlo do gradnje objektov za ravnanje z odpadki. In danes velja tako v Evropi kot pri nas – povzročitelj naj nosi stroške za ravnanje z odpadki. Evropa se je v svoji strategiji odločila, da odpadek ni več odpadek, ampak surovina na nepravem mestu. In to surovino je treba izkoristiti za tiste namene, ki so potrebni Evropi, to pa je energetska izkoriščanje in pridobivanje surovin. Pot pa vsekakor začne pri izvoru, tako kot smo v devetdesetih letih pisali prve knjige in uvajali ločeno zbiranje mešanih komunalnih odpadkov, bioloških odpadkov in stekla ter papirja. To danes le nadaljujemo.«

V pomurskih občinah se že kažejo pozitivni učinki uvedbe ločenega zbiranja, zato ima prav Pomurje s Cerom Puconci prednosti in je na pravi poti, je prepričan Horvat, poleg tega pa lahko s sistemom zbiranja, obdelave in odlaganja odpadkov ustvarijo tudi nekaj novih delovnih mest. Podjetje Saubermacher Slovenija se razvija, ima mlade strokovnjake, že zdaj pa so po Horvatovih besedah prvi med enakimi. Delo, ki so ga začeli pred več kot dvajsetimi leti, bodo nadaljevali in s pomočjo matičnega podjetja uvajali nove tehnologije, kajti: »Želimo zgraditi več sodobnih centrov. Matično podjetje nas podpira.« Bernarda B. Peček

Rudi Horvat in Mojca Letnik, direktorja družbe Saubermacher Slovenija

FOTOGRAFIJA BERNARDA B. PEČEK

padke tedensko, po novem jih bodo na tri tedne, hkrati pa bodo ločeno zbirali tudi plastiko in papir oziroma bo namesto dosedanjih 52 po novem le 43 odvozov. O novem režimu zbiranja ločenih odpadkov bodo vsa gospodinjstva v Občini Radenci obveščena oktobra.

Kakor je poudaril Franc Knaus, ki je pri Saubermacherju Slovenija odgovoren za področje gospodarske javne službe, ločeno zbiranje odpadkov in manj mešanih odpadkov pomeni tudi manjši strošek za občane, kar bodo lahko videli na izpisku položnice, kjer bodo navede-

budnikov in začetnikov sodelovanja z družino Roth in njihovim koncernom Saubermacher iz Gradca Rudolf Horvat. Začetki sodelovanja lenarške družine Letnik in murskosoboške Komunele ter Saubermacherja segajo v leti 1989 in 1990. Horvat doda: »Bili smo tisti, ki smo krearali celotno strategijo ravnanja z odpadki v Sloveniji, predvsem pa v Pomurju. Ne nazadnje so postale naše barve za posode, ki smo jih uvedli pred dvajsetimi leti, nekakšen standard za označevanje po vsej Sloveniji. Podobno so povzemali tudi način gradnje centrov za ravnanje

Naložba v vašo prihodnost
OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Kohezijski sklad

ZELENI RUDNIK POMURJA – NOVA RAZVOJNA PRILOŽNOST REGIJE

Puconci – V Regijskem centru za ravnanje z odpadki Pomurje – Zelenem rudniku Pomurja je maja med obiskom vlade minister za kmetijstvo in okolje Franc Bogovič simbolično položil temeljni kamen za II. fazo. 23 milijonov evrov vredna naložba (z DDV), ki jo sofinancira Evropska Unija iz Kohezijskega sklada, bo omogočala odlaganje in predelavo odpadkov za celotno Pomursko regijo.

Projekt Regijski center za ravnanje z odpadki Pomurje – II. faza, ki ga iz Kohezijskega sklada sofinancira Evropska unija, spada med največje naložbe v pomurski regiji. 23 milijonov evrov vreden projekt, od katerega je 13,5 milijonov evrov financiranih s strani Evropske unije iz Kohezijskega sklada, bo dolgoročno zagotavljal strokovno ustrezen in dovolj varen sistem ravnanja z odpadki v pomurski regiji v skladu z nacionalno strategijo Republike Slovenije o ravnanju z odpadki. II. faza bo skupaj z že izgrajeno I. fazo odprla nove razvojne priložnosti Pomurja. Prav zato so v CEROP d.o.o. celovit projekt poimenovali Zeleni rudnik Pomurja.

Večja kakovost življenja za 125.000 prebivalcev

Danes že uspešno deluje I. faza. II. faza, za katero je meseca maja minister za kmetijstvo in okolje Franc Bogovič položil temeljni kamen, pa obsega: širitev obstoječega odlagalništva z novim odlagalnim poljem, izgradnjo objektov za mehansko biološko obdelavo mešanih komunalnih odpadkov, ureditev kompostarne zaprtega tipa in nadgradnjo čistilne naprave. Z razširitvijo Regijskega centra bo rešena problematika ustreznega odlaganja in predelave odpadkov za skoraj 125.000 prebivalcev na območju vseh 27 občin pomurske regije: Apače, Beltinci, Cankova, Črenšovci, Dobrovnik, Gornja Radgona, Gornji Petrovci, Grad, Hodoš, Kobilje, Križevci, Kuzma, Ljutomer, Moravske Toplice, Murska Sobota, Ondraci, Puconci, Radenci, Razkrižje, Rogoševci, Sveti Jurij, Šalovci, Tišina, Turnišče, Velika Polana in Veržej. S projektom bo dosežen velik napredek pri izločanju koristnih snovi tudi iz mešanih komunalnih odpadkov. Po začetku obratovanja objektov in opreme II. faze bo po obdelavi ostalo za odlaganje le še 20% vseh mešanih komunalnih odpadkov. Skoraj 80% vseh komunalnih odpadkov, ustvarjenih v Pomurju in obdelanih v Regijskem centru za ravnanje z odpadki, pa bo postalo surovina za predelavo v nove izdelke ali za proizvodnjo energije. Po obdelavi odpadkov tako ostane le nekaj odstotkov nekoristnih odpadkov, zato CEROP vse bolj dobiva pečat Zelenega rudnika Pomurja.

Več o vsebini projekta, poteku izvedbe in vsa aktualna obvestila na spletni strani www.zelenirudnik.si.

ZELENI
RUDNIK
POMURJA

Operacijo delno financira Evropska unija iz Kohezijskega sklada. Izvaja se v okviru Operativnega programa razvoja okoljske in prometne infrastrukture za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete: Ravnanje s komunalnimi odpadki.

pobirki
bšperki

V Veliki Polani naj bi v znamenitem jezercu začeli gojiti dve vrsti rib. Ob prisotnosti pomembnejših političnih veljakov in razvojnih strokovnjakov bodo v jezero spustili mladice piškurjev in »menekov«. Nad zadnjimi so sploh navdušeni, saj gre za ribe, podobne znamenitim jeguljam.

V Gančanih se bo na novo urejeni tržni ploščadi začel simpozij o vplivu mikrosbuvencij na demografsko rast. Specializirani predavatelji, ki bodo predstavili izkušnje s tovrstnim subvencioniranjem, bodo prišli iz sosednje občine.

V Dobrovniku naj bi krajani začeli proteste proti svetlobnemu onesnaževanju. Ne motijo jih ulične svetilke, ampak žarometi kamionov, ki predvsem ponoči opravljajo prevoze za potrebe enega od tamkajšnjih ekoloških podjetij. Da bi svetlobno onesnaževanje omejili, so se odločili, da bodo dovozne poti do omenjenega podjetja talno osvetlili tako kot so letališke piste in tako kamioni skozi naselje več ne bodo potrebovali žarometov.

V Rogašovcih so pred novim problemom, močen in topel južni veter je začel topiti vosek, s katerim so zalili razpoke na znameniti Kugli.

Na Tišini so se odločili, da sporno spletno stran odstranijo. Da pa občani ne bi ostali brez informacij o dogajanju na občini, bodo vsem gospodinjstvom darovali tablice. Kupili naj bi jih za deset centov neposredno v tovarni na Kitajskem, in to od delavcev, ki so primorani prodajati svoje delo za samo en cent na uro.

V Veržeju je v ospredju sprejemanje prostorskih aktov. Ob jasni prostorski viziji, s katero nimajo problemov, pa vseeno ne vedo, kam umestiti cesto med Bunčani in Staro Novo vasjo. To cesto so nekoč davno morali asfaltirati na svoje stroške, čeprav je v celoti na katastrskem ozemlju sosednje občine.

Svet za razvoj nerazvite pomurske regije naj bi se organiziral po modelu nekaterih viteških redov. Tako naj bi že bila pripravljena kategorizacija članov po redovih. Imeli naj bi prvi, drugi in x-red. Ob teh treh pa naj bi bil nadred.

Zakaj v Lendavi gospodinjstva plačujejo drag plin

Butična prodaja ali monopol

Občina se bo pogajala z dobaviteljem, vendar le za koncesijsko dajatev – Na ceno plina nima več vpliva

Dolgoletni odjemalec gospodinjanskega plina v Lendavi je naredil primerjavo cene kubičnega metra plina med različnimi dobavitelji v državi in ugotovil, da je cena plina pri Mestnih plinovodih iz Kopra, ki so v lendavski občini distributer plina in hkrati sistemski operater oziroma upravljavec omrežja, najvišja. Kot ugotavlja, bi junija za isto količino porabljenega plina na primer v Škofji Loki plačal 11,94 evra na mesec manj, kot je lendavskemu operaterju in dobavitelju. Kako drag je v resnici plin, smo preverjali še pri porabniku, ki je v avgustu rabil plin samo za gretje sanitarne vode in kuhanje ter ga potrošil 21 kubičnih metrov. Zanj in za vse dajatev je plačal dobrih 32 evrov, torej skoraj evro in pol za kubični meter. Odjemalce plina v lendavski občini seveda zanima, kaj bo storila občinska uprava za znižanje cene plina za uporabnike. Plin na svetovnem trgu se namreč nenehno draži, hkrati pa na slovenski trg vstopanja novi ponudniki, ki so začeli zemeljski plin ponujati po zelo ugodni ceni. Ali bodo v kratkem premaknili trdnjavo ali monopol obstoječih dobaviteljev, ki so hkrati upravljavci omrežja in ki svoje stranke trdo držijo v svojih rokah, pa je seveda drugo vprašanje.

Koncesijska pogodba za 29 let, toda občina nima vpliva na ceno

Lendavska občina je koncesijsko pogodbo z Mestnimi plinovodi podpisala leta 1994, in sicer za dobo 29 let, šteto od leta prve dobave plina, ki je stekla dve leti pozneje, v njej pa so bila opredeljena pogodbeni razmerja in tudi dajanje soglasja občine k ceni.

To je občina počela, dokler ni prišlo do spremembe energetske zakonodaje pred petimi leti, po kateri soglasje k Aktu o določitvi omrežnine z določenimi tarifnimi postavkami, torej tudi k ceni, daje Javna agencija RS za energijo. Občina torej formalno ne more več vplivati na ceno plina za uporabnike, ti pa tudi lahko pozabijo na dano obljubo ob plinifikaciji, da bodo s tem dobili najcenejši energent, zagotovo pa cenejšega od kurilnega olja. Zdaj ne morejo narediti niti tega, da bi svojo peč kot pri kurilnem olju uporabili za gretje na primer z drvmi.

V Lendavi butična prodaja plina, ki jo delno plačujejo porabniki plina

Tarifne postavke plina se med distributerji manjših porabnikov plina, ki jih je v Sloveniji 16, precej razlikujejo in kakor občani odgovarjajo z Mestnih plinovodov, do razlik prihaja ».../ predvsem zaradi razlik v starosti distribucijskega omrežja ter njegove izkoriščenosti«. Torej, če je več odjemalcev zemeljskega plina, je omrežje bolj izkoriščeno, s tem pa je tudi nižja cena plina za potrošnika. Plinsko omrežje v Lendavi, ki je razpeljano v dolžini 67 kilometrov, ima 795 priključkov, vendar le 646 odjemalcev, od tega 463 gospodinjstev in 183 negospodinjstev, so nam sporočili iz Kopra. Ker pa bi omrežje lahko sprejelo dva tisoč priključkov, je izkoristek, tako pravijo, komaj 40- odstoten, aktivnih pa je slaba tretjina možnih priključkov. Poudarjajo, da gospodinjstva zasedajo le 27 odstotkov možnih priključkov, in še, da v lendavski občini ».../ prihodki od distribucije, ki

jih pridobimo od končnih odjemalcev, priključenih na distribucijsko omrežje, ne zadoščajo za pokritje vseh stroškov, ki jih ima naša družba /.../ z lendavskim omrežjem, zato mora družba manjkajoča sredstva zagotoviti z internim prerazporejanjem sredstev«. Lendavski odjemalci plina torej plačujejo več tudi zaradi premajhnega števila odjemalcev glede na zmogljivosti omrežja in s tem nizke porabe plina. Lani so namreč Mestni plinovodi v Lendavi prodali 1,9 milijona kubičnih metrov plina, to pa je komaj dobrih 400 tisoč več kot pred sedmimi leti, od tega gospodinjstvom dobrih 600 tisoč.

Kraj, kjer sta trčila plin in geotermija

Mestni plinovodi Koper torej ugotavljajo, da plinsko omrežje v Lendavi ni dovolj izkoriščeno, ne oni niti občinska uprava pa v odgovorih ne navedejo razlogov, zakaj je tako in zakaj ni več odjemalcev plina.

Na občini ugotavljajo, da koncesionar še vedno ni izpolnil svoje pogodbene obveznosti glede širjenja plinskega omrežja, o čemer da se bodo v kratkem pogajali, saj usklajujejo vsebino nove pogodbe, ki jo bosta občina in sistemski operater distribucijskega omrežja Mestni plinovodi sklenila zaradi nove energetske zakonodaje kot dodatek h koncesijskemu aktu. V njej bo občina poskušala doseči ugodnosti za lokalno skupnost, med drugim se bodo pogajali o tem, ali bo koncesionar koncesijsko dajatev plačal v denarju ali dogradil manjkajoče omrežje, čeprav je res, da sedanjih distributerjev ne zanima več, ali bo

Liberalizacija prodaje plina – le na papirju

Poznavalci ugotavljajo, da kljub liberalizaciji trga zemeljskega plina v Evropi in načelno v Sloveniji tu še vedno vlada monopol sedanjih dobaviteljev, oteženo pa je tudi prestopanje odjemalca od enega k drugemu ponudniku. Veliko je namreč odvisno od dogovora med dobaviteljem in distributerjem, saj je pravila, ki bi veljala za vse, treba še napisati. Pot menjave pa je takšna, da sistemski operater mora novemu dobavitelju sporočiti podrobne podatke o odjemalcu, dobavitelj pa po sklenitvi nove pogodbe to sporoči oziroma prijavi operaterju. V praksi gre veliko težje.

zaradi liberalizacije trga z zemeljskim plinom zgrajeno omrežje lahko uporabljalo več dobaviteljev.

Mestni plinovodi razlog za drag plin v Lendavi pripisujejo tudi temu, da sami niso upravljavec kotlovnice oziroma da imajo drugje nižjo ceno plina kot v Lendavi, ker je isto podjetje dobavitelj plina in upravljavec kotlovnice. V Lendavi se večina stanovanj v stanovanjskih blokih greje z geotermalno energijo, s kotlovnici pa gospodarji tamkajšnji upravljavec stanovanj, torej Stanovanjsko podjetje Lendava. In v tem je torej še en del odgovora, zakaj sta v Lendavi tako slab izkoristek plinskega omrežja in nizka poraba zemeljskega plina.

Majda Horvat

Direktor ZD Ljutomer mag. Tomislav Nemeč želi pripeljati nove programe

Opravijo več zdravstvenih storitev, kot jih zavarovalnica priznava

Nova oprema in prenovljeni prostori ter boljše poslovanje za boljše in več zdravstvenih vsebin

Funkcijo direktorja Zdravstvenega doma Ljutomer je mag. Tomislav Nemeč prevzel pred dobim letom in že lani so prvič pripravili dan odprtih vrat prleškega zdravstvenega doma, ki želi biti, kot pravi direktor, srce dogajanja na področju zdravja in tistih, ki se ukvarjajo z zdravjem, zdravim načinom življenja in dobrim počutjem.

»Pomembno je, da kljub krizi in težkim časom investiramo, se razvijamo in skrbimo za naše ljudi na tem območju,« je povedal Nemeč. Lani so pridobili ambulanto fizioterapije, ki so jo ljudje dobro sprejeli, saj so se doslej morali voziti v druge kraje, skrajšalo pa se je tudi čakanje na storitev. Trenutno imajo enega fizioterapevta, po standardih in normativih pa bi jih lahko imeli vsaj še štiri, zato načrtujejo, da bi to dejavnost v prihodnje razširili, pridobili fiziatra in se povezali z bližnjimi zdravilišči.

Lani so v zdravstveni dom pripeljali tudi kardiologijo in kupili opremo, ki omogoča pregled, kot ga lahko opravijo v SB Murska Sobota. Tudi s tem so skrajšali čakalne vrste in čakanje na pregled na 14 dni. »Želimo si še, da bi nam zdravstvena zavarovalnica priznala in plačala preglede z otroškimi ultrazvokom, ki jih že opravljamo, ter da bi pridobili dodaten tim za patronažno službo. Opazamo vedno večje potrebe po zunajbolnišničnem zdravljenju. Opravimo vsaj za 20 odstotkov več

Direktor Zdravstvenega doma Ljutomer mag. Tomislav Nemeč pravi, da vlagajo v obnovo prostorov, da bi lahko kmalu pripeljali nove vsebine in programe. FOTOGRAFIJA A. NANA RITUPER RODEŽ

delu, kot nam ga zdravstvena zavarovalnica prizna, tako da nam manjka še ena patronažna sestra.«

Letos poslujejo pozitivno

Lani je ljutomerski zdravstveni dom opravil za 150 tisoč evrov zdravstvenih storitev, ki jih od zdravstvene zavarovalnice ni dobil plačanih, ne glede na to pa sprejmejo in obravnavajo vse bolnike oziroma zavarovance. Seveda si že

lijo v prihodnje to neskladje zmanjšati. Pred prihodom Tomislava Nemeča v zdravstveni dom se je ta ubadal z izgubo, danes pa je položaj drugačen. »Zadovoljen sem, da smo z racionalizacijo dela in povečanjem prihodkov stabilizirali finančno poslovanje, tako da letos poslujejo pozitivno. To pa je tudi osnova, da lahko zastavljene programe razvijamo naprej,« je povedal Nemeč. Letos so kupili sodoben EKG, kardiološko sondo, uvedli so digitalizacijo zob-

nega rentgena, opremo za fizioterapijo, razmišljajo pa tudi o nakupu opreme za brezbolečinsko zdravljenje kariesa pri otrocih.

Kar nekaj privarčevanega denarja, namenjenega amortizaciji, so namenili za obnovo prostorov. Obnovili so fasado, prvič po letu 1965, ko je bil dom zgrajen, so zamenjali okna in nekaj vrat ter uredili okolico. V prihodnje želijo nadgraditi objekt nujne medicinske pomoči, da bi s tem pridobili prostore za nove ambulante, v katerih bi se naslednjih dveh letih lažje posvetili vsebinam in novim programom.

Primanjkuje jim splošnih zdravnikov

Kot marsikateri zdravstveni dom na obrobju je tudi ljutomerski kadrovske podhranjen, najbolj na področju splošne medicine. »Manjka nam en zdravnik splošne medicine, zato bomo ponovno objavili razpis, vendar nekaj let pa že lahko pričakujemo naše specialiste in specializante,« je povedal Nemeč. In dodal: »Križa je, vendar če se zaposleni tega zavedajo in če znamo vsi stopiti korak nazaj, lahko veliko naredimo.« Na srečo pomurski zdravstveni domovi dobro sodelujejo med seboj in si pomagamo s skupnim logopedom, psihologom in tudi drugim kadrom.

A. Nana Rituper Rodež

Skupen turistični projekt tišinske in šalovske občine

S tišinske ravnice na šalovske bregej

Naravne in kulturne zanimivosti v obeh občinah so strnili v turistične produkte in jih predstavili v promocijskem gradivu

V nedeljo sta pripravili pred cerkvijo na Tišini Občina Šalovci in Občina Tišina sklepno prireditve projekta za promocijo turizma z naslovom S tišinske ravnice na šalovske bregej.

Projekt je sofinancirala Evropska unija oziroma Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja, namen aktivnosti pa je bil zagon razvoja turizma na obeh območjih ter promocija in predstavitev občin. Na sklepni prireditvi s predstavitev dosežkov so predstavili tudi promocijsko gradivo o kulturnih in naravnih zanimivostih ter turistično in gostinsko ponudbo obeh občin ter njune okolice. Zanimivosti obeh občin pa si lahko turisti, izletniki in drugi obiskovalci ogledajo tudi na pohodniških in kolesarskih poteh: murska kolesarska pot, keplerjeva pohodniška zvezdna pot, plavčkova pohodna pot in druge. Ob tem so se na stojnicah predstavili turistični ponudniki in društva. Popoldne so pripravili še druge aktivnosti, kot so kolesarjenje, pohod, spust po Muri, ogled Vrta spomi-

nov in tovarštva, po osrednji prireditvi s kulturnimi programom pa še zabavni program z ljudskimi godci in pogostitev s kolinami z bujto repo.

Vodja projekta v Občini Tišina Klavdija Šadl Jug je povedala, da imata obe občini veliko zanimivega pokazati in ponuditi obiskovalcem, česar se že dolgo zavedajo, s tem projektom pa so te zanimivosti uspeli tudi strniti in jih obiskovalcem ponujajo kot turistične produkte. Vrednost projekta je bila petdeset tisoč evrov, od tega so vsaki občini namenili polovico. Šestdeset odstotkov, 32 tisoč evrov, je sofinancirala Evropska unija, preostalo sta zagotovili občini.

Dario Ilič, ki je vodil projekt v Občini Šalovci, je dodal, da so aktivnosti začeli lansko poletje, obe občini sta izdali podobno promocijsko gradivo, zemljevid vsake občine posebej z označenimi turističnimi zanimivostmi in skupen zemljevid, izdali so razglednico, brošuro, postavili turistično-informativne table.

J. G.

Na sklepni prireditvi so nastopili tudi ljudski pevci in godci iz obeh občin. FOTOGRAFIJA JOŽE GABOR

Predstavitev starega kmečkega opravila

Lüpanje kukorce na Sabolovi domačiji

Izobraževalno delavnico so organizirali v okviru mednarodnega projekta Brodarji idej ob Muri

V prostorih Zadruga za razvoj podeželja Pomelaj na Sabolovi domačiji v Mali Polani so v petek pripravili predstavitev starega kmečkega opravila: ročno lüpanje kukarce (ličkanje koruske).

Obiskovalci so si lahko ogledali, kako so pod prsti spretnih rokodelk nastajali praktični izdelki iz ličja s pridihom tradicije ter pripravo koruskega ličja za pletenje raznih rokodelskih izdelkov, ki je prav tako zelo pomembna, da so izdelki potem kakovostni. Na voljo so bili tradicional-

katerem sodelujejo partnerji iz Slovenije in Hrvaške. Vodilni partner pri projektu je Društvo za promocijo in zaščito prekmurskih dobrot, ob njih so partnerji še Zadruga za razvoj podeželja Pomelaj, Čakra - razvojna agencija mesta Čakovec in Turistična skupnost Čakovec. Na predstavitvi in pri lüpanju kukarce na gümü Sabolove domačije so sodelovali predstavniki vseh partnerjev ter medžimurski in prekmurski rokodelci. Tatjana Škrlec iz Društva za promocijo in zaščito prekmurskih dobrot je ob tem pove-

Ob lüpanju kukorce so predstavili tudi sušenje ličja. FOTOGRAFIJA JOŽE GABOR

ne prekmurske kmečke jedi in napitki, kakršne so ob takem dogodku jedli in pili naši predniki.

Izobraževalno delavnico rokodelstva in tradicionalne kulinarike so organizirali ob dnevu evropskega sodelovanja v okviru mednarodnega projekta Brodarji idej ob Muri, katerega sofinancira Evropska unija in v

dala, da bodo v okviru projekta, katerega cilj je ohranjanje tradicionalne kulinarike in rokodelstva, vzpostavili turistično pot med Pomurjem in Medžimursko županijo ter posneli promocijski film o tradicionalnem rokodelstvu ter kulinariki za turistične in izobraževalne namene.

J. G.

Hofer sporoča

PREIZKUSITE ZDAJ

„Prisegam na kakovost, zato delam v Hoferju.“

Marjan Škrjanec
poslovodja

Uspeh so NAŠI ZAPOSLeni

NE PREZRITE TUDI NAŠEGA TV-OGLASA!

Kajzerice/
graham
zemlje
5 x 60 g

za zavoj

0,69

2,30/kg oz. 0,14/kos

Kmečki narezek
več vrst,
iz hladilnika,
120 g

za kos

1,79

14,92/kg

AKCIJA

od 24.09. do 30.09.2012

Rumena paprika
podolgovata,
razred 1, 500 g

redna cena 4,99
za kosov samo
0,69
1,38/kg

Belo grozdje
brez pečk,
razred 1, 1 kg

redna cena 4,99
za kosov samo
1,29

Rukola
125 g

redna cena 0,99
za kosov samo
0,59
4,72/kg

Banane

redna cena 2,99
za kg samo
0,79

od četrka, 27.09.

Želite več informacij o izdelku iz naše posebne ponudbe? Uporabite QR-kodo in obiščite www.hofer.si!

MEDION

Večpredstavnostni osebni računalnik MEDION® AKOYA® E4065 D (MD 8379)

USB 3.0
za do 10-krat hitrejši prenos podatkov kot v USB 2.0

3 LETNA GARANCIJA

Enoprtilna oblika v videzu visokega leska

za kos

399,-

SLOVENSKA TIPKOVNICA

Več kot fer!

Ponudba sadja in zelenjave velja od 24.09. do 30.09.2012 (v nedeljo je ponudba sadja in zelenjave na voljo samo v poslovalnicah, ki so v nedeljo odprte) oz. do razprodaje zalog. Redne cene sadja in zelenjave so Hoferjeve diskontne cene, ki so veljale do akcijske ponudbe. Prodaja samo v kotičkih običajnih za gospodinjstva. Slike so simbolične in so predlogi za serviranje. Steklena embalaža je nevratična, cene vključujejo vse datjave. Cene so v evrih in vključujejo DDV. Za napake v tisku ne odgovarjamo.

Hofer trgovina d.o.o.
www.hofer.si

Celovita prenova mestnega jedra

Sprehod po prenovljenem Ljutomeru

Čeprav ljudje pogrešajo senco na Glavnem trgu, je glavni razlog za »mrtev« trg drugje – Prenova vse infrastrukture več kot potrebna

Ljutomer spreminja svojo podobo. Pred dobrimi štirimi leti so popolnoma prenovili Glavni trg, pred kratkim so končali projekt celovite prenove mestnega jedra, v okviru katerega so preplastili ceste in zamenjali vso infrastrukturo. Sprehod po Ljutomeru z usmerjeno pozornostjo na prenovljene dele mesta pa je razkril, da se s spreminjanjem okolice spreminja tudi utrip življenja v glavnem mestu Prlekije.

Glavni trg

Jeseni za opazovanje prebujanja Ljutomera ni boljšega prostora, kot je s sončnimi žarki obsijan Glavni trg. Poletni dnevi pa so že druga pesem. Takrat se prenekateri domačin spomni bujne sence starih kostanjev, saj sta prejšnji travnat otoček s kostanji in kužnim znamenjem, ki sta ga obdajali cesti, nadomestila tlakovec in nekaj vode v fontani. Sicer so levo in desno zasadili lipe, ki naj bi vrnilo senco na prenovljen trg, a za zdaj še ne dajejo zaščite pred žgočimi sončnimi žarki. »To ni niti s od sence,« se pridruša Ida Pihler, ki se s prijateljicama Marico Žuman in Marico Husjak vsak teden dobiva v enem od lokalov na ljutomerskem glavnem trgu. Njen dvom, da se bo iz tistih lip kdaj razvila senca, je upravičen, saj so se nekatera od prvotno zasajenih dreves že posušila, a tudi novozasajena na ljutomerskem Glavnem trgu večinoma le životarijo. Zaradi pomanjkanja sence je tudi posedanje po klopih v poletnem času redko. Nekaj koticov brez neposrednega

Ob prenovi ljutomerskega glavnega trga so zasadili lipe, ki naj bi nadomestile kostanje in dajale senco. Zdi se, da životarijo, nekatere pa so celo zamenjali, ker so se posušile. FOTOGRAFIJE JERNEJA DOMAJNKO

Marica Žuman, Marica Husjak in Ida Pihler se strinjajo, da je Glavni trg v Ljutomeru »mrtev«. Razloge vidijo v vse tanjših denarnicah ljudi.

Ivana Kaučiča cesta je prva ulica v Ljutomeru, v kateri so pred 35 leti začeli organizirano graditi kanalizacijo, zato je bila prenova vse infrastrukture več kot potrebna.

Celovita prenova mestnega jedra

V letu dni od podpisa pogodbe je v Ljutomeru Komunalno podjetje Ormož v okviru projekta Celovita prenova mestnega jedra uredilo sedem ulic in en trg: Stari trg, Postružnikovo ulico, Vrazovo ulico, Ivana Kaučiča cesto, Užiško ulico, Zacherlovo ulico, Ulico Franca Kovačiča in Ulico ob proggi. Na tem območju so zamenjali vso infrastrukturo – kanalizacijo, vodovod in javno razsvetljavo –, uredili so dober kilometer in pol hodnikov za pešce, parkirišča na nekaj več kot trinajstih arih površine in preplastili ceste. Vrednost gradbenih del je nekaj več kot 1,8 milijona evrov, vrednost celotnega projekta (skupaj z vso dokumentacijo) pa znaša približno 2,5 milijona evrov. Evropska unija, natančneje Evropski sklad za regionalni razvoj je sofinanciral 1,5 milijona evrov, preostanek pa bo iz občinskega proračuna in iz sredstev, ki jim pripadajo po Zakonu o financiranju občin. J. D.

sonca je mogoče najti le pri lokalih na trgu. A se redne obiskovalke Glavnega trga strinjajo, da glavni razlog za trg brez pravega življenja ni le pomanjkanje sence.

»Težava je v ljudeh in njihovih vse tanjših denarnicah,« so si edine. Na Glavnem trgu so pogosto organizirane različne dejavnosti, s katerimi naj bi popestrili dogajanje, a ljudje enostavno ne pridejo. »Morda niso vajeni tovrstnih druženj, ampak v večini primerov ostajajo doma, ker si jih ne morejo privoščiti.« Še največ dopoldan-

skih obiskovalcev trga je upokojencev, ki gredo takrat v trgovino.

Mestno jedro

Le streljaj od Glavnega trga je še en trg, ki so ga prenovili lani v okviru projekta Celovita prenova mestnega jedra. Čeprav na Starem trgu še zmeraj rastejo stare lipe, ki dajejo veliko sence, se na njem ne družijo ljudje niti v poletnih mesecih, saj ga obdajata enosmerni cesti, ki sta prometni. Do nedavnega pa zaradi del zadrževanje

na trgu ali sprehajanje po okoliških ulicah tako in tako ni bilo prijetno. Ker so se sočasno s prenovitvijo vozišča odločili še za prenovitvijo kanalizacije, vodovoda, urejanje razsvetljave in hodnikov za pešce, je bil promet moten nekoliko dlje časa. Vendar je bilo smiselno nekoliko potrpeti, saj zdaj dolgo ne bo treba prekopavati ulic. »Marsikdo je dela na cestišču izkoristil, da si je tudi na svojem dvorišču uredil prostor za priključke, ki jih bo morda potreboval kasneje,« je pohvalil prebivalce prenovljenih ulic direktor

podjetja Gradal, ki je izvajalo nadzor, Bojan Sekereš. In konec koncev je bila celovita prenova tudi potrebna, saj je bila na primer pod Ivana Kaučiča cesto kanalizacijski vodi v drugih ulicah pa niso bili veliko mlajši. Čeprav bi bilo treba v Ljutomeru še marsikaj prenoviti, morda tudi spremeniti, pa za mesto v bližnji prihodnosti ni predviden mošnjiček v proračunu Občine Ljutomer, saj je treba še marsikaj postoriti tudi v drugih krajih občine.

Jerneja Domajnko

barometer

Imreju Jerebicu odlikovanje

Predsednik države Danilo Türk je z redom zaslug odlikoval generalnega tajnika Slovenskega karitasa iz Odranec. Odlikovanje je prejel za požrtvovalno delo pri uresničevanju človekoljubnega poslanstva Slovenskega karitasa, za katerega dela že 22 let. Jerebic odlikovanje sprejema kot priznanje za delo vseh sodelavcev Karitasa in opozarja, da je pomembno, da v teh težkih casih znamo prisluhniti drug drugemu.

Alenu Verenu in podjetju Fura nagrada MOS

Med tremi nadarjenimi podjetniki, ki so s svojo inovativnostjo prepričali komisijo mednarodnega sejma obrti MOS v Celju, da jim je omogočila brezplačno predstavitev na sejmu, je tudi podjetje Fura iz Dobrovnika. Prepričljivi so bili z idejo brezplačne menjave baterij za električna kolesa, ki je novost v Sloveniji in tudi tujini.

Ladislav Horvat zapustil Nafto Informatiko

Direktor je družbo s še tremi zaposlenimi zapustil sporazumno konec avgusta, saj se je zaposlil v drugem podjetju. To ne bi bilo nič spornega, če ne bi šlo za podjetje, ki je izpodrinilo Nafto Informatiko pri opravljanju storitev za hčerinske družbe Nafta Lendava, in če lastnik ne bi bil sorodstveno povezan z direktorjem družbe.

Reformam ob rob

Hugo Boss in njegov dobiček kot smetana na grenki kavi

Iz razmerja ena proti 40, danes že razmerje plač ena proti 300 – Uspešnost države je odvisna od blagostanja njenih državljanov

Pred kratkim je **Deutsche Welle** objavil naslednjo vest: »Kakovost in razkošje se očitno dobro prodajata tudi v težkih gospodarskih časih. Tako luksuzna znamka Hugo Boss nima skrbi. Največja nemška modna znamka je v drugem četrtletju povečala svoj dobiček in pričakuje rekordno leto po ustvarjenem dobičku. Iz uprave Bossa so sporočili, da se jim je v Evropi uspelo zoperstaviti težkim gospodarskim razmeram. Še naprej beležijo trend rasti prodaje na glavnih trgih za Boss v Nemčiji in Veliki Britaniji.« Sporočilo torej govori o tem, da se je Boss uspel upreti težkim gospodarskim razmeram. Toda hudič je v podrobnostih in tega iz Bossa niso sporočili.

Del svojega dobička in rasti ustvarja ravno na račun vse večjega dohodkovnega neskladja med nižjim delavskim in srednjim slojem in menedžerskim ter kapitalnim slojem, in ker mu strogi ukrepi na račun varčevanja pri srednjem in nižjem sloju gredo celo na roko. Hugo Boss ne ustvarja svojih velikih dobičkov samo zaradi dobre prodaje, ampak tudi na račun vse nižjih dohodkov delavcev, kar je ena od t. i. rešitev za izhod iz krize. Za Huga Bossa je očitno slovenska zamena neto delavska plača previsoka, zato se je kot najpomembnejši partner soboške Mure zavzemal, če ne celo pogojeval nakup tekstilne tovarne Prvi maj v srbskem Pirotu, ki jo je Mura oz. njen lastnik tudi kupil. Tam se neto plača zaposlenega giblje med 200 in 300 evri. Primer Bossa na eni strani, njegove dobre pozicije na trgu na drugi in njegov pritisk na vse nižje plače delavcev, ki šivajo zanj, so dobra ponazoritev neoliberalne politike in neenakosti, ki se je začela sredi osemdesetih. Ta je nepojmljivo povečala razlike med menedžerskimi in delavskimi plačami.

Bogati obglavljajo socialno državo

Ameriški ekonomist nobelovec Paul Krugman je v svoji knjigi *Zavest liberalcev* zapisal, da je bilo razmerje v ZDA med menedžerskimi in delavskimi plačami pred nastopom Reagana ena proti 40. Potem je ta razlika samo rasla in se danes dvignila na nerazumno razmerje ena proti 367. Po Krugmanu v tem primeru ne gre več samo za problem gospodarstva, ampak za politični proces favoriziranja bogatih, ki je temeljito posegel v razmerja med bogatimi in revnimi. Posledično to pomeni, da se bogati ne zavedajo več, da družba v svoji biti razpada. Ne samo to, še naprej pritiskajo na povečevanje razlik, hkrati pa s svojo močjo izključujejo državo kot socialni korektiv in rešitev revščine vidijo v priložnostnih, dobrodelnih akcijah. In kaj se je dogajalo z delavci oziroma povprečnimi porabniki. Od začetka pohoda neoli-

beralizma v osemdesetih je varčevanje ameriških državljanov začelo strmo padati. Leta 2005 ga praktično ni bilo več. Od leta 2005 je povprečen Američan v minusu in svoj proračun krpa s karticami in se že približuje depresiji v tridesetih, kar je nazorno pokazal na svojem grafikonu, objavljenem na **TED.com**, John Gerzema. Primanjkljaj in s tem tudi ohranjanje porabe sta se nekaj časa dala krpati z imaginarnimi finančnimi operacijami. Zdaj pa smo tam, kjer smo, ali, kot je zapisal eden od strokovnjakov, v času »podpotrošnje«. Tako danes povprečnemu Špancu ostane približno 17 evrov za nakupe. Očitno se menedžerska in kapitalna elita nista zavedli iracionalnosti, do katere sta pripeljali družbo. Še naprej vztrajata pri rezanju stroškov in zniževanju plač ter povečevanju produktivnosti, pri tem pa se ne zaveda, da ti rezi na koncu zmanjšujejo povpraševanje kupcev in s tem tudi njihove prihodke.

pralne praške v manjših količinah, saj pravijo, da od španskega kupca, ki mu ostane za nakupe 17 evrov, ne morejo pričakovati, da bo polovico tega denarja namenil njihovem velikemu zavitku. Skratka, povprečen porabnik današnjega neoliberalizma gre v trgovino z drobižem in kupuje tisto, kar nujno potrebuje – povedano drugače, ustvarja si majhne in nujne zaloge za nekaj dni. Pa ne gre samo za porabnika – delavca ali kmeta –, ampak je pomanjkanje zajelo tudi male in srednje obrtnike, ki jih razred bogatih izčrpa na podoben način, zato se je marsikateri znašel v dolgih in pred propadom. Tem ne bo veliko pomagal boj proti sivi ekonomiji, ampak se bodo morali odločno zoperstaviti menedžerskemu in kapitalnemu razredu. Ne glede na to, kako gledamo na trenutne ukrepe za rešitev krize v Evropi, v varčevanju ni rešitve, če bo šlo po tej poti in se bo še naprej razgrajevala socialna država. Grčija ne bo več izjema, ampak model evropskega pro-

tako kot z »dilanjem« z drogo, piše Željko Kardum – posojilodajalec treplja po ramenu nepopravljivega narkomana, ki staršem krade in prodaja stvari, dokler mu bo ta redno poravnava obveznosti. In ne samo to, celo denar mu bo posojal za nov odmerek in pri tem ga ne zanima, ali imajo njegovi doma kaj jesti, in če še imajo streho nad glavo. Ne glede na vse bo tako, dokler mu bo plačeval odmerek in bo imel dober rating. Približno tako naj bi bilo z ratingovskimi agencijami in stalno grožnjo z njihovimi ocenami. V trenutnem položaju žal politika ni sposobna razmišljati drugače oziroma postaviti drugačnega izhodišča, in sicer da je uspešnost države ali njenega gospodarstva odvisna od blagostanja njenih državljanov. Vse, kar se trenutno dogaja in reformira, ni nič drugega kot strežba kapitalnemu in menedžerskemu sloju. Ta zase zahteva še več kreditov, še nižje plače delavcem in zmanjšanje državne dolga. Približno to, kar je začel delati znameniti komunistični diktator Ceau-

sescu. V začetku osemdesetih se je namreč odločil, da bo odplačal vse zunanje dolgove. Takrat je ukazal, da se izvzi pretežni del kmetijske in industrijske pridelave. Uvedel je racionalizacijo porabe hrane, redukcijo elektrike in plina in s tem povzročil strahovit padec standarda in glad Romunov. Krvavo je zadušil vse proteste in leta 1989 odplačal vse zunanje dolgove. Romunija je bila ena redkih držav z najvišjo boniteto, ljudje pa materialno in duhovno uničeni in si še danes niso opomogli. Romunijo omenjeni avtor primerja z Islandijo, ki se je odrekla sanaciji propadlih bank in s tem varčevalnih vlog pohlevnih angleških in nizozemskih varčevalcev in vlagateljev. Islandski politiki so ugotovili, da je bolje pokopati rating kot lastno prebivalstvo. In tu smo pri ključnem problemu. Ne nazadnje sredi tridesetih let v prejšnjem stoletju zgodba ni bila nič drugačna. Brutalno varčevanje na račun prebivalstva se je končalo, kot se je. J. V.

Brutalno varčevanje na račun prebivalstva FOTOGRAFIJA NATASA JUHNOV

Revščina in majhni zavitki pralnega praška

Bossa lahko jemljemo kot smetano na torti, toda če pogledamo na njegovo pozicijo z grške perspektive, se bo razblinil kot milni mehurček. V Grčiji praktično ni več kupcev njegove konfekcije. Hkrati pa je v vse bolj neugodnem položaju večina proizvajalcev, ki je odvisna od splošne porabe. Tako je neka nizozemska tovarna pralnih praškov že začela iskati rešitev. Kot piše nemški **Financial Times** (nemčija), so začeli prodajati

pada. To enosmernost Angele Merkel je začela čutiti že Nemčija.

Dolgovi in posojilodajalci

Ob vseh grožnjah z morebitno ne-likvidnostjo, ki nam jih trosijo najvišji politični predstavniki, in vse nižjih bonitetnih ocenah države in tudi prezadolženosti, se, kot kaže, mehko uklanjamo. To, da trpi javni sektor na račun krpanja finančnih lukenj, ki jih je ustvarila menedžerska in kapitalna elita, je jasno povedal dr. Jože Mencinger. S tem pa je

popravek

Ferenc Horváth, predsednik Sveta Pomurske madžarske samoupravne narodne skupnosti (PMSNS), izjavljam, da nisem v televizijski oddaji Hidak/Mostovi oziroma v kateri drugi oddaji ali prispevku dal izjave glede imenovanja v. d. direktorja Galerije - Muzeja Lendava/Gáleria-Múzeum Lendva. Svet PMSNS o omenjeni tematiki ni imel ne redne ne izredne seje, prav

tako ni razpravljalo o dajanju soglasja za zaprtje enote vrtca v Petišovcih, saj PMSNS ni soustanovitelj ne Galerije - Muzeja Lendava/Gáleria-Múzeum Lendva pa tudi ne zavoda Vrtca Lendava/Lendvai Óvoda.

(Za napako se opravičujemo in pojasnjujemo, da je imela omenjeno sejo Madžarska samouprava Občine Lendava.)

barometer

Jernej Zupančič in Cleangrad ne potrebuje javnosti

Direktor uspešnega ljutomerskega podjetja je na slavlju ob desetletnici uspešnega delovanja in odprtju novih prostorov povedal, da so si, ponosni na Prlekijo in Ljutomer, zastavili visoke cilje, ki jih bodo dosegli s sodelavci, partnerji in klienti. Mediji niso med njimi, saj jih tudi na seznamu vabljenih na prireditev ni bilo.

Milanu Klemenčiču zlati grb Občine Gornja Radgona

Prejel ga je za večletno aktivno delovanje na raznih področjih, kar je predlagatelj označil kot življenjsko delo, ki je pustilo pečat pri pomenu in razvoju ter ugledu Občine Gornja Radgona.

Štefan Denša iz Gomilice stokrat daroval kri

Ob tem si je zaželel, da bi se za krvodajalstvo odločalo še več ljudi in da bi v vseh podjetjih imeli posluš za to humanitarno dejanje, kot ga ima sam v podjetju Planika, ter da bi delavcem, ki darujejo kri, povsod omogočili dela prost dan. Politikom je tudi sporočil, da bi si pri krvodajalcih in njihovi humanosti lahko vzeli zgled, ne pa da je pohlep družbo pripeljal na rob propada.

Brez direktorjev

Tri kulturne ustanove regijskega pomena v Murski Soboti bodo kmalu dobile nove ali nove stare direktorje – galerija, muzej in knjižnica. Jasno bo, ali bosta pri izboru in potrditvi odločala stroka in kakovostno delo ali drugi vplivi.

Novne oblike književnosti in branja

Na simpoziju, ki ga pripravijo na srečanju mladinskih pisateljev Oko besede v Murski Soboti v izvedbi Podjetja za promocijo kulture Franc - Franc, so se letos osredotočili na vprašanje slovenske mladinske književnosti v razmerju do elektronskih medijev in sodobnih IK-tehnologij. Različni strokovnjaki in pisatelji so razpravljali o novih pojavnih oblikah književnosti in načinih branja. Najodmevnejša pa je bila trditev psihoanalitika Romana Vodeba, da otrok bere, ko nima več mame, božajoče mame.

Za programe EPK-ja primanjkuje denarja

Dogajanje Evropske prestolnice kulture 2012 se je premaknilo v zadnjo četrtina in lahko ocenimo, da je bilo kulturnega dogajanja nekoliko več kot prejšnja leta. Kar nekaj izjemnih umetniških in drugih dogodkov se je zvrstilo tudi v Murski Soboti. Kašno seme so zasejali, pa bomo videli v prihodnje, še prej pa bo čas finančnih obračunov. Zavod Maribor, ki skrbi za uresničevanje teh projektov, že obvešča producente, da zaradi dolga ustanovitelja Občine Maribor ne morejo prispevati obljubljenih sredstev.

Kulturna dediščina**Razstava o pomurski arhitekturi**

Želijo opozoriti tudi na elemente gradnje, ki ne sodijo v naš prostor

Od 22. do 29. septembra potekajo dnevi evropske kulturne dediščine. Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije je izdal katalog prireditev, ki potekajo po različnih krajih Slovenije, pa tudi aktivnosti v Kobilju in pri Gradu na Goričkem.

Organizator arhitekturne razstave, arhitekt Jernej Červek, pravi, da se lahko elementi tradicionalne gradnje hiš zelo kakovostno vpletajo v sodobno gradnjo. FOTOGRAFIJA CIRIL KOSEDNAR

Minulo soboto je v prostorih gradu pri Gradu na Goričkem Društvo arhitektov Pomurja pripravilo razstavo Pomurje nekoč in danes. Gre za konec delavnic in skupno akcijo fotografov, arhitektov, urbanistov, krajinskih arhitektov in oblikovalcev. V njej so avtorji Jernej Červek, Stanislava Dešnik, Iztok Zrinski, Ivo Bošnjakovič, Patricija Flisar, Damjan Hidič, Andreja Benko in Miha Domjan na plakate prenesli svoje ideje, kako ohraniti kakovostno lokalno tradicijo gradnje in oblikovanja ter kako izkušnje iz preteklosti postaviti v današnji čas in prispevati h kakovostnejši arhitekturi. Na ogled bo do konca oktobra. Kot je povedal arhitekt Jernej Červek, so prikazali arhitekturo Pomurja, ki je stara več stoletij in je še prisotna v tem prostoru. Hiše so grajene iz materialov, ki so v okolici. »Danes, ko je gradbeni material vse dražji, veliko pa stane tudi ogrevanje hiše, je prav, da se razmisli o majhni tradicionalni panonski hiši, ki daje dovolj prostora in kakovostno bivanje.« Ob tem še doda, da so z razstavo hoteli opozoriti na to, da se vse pogosteje v naš prostor vnašajo elementi, ki niso značilni za našo krajino. Najbolj opazne so na primer pisane barve fasad. Razstavo na največjem slovenskem gradu so si ogledali tudi nekateri slovenski restavradorji, ob tem je restavratorka Marlenka Habjanič iz mariborskega zavoda za kulturno dediščino, ki že vrsto let sodeluje pri obnovi omenjenega gradu, zbranim predstavila arhitekturo in obnovo tega gradu.

C. K.

Sedemnajsta večernica zasijala za Dima Zupana**Pripoved o staranju in smrti**

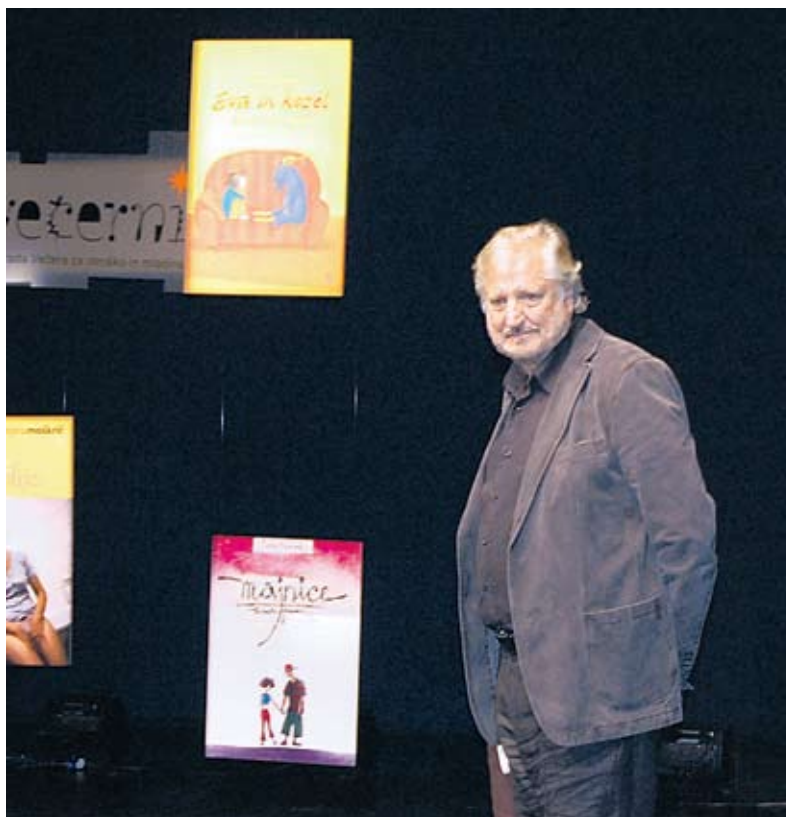
Nagradili delo, ki govori o najmočnejših čustvih – Smrt je tema, pred katero si zatiskamo oči

V okviru srečanja slovenskih mladinskih pisateljev Oko besede, ki že šestnajsto leto poteka v Murski Soboti in ga pripravlja podjetje za promocijo kulture Franc-Franc, podeljujejo večernico, nagrado za najboljšo slovensko otroško in mladinsko leposlovno delo. Letos jo je za knjigo Hektor in zrela hruška prejel pisatelj Dim Zupan, izmed 369 lani izdanimi izvirnimi slovenskimi knjigami za otroke in mladino pa ga je izbrala strokovna žirija, ki ji predseduje dr. Dragica Haramija.

V utemeljitvi so navedli, da se redko zgodi, da bi avtor uspešne, zelo brane serije sedmih knjig to zaokrožil s temo, za katero ve, da med bralci ni prav priljubljena. »Še redkeje pa se zgodi, da je zadnje delo serije eden od vrhuncev in njen najboljši del. Dimu Zupanu je to uspelo.« Hektor in zrela hruška je v slovenskem prostoru in tudi širše edinstvena pripoved o labradorcu Hektorju, njegovem staranju, starosti in smrti, namenjena mladim bralcem, in kot vsa vrhunska mladinska literatura navedena tudi odraslega. Zapisali so še, da se avtor s humorjem in blago ironijo vseskozi uspešno brani pred tem, da bi mu pripoved zdrsnila v sentimentalnost.

Zakaj bi o takih stvareh molčali?

Tudi smrt in umiranje sta temi, o katerih se ne sme ali se ne spodobijo govoriti, Zupan, ki je o tem povedal zgodbo za mlade bralce, pa je po podelitvi za naš časopis dejal: »Prepričan sem, da je tre-

Pisatelj in pravnik Dim Zupan, ki je v sedmih knjižnih nadaljevanjih osmisli Hektorja, je za zgodbo Hektor in zrela hruška prejel večernico. FOTOGRAFIJA A. NANA RITUPER RODEŽ

ba odpirati tabuizirane teme. In smrt je tema, pred katero si zatiskamo oči odrasli, odpravljajo pa jo tudi umirajoči. Druge pokopljemo, sami pa radi verjamemo v svojo nesmrtnost. Tudi otrokom je tre-

ba na poseben, občutljiv način prikazati, da je smrt del našega življenja. Zakaj bi o takih stvareh molčali? Je pa res, da je tema smrti zelo zlorabljena, ker so tu prisotna močna čustva in se pisatelji radi

»Pogledal sem jih, mojo družino, ki so družno točili solze, in se vprašal, kaj je bilo tisto, kar nas je vse moje življenje tako tesno držalo skupaj. Ljubezen. To je bila ljubezen.« (Iz knjige Hektor in zrela hruška)

zatečejo v opis smrti ravno v zbujanjem močnih čustev.« Med petimi finalisti so bili še Jana Bauer, Cvetka Bevc, Neli Kodrič in Slavko Pregl, to pa je bila Zupanova četrta nominacija za večernico, prvič je bil zanjo nominiran pred šestnajstimi leti. Zupan: »Veselil sem se vseh nominacij, tudi za druge nagrade, saj je nedvomno priznanje, ko izmed 350 avtorjev prideš med pet najboljših. Nagrade raje odmislim, če pa jih dobim, pa sem zelo vesel.« Doslej se je udeležil vseh šestnajstih srečanj mladinskih pisateljev, ker, kot pravi, mu je Prekmurje izredno ljubo: »Zame je Prekmurje tak čaroben konec, blizu mi je s svojo ravnino in melanholijo in blizu so mi ljudje, ki imajo bogato notranje duševno življenje. Med njimi imam veliko prijateljev.«

A. Nana Rituper Rodež

Štirideset let Mednarodne likovne kolonije Lendava**Od slikarstva do odlivanja v bron**

Izbrana dela so razstavljeni na lendavskem gradu in v predverju gledališke in koncertne dvorane

V razstavnem prostoru na lendavskem gradu so v petek odprli razstavo z naslovom Štirideset let Mednarodne likovne kolonije Lendava, ki bo na ogled do 12. januarja. Del obsežne razstave iz bogate zbirke likovnih kolonij je na ogled tudi v avli lendavske gledališke in koncertne dvorane (kulturnega doma).

Obenem so zaznamovali jubilej 40-letnice delovanja Javnega zavoda Galerija-Muzej Lendava, ki ima sedež na lendavskem gradu. Obiskovalce je ob odprtju nagovorila direktorica Beata Lazar, razstavo je odprl lendavski župan Anton Balažek, predstavila pa sta jo umetnostna zgodovinarja Franc Obal in Laszlo Kostyal. V kulturnem programu je nastopil cimbalist Andi Sobočan.

Mednarodna likovna kolonija Lendava je namenjena že uveljavljenim, akademsko izobraženim likovnim umetnikom, slikarjem in kiparjem z vsega sveta, vendar je vključevala tudi mlade, obetavne ustvarjalce. Pomemben izziv je bil začetek odlivanja v bron pred osmimi leti, ko je Javni zavod Galerija-Muzej Lendava kupil svojo lastno mobilno livarno. Likovna kolonija je tako postala ena redkih v Evropi,

Na razstavi je predstavljen le del iz bogate zbirke slikarskih in kiparskih del, ki so nastala v štiridesetih letih. FOTOGRAFIJA JOŽE GABOR

na kateri vsako poletje ustvarjajo v tej zahtevni tehniki.

Umetnostni zgodovinar Franc Obal je ob odprtju povedal, da je bila leta 1973 Mednarodna likovna kolonija ena od prvih tovrstnih likovnih srečanj na območju nekdanja Jugoslavije, v mestu, ki je bilo bogato z likovno ustvarjalnostjo, v Murski Soboti pa je bil istega leta ustanovljen jugoslovanski bienale male plastike: »Likovna kolonija je danes mednarodno prepoznavna, za kar imajo zasluge organizatorji, ki so ves čas skrbeli, da se je tudi vsebinsko razvijala. Prva leta je prevladovala slikarska ustvarjalnost, velik podarek pa so dajali predstavivam domačih likovnih umetnikov. S seznama sodelujočih je opaziti, da so organizatorji vedno vabili umetnike različnih generacij. Sčasoma so popestrili kolonijo s kiparskim ustvarjanjem v lesu, marmorju in drugih materialih, in to v osemdesetih in devetdesetih letih prejšnjega stoletja, dosežek česar so tudi skulpture po mestu. Odlivanje v bron zadnjih osem let pa je privabilo v Lendavo najboljše kiparje iz Slovenije, Madžarske in od drugod, ki so še dodatno obogatili to zbirko.«

J. G.

Slovenska predpremiéra filma Šanghaj v Murški Soboti

Najbolj pa se nas dotakne zgodba o družini, ljubezni in povezanosti

Film, ki o Romih govori brez predsodkov – Pokaže, kako močno vlogo odigrajo ženske, ki morajo prenašajo vse moške neumnosti

Nov celovečerni film Šanghaj ni le še en film o Ciganih, sploh pa ne o prekmurskih Ciganih, kot se spet stereotipno govori v javnosti, to je topla zgodba o družini, ljubezni in povezanosti. Po svetovni premieri v Montrealu, kjer je film prejel nagrado za scenarij, in slovenski premieri v Mariboru so Šanghaj v ponedeljek predpremierno zavrteli v kinu Party Max v Murški Soboti. Po literarni predlogi romana Nedotakljivi pisatelja Ferija Lainščka ga je v izvirnem romskem jeziku posnel režiser in scenarist Marko Naberšnik.

Pred prvo javno projekcijo v Sloveniji je zbrane, večinoma igralce in sodelavce pri filmu, pozdravil del filmske ekipe, ob tem pa je Lainšček dejal, da mu je ta premiera najljubša, saj mu je doma tudi najlepše, zbrane pa je povabil h gledanju filma, ki je iskanje lepega in ki dela življenje lepo. Lepota življenja pa je skrita v sedanosti. Šanghaj je zgodba o štirih generacijah ciganske družine Mirga, ki jo v prvi osebi pripoveduje Lutvija Belmondo Mirga. Osrednji junak zgodbe, romski kralj, se preživlja s tihotapljenjem in se odloči ustvariti lastno vas, ki jo poimenuje Šanghaj. Dogajanje je postavljeno v našo

Prizor iz filma Šanghaj

Svetovno premiero je doživel na filmskem festivalu v Montrealu, kjer je bil zelo dobro sprejet, kar je dobra popotnica za nadaljnje predvajanje, ki se bo po Sloveniji začelo četrtega oktobra. Kot je dejal Naberšnik, so publika in kritiki film dojeli skozi politične oči, skozi razpad Jugoslavije in skozi to, kar je bil nekoč komunizem, najbolj od vsega pa se jih je dotaknila zgodba o tej družini. To je tudi sporočilo filma, da je vse minljivo, edino, kar ostaja, pa so družina, ljubezen in medčloveški odnosi.

Skozi romske oči zgodba o ljubezni

To je bilo drugo filmsko sodelovanje Lainščka in Naberšnika, pred petimi leti sta posnela celovečerec in filmsko uspešnico Petelinji zajtrk, enega najbolj gledanih slovenskih filmov. Petelinji zajtrk je bila mala zgodba iz predmestja, slovenska zgodba, ki se je spogledovala z uspešnico, roman Nedotakljivi, pisan za zbirko Miti, pa nosi v sebi arhetip mednarodnega uspeha in ima nedvomno potencial svetovnega filma. Čeprav je tudi Petelinji zajtrk segel zelo globoko, film Šanghaj pripoveduje še bolj subtilno in bolj kompleksno zgodbo. »Tudi ta film preveva Ferijevega duha, saj je zgodba prežeta z ljubeznijo, hrepenenjem, družino in opti-

Dušan Horvat - Vajta: »Ponosen sem, da sem sodeloval, in ponosni smo lahko vsi Romi iz Prekmurja. Ni pomembno, koliko smo zaslužili, ampak da smo sodelovali in da bo film uspešen in da si ga bodo ogledali v Evropi in po vsem svetu.«

mizmom, ki so zanj tako značilni. Je pa vendarle ta film drugačen od Petelinjega zajtrka, ima drugo zgodbo, pove Naberšnik, Lainšček pa: »Morda sem sam težko objektivni, saj sem z junaki tega filma in še prej knjige od vsega začetka. Ampak po mojem subjektivnem mnenju je to najboljša adaptacija mojega romana doslej.«

Na vprašanje, ali ni težko posneti še enega romskega filma, da ne bo preveč stereotipen ali podoben drugim znanim filmom iz ciganskega sveta, Naberšnik odgovarja: »Seveda je izziv, da ne bi bil stereotipen, ampak

meni je Feri že s svojo knjigo Nedotakljivi dal hvaležno nalogo, da nam ni treba govoriti stereotipno. Feri Rome pozna dovolj dobro, da lahko o njih piše iskreno. In tu se skriva bistvo, da ta film ne bo stereotipen, ampak skozi romske oči pripoveduje običajno zgodbo o ljubezni in družini.«

Lainšček pa: »Mi radi živimo na osnovi stereotipov, predsodkov in tudi ta film bo verjetno spremljal tipično slovenski predsodek pred Romi. Romski svetnik Darko Rudaš (ki je snovalcem filma izročil tudi priznanje za prispevek k pozitivne-

mu prikazovanju življenja in kulture Romov) je povedal, da je film Šanghaj narejen brez predsodkov in da je izvedba univerzalna. To je bistveno, dodaja Lainšček, ali, če povem drugače, če se bodo ljudje prepustili filmu in ga bodo z odprtim srcem šli gledat, se jih bo zgodba dotaknila na način, kot si želimo mi. Kajti mi smo ta film delali z ljubeznijo.«

Oni intenzivno sočustvujejo in intenzivno sovražijo

In tako je nastala topla družinska zgodba. Lainšček: »Jaz sem jo tako doživljal. Kot je bilo moje otroštvo topla družinska zgodba, tako je bilo tudi v sosednjem romskem naselju. Samo na drugačen način. Čeprav se to od daleč morda tako ne vidi, je bilo tudi pri njih toplo in družinsko vzdušje.«

Po drugi strani pa film ne želi olepševati stvari ali celo idealizirati njihovega življenja, še posebno ko pokaže njihov značaj, njihovo vročo, nepopustljivo kri. Lainšček: »Romi so, kar so, in to je v filmu lepo prikazano. V sebi nosijo prvotnost, prvinskost, elementarnost ..., kar smo mi že izgubili. Zato so mi zanimivi. Mi živimo tako, kot nam diktirajo drugi, oni pa znajo še vedno živeti iz sebe, zato tako intenzivno sočustvujejo in intenzivno sovražijo. In pri tem včasih naredijo kakšno neumnost. Tisti zadnji prizori in stavki so bistveni, ko pokažejo, kako močno vlogo v njihovem svetu odigrajo ženske. Ženske, ki morajo prenašati vse norosti svojih moških, in to na poseben način, z notranjo močjo, brez prave ljubezni to ne bi bilo mogoče.«

Pri filmu je sodeloval tudi Dušan Horvat - Vajta, ki pravi: »Ponosen sem, da sem sodeloval pri tem filmu, in ponosen sem na našega pisatelja Lainščka in na režiserja Naberšnika. Ponosni smo vsi Romi iz Prekmurja, da smo sposobni narediti nekaj takega. To pomeni, da o nas ne bodo govorili le slabe stvari, ampak da znamo delati tudi dobro. Je priložnost, da nas vidijo in spoznajo tako, kot se spodobijo, in nas imajo radi in spoštujejo kot filmske igralce, glasbenike ... Ni pomembno, koliko smo zaslužili, ampak da smo sodelovali in da bo film uspešen in da si ga bodo ogledali v Evropi in po vsem svetu.«

A. Nana Rituper Rodež

Feri Lainšček: »Saj bi zgodbo lahko postavili v slovensko vas, bi kdo rekel. Ampak drugačnost je ravno v tem, da Slovencu nikoli ne bi prišlo na misel, da bi si postavil svojo vas.«

polpreteklo zgodovino, v čas razpada Jugoslavije, in čeprav je večinoma posnet v za ta film zgrajeni vasi v Filovcih, sega tako jezikovno kot geografsko tudi v kraje nekdanje Jugoslavije in Italije.

Mednarodna je tudi igralska zasedba, glavno moško vlogo igra Visar Visar, glavno žensko vlogo Asli Bayram, nastopajo pa še Senad Bašić, Bojan Emeršič, Vlado Novak, Marjuta Slamčič, Jasna Diklić in drugi ter številni domačini, ki so jih povabili k sodelovanju. Glasbo, ki je pomemben del doživljanja filma, je napisal Saša Lošič.

Na predpremiéri smo srečali tudi Anđela Kontreca (prvi z leve), ki je v filmu upodobil mlajšega Belmonda: »To je bila moja prva filmska izkušnja. Režiser Marko je prišel k nam in me povabil k sodelovanju. Snemanje je bilo lepa izkušnja in tudi naporna, saj smo morali velikokrat ponavljati. Znani igralci so bili zelo prijazni in so pomagali, da smo bili še boljši. Velikokrat se še spominim vsega, kar se je zgodilo na snemanju.«

Vsaki zgodbi, ki jo skupaj ustvarita režiser in scenarist Marko Naberšnik in pisatelj Feri Lainšček, je usojen uspeh. Po Petelinjem zajtrku v slovenske kinematografe prihaja Šanghaj. FOTOGRAFIJE JURE ZAUNEKER

Kaj kmet, pomemben je svetnik

Svojevrsna farsa na območju KGZS se je razpletla nekje drugje. Sejo območne KGZS sta počastila visoka gošta – predsednik Združne zveze Slovenije Peter Vrisk in predsednik KGZS Cvetko Zupanič. Nista prišla, da podpreta kmete pri reševanju problemov, ampak zato, ker se bližajo volitve v državni svet. Peter Vrisk hoče še naprej ohranjati moč, ki jo ima v slovenskem kmetijstvu, zato je pričakoval, da ga bo odbor podprl pri kandida-

turi za člana državnega sveta. Namesto podpore je dočakal hladno prho. Soboški odbor je na predlog Viktorja Čararja potrdil kot kandidata za državni svet Tiborja Vöröša mlajšega. Tega, da Vöröša ne bi potrdili, člani odbora niso mogli narediti, saj jim je bil izstavljen račun za padec Cirila Smrkolja. Kako se bo trgovalo naprej, se bo še videlo, ker je v igro stopil še en igralec – Franc Kučan kot predstavnik kmečkega sindikata.

Kmetijstvo**O igri s pomurskim zakonom pa nič**

Predstavljene vizije in organizacijske sheme kmetijstva brez nosilcev

Minuli teden so zaznamovala kar petra dogajanja v kmetijstvu. Sestal se je območni odbor kmetijsko-gozdarske zbornice v Murski Soboti, ki se je dotaknil suše. S tem problemom se kmetje spoprijemajo na dveh ravneh, eno je dejanska prizadetost posamezne kmetije, drugo pa skupna škoda zaradi suše.

Po zbranih podatkih občinskih komisij in ocenah stroke naj bi škoda znašala 21 milijonov evrov. Nerealno pa je pričakovati, da bi država to škodo tudi povrnila, čeprav spada med elementarne nesreče. Do povračila škode po zakonu so namreč upravičene le tiste kmetije, ki imajo zaradi suše več kot 30-odstotni izpad dohodka. Gledano skozi to optiko se krog opravičencev za povrnitev škode izredno zoži in že zahteva individualno obravnavo posameznih kmetij, kjer je prizadetost večja od omenjenih tridesetih odstotkov.

S septembrskim dežjem v pozabo pomanjkanje vode

Ob tem dejstvu bi pričakovali, da se vodilni kmetijski politiki, ki so začeli greti zbornične stolčke, začno pogovarjati in iskati rešitve za odpravo posledic suše v naslednjih letih. To bi jim zdaj moralo biti bistveno lažje, saj sta okolje in kmetijstvo pod eno streho. Nesmiselno se mi zdi usmerjanje razprave samo v namakanje, namesto da bi se od ministrstva zahtevalo, da se loti aktivnega upravljanja vod in vodotokov in tako zagotovi ohranjanje ustrezne ravnih podtalnice, ki je edina pot za zmanjševanje vplivov suše na peščenih in prodnatih tleh. Toda ta zgodba gre že v pozabo, še posebno zdaj v septembru, ko je padlo za približno tretjino več dežja od dolgoletnega povprečja v tem mesecu. Takšna je bila ugotovitev na letošnjem Dnevu koruze. Dan koruze ni bil pomemben samo za oceno letošnjega pridelka koruze in razpravo o letošnjih podnebnih razmerah za pridelavo te kulture, ampak je na strokovni ravni odprl še eno pomembno vprašanje, kako racionalizirati uporabo mehanizacije, predvsem traktorjev, in uravnati stroške pridelave pri t. i. vohu. Gre za temo, ki bi ji kazalo nameniti poseben dan, saj proizvajalci opreme pritiskajo na kmeta in ga mnogokrat silijo v neracionalno rabo sredstev predvsem zaradi tega, ker si ne preračuna učinkovitosti naložbe na obsegu zemljišč, ki jih obvladuje. Po drugi strani pa proizvajalci, predvsem traktorjev, lobistično obvladujejo del evropskih investicijskih sredstev, ki se dodeljujejo v nepovratni obliki za nakup traktorjev.

Minister si je ogledal razvojne sheme

Težko je opredeliti obisk kmetijskega in okoljskega ministra Franca Bogoviča v Murski Soboti. Povabil ga je predsednik odbora za kmetijstvo moravske občine Tibor Vöröš, pogovora pa so se udeležili poleg članov odbora in vabljenih županov, predstavnikov zadrug in strokovnjakov kmetijsko-gozdarskega zavoda iz Murske Sobotice še direktorica Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov RS Irena Šinko. Tibor Vöröš je ob sklicu seje verjetno imel dober namen, da odpre razpravo o problemih pomurskega kmetijstva,

zgodilo se je pa nekaj drugega. Udeleženci in minister so večino časa, ki ga je imel na voljo, poslušali statistične podatke o pomurskem kmetijstvu, potem pa še o nekaterih razvojnih vizijah in projektih. Nič slabega, toda oživljanje živinoreje na Goričkem sega že v začetek osemdesetih. Takrat je pokojni mag. Milan Erjavec izdelal projekt rejne plemenskih telic lisaste pasme. V ta namen je bila pripravljena zemljiška operacija, s katero bi zagotovili dovolj velike komplekse zemljišč za tovrstno rejo. Predviden je bil rentni odkup zemljišč, na katerih bi pet ali šest kmetov z imeni in priimki začelo tovrstno rejo. Žal je rentni mag. propadel in je projekt zastal. Modificiran pa je bil na različne načine. Ta, ki ga je razčlenil Marjan Špur s sodelavci za krave dojilje, pa stoji, saj je težava, ker nima nosilcev kmetov. Hkrati pa so zainteresirani za realizacijo projekta, vendar so za »velito« nezanimivi. Primanjkuje jim tudi zaočrenih zemljišč za uresničitev projekta. Predstavljen je bil tudi projekt združenja prašičerejcev, ki bi povezal rejce predvsem pri trženju. Projekt je na ministrstvu že bil predstavljen, zdaj pa bi bila smiselna razprava, zakaj je zastal. Po tistem, ko so odkupne cene zrasle, so se vsi umaknili v svoje hlevčke in delujejo tako, kot so delovali, dokler jih ne doleti nova kriza. Očitno jim Bogovičeva pripoved o organiziranosti sadjarjev v Posavju, ki zdaj svoja jabolka prodajajo na najprestižnejših svetovnih trgih, ni prišla do živga. Prav tako niso načeli vprašanja realizacije pomurskega zakona in tega, zakaj se Pomurju ne zagotavlja 40 milijonov evrov iz programa razvoja podeželja in zakaj so pomurski projekti diskriminirani namesto favorizirani. Navsezadnje je čas, da lokalni nosilci kmetijske politike in vodstvo zavoda jasno povedo, ali imajo v ozadju morda po političnih preferencah primernejše projekte in so zato sedanje zavrnili. Projekt male klavnice naj bi se pripravljval v Veliki Polani, in to po nam dostopnih podatkih spet brez nosilca – kmeta. Če je tako, bo nekdo moral povedati, ali ne bodo zlorabljali zdaj »propadli projekti za dve ali tri točke«. Nosilci so v projekte vložili kar nekaj svojega znanja in plačali tehnološko znanje, ki bi ga ob uresničitvi projekta potrebovali.

Odvezem zemlje tajkunom

Po svoje presenetljivo je bilo, da se z direktorico Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov RS ni govorilo o tem, kako izkoristiti zemljo, ki jo ima sklad v lasti in je neobdelana, in kako izkoristiti kmetijska zemljišča v lasti občin za obdelavo. To očitno ni problem kmetov, ki vodijo lokalno kmetijsko politiko. Osrednja problema, v katero so se zaleteli z vsjo silo, sta prekinitvev najemnih pogodb s tajkunskega najemniki, kot so jih imenovali oni (Panvita in KG Lendava), in zahteva po takojšnji razdelitvi zemlje med kmete. No, tako mimogrede, se pa niso vprašali, ali premorejo potencial, razen petih ali šestih pomurskih kmetov, da bi to zemljo na primerni ravni tudi obdelovali. Drži kot pribito, da trenutne borzne cene žit in koruze povečujejo apetite po prvovrstni kmetijski zemlji, toda to je kratkoročno.

J. Votek

Panvita**Oženje sortnega izbora pšenice**

Celovita oskrba posevka z nekaterimi ugodnostmi

Ob žetvi, pa ne toliko na njivah, saj ni več videti gruče kmetov, ki bi čakali na kombajn, ampak zdaj na prevzemnih mestih kmetje razpredajo o pridelku, odkupnih pogojih pa tudi sortah pšenice in kakovostnih razredih, razprave na temo sortnega izbora pa ponavadi potihnejo, čeprav bi jih moralo biti zdaj največ. Danes je že malo tistih, ki bi se spomnili na pozna šestdeseta, ko sta se na naših njivah pojavili prvi sorti italijanske pšenice leonardo in libellula. Ti sta zamenjali takrat prevladujočo sorto u-ena. Italijanski sorti sta prinesli pravo revolucijo na naše njive predvsem zaradi pridelka. Zaradi nizke slame sta dokaj hitro razbremenili naše kmete težkega fizičnega dela ob žetvi, saj so znamenite kosilnice BCS, ki so preživele do danes, premogle žetvene naprave, ki so ob košnji delale snope.

Po italijanskih sortah so se v tistih časih začeli naglo razvijati jugoslovanski semenski inštituti v Zagrebu, Osijeku, Subotici in Novem Sadu. To je bil čas domačih sort, prilagojenih panonskemu podneblju. V zadnjih dvajsetih letih je nekaj sort nekdanjega jugoslovanskega sortnega izbora ostalo na našem trgu, postopoma pa so začele k nam prodirati avstrijske, francoske in italijanske sorte. Če se danes ozremo na sortni izbor, je ta skorajda nepregleden. Vsak trgovec ponuja seme z najboljšimi karakteristikami, ki večinoma držijo. Trgovci pa ne povedo, v kakšnih klimatskih okoljih omenjene karakteristike pridejo do polne veljave. Ne samo pri pšenici, tudi pri drugih poljščinah se srečujemo s tovrstnimi problemi. Stroka že nekaj let opozarja na mačehovski odnos države do poljedelstva in razvoja semenskega materiala v primerjavi z, recimo, živinorejo, kjer se vrsti skoraj deset milijonov evrov, medtem ko je celotnemu področju ra-

zvoja v poljedelstvu namenjenih okrog 900 tisoč evrov. Ob tem so le domači pridelovalci semena zavezani sortnim poskusom oziroma testiranju posameznih sort v naših klimatskih razmerah. Po mojem vedenju to počno dva ali trije domači pridelovalci semenske pšenice, in to brez državne podpore. Panvita je eden večjih slovenskih pridelovalcev semenske pšenice, ki velik del semena sama dodela in ga potem prodaja, del pa ga proda posameznim podjetjem, ki pšenico dodelajo in potem prodajajo. Direktor Kmetijskega gospodarstva Rakičan pravi, da ves čas pridelave semenske pšenice dosledno opravljajo poskuse in na ta način prihajajo do optimalnih sort za naše podnebje. Izkušnje so pokazale, da je za pomurski prostor najugodnejša pridelava sort pšenice, ki se po krušni vrednosti uvrščajo v kakovostni razred B1 ali B2. Po njihovih izkušnjah klimatske razmere za pridelavo najvišjega kakovostnega razreda A niso ugodne, in to, kot pove Branko Virag, zaradi vsaj enega vročinskega šoka, ki mu je izpostavljena pšenica med vegetacijo. Ta pa ustavi vegetacijo in vpliva na zobatost zrna, ki pa ne daje zahtevane kakovosti. Opozori tudi, da sta kakovost in pridelek običajno v obratnem sorazmerju. To pomeni, da visok pridelek ponavadi pomeni nižjo kakovost, in obratno. Te zakonitosti bi se morali zavedati tudi pridelovalci. Sortni izbor pridelave semenske pšenice v Rakičanu je sicer širok, sami pa so kot organizator oziroma pogodbeni partner kmetov za oskrbo s semeni, gnojili in zaščitnimi sredstvi in kot kupec pšenice omejili semensko ponudbo pšenice na sedem sort (alixan, bologna, ketchum, renan, srbijanka, žitarka). Gre za visokorodne sorte kakovostnega razreda B1, B2. Vse sorte so še v visoki rodnosti in niso izrojene, še najbližje zamenjavi

Odkup koruze letine 2012 poteka na odkupnem mestu v Lipovcih vsak dan od 9. do 19. ure.

Po potrebi čas odkupa prilagodimo – podaljšamo. Da ne bi bilo čakalnih vrst, dobavitelje naročamo.

Za naročila in vse druge informacije nas lahko pokličete po telefonu, brezplačna številka je **080 11 14.**

skupina **panvita** 90 letin

je morebiti srbanka, ki jo bo verjetno zamenjala sorta katarina, ki daje v obdobju poskusov dobre pridelke.

Semensko pšenico je mogoče plačati v naturi

Panvita je že začela sklepati pogodbe za setev pšenice s kmeti. Pogoji sodelovanja so različni. Ob gotovinskem plačilu izbranih sort pšenice kooperantom priznavajo 25-odstotni popust na semensko pšenico, za reprodukcijski material in zaščitna sredstva pa sedem odstotkov. Kmetje lahko semensko pšenico zamenjajo za merkantilno pšenico. Pet sort menjujejo v razmerju 1 : 2,7, dve pa v razmerju 1 : 2,5. Dajejo pa tudi možnost odloga plačila do konca julija naslednje leto. Kmetje oziroma kooperanti imajo možnost izbirati način oskrbe in plačilne pogoje, hkrati pa jim v paketa Jaz in Panvita za kmetijstvo ob komercialnih pogojih sodelovanja dajejo izčrpna strokovna navodila za setev, gnojenje in zaščito posevkov. J. V.

Lüpanje kukorce

BRODARJI IDEJ OB MURI

V petek, 21. septembra 2012, na dan evropskega sodelovanja smo v Zadruzi za razvoj podeželja Pomelaj v okviru projekta Brodarji idej ob Muri, ki ga izvajamo v sodelovanju s hrvaškimi partnerji, organizirali izobraževalne delavnice. Predstavili smo star način »lüpanja kukorce« in pripravo koruznega ličja kot surovine za pletenje raznih rokodelskih izdelkov. Pod prsti spretnih rokodelk so nastajali praktični izdelki s pridihom tradicije. Udeleženci so lahko pokusili »kukurčne pogače«, krapce, »namazani krūj« in druge tradicionalne prekmurske jedi, ki so jih ob takšnem dogodku jedli naši dedki in babice.

Ob tej priložnosti so se srečali rokodelci z obeh strani meje in si ob prijetnem ter sproščnem druženju izmenjali svoja znanja in izkušnje. Za pristno zabavo, ki je nekoč spremljala to kmečko opravilo, so poskrbeli ljudski pevci in godci iz Černelavec.

V projektu sodelujemo Društvo za promocijo in zaščito prekmurskih dobrot in Zadruga za razvoj podeželja Pomelaj na slovenski strani ter Razvojna agencija grada Čakovca in Turistička zajednica grada Čakovca na hrvaški strani. Z aktivnostmi v okviru projekta želimo prispevati k ohranjanju tradicije na obmejnem območju in vključevanju te v turistično ponudbo.

Projekt Brodarji idej ob Muri se izvaja v okviru Operativnega programa IPA Slovenija-Hrvaška 2007–2013 in ga delno financirata Evropska unija prek Instrumenta za predpristopno pomoč ter Republika Slovenija.

SI HR
INSTRUMENT ZA PREDPRISTOPNO POMOČ

Nalozba v vašo prihodnost
Operacija preko Evropske unije
Instrument za predpristopno pomoč

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA GOSPODARSKI
RAZVOJ IN TEHNOLOGIJO

POMELAJ

diši po prekmurju

Setev pšenice

Med kmetom in mlinarjem zaupanje

Mlinopek domačega kmeta ni zanemarjal, zdaj ga še povezuje – V zadnjih letih se rž vrača na njive in postaja vse pomembnejše žito

Nihanja pri pridelavi krušnih žit v zadnjih dvajsetih letih so bila kar velika. S prehodom na t. i. tržni model pri nas je bilo konec uveljavljene kooperacijske pridelave krušnih žit in s tem tudi znamenitih žitnih kampanj. V tistih časih so kmetje pridelovali žita v predvidljivih razmerah in tudi po več ali manj znanih odkupnih cenah, ki so bile določene s tržnimi redi. Kmetje, ki so pridelovali krušna žita, so natančno vedeli, koliko dobijo za kilogram pridelane pšenice ustrežne kakovosti, ne glede na način organizacije proizvodnje. Ta je potekala prek zadrug ali neposredno v sodelovanju z največjim domačim mlinarjem Mlinopekom.

S prehodom na tržno ekonomijo so se razmere zelo spremenile. Domači pridelovalec je bil v vse slabšem položaju zaradi tuje konkurence in iz leta v leto nižjih cen hrane, ki so bile značilnost devetdesetih let in prve polovice prejšnjega desetletja. Pred slovenskim vstopom v EU so domače pridelovalce spravljale v neugoden položaj povezave naše države v razne mednarodne asociacije – za kmetijstvo izredno neugodna je bila CEFTA. Z vstopom naše države v EU se je trg povsem sprostil in cene kmetijskih pridelkov še dodatno znižal. Kljub uveljavitvi enotne evropske kmetijske politike in s tem subvencioniranja primarne kmetijske pridelave so se razmere za slovenskega kmeta samo poslabševale, saj s svojim obsegom pridelave ni bil konkurenčen tujim, predvsem madžarskim ponudnikom žit. Tako je bil obravnavan znotraj domače predelovalne mlinarske industrije, ki je bila pri pogajanjih za odkupne cene neizprosna. Več posluha od drugih domačih kupcev pšenice je imel le domači Mlinopek, ki se kljub ugodni tuji ponudbi domačim pridelovalcem nikoli ni odrekal. Prelomno leto za pridelavo hrane je bilo 2008., ko so se cene kmetijskih pridelkov močno dvignile. Od leta 2010 pa cene krušnih žit stalno postopno rastejo. Strate-

Sortni izbor pšenice pri Mlinopeku

Pšenica	tip
Renan	resnica
Žitarka	golica
Srpanjka	golica
Ficko	golica
Genius	golica
Antonius	resnica
Lupus	resnica
Zlatka	golica
Bologna	resnica
Mihelca	resnica
Lukulus	resnica
Šoba	resnica
Rž	
Askari	hibrid
Agronom	hibrid

ški kmetijski pridelki so postali predmet borznih spekulacij. Svoje pa je k cenam žit in koruze dodalo predvsem podnebje. Podnebje žal ne zagotavlja več predvidljivosti, ki smo je bili vajeni v preteklih desetletjih. V zadnjih nekaj letih se stalno dogaja, da eno od strateško pomembnih evropskih okolij za pridelavo žit prizadene neugoden vremenski vpliv, ki močno vpliva na zmanjšanje pridelka in tako posredno vpliva na oskrbo z žiti v celotni Evropi ne samo v EU. Ta nihanja so ponovno postavila v ospredje domačega, čeprav malega pridelovalca, ki postaja strateški zaveznik predvsem mlinarski industriji, hkrati pa mu omogoča s skupnim nastopom učinkovitejši boj z vse bolj agresivno dumpiško ponudbo moke iz sosednjih držav. Strategija teh je uničenje kakovostne domače predelave in s tem osvojitve novega trga, ki je blizu in ni povezan z velikimi stroški.

Pogodbena partnerstva s kmeti so se obnesla

Karel Pojbič pove, da je interes za pridelavo pšenice v Pomurju začel ponovno naraščati po letu 2009. Veliko so na to vplivale višje cene, ki so posledica različnih dejavnikov. K temu pa doda, da ne glede na zunanje razmere Mlinopek nikoli ni bil brez domačega žita v svojih silosih, in to delno zaradi tradicije in visoke stopnje zaupanja kmetov Mlinopeku, hkrati pa so se ves čas zavedali, da ne glede cene in s tem povezanih morebitnih dobičkov noben predelovalni obrat ali industrija dolgoročno ne moreta uspešno poslovati brez lastnega zaledja oziroma surovinske baze. Izredna nihanja pri pridelavi in dobavi pšenice, ki so jih beležili po propadu Panonke, so se v letu 2010 začela s tesnejšim pogodbenim sodelovanjem z domačimi kmeti. V lanskem letu so to sodelovanje utrdili in sklenili pogodbe za pridelavo pšenice in rži na 1600 hektarjih njiv. Velika večina kmetov je pogodbe spoštovala in prodala ves pridelek Mlinopeku, peščica je podlegla višjim dnevnim odku-

pnim cenam avstrijskih kupcev, vendar je ta poravnala svoje obveznosti do Mlinopeka. Je pa bilo vmes nekaj špekulantov, ki so od pogodbenih količin prodali le toliko, da so po svojih izračunih pokrili stroške semena. Od teh zdaj terjajo, da jim povrnejo tudi vse druge stroške, ki so jih imeli pri oskrbi s semeni. Karel Pojbič simbolno to opiše kot nekaj plev, ki so ostala med zrnjem. V celoti gledano pa vzpostavitev pogodbenega odnosa s kmeti ocenjuje izredno dobro, zato bodo v letošnjem letu sklepanje pogodb za pridelavo pšenice nadaljevali. Tako kot lansko leto tudi letos kmetom ponujajo semensko pšenico in rž po primerljivih cenah z drugimi ponudniki semen. Prednost njihove ponudbe je plačilo oziroma obračun semenske pšenice ali rži konec julija naslednje leto oziroma pri obračunu in izplačilu prodanega pridelka. K dogovorjeni odkupni ceni za žita v naslednjem letu pa vsem kmetom s sklenjenimi in izpolnjenimi pogodbenimi obveznostmi zagotavljajo dodatnih šest evrov za tona pšenice in deset evrov za tona rži. Letošnje pogodbe sklepajo za najmanj dva hektar-

ja zasejane pšenice in hektar zasejane rži. Morebiti se zdi to omejitve za male pridelovalce, to pa ne pomeni, da so ti izključeni, saj nihče ne pravi, da tudi ti ne bi smeli podpisati pogodb, vendar bi se morali povezati in zagotoviti minimalno površino za sklenitev pogodbe. Skratka, ne gre za izločanje, ampak za racionalno obnašanje, ki se mu morajo prilagoditi tudi kmetje.

Tri četrte stroška v mlinu je pšenica

V oskrbo z gnojili in zaščitnimi sredstvi ne posegajo, s subvencionirano odkupno ceno (šest pšenica, deset evrov pa rž) pa posredno priznavajo in pokrijejo kmetu z dogovorjenim dodatkom k toni pridelka del teh stroškov. Kmetje lahko izbirajo med dvanajstimi sortami pšenice. To se zdi dokaj širok izbor, ki je s tehnološkega vidika pridelave lahko težko obvladljiv. Karel Pojbič pove, da so njihovo vodilo pri izboru sort tiste, ki so za mletje sprejemljive. V mlinu pšenica predstavlja tri četrte stroška in ob upoštevanju tega dejavnika se vidi, zakaj mlinarji ves čas poudarjajo problem kakovosti oziroma izpolnjevanje treh ali štirih kriterijev kakovosti.

Rž

Mlinopeku v mlinski, predvsem pa v pekovski dejavnosti dajejo dodatno prepoznavnost na trgu ržene moke in razne vrste rženih kruhov. Mlinopek je bil tradicionalen kupec rži. V času, ko je pridelava te na domačih njivah skoraj zamrla, je bil odvisen od uvoza. V zadnjih letih se rž vrača na naše njive in postaja vse pomembnejše žito v nekaterih predvsem goriških predelih, kjer je to nekoč že bila. Tu sicer ni tako širokega sortnega izbora kot pri pšenici, sta se pa uveljavili dve hibridni sorti s solidnim pridelkom in odpornostjo. J. V.

Mlinopek, d. d.
Industrijska ulica 11
Murska Sobota

Dan odprtih vrat na eko-socialni kmetiji Korenika Šalovci

Odpiranje vrat prihajajočemu spoznanju v novi Evropi

Množično obiskan petek na ekološki kmetiji Korenika v Šalovcih, kjer širijo seznam dejavnosti, s katerimi obujajo pozabljena znanja in prispevajo k ohranitvi kulturne krajine – V pisarni se človek nikoli ne odpre tako zelo kot zunaj v naravi, med delom

Podobne kmetije, na katerih bi se mladi in starejši učili vzgoje zelenjave in zelišč ter dela oziroma ročnih spretnosti, s katerimi bi prispevali k ohranitvi neokrnjene narave in pristne kulturne krajine, bi morali imeti v vsaki pomurski občini, če ne celo v vsaki vasi – takega mnenja so bili mnogi, ki smo jih srečali v petek na Koreniki v Šalovcih. Predvsem na Goričkem, ki ima svojevrstno kulturno krajino s travniki, ki so polni divjih zdravilnih rastlin, in borovimi ter mešanimi gozdovi, ki so polni gob, je to ena od rešitev za ohranitev življenja na majhnih domačijah.

Na kmetiji prav zdaj potekata dva večja projekta. Spodrast, projekt socialnega partnerstva, omogoča delo ranljivim skupinam, ki na trgu dela ne morejo uspeti. Na kmetiji se učijo pletenja izdelkov iz naravnih materialov, ekološke predelave živil, pridobivanja lesne biomase in večšin ekološkega turizma. V okviru projekta Socpod, Uporaba lokalnih virov za razvoj socialnega podjetništva, pa je bil organiziran dan odprtih vrat.

Poleg Mozaika so partnerji tudi Zeleni prst, PGZ, Tehnološki park Varaždin, Varaždinske Toplice in Zadruga PET iz Zagreba. Alojz Kavaš iz društva Mozaik, ki je na petkovem dnevu odprtih vrat kmetije Korenika vodil predstavitev dejavnosti in programov, je povedal: »Odpiramo vrata prihajajočemu spoznanju v novi Evropi in naši prete-

Na Koreniki pripravljajo tudi biomaso – drva za zimsko kurjenje. FOTOGRAFIJI BERNARDA B. PEČEK

klosti, ki je ves čas prisotna, pa je še ne sprejemamo.« Kakor je povedal, so se v Šalovcih srečali karantanski in panonski Slovenci, kajti obiskali so jih dijaki in profesorji Gimnazije in srednje šole Rudolfa Maistra Kamnik, ki so s pomočjo profesorja Bojana Časa prav na Koreniki organizirali svoj osmi sociološki dan. »Tudi naš sociološki dan je nekaj podobnega kot vaša eko-socialna kmetija, nekaj med šolo in sociologijo, dan, ki je odvisen od samoiniciative, ustvarjalnosti in svobodne izbire dijakov. Vsega tega torej, kar pri rednem pouku težko dosežemo,« je povedal Čas.

Ogled po zeliščnem in zelenjavnem vrtu Korenike je vodila Viktorija Stanke iz Srednje Bistrice, socialna delavka pripravnica, ki je pojasnila: »Pripravljam program psihosocialne podpore s pomočjo zeliščarstva in vrtnarjenja, ki imata pozitivne učinke na človeka, tako na njegovo telo kot duha. Človek se je že od nekdaj zatekal v naravo po pomoč, koristijo že samo svež zrak, arome, opazovanje narave pa tudi to, da nekaj poseje na vrtu in potem opazuje, kako to raste. Vse to je lahko ne neki način tudi terapija. Prav na Koreniki sem se navdušila za delo z ljudmi v naravi, kajti nikoli doslej se nisem ukvarjala z zeliščarstvom in vrtnarstvom. Spoznala sem, da se v pisarni človek nikoli ne odpre tako zelo kot zunaj v naravi, med delom.«

Bernarda B. Peček

Povezovalni projekt eKolesarske poti

OGLESNO SPOROČILO

Si želite biti ekstremno mobilni, prihraniti čas in denar ter pokazati odgovornost do okolja? Od zdaj je to mogoče vsaj v nekaterih pomurskih občinah. Zavod EkoKultura Lendava je skupaj s partnerji razvil in izpeljal projekt, ki vam omogoča, da okolico in mobilnost doživite povsem drugače.

Ciljna prioriteta v projektu je ohranjanje in razvoj podeželja, kar je bilo doseženo z vzpostavitvijo eKolesarske poti, ki poteka na območju občin Lendava, Beltinci, Kobilje ter Dobrovnik, povezuje pa lokalne gostinske in turistične ponudnike. Informacije in kontakte o 20 polnilnih postajah in petih eTočkah najdete na spletni strani www.e-projekti.net.

Na eTočkah vam bodo razložili delovanje eKolesa, na razpolago pa je skupno tudi deset eKoles za testiranje ali izposajo za dogovorjen čas.

Projekt povečuje mobilnost lokalnega prebivalstva in spodbuja bolj zdrav življenjski slog, prispevek k zmanjšanju onesnaženosti okolja pa je še eden izmed temeljnih ciljev projekta.

»V času izvajanja projekta smo imeli številne promocije na večjih in manjših dogodkih v Pomurju z željo, da bi eKolo testiralo čim več posame-

znikov in da bi jim predstavili njegove prednosti. Uspelo nam je, saj so ga preizkusile prav vse generacije, in vsi so tudi enako navdušeni, vsak pa vidi v njem drugačno praktično prednost. Nekaterim to pomeni edino povezavo do mestnega jedra, drugim zaradi zdravstvenih težav edino možno mobilnost, tretji spet ne marajo vožnje v službo z avtomobilom, a bi se radi izognili prepotenosti ... « je povedala Simona Ferčak iz Ekokulture. Število eKolesarjev se v Pomurju vidno povečuje, vendar bi bila brez slabih gospodarskih kazalcev rast veliko večja. »Ljudje razmišljajo v pravi smeri, tudi turisti, ki prihajajo k nam, povprašujejo po tovrstni ponudbi, tako da smo veseli, da smo uspeli ustvariti prvo tovrstno infrastrukturo za električna kolesa v Sloveniji,« je še dodala ga. Ferčak.

Reportaže s promocijskih dogodkov: <http://www.zelenimedij.si/projekti/prekopoti/>.

Partnerji v projektu so Fura, d. o. o., Občina Dobrovnik, Občina Beltinci in Občina Kobilje, projekt pa je delno sofinanciran iz sredstev LEADER pod okriljem Lokalne akcijske skupine »LAS pri dobrih ljudeh«.

Srečanje snopovcev

Nočni program mnogim krajša in lajša noči

Na srečanje tudi iz Toronta – Ob pomoči radia se spletajo prijateljske vezi, ki trajajo

Že vrsto let je devet slovenskih radijskih postaj povezanih v skupni nočni program (SNOP), ki poteka vsak dan med polnočjo in peto zjutraj. Med njimi je tudi Radio Murski val.

350 udeležencev iz vse Slovenije, nekateri tudi iz tujine. Med njimi so bili tudi Pomurci. Tam je bila tudi Lojzka Kolarič iz Podgrada pri Gornji Radgoni. Kot pravi, je bilo sreča-

bi namreč bili, če bi ga ukinili. Nočni program jim krajša čas, bolnim pa pomaga prebroditi predolge noči. Radi poslušajo lepe melodije in prisluhnejo dobremu nasvetu. Na ta na-

Lojzka Kolarič (prva z leve) s poslušalci nočnega programa. Takoj ob njej je Rudi Lukovnjak iz Toronta, ki ga mnogi poslušalci nočnega programa poznajo le po glasu, tokrat pa so ga spoznali tudi zares. FOTOGRAFIJA IZ ARHIVA LOJZKE KOLARIČ

Da bi se lahko poslušalci, ki kličejo v program, ter radijski voditelji tudi fizično srečali, občasno pripravijo srečanja. Eno takšnih je bilo pred kratkim v Leskovcu pri Slovenski Bistrici. Organizirala sta ga Radio Velenje in domače turistično društvo. Srečanja se je udeležilo okrog

nje zelo dobro pripravljeno, na njem pa je bilo veselo in pristrčno vzdušje. »Lepo je, ko se srečamo ljudje, ki se sicer slišimo le po radiu, pri tem pa spoznamo tudi voditelje.« Kot še dodaja Lojzka, so se na srečanju s poslušalci pogovarjali o tem, koliko jim pomeni nočni program. Zelo žalostni

čin se tudi spletajo prijateljske vezi, ki trajajo. »Želim si ostati v tej veseli družbi, ker sem vesela narave. Žalostnih dogodkov je danes tako ali tako preveč.« Lojzka največja želja pa je, da se snopovci nekoč srečajo tudi v Pomurju. C. K.

Na tekmovanju v ročni košnji trave

Društvo koscev in kosic Slovenije je minulo nedeljo organiziralo na Brezovici pri Ljubljani 7. državno prvenstvo v ročni košnji. Tekmovalo je pet koscev in trideset koscev, med njimi tudi pet iz Prekmurja in Prlekije. Desetletna Zala Janža iz Bratoncev je kosila parcelo v velikosti petih kvadratnih metrov in dobila priznanje kot najmlajša udeleženka, Jernej Šijanec iz Jamne (na posnetku ob njej) je bil tretji v kategoriji mladincev, Janez Koren iz Bratoncev (prvi z leve) je zasedel drugo mesto v kategoriji A in kosi do 90 centimetrov, enajsto mesto v kraljevi kategoriji na parceli velikosti sto kvadratnih metrov in prvo mesto z zmagovalno ekipo, Jernej Ferenc iz Žihlave (zgoraj na sredini) je bil trinajsti v kraljevi disciplini in Lovrenc Šijanec iz Jamne sedmi v kraljevi disciplini. Ekipe Prlekov Lovrenc Šijanec, Jernej Ferenc in Jernej Šijanec je bila peta v ekipnem tekmovanju. Društvo na ta način ohranja tradicijo ročne košnje in spodbuja mlade k temu opravilu, ki je uporabno tudi danes. Na hribovitih predelih kosijo z namenom, da preprečijo plazenje oziroma drsenje snega, ki je veliko večje na nepokošeni travi, z ročnim košenjem pa je mogoče ohraniti tudi živali, ki na primer gnezdi v visoki travi. J. K. FOTOGRAFIJA JANEZ KOREN

Učenci OŠ Negova posadili drevo miru

Minuli petek (21. septembra), ko smo zaznamovali svetovni dan miru, so na osnovni šoli dr. Antona Trstenjaka pri Negovi zasadili drevo miru. Za murve so se odločili zato, ker je to drevo, ki je včasih raslo skoraj ob vsakem podeželskem domu in dajalo sladke sadeže za otroke, starejše in tudi živali. Drevo je dajalo tudi dragocen les za izdelavo vinških sodov in ladij. Listje murve je bilo hrana za gojenje sviloprejk, ki so jih pri nas gojili na Primorskem in pri Benediktu. Šola je doslej posadila osem dreves. Sadiko murve je šola podarilo gozdarstvu podjetje iz Gornje Radgone. L. Kr. FOTOGRAFIJA LUDVIK KRAMBERGER

Dom Lukavci

Igre, kjer je lahko vsak zmagovalec

Prve športne igre posebnih zavodov Slovenije – Tokrat sodelovalo okrog 50 udeležencev iz treh zavodov

Dom Lukavci je bil pred dnevi organizator prvih športno-zabavnih iger stanovalcev posebnih socialnovarstvenih zavodov Slovenije. Od petih tovrstnih zavodov, ki delujejo v naši državi, so se iger udeležili trije.

Kot pravijo zaposleni v Domu Lukavci, so se doslej redno udeleževali Specialne olimpijade Slovenije. Toda stanovalci se starajo in vedno težje sledijo športnim disciplinam, ki imajo tekmovalen značaj. Poleg tega pri olimpijadi lahko sodelujejo le osebe z motnjo v duševnem razvoju. Želja pa je, da se v igre lahko vključijo vsi stanovalci, ki pokažejo zanimanje. Tako so v Lukavcih dobili idejo o igrah, ki so manj zahtevne in primerne za vse stanovalce, ter jih pred dnevi tudi prvič pripravili. S psihosocialnega vidika tovrstne aktivnosti širijo vrednote, ki povezujejo in temeljijo na enakosti, spoštovanju in sprejemanju drugačnosti. Gre za univerzalno idejo, kjer ni poražencev, ampak je vsak, ki sodeluje, zmagovalec.

Tokrat so se iger poleg domačinov udeležili še stanovalci iz Doma upokojevcov in oskrbovancev Impoljca iz Sevnice. Naslednje leto jih bo pripravil še Dom Lukavci, potem pa, takšna je vsaj želja organizatorjev, izmenjaje vsako leto drugi zavodi.

predvsem šaljive, poudarek je bil na druženju in spletnju prijateljskih vezi. Med drugim so igrali namizni tenis, metali na koš, balinali, streljali s fračo, vlekli vrv in se pomerili v »histrostnem oblačenju«. Pozneje so pripravili še pogostitev z zabavo in plesom. Celotna prireditev je bila tudi dobra priložnost za vse zaposlene, da so izmenjali izkušnje in informacije ter se spoznali.

Takšne igre in druženje pa veliko pomenijo predvsem udeležencem. Med njimi je bil tudi Marko, stanovallec Doma upokojevcov in oskrbovancev Impoljca iz Sevnice. Kot pravi, ni še nikoli sodeloval na tovrstnih igrah, zato je zanj to nekaj novega in zabavnega. Posebej ga je navdušilo že samo potovanje v Pomurje, saj je lahko na ta način spoznal našo pokrajino. Želi si, da bi bilo takšnih iger in srečanj še več.

Tako kot udeleženci se tudi organizatorji nadejajo, da bodo tovrstne igre posebnih socialnovarstvenih zavodov Slovenije postale stalnica. Naslednje leto jih bo pripravil še Dom Lukavci, potem pa, takšna je vsaj želja organizatorjev, izmenjaje vsako leto drugi zavodi.

C. K.

Na igrah stanovalcev posebnih socialnovarstvenih zavodov Slovenije so se pomerili tudi v streljanju s fračo. FOTOGRAFIJA CIRIL KOSEDNAR

Lončarski tabor mladih oblikovalcev pri Gradu

Kot potovanje v zgodovino

Tovrstne prireditve spodbudijo šolarje k lončarskemu krožku

Ljubljanski dijaki so lahko pokukali tudi v peč, kjer se je »pekla« lončevina. FOTOGRAFIJA CIRIL KOSEDNAR

Lončarski krožek na Osnovni šoli Grad, ki ga vodi mentor Karel Šalomon, deluje že 25 let, zanimanje otrok pa je vsako leto večje, posebej pa od takrat, ko so dobili peč za črno žganje glin, ki je ena redkih še »živečih« pečij v Sloveniji. Te možnosti lončarjenja že nekaj časa navdušujejo tudi dijake in mentorje s Srednje šole za oblikovanje in fotografijo Ljubljana, ki so te dni že četrtri pri Gradu pripravili lončarski tabor. V štirih dneh tabora so lahko spoznali vse faze v procesu pridobivanja črne lončevine, ki je tradicionalna za našo regijo. Kot sta povedala Karel Šalomon in lončar Štefan Zelko, ki je tudi sezidal peč, so tovrstni tabori zelo pomembni za spodbujanje mladih k ohranjanju tega načina lončarjenja. Šola je namreč s svojim krožkom in pečjo znana po vsej Sloveniji in zato

Damijan Kracina:
»Glina in način redukcijskega žganja, ki ga lahko vidimo pri Gradu, je potovanje v zgodovino, saj so tako pridobivali lončevino že pred več tisoč leti.«

tukaj večkrat pripravljajo tovrstne prireditve, ki potem dodatno spodbudijo mlade iz okolice, da se vključijo v krožek. Tudi dijakov iz srednje oblikovalske šole je na taboru vsako leto več. Dami-

jan Kracina, akademski kipar in profesor na omenjeni srednji šoli, pravi: »Res je, da se bo pozneje mogoče večina dijakov srečala s sodobnimi načini oblikovanja, predvsem računalniškimi, toda zelo pomembno je, da pridobijo izkušnje s tako osnovnim materialom, kot je glina. Glina in način redukcijskega žganja, ki ga lahko vidimo pri Gradu, je potovanje v zgodovino, saj so tako pridobivali lončevino že pred več tisoč leti.« S tabori želijo povezati tradicijo s sodobnim oblikovanjem, mladi oblikovalci pa so lahko spoznali ves proces: pripravo glin, modeliranje na vretenu, pripravo pečij in žganje glin. Na delavnicah so tudi kipurili, slikali, fotografirali ter spoznavali prekmursko in goriško krajino in njene značilnosti.

C. K.

Slomškova nedelja v Pomurju

Štirideset let Slomškove cerkve na Gornji Bistrici

Zgraditi so jo dali na pobudo bistriških izseljencev – V njej potekala osrednja pomurska prireditev ob 150. obletnici Slomškove smrti

Letos mineva 40 let od takrat, ko so na Gornji Bistrici zgradili cerkev in jo posvetili blaženemu Antonu Martinu Slomšku. Na pobudo bistriških izseljencev iz Amerike leta 1968, predvsem Gizele Hozjan, so se Bistričani lotili gradnje cerkve. Temeljni kamen je 9. maja leta 1971 blagoslovil generalni vikar mariborske škofije dr. Josip Meško, naslednje leto pa je mariborski škof dr. Maksimiljan Držičnik blagoslovil cerkev ob navzočnosti izseljencev in domačinov.

Ko je leta 1999 papež Janez Pavel drugi razglasil Slomška za blaženega, je še isto leto mariborski škof dr. Franc Kramberger razglasil Slomška za zavetnika te cerkve, pred tem je bil to Anton Padovanski.

Osrednje praznovanje murskosoboške škofije ob 150. obletnici smrti blaženega Antona Martina Slomška je tako potekalo minulo nedeljo na Gornji Bistrici. Za uvod v praznovanje so pripravili slovesno akademijo,

na kateri so otroci in mladi predstavili življenje blaženega Antona Martina Slomška kot duhovnika, učitelja in vzgojitelja. V cerkvi in ob njej se je v nedeljo zbralo veliko romarjev iz domače črenšovške župnije in sosednjih župnij. Pred sveto mašo jih je nagovoril župnik Župnije Črenšovci Ivan Krajnc, ki je povedal tudi nekaj o preureditvi cerkve. Tako so v notranjosti cerkve namestili podobo sv. Jožefa, delo akademskega kiparja Štefana Hauka. Prepleskali so zunanost cerkve in delno preuredili njeno okolico. V njej pa so skozi vse leto pripravljali Slomškove večere. Sveto mašo v čast blaženemu Antonu Martinu Slomšku je daroval murskosoboški škof dr. Peter Štumpf ob somaševanju domačega župnika in ob navzočnosti duhovnikov domače župnije in duhovnikov od drugod. Škof je ob tej priložnosti tudi blagoslovil obnovljeno zunanost in notranost cerkve ter nov kip.

Jože Žerdin

Škof Štumpf blagoslovil obnovljeno Slomškovo cerkev na Gornji Bistrici in nov kip sv. Jožefa v njej. FOTOGRAFIJA JOŽE ŽERDIN

Top 6 – najbolj brane vsebine na Pomurje.si v preteklem tednu

1. Mura z novo okrepitevijo
2. Kriminalisti zaradi spletnega portala ovadili župana
3. V Gornjih Petrovcih zasegli konopljo
4. Evropski teden mobilnosti
5. Rokometaši Pomurja napovedujejo poseg v sam vrh
6. Učilnica na prostem

Komentar tedna na Pomurje.si

Uporabnik igam o ambicijah RK Pomurja: »Pred začetkom prvenstva imajo vse ekipe ambicije za vrh. Izpadli sigurno ne bodo, ker nižjega ranga tekmovanja v SLO ni. Pa veliko uspeha.«

pomurje.si
BOLJŠA STRAN SPLETA

Na odprtju novih prostorov Cleangrada s kozarčkom rujnega znana prleška podjetnica Milica Makoter in župan Občine Verzej Slavko Petovar.

FOTOGRAFIJA JERNEJA DOMAJNKO

Kulturno društvo Marko Beltinci je s slavnostnim koncertom ob petletnici delovanja ponudilo priložnost za druženje na odru mladim in nekoliko starejšim folkloristom – gostiteljem, tistim iz Osnovne šole Beltinci in članom Akademске folklorne skupine France Marolt iz Ljubljane. FOTOGRAFIJA IZ ARHIVA KD MARKO

Dijakinje in dijaki Gimnazije Franca Miklošiča Ljutomer, so se na evropski dan jezikov (26. septembra) že tradicionalno družili z osnovnošolci, katerim so pripravili različne jezikovne delavnice. FOTOGRAFIJA IZ ARHIVA GFML

Radgonske gorice so ob praznovanju svoje 160-letnice zaokrožile aktivnosti, ki utrjujejo njihovo prepoznavnost. Ob celi vrsti aktivnosti, ki so že utečene za obiskovalce in ljubitelje, so včeraj odprli še Dom penine. Ob zgodbah, ki jih ponujajo obiskovalcem v goricah, in zgodbi o tramencu je zdaj svoje mesto dobila še najprestižnejša penina. Odprtja, ki ne sodi samo v okvir praznovanj 160-letnice Radgonskih goric, ampak tudi občinskih praznovanj, se je udeležilo veliko ljubiteljev penine in posebnih gostov, med njimi predsednik republike Danilo Türk. FOTOGRAFIJA NATASA JUHNOV

Tudi v Krogu imajo nov prostor za druženje – balinišče, na katerem se je že na dan otvoritve na rekreativnem turnirju v balinanju pomerilo 10 ekip.

FOTOGRAFIJA SMILJAN KUCHAR

Plesalci folklorne skupine Osnovne šole IV Murska Sobota pa so zaplesali na Dnevu odprtih vrat eko socialne kmetije Korenika v Šalovcih. FOTOGRAFIJA BERNARDA B. PEČEK

Na Sabolovi domačiji v Mali Polani so se Ljudski godci iz Černelavec družili ob ročnem »lūpanju kukarce«. FOTOGRAFIJA JOŽE GABOR

V Puconcih 375 kolesarjev

Na 12. rekreativnem kolesarskem maratonu v Puconcih je v nedeljo dopoldne na štirih različno dolgih progah startalo 375 kolesarjev iz vse Slovenije. Najstarejša kolesarja na maratonu sta bila 78-letni Anton Voroš iz Murske Sobotne in 76-letna Irena Fartek iz Puconca. Najštevilčnejša kolesarska sekcija je bila iz križevskega Tondacha, ki je štela kar 25 kolesarjev. Maraton je potekal v sklopu prireditve akcije Slovenija kolesari 2012, sklepní dogodek akcije pa bo v soboto v Izoli. T. G.

FOTOGRAFIJA NATAŠA JUHNOV

teden v številkah

Atletika

Na balkanskem prvenstvu za veterane, ki poteka v turškem Izmirju in kjer sodeluje 700 atletov iz 12 držav, je Zdravko Mauko, član Športnega društva Radenci, v soboto osvojil tri zlate medalje. V svoji starostni kategoriji je namreč zmagal v skoku v višino, teku na 100 metrov in teku na 400 metrov z ovirami.

Na polmaratonu v Varaždinu je na 21 km dolgi progi v svoji starostni kategoriji zmagala Jožica Šiftar, Boris Kavčič (oba iz TS Radenske) pa je bil drugi. Tretje mesto v svoji kategoriji sta zasedla Dušan Fister iz Teama Korak najprej in Zoran Antolin iz Teama Turbo Tropovci. V teku na 5 km je v svoji kategoriji zasedla drugo mesto Urška Martinec, članica AK Panvita iz Murske Sobotne.

Na mednarodnem mitingu za pokal Vzajemne v Brežicah so v članski konkurenci nastopili tudi tekmovalci Atletskega kluba Panvita iz Murske Sobotne. Najbolje se je uvrstila Urška Martinec, ki je bila peta v teku na 800 metrov s časom 2:21,91, na šesto mesto pa se je uvrstil Aleš Zver v teku na 400 metrov s časom 49,25. Med prvo deseterico je uspela uvrstitve še Maji Mencigar, ki je v teku na 400 metrov dosegla čas 1:06,45, kar je bilo dovolj za deveto mesto.

Na tekmovalju za slovenski pokal za mlajše mladince in mladinke v Domžalah je edino medaljo za pomurske atlete osvojila Katja Vrdjuka, ki je bila v teku na 3000 metrov tretja. Med mladinci se je najbolje uvrstil Nino Celec (oba AK Panvita), ki je v skoku v daljino zasedel peto mesto.

Na Bezgovem teku v Krogu je tekmovalo 56 udeležencev. V članski konkurenci je na 8 km dolgi progi zmagal Dejan Preindl iz Bratonec pred Borisom Kaučičem iz Tekaške sekcije Vzajemne iz Murske Sobotne, tretji pa je bil Matej Gider od Svetega Jurija v Prekmurju. V ženski konkurenci je najhitreje tekla Suzana Titan iz Kroga pred Pavlo Forjan iz Bratonec in Jelko Vrbnjak iz Tekaške sekcije Radenska. (T. G.)

Motokros

Končana je bila sezona tekmovalj za pokal Slovenije. Skupno je bilo po vsej državi 8 dirk, na katerih so nastopili tudi tekmovalci Avto-moto društva Štefana Kovača iz Murske Sobotne. Najbolje se je uvrstil Leon Podlessek, ki je bil v kategoriji MX R-3 uvrščen na tretje mesto. V razredu do 125 kubičnih centimetrov R-2 je bil Blaž Karba enajsti, v razredu open R-1 pa je Niko Topolovec zasedel 19. mesto. Med tujimi

tekmovalci, ki so nastopili za soboško avto-moto društvo, je Gerald Lampl iz Avstrije v razredu open R-2 zasedel tretje mesto. Med 42 društv, ki so v letu 2012 v slovenskem pokalu osvojila točke, je soboško avto-moto društvo uvrščeno na 6. mesto z 846 točkami. (T. G.)

Športni ribolov

Na tekmovalju na Gajševskem jezeru za memorial Jožeta Moravca je nastopilo 30 ribičev. Prvo mesto je zasedel Jože Mohorič s 5,9 kg ulovljenih rib, drugi je bil Stanislav Zver s 4,7 kg, na tretje mesto pa se je uvrstil Jože Magdič, ki je imel na tehtanju 4,5 kg rib. (T. G.)

Spidvej

Na zadnji dirki za odprto prvenstvo Slovenije je v Petišovcih nastopilo 11 tekmovalcev iz Madžarske, Avstrije, Hrvaške in Slovenije. Pred 200 gledalci se je najbolje odrezal Jernej Pečnik iz Ljubljane, ki je zbral 14 točk, drugi je bil Žiga Radkovič s točko zaostanka, tretji Matic Ivačič (oba iz Krškega) in četrti Ladislav Vida iz Speedway teama Lendava. Ivačič in Vida sta oba zbrala 9 točk. Padeč v finalni dirki pa je Vidi preprečil boljšo uvrstitev. Naslov državnega prvaka je osvojil Matic Ivačič, Ladislav Vida je peti in Dalibor Bot (oba iz Lendave) sedmi. (T. G.)

Tenis

V drugem kolu mednarodnega turnirja v Podgorici z nagradnim skladom 50 tisoč ameriških dolarjev je nastopila tudi Andreja Klepač, članica Teniškega kluba Murska Sobotna. Klepačeva je po uspešnem nastopu v prvem kolu v drugem krogu izgubila proti 21-letni Nemki Anni Zaja, 399. igralki sveta, s 4 : 6 in 1 : 6.

Tomislav Ternar iz Beltincev, ki se je na najnovejši svetovni lestvici povzpел že na 653. mesto in ima 24 točk, je v Trnavi na Slovaškem na turnirju z nagradnim skladom 64 tisoč dolarjev v prvem krogu kvalifikacij izgubil proti Nemcu Marcu Sieberju s 5 : 7 in 2 : 6. (T. G.)

Badminton

V Medvodah je potekal 1. A-turnir nove sezone 2012/13, kjer je sodelovalo prek 50 igralcev. Med udeleženci sta bili tudi najboljši igralci Badmintonskega kluba Mladost Lendava Nika Koncut in Sabina Magyar. Pri ženskah posamezno je Koncutova zasedla 6., Magyarjeva pa 8. mesto. Lendavčanki sta nato v disciplini ženskih dvojic

zasedli 5. mesto. Najboljšo uvrstitev v ekipi Mladosti pa je dosegla Koncutova, ki je s soigralcem Janžem Omerzujem (Medvode) zasedla prvo mesto v disciplini mešanih dvojic. Magyarjeva je v isti disciplini s Tadejem Jezernikom (BK Mirna) zasedla 5. mesto.

Na mednarodnem turnirju Ukraina International 2012 v Harkovu je Izток Utroša, slovenski reprezentant in član BK Mladost Lendava, izpadel v drugem krogu. V prvem krogu je premagal Čeha Pavla Florianca s 2 : 1 (14 : 21, 21 : 9 in 21 : 15), v drugem krogu pa je bil zanj premočen domačin Kiril Leonov, ki je zmagal s 2 : 0 (21 : 19 in 21 : 11). (F. B.)

Mednarodni rokomet

V drugem krogu poljske super lige je Wisła Plock, poljska podprvkinja, za katero igra Boštjan Kavaš iz Odranec, premagala Stal Mihelec s 39 : 28. Za Wislo, ki vodi na lestvici s štirimi točkami, je igral tudi Boštjan Kavaš, ki pa se tokrat ni vpisal med strelce. (T. G.)

Mednarodni namizni tenis

V drugem krogu kvalifikacij za nastop na evropskem prvenstvu je moška reprezentanca Slovenije v Bariju izgubila proti reprezentanci Italije z 1 : 3. Za Slovenijo je uvodno in – kot se je pozneje izkazalo – tudi edino zmago dosegel Bojan Tokič, ki je premagal Mihaila Bobocica s 3 : 2. Za reprezentanco je igral tudi Jan Žibrat, doma z Mote, ki je malce nesrečno izgubil proti Italijanu bolgarskih korenin Naigoli Stojanovu z 2 : 3. Žibrat je izgubil tudi igro proti Mihailu Bobocicu z izidom 1 : 3. (T. G.)

Šah

Na 12. turnirju Evropske prestolnice kulture v Mariboru je med 29 šahisti zmagal Domen Krumpačnik iz Celja, ki je zbral 8 točk in pol, drugi je bil Damjan Plešec iz lendavske Rokade, ki je zbral 7 točk in pol, na četrto mesto pa se je uvrstila Prekmurka Lea Števanec, članica Šahovskega društva Toma Zupana iz Kranja, ki je zbrala 6 točk. (T. G.)

Rokomet

V prvem kolu prve B-lige za članice so igralke Mileniuma od Svetega Jurija v Radencih izgubile proti Kopru z 19 : 21. Za Milenium so dosegle največ zadetkov: Laura Pihlar 6 ter Martina Šijanec in Barbara Rajh po 3. Rokometišice Mileniuma so včeraj v Radencih odigrale še tekmo šestnajstine finala slovenskega rokometnega pokala proti ekipi Naklega. (T. G.)

Konec triatlonske tekmovalne sezone

Petim Pomurcem priznanje TZS

Zoran Antolin in Melita Hajdinjak za 1. mesto

V letu 2012 je Triatlonska zveza Slovenije v sodelovanju s triatlonskimi klubi po vsej Sloveniji organizirala 6 triatlonskih maratonskih tekmovanj, ki so šteli za slovenska pokala v triatlonu oziroma duatlonu. Točke za oba slovenska pokala je zbiralo več kot 300 tekmovalcev, ki so branili barve 17 slovenskih triatlonskih klubov. Med njimi je bilo tudi 9 tekmovalcev edinega pomurskega kluba Team Turbo Tropovci, ki je imel letos 4 licencirane mladince, 2 člana in 3 veterane. Tekmovalne licence Triatlonske zveze Slovenije so sicer imeli še trije Pomurci, ki pa zaradi različnih razlogov tekmujejo za druge slovenske klube.

Tekmovalna sezona 2012 se je s 3. Dnevnikovim duatlonom, na katerem je tokrat nastopilo 160 tekmovalcev in rekreativcev, končala minuli konec tedna v Termah Čatež. Na tej zadnji tekmi je nastopil le en pomurski predstavnik, drugi so dali prednost množičnemu

kan (Team Turbo Tropovci). V triatlonskem pokalu sta priznanji prejeli Melita Hajdinjak (Team Turbo Tropovci) za 1. mesto med članicami II in Jasmina Vučko (Team Turbo Tropovci) za 2. mesto med mlajšimi mladinkami.

Mladi prihajajo

Čprav priznanja ni prejel, je bil odlični tudi mlajši mladinec Urban Cehner (Team Turbo Tropovci), ki je zaradi poškodbe ramenskega obroča letos manj nastopal. Med drugim je bil del slovenske odprave na razvojnem kampu Evropske triatlonske zveze (ETU) v Karatasu v Srbiji, na katerem se je zbralo 28 mladih triatloncev in trenerjev iz 6 različnih nacionalnih triatlonskih zvez. Prvi cilj večine zbranih športnikov iz Slovenije, Srbije, Hrvaške, Madžarske, Izraela in Makedonije so naslednje olimpijske igre mladih, ki bodo leta 2014 v Nanjingu na Kitajskem.

Pogovor varovancev Urbana Cehnerja in Jasmine Vučko s trenerko Melito Hajdinjak po tekmi v Velenju FOTOGRAFIJA IZ ARHIVA MELITE HAJDINJAK

Ekomaratonu, pripravi na prihajajoče tekaške preizkušnje ali sanaciji poškodb. Na Dnevnikovem sprint duatlonu sta letos slavila Bojan Cebin (TK Inles Riko Ribnica) in Mateja Šimic (TK Trisport Kamnik).

Po končani duatlonski tekmi je pripravila Triatlonska zveza Slovenije še slovesno podelitev priznanj najboljšim slovenskim tekmovalcem v duatlonskem in triatlonskem pokalu. Priznanja sta podelila predsednik Mojmir Ocvirk in olimpijka Mateja Šimic. Med dobitniki je bilo tudi 5 Pomurcev. V duatlonskem pokalu se je na 1. mesto med veterani III uvrstil Zoran Antolin (Team Turbo Tropovci), na 2. mesto med članicami II Melita Hajdinjak (Team Turbo Tropovci), na 3. mesto med starejšimi mladinci Dušan Fister (ŠD Posavje) in na 3. mesto med veterani I Slavko Vu-

Mlada triatlonca, 16-letna Jasmina Vučko in 17-letni Urban Cehner, ki trenirata pod vodstvom Melite Hajdinjak, se bosta 24. novembra v Ljubljani udeležila še Dneva talentov, ki ga prireja Triatlonska zveza Slovenije z namenom izbire najperspektivnejših tekmovalcev v starosti 14–23 let, ki bodo vključeni v poseben program načrtnega razvoja mladih talentov do vrhunskih tekmovalcev, ki bodo Slovenijo v naslednjih letih zastopali na največjih triatlonskih tekmovanjih. Na Dnevu talentov lahko nastopijo tudi mladi športniki, ki v triatlonu še ne tekmujejo, so pa zelo dobri tekači in plavalci. Mladi športniki, stari 14–16 let, bodo svoje sposobnosti dokazali na 200 m plavanja in 1500 m teka, mladi športniki, stari 17–23 let, pa na 400 m plavanja in 3000 m teka. T. K.

SP v latinskoameriških plesih

Pomurski par prišel v polfinale

Kleindienst in Bencakova za las zgrešila finale

Prvič po 20 letih se je slovenski plesni par na svetovnem prvenstvu v latinskoameriških plesih spet uvrstil v polfinale. In to ne samo eden, ampak kar oba (iz vsake države sta se prvenstva udeležila le dva najboljša para). Na svetovnem prvenstvu v Kisteleku na Madžarskem so nastopili plesalci iz 35 držav (ZDA, Kazahstan, Kanada, Japonska, Kitajska, Ekvador, Rusija ...). Devetošolec Nino Kleindienst iz Turnišča je s plesalko Urško Bencak, osmošolko iz Murskih Črnc (oba člana Plesnega kluba Urška iz Murske Sobotne), za las zgrešil veliki finale, saj se je tja uvrsti-

lo 6 najboljših parov, Nino in Urška pa sta zasedla 7. mesto, zmanjkal jima je namreč le en »križec«. Je pa dejstvo, da sta bila na svetovnem prvenstvu prvič in da sta bila med polfinalisti najmlajši plesni par, to pa pomeni, da bo drugo leto spet zelo zanimivo na svetovnem parketu latinskoameriških plesov. Drugi slovenski par, Jure Bergant in Ana Mesec, je končal na 10. mestu. Le dan po svetovnem prvenstvu sta se Nino in Urška udeležila tudi mednarodnega turnirja, kjer pa sta pristala na najvišji stopnički. D. K.

Rokomet, 2. DRL

Presenetljiv poraz Pomurja

Doma izgubil tudi Arcont

Pomurje – Mitol Sežana 27 : 29 (12 : 11)

Rokometaši Pomurja nove sezone niso začeli po pričakovanjih. Doma, v dvorani OŠ III v Murski Soboti, jih je namreč premagala ekipa Mitola iz Sežane. Čeprav so pri domačih manjkali Jani Ščavničar in Boštjan Selinšek (oba poškodovana, op. p.) ter Aleš Pintarič in Matic Štumlj, je končni izid vseeno nepričakovan.

Igralci Pomurja so tekmo začeli bolje kot gostje, saj so si v 6. minuti že priigrali prednost s 4 : 0. Po minuti odmora so se rokometiški Mitola nekoliko zbrali in znižali zaostanek na 4 : 3. Ekipa Pomurja se ob tem ni zmedla in je nadaljevala organizirano in hitro igro v napadu ter čvrsto igro v obrambi. Tako je povedla že z 11 : 6 in 12 : 8. Sledili so trije zaporedni goli gostov in na odmor so domači odšli le z minimalnim vodstvom. Drugi polčas so bolje začeli Sežančani in povedli s 14 : 12 in 16 : 13. Z nekaj dobrimi akcijami so domači igralci najprej izenačili na 18 : 18 in povedli z 19 : 18, kar je bilo tudi njihovo zadnje vodstvo na tekmi. Z odličnimi obrambami gostujočega vratarja so igralci Mitola povedli s 26 : 22 in 28 : 24. Vse več pa je bilo tudi tehničnih napak Sobočanov. A domačini se niso predali in so se slabi dve minuti pred koncem približali na dva gola zaostanka. V protinapadu je nato gostujoči vratar ubranil kar tri strele v eni akciji. V naslednjem napadu so rokometiški Mitola zadeli in tako od-

Matic Šerc (št. 17) je prispeval tri gole za Pomurje, medtem ko jih je dal Žan Silovšek (št. 6, v ozadju) kar deset.

FOTOGRAFIJA NATASA JUHNOV

ločili srečanje. V drugem krogu bo Pomurje spet gostitelj. V soboto, 29. septembra, ob 19. uri v Mursko Soboto prihaja ekipa ptujske Drave.

Pomurje: Horvat, Prosenjak, Silovšek 10, M. Kozelj 3, Ramšak 3, Šerc 3, Krefc 2, Jankovič 2, Merica 2, Smodiš 1, V. Kozelj 1, Gorjup, Čerpnjak, Šavel, Dogša.

Tudi rokometiški Arconta iz Gornje Radgone so zmago zapravili v zadnjih minutah srečanja v športni dvorani v Radencih, kjer so gostili moštvo Brežic. V izenačeni tekmi sta se ekipi večji del srečanja izmenjavali v vodstvu, konec pa je pripadel Brežičanom, ki so po zaostanku z 21 : 22 dosegli štiri zaporedne gole, ob tem pa ohrani-

li svojo mrežo nedotaknjeno. Arcont Radgona v drugem krogu gostuje na Primorskem pri Mitolu Sežani.

Arcont Radgona: Vrečar 5, Ivanek 2, Petraš 3, Slamar, Zorko 2, Radovič 2, Žunič 6, Kramar, Valpatic, Ketiš, Bratkovič, Kunčič, Žinkovič, Kocbek, Petrovič 2, Svetec.
M. F., N. K.

Sestanek pomurskih tretjeligašev

Sodnike naj plača Nogometna zveza Slovenije

Visoki stroški so vse večja težava, potrebna je reorganizacija tekmovanja

Na predlog NK Čarda so se sestali nekateri pomurski tretjeligaški klubi, tema pogovora pa so bili visoki stroški za organizacijo tekem, ki predstavljajo vse večjo težavo za pomurske klube. Poleg domačinov, ki so sklicali sestanek, so prisostvovali še predstavniki Grada, Ljutomera, Veržeja in Odrancev. Kot nam je povedal predsednik Čarde Franc Kodila, so se predstavniki Tromejnika opravičili, ni pa mu znano, zakaj se sestanka ni udeležil nihče iz Beltincev in Rakičana.

Trenutni stroški organizacije tekem so po mnenju Kodile previsoki. V tretji ligi je namreč za izvedbo posameznega srečanja potrebnih nekaj več kot 700 evrov, od tega gre sodnikom kar 451 evrov. »Na sestanku smo se dogovorili, da pošljemo dopis na NZS, s katerim jo pozivamo, da v spomla-

Stroški sojenja v nižjih ligah

Stroški sojenja v pomurski nogometni ligi znašajo 198 evrov, še nižji pa so v medobčinskih ligah, kjer je za sodnike namenjenih 164 evrov. Občutno so tudi razlike pri tekmovalnih taksah. Te znašajo za tretjo ligo 1500 evrov, za PNL 840 evrov in 420 evrov za tekmovanje pod okriljem medobčinskih nogometnih zvez.

danskem delu pokrije stroške sojenja. Glede na trenutni položaj preprosto ni sredstev za vzdrževanje in na takšen način bo tekmovanje na tej ravni za nas zelo težko izvedljivo,« pravi

Kodila, ki dodaja, da bodo z vsebino dopisa seznanjeni tudi predstavniki klubov, katerih na sestanku ni bilo.

Sestanka se je udeležil tudi Danilo Kacijan, predsednik MNZ M. Sobota, ki bo prošnje oziroma zahteve predstavil pristojnim organom na sedežu NZS-ja. Če njihovim zahtevam ne bo ugodeno, se menda razmišlja tudi o kreiranju novega tekmovanja, ki pa ne bo pod okriljem NZS-ja. »Stroški so preprosto previsoki in nekaj bo treba spremeniti. Naš cilj je, da je na tekmah vedno več ljudi in da imamo čim več igralcev v svojem moštvu, ne pa ravno obratno. Vedeti je treba, da več kot polovica klubov iz tretje lige vzhod prihaja iz Pomurja, od tega jih je kar sedem iz MNZ M. Sobota,« pove Kacijan.

Smiljan Kuhar

Namizni tenis, 1. krog SNTL

V dvoboju obeh Kem boljša prva ekipa

Nepričakovana zmaga Sobočanov na Ptuju po odločilni partiji Maria Kolbla

Minuli konec tedna se je začelo tekmovanje v slovenskih namiznoteniških ligah, kjer nastopa tudi šest pomurskih ekip. V 1. SNTL igrajo tri pomurska moštva, in sicer dve ekipi Keme Puconci in moštvo Sobote. Že v prvem krogu sta se puconski ekipi pomerili med sabo, srečanje pa je tokrat potekalo na OŠ II v Murski Soboti. V dvoboju je zanesljivo zmagala prva ekipa Keme, ki letos najresneje računa na naslov državnega prvaka. Igralci druge ekipe so dobili le tri nize.

V prvem krogu pa so prijetno presenetili Sobočani, ki letos igrajo brez najbolj-

šega igralca Tomaža Roudija, a so vseeno presenetili in nepričakovano premagali Ptujčane. V dramatičnem srečanju sta po dveh zmagi dosegla Gregor Kocuvan in Ožbej Poročnik, odločilno pa je v deveti partiji dodal Mario Kolbl. V naslednjem krogu Sobočani gostujejo v Velenju. Prva ekipa Keme bo doma gostila Ptuj, druga ekipa pa bo igrala v Mengšu.

Izidi 1. kroga: Ptuj – Sobota 4 : 5 (Krušič – Kocuvan 2 : 3, Pavič – Kolbl 3 : 1, Slodej – Poročnik 3 : 0, Pavič – Kocuvan 2 : 3, Krušič – Poročnik 0 : 3, Slodej – Kolbl 3 : 2, Pavič – Poročnik 1 : 3, Slo-

dej – Kocuvan 3 : 1, Krušič – Kolbl 0 : 3); Kema II – Kema I 0 : 5 (G. Horvat – M. Horvat 0 : 3, Sukič – Škraban 1 : 3, Pelcar – Ropoša 0 : 3, Sukič – M. Horvat 0 : 3, G. Horvat – Ropoša 2 : 3); Letrika – Tempo 5 : 4, Zavarovalnica Maribor – Mengeš 5 : 1, Krka – Ilirija 5 : 4.

2. SNTL moški: Melamin – Sobota II 5 : 3 (Dolamič 2, Pečnik); Olimpija – Sobota II 5 : 1 (Dolamič); ženske: Preserje – Ljutomer 5 : 3 (Pejovnik 2, Matjašič), Logatec II – Ljutomer 5 : 0. 3. SNTL: Cir-kovci – Žogica 5 : 1 (Zore).
Mirko Unger

3. krog SŽNL

Pomurje Teleing še naprej vodi

Pomurke so v gosteh s 3 : 0 ugnale Jevnico

3. krog: Jevnica – Teleing Pomurje 1 : 3 (0 : 1; Brigita Jevšenak; Tanja Vrabel, Mateja Zver, Manja Rogan – 11 m), Krka – Slovenj Gradec 7 : 0 (2 : 0), Maribor – Dornava 3 : 0 (1 : 0). Valesovo Kamen Jerič – Rudar Škale 0 : 7 (0 : 5). Pari 4. kroga (30. september): Teleing Pomurje – Maribor, Slovenj Gradec – Jevnica, Radomlje – Krka, Dornava – Valesovo Kamen Jerič, Rudar Škale proste.

Vrstni red: Teleing Pomurje in Rudar Škale po 9, Maribor in Krka po 6. S. K.

Pokal Slovenije

Pomurci ostali brez predstavnikov

Olimpija nadigrala

Muro 05, poraz

Odrancev po podaljških

2. krog: Mura 05 – Olimpija 0 : 3 (0 : 0), Odranci – Triglav 0 : 2 (0 : 0), AH Mas Tech – Luka Koper 0 : 3 (0 : 2), Brda – Celje 0 : 3 (0 : 1), Aluminij – Rudar 5 : 4 (po enajstmetrovkah, 0 : 0), Dravinja – Domžale 2 : 1 (1 : 0), Tolmin – Gorica 1 : 4 (0 : 0). Tekma med Zavrčem in Mariborom preložena.

Mrk v drugem polčasu

Mestni stadion Fazanerija, 1200 gledalcev, sodnik: Darko Čeferin (Kranj). Strelci: 0 : 1 Jovič (58), 0 : 2 Nikežič (83), 0 : 3 Jovič (92, 11 m). Rumeni kartoni: Fink, Božič, Delamea Mlinar.

Mura 05: Drakovič, Cipot, Bohar, Horvat (Vaš, 59), Buzeti, Travner, Fajči, Janža (Kramar, 84), Jelič, Eterovič (Matusiwa, 82), Maruško.

Odranci niso vzdržali

Športni park Odranci, 150 gledalcev, sodnik: Roman Glažar (Hajdina). Strelci: 0 : 1 Poplatnik (114), 0 : 2 Jelar (116). Rumena kartona: Klemenčič, Roškar.

Odranci: Gonc R., Gostan (Graj, 73), Tkalec (Vori, 81), Žnidarič, Raduha, Balazič, Tompa, Matjašec (Gonc J., 89), Jerebic, Žerdin, Mlinarič.

Avtor

na kratko

Nogomet

Pomurski trener Zlatko Gabor je prevzel vodstvo člana druge slovenske lige Zavrča. Prosto mesto trenerja tretjeligaša Agroservisa iz Beltincev je po Gaborjevem odhodu zasedel Goran Gutalj. (T. K.)

Mednarodni nogomet

V 10. krogu moldavskega prvenstva je vodilni FC Šerif iz Tiraspolja, za katerega igra pomurski nogometaš Tadej Apatič, premagal Speranto s 3 : 0. Apatič je odigral vseh 90 minut in bil asistent pri drugem zadetku. Šerif je po novi zmagi zadržal prednost šestih točk pred drugouvrščen Dacio. V naslednjem krogu bo na sporedu derbi med Dacio in Šerifom.

V 8. krogu madžarske prve lige je klub FC Lombard Papa, za katerega igra nekdanji nogometaš lendavske Nafte in Mure Jože Benko, na domačem igrišču doživel neprijeten poraz z 1 : 2, potem ko ga je premagal klub Peci MSC. Benko je edini zadel za domače, in sicer v 89. minuti. Lombard Papa je trenutno na 12. mestu. (F. B.)

PNL

Nafta 1903 skočila na vrh lestvice

Turnišče brez težav proti Hodošu – Remi Križevci in Šalovec

6. krog: Črenšovci – Kema Puconci 1 : 1 (Škafar; Škerlak), Nafta 1903 – Virs Bistrica 4 : 1 (Bunderla 2, Caban, Polareczi; Kolenko), Lesoplast Križevci – Šalovci 0 : 0, Kobilje – Apače 1 : 0 (Bukovec), Hotiza – Tišina 4 : 1 (Preininger 2, Jančar, Gyerkeš; Varga), GMT Bogojina – Velika Polana 0 : 0, Turnišče – Hodoš 4 : 0 (Lutar 2, Koren, Lebar).

Nafta 1903	4	1	1	16 : 8	13
Hotiza	4	1	1	13 : 6	13
Turnišče	4	0	2	18 : 14	12
Križevci	3	3	0	7 : 4	12
Kobilje	4	0	2	12 : 11	12
V. Polana	3	2	1	6 : 2	11
Črenšovci	3	1	2	11 : 9	10
Šalovci	2	2	2	13 : 10	8
Kema	2	1	3	12 : 13	7
Tišina	1	2	3	11 : 14	5
Bogojina	1	2	3	7 : 14	5
Bistrica	1	1	4	10 : 16	4
Hodoš	1	0	5	5 : 12	3
Apaae	0	2	4	9 : 17	2

Pari 7. kroga: Apače – Hotiza, Kema Puconci – Lesoplast Križevci, Hodoš – Črenšovci, Virs Bistrica – Turnišče, Velika Polana – Nafta 1903, Tišina – GMT Bogojina, Šalovci – Kobilje.
S. K.

10. krog 1. SNL: Rudar – Mura 05 2 : 1

Bratanovič »ukradel« točke

Mura je navkljub vodstvu v prvem polčasu na koncu ostala praznih rok – Izključitev Jureta Travnerja

Igralci Mure so se stežka sprijaznili z novim porazom. FOTOGRAFIJA ALEŠ CIPOT

Stadion Ob jezeru v Velenju, 500 gledalcev, sodnik: Slavko Vinčič (Maribor). Strelci: 0 : 1 Cipot (7), 1 : 1 Bratanovič (58), 2 : 1 Bratanovič (67). Rumeni kartoni: Bubalovič, Črnčič, Jahič, Firer; Travner, Janža, Vaš, Fajič. Rdeč karton: Travner (45+1).

Rudar: Rozman, Bubalovič, Jeseničnik, Rošar (Bakarič, 81), Črnčič (Firer, 75), Rotman (Stjepanovič, 86), Berko, Podlogar, Jahič, Bratanovič, Radujko. Mura 05: Drakovič, Cipot, Bohar (Jelič, 71), Buzeti (Maruško, 57), Vaš, Travner, Fajič, Janža, Aborah, Matusiwa (Kramar, 46), Eterović.

Mura 05 je v Velenju dobro začela srečanje, na koncu pa vseeno ostala brez novih točk. Tekma se za črno-bele ne bi mogla bolje začeti. V sedmi minuti je bil po kotu z leve strani pred vrati najspretnější Fabijan Cipot, ki je žogo s peto porinil v mrežo. Po zadetku se je zdelo, da črno-beli nadzorujejo potek srečanja, domači igralci pa si razen prečke Bratanoviča lepših

priložnosti niso priigrali, medtem ko so »muraši« v protinapadih zagrozili prek Vaša in Matusiwe. Eden izmed ključnih trenutkov srečanja je bil brčkone v zadnji minuti prvega dela, ko je igrišče zaradi drugega rumenega in posledično rdečega kartona zapustil Jure Travner.

Pred varovanci Oliverja Bogatinova je bilo peklenskih 45 minut, v katerih pa niso uspeli zadržati naletov domačih igralcev. Krvnik Mure 05 je bil Bratanovič, ki je z zadetkoma v 58. in 67. minuti poskrbel, da so tri točke ostale doma. Črno-beli z igralcem manj vodstva domačih niso ogrozili, vratar Filip Drakovič pa je soboškega prvotigaša rešil še pred višjim porazom.

Fajič ni v najboljši formi

Tako kot na nekaterih prejšnjih srečanjih se je tudi tokrat v Velenju izkazalo, da lanski najboljši strelec črno-belih ni v najboljši formi. Očitno je, da je

»brez« pravega Fajiča tudi Mura precej manj nevarna, v nasprotju z lansko sezono pa bosanski napadalec letos ponujenih priložnosti ne izkorišča ravno najbolje. Na prejšnji prvenstveni tekmi v Domžalah je Fajič moral počivati zaradi rumenih kartonov, »muraši« pa so na igrišču delovali precej bolj poletno, raznovrstno in nevarno. Morda bi veljalo razmisliti o tem, da lanski najboljši strelec črno-belih ne bi bil tako »zacementiran« v prvi enajsterici, in takrat bi bila želja po dokazovanju, s tem pa tudi predstave, najverjetneje na višji ravni. Z opažanjem, da ni v pravi formi, se je po srečanju strinjal tudi Bogatinov, ki pa dodaja, da je na napadalca včasih treba počakati, in sam namerava storiti prav to. Sicer pa je imel Fajič večeraj novo priložnost za dokazovanje.

Čeh zadovoljen z debijem

Aleš Čeh, trener Rudarja: »Prva prvenstvena tekma je za mano in seve-

Olimpija tretjič zapored

Rudar – Mura 05 2 : 1 (0 : 1), Luka Koper – Aluminij 0 : 0 (0 : 0), Maribor : Gorica 4 : 0 (2 : 0), Triglav – Celje 0 : 0 (0 : 0), Domžale : Olimpija 0 : 2 (0 : 1). Pari 11. kroga (26. septembra): Mura 05 – Gorica, Celje – Domžale, Aluminij – Triglav, Luka Koper – Maribor, Olimpija – Rudar. Pari 12. kroga: Maribor – Mura 05 (nedelja, 30. 9., ob 18. uri), Gorica – Olimpija, Triglav – Luka Koper, Domžale – Aluminij, Rudar – Celje.

Maribor	8	2	0	24 : 4	26
Koper	5	3	2	11 : 7	18
Olimpija	5	2	3	21 : 11	17
Celje	4	4	2	9 : 8	16
Domžale	5	0	5	9 : 10	15
Aluminij	4	1	5	11 : 16	13
Gorica	3	2	5	15 : 18	11
Rudar	2	3	5	8 : 19	9
Triglav	2	2	6	4 : 10	8
Mura 05	2	1	7	11 : 20	7

da sem zadovoljen z izidom. Ko sem prevzel ekipo, stanje ni bilo ravno najboljše, saj vemo, da je bil Rudar na zadnjem mestu. Zaradi tega je bilo čutiti pritisk, vendar fantje so tokrat pokazali voljo in si z borbena igro priigrali vse tri točke. Tudi sam sem mnenja, da je bil ključen trenutek tekme izključitev Travnerja, kar nam je omogočilo visok ritem igre v drugem polčasu in posledično smo dvakrat tudi zadeli.«

Ključna izključitev Travnerja

Oliver Bogatinov, trener Mure 05: »Z izidom sem seveda nezadovoljen, saj nismo uspeli priti do novih točk. Menim, da je bila za nas usodna izključitev Travnerja v zadnji minuti prvega polčasa. Z igralcem manj se nismo uspeli dovolj dobro upreti razpoloženim domačinom, ki so bili željni zmage.«

Smiljan Kuhar

3. SNL vzhod

Prvi poraz Veržeja

Grad ugnal Beltince, katastrofa Čarde

5. krog: Malečnik – Kovinar Štore 0 : 1, Čarda – Šmarje pri Jelšah 0 : 6, Ljutomer – Aha Emmi Bistrica 4 : 2, Zreče – Koroška Dravograd 2 : 1, Rakičan – Tromejnik G-Sukič 1 : 3, Odranci – Farmtech Veržej 3 : 1, Grad – Agroservis Beltinci 2 : 1. Pari 6. kroga: Farmtech Veržej – Agroservis Beltinci, Koroška Dravograd – Grad, Aha Emmi Bistrica – Zreče, Šmarje pri Jelšah – Ljutomer, Kovinar Štore – Čarda, Tromejnik G-Sukič – Malečnik, Odranci – Rakičan.

Visok poraz Čarde

Igrišče v Martjancih, 150 gledalcev, sodnik: Marko Lackovič (Miklavž na Dravskem). Strelci: 0 : 1 Oprenovič (25), 0 : 2 Asllanaj (45), 0 : 3 Neskič (55), 0 : 4 Firšt (58), Neskič (81), Firšt (89). Rumeni kartoni: Šipoš, Pavel, Kermčar, Mauko, Prša, Recek, Gjergjek, Kerčmar, Zadavec (Vogrinčič, 59), Kouter, Pavel G., Pavel U., Šipoš (Flisar, 46), Mauko (Škafar, 78), Horvat.

Čarda: Prša, Recek, Gjergjek, Kerčmar, Zadavec (Vogrinčič, 59), Kouter, Pavel G., Pavel U., Šipoš (Flisar, 46), Mauko (Škafar, 78), Horvat.

Strelske vaje v Ljutomeru

Igrišče v Ljutomeru, 120 gledalcev, sodnik: Želimirko Pavlovič (Krško). Strelci: 1 : 0 Novak (38), 2 : 0 Smolkovič (42), 2 : 1 Stegne (61), 3 : 1 Karič (63), 4 : 1 Leben (75), 4 : 2 Boškovič (79).

Rumeni kartoni: Novak, Leben; Danilovič.

Ljutomer: Fajfar, Bogdan, Bertalančič, Kuzmanovski, Žinko, Munda (Podgo-

Veržej	4	0	1	13 : 6	12
Tromejnik	4	0	1	15 : 9	12
Zreče	3	1	1	4 : 5	10
Dravograd	3	0	2	8 : 6	9
Ljutomer	3	0	2	7 : 5	9
Šmarje	2	2	1	17 : 9	8
Beltinci	2	1	2	11 : 8	7
Odranci	2	1	2	8 : 6	7
Rakičan	2	1	2	10 : 11	7
Grad	2	0	3	6 : 9	6
Bistrica	1	1	3	6 : 9	4
Čarda	1	1	3	9 : 17	4
Malečnik	1	0	4	5 : 12	3
Kovinar	1	0	4	3 : 10	3

relec, 79), Smolkovič, Vogrinec (Panič, 84), Fasvald, Karič, Novak (Leben, 67).

Sreš potrdil zmago

Igrišče v Odrancih, 400 gledalcev, sodnik: Bojan Tkalič (Maribor). Strelci: 0 : 1 Vinkovič D. (21), 1 : 1 Tompa (37), 2 : 1 Tkalec (50), 3 : 1 Sreš D. (88).

Rumeni kartoni: Mlinarič, Žerdin, Žnidarič, Tkalec; Kocuvan, Ropoša, Hodnik. Rdeč karton: Ropoša.

Odranci: Gonc M., Sreš D., Gostan (Tkalec, 28), Žnidarič, Raduha, Balazic (Duh, 55), Tompa, Gonc J., Jerebic, Žerdin (Graj, 81), Mlinarič.

Farmtech Veržej: Andrejč, Ropoša, Polajžer (Lukač, 38), Fekonja, Kavaš, Kaučič (Vidmar, 75), Trstenjak, Kurbus, Kocuvan, Sečko (Hodnik, 65), Vinkovič D.

Druga zmaga Grada

Igrišče pri Gradu, 350 gledalcev, sodnik: Peter Mertelj (Hajdina). Strelci: 1 : 0 Šprah (28), 2 : 0 Belna (39), Zlatar M. 2 : 1 (83).

Rumeni kartoni: Sajko, Krauthaker, Gaber, Šprah; Slavič, Zelko, Kovač, Zlatar, Vogrinec.

Grad: Klemenčič, Banfi (Krpčič, 78), Vrabelj, Krauthaker, Belna, Furek (Čontala, 89), Rogač, Kumer, Šprah, Sajko (Gaber, 73), Zajc.

Agroservis Beltinci: Vöröš, Ilič (Pavel, 73), Slavič, Zlatar D., Šiško, Smodiš, Kerec, Zelko (Zlatar M., 57), Vogrinec, Sreš L., Kovač.

Smiljan Kuhar

3. SNL vzhod

Tromejnik do zmage z devetimi igralci

Rakičan povedel prek Vurcerja, gostje v dveh minutah od zaostanka do vodstva in vzpona na lestvici

Igrišče v Rakičanu, 300 gledalcev, sodnik: Dejan Vivod (Dravograd). Strelci: 1 : 0 Vurcer (6), 1 : 1 Kous (11), 1 : 2 Sukič (12), 1 : 3 Grah (73).

Rumeni kartoni: Rajnar, Kerec, Žekš; Sukič, Kous, Potrč, Nemeč, Bokan. Rdeč karton: Sukič, Horvat.

Rakičan: Vuzem, Botjak, Žekš, Godvajs, Piberčnik (Bagari, 55), Karas, Rajner, Vurcer, Tkalec (Vogrin, 80), Kutoš, Kerec.

Tromejnik: Škrbič, Nemeč, Horvat, Kous (Pavel, 67), Potrč (Ulen, 73), Grah, Sukič, Bokan, Kisilak (Šuša, 89), Janža J., Čontala.

V petem krogu 3. slovenske nogometne lige so se v Rakičanu pomerili istoimenski domačini in Tromejnik iz Kuzme, ki je pred obračunom zasedal visoko drugo mesto na državni razpredelnici. Srečanje so bolje začeli domači nogometaši, ki so prek Vurcerja povedli že v šesti minuti srečanja. Veselje pa ni bilo dolgo, saj je Tromejnik prek Kousa izid izenačil v enajsti minuti, le ne-

Nogometaši Tromejnika so trikrat premagali domačega vratarja Damjana Vuzema, ki pa je v tej akciji uspešno posredoval. FOTOGRAFIJA NATASA JUHNOV

kaj trenutkov kasneje pa je Sukič že zadeli za vodstvo nogometašev iz Kuzme. Isti igralec pa je srečanje zapustil že v 19. minuti, ko mu je glavni sodnik srečanja zaradi drugega rumenega kartona pokazal pot v slačilnico. Odsotnost enega igralca pa se gostom ni kdo ve kako poznala, saj so bili kljub temu boljše nasprotnik na tekmi. Domačim je največ preglastic povzročal Jernej Janža, nekdanji nogometaš soboške Mure. Gostje so boljše igro kronali v 73. minuti, ko je Grah dosegel tretji zadetek za Tromejnik. Nogometaši Rakičana so imeli priložnost, da se vrnejo v igro šest minut pred koncem srečanja, ko je Horvat storil prekršek za enajstmetrovko in si ob tem prislužil neposreden rdeč karton. Toda Godvajs iz najstrožje kazni ni uspel premagati Škrbiča, ki se je izkazal z dobro reakcijo. Tromejnik je tako prišel še do četrte zmage v letošnji sezoni in se po točkah izenačil z vodilnim Veržejem.

Smiljan Kuhar

besede mode

Jesenski površniki

Čim prej pripravimo poletno garderobo

Veter in hlad trkata na vrata. Jesenski mimohod je veliko bolj večplasten in na tak način je oblačenje veliko bolj privlačno. Vsakdanji izbor oblačil je povezan z vso garderobo, ki jo v prvem hipu opazimo. Prav zato je pomembno, da pripravimo poletno garderobo in čim prej pripravimo vso jesensko garderobo.

Barve jeseni

Listje, ki spreminja barve, je vedno inspiracija mnogim modnim oblikovalcem. Na neki način je okolje vedno vpeto v nove kolekcije oblačil. Oranžna, rumena in rjava se lepo vpletajo v vse sloje oblačil. Površniki so tisti, ki so povečini v rjavih in peščenih barvnih odtenkih, a vedno ni tako. Vsak oblikovalec ve, da kolekcija vedno vsebuje oblačila, ki kar žarijo iz kolekcije, privabljajo vsako oko, da se približajo roke. Angleži radi nosijo take barve v karo vzorcih, seveda skupaj s tremi in več drugimi barvnimi odtenki.

Trenčkot

Medtem ko so vetrovke lahko tudi v fluorescentnih barvnih odtenkih, trenčkot običajno ni eden takih. Krasijo ga prečiščeni detajli, žepi na klasičnih pozicijah, izbor roževinastih gumbov in skrbno oblikovan ramenski del, ki se konča na sredini hrbta. Lahko ga krasijo še dodatni gumbi, ki zapirajo sredinsko gubo zadaj,

Bogat trenčkot ima veliko detajlov.

ni pa nujno. Bogati trenčkot ima veliko detajlov. Prav ti ga opredeljujejo tako strogo, da ga oblikovalci ne spreminjajo prav veliko. Zdi se, da je dober trenčkot vreden veliko, zato oblika prerase čas. Njegova brezčasnost je večja cena, ki jo običajno plačamo, a roko na srce: tak trenčkot nikoli ne nosimo samo eno sezono in tudi tkanina je mnogo trpežnejša.

Keper

Keper je vezava, ki jo poznamo pri džinsu. Spoznamo jo po žarkih, običajno pod kotom 45 stopinj. Variacij na kepervezavo je mnogo, a v debelejših tkaninah jo zmeraj prej opazimo.

Površnik zmeraj najprej opazimo. Vse, kar je spodaj, je naslednja informacija. Prav zato naj bo površnik vse več kot površna izbira.
Tatjana Kalamar Morales

minutka za nego

Barvanje las (1. del)

Barve za lase nekoč in danes

Ljudje si barvamo lase iz različnih razlogov, bodisi ker nam ni všeč naša naravna barva las bodisi zaradi mode, ali ker želimo prekriti sive lase. Barvanje las ima svoje korenine daleč nazaj v zgodovini. Stari Galci in Sasi so si barvali lase z živahnimi barvnimi odtenki, da so s tem pokazali svoj čin v vojski in ustrahovali sovražnika na bojišču. Babilonski moški so si lase posipali z zlatim prahom. Do obdobja starih Egipčanov, Grkov in Romanov so uporabljali barve rastlinskega in živalskega izvora. Moda barvanja las se je skozi zgodovino zelo spreminjala. Medtem ko so imeli v srednjem veku ljudi z rdečo barvo las za take z genetsko napako, ki so imeli sposobnost čaranja, so si stari Grki z mili na osnovi močnih kislin in belilnih sredstev »barvali« lase z rdečo barvo kot znak spoštovanja in poguma. Prvi Romani so oboževali temno barvo las, ki so jo kuhali iz orehov in pora. Rdeča barva las je spet postala oboževana s prihodom kraljice Elizabete prve in ljudje so si množično začeli barvati lase s kano (ki pa so jo, mimogrede, poznali že stari Grki). V času baroka so postali popularni plavi lasje, barvali so jih z uporabo kalijevega luga in kavstične sode. Viktorijanske ženske so nosile tudi klobuke s širokimi krajci, ki so bili na vrhu odprti, da so svoje pobebljene lase še izdatno nastavljele močnemu soncu.

V 19. stoletju so kemiki odkrili para-phenylenediamine (PPD) in vodikov peroksid, ki predstavljata osnovo sintetičnih barv (tudi teh, ki jih po-

znamo danes). Prvo barvo za lase je odkril francoski kemik Eugen Schueller in jo poimenoval »Aureole«. Ustanovil je tudi enega največjih kozmetičnih gigantov današnjega časa.

Na trgu je danes poplava blagovnih znamk različnih barv za lase. Glede na obstojnost ločimo:

- barvne šampone in prelive, katerih barvne molekule so zelo velike in zato ne morejo prodrati v las, zaradi česar se ti proizvodi zelo hitro izperejo;
- polobstojne (semi-permanentne) barve za lase delno prodrejo v las in se postopoma izpirajo. Običajno se ohranijo nekaj tednov oziroma štiri do pet pranj. Te barve vsebujejo nič ali zelo malo razvijalca, peroksida in amoniaka in so zato varnejše, še posebej pri poškodovanih laseh. Njihova slabost je, da z njimi ne moremo posvetliti las in tudi zelo slabo prekrivajo sive lase;
- trajne barve za lase vsebujejo tako amoniak kot tudi peroksid, prodrejo globoko v las in uničijo naravni melanin v lasu. Z njimi popolnoma spremenimo barvo las na željeno in prekrijemo sive lase. Te barve se ne izperejo, lahko pa sčasoma zaradi okoljskih dejavnikov (npr. izpostavljanja soncu) zbledijo. Nekatere manj prekrivne trajne barve za lase vsebujejo namesto amoniaka kot alkalno sredstvo sodijev karbonat ali etanolamine in posledično manj peroksida. Z njimi dosežemo zelo lepe barvne učinke.

M. L.

Pomurske lekarne razkrivajo zdravilne skrivnosti

Interakcije med zdravili pri kroničnih bolnikih

Večina bolnikov je sicer bila opozorjena na mogoče težave z zdravili, a smo hkrati ugotovili, da bi bilo treba v prihodnje opozorjanje še okrepiti

Ob letošnjem dnevu slovenskih lekarn smo lekarniški farmacevti pozornost namenili kroničnim bolnikom. Za naše obiskovalce smo izdali knjižico, v kateri so zbrani napotki za preprečevanje, zdravljenje in obvladovanje kronične bolezni. V njej je tudi nekaj več informacij o ravnanju z zdravili, obnovljivem receptu in kartici zdravil. Ker je pri kroničnih bolnikih polipragmazija, to je sočasna uporaba več zdravil, sorazmerno pogosta in nastopa kot pomemben dejavnik tveganja za pojav interakcij med zdravili, smo izvedli tudi raziskavo, katere namen je bil pridobiti oceno potencialnih in klinično pomembnih interakcij pri izbranih zdravilih za zdravljenje srčno-žilnih obolenj.

Rezultati ankete med uporabniki zdravil

Anketirali smo 122 bolnikov, ki so nam posredovali podatke o zdravilih, s katerimi se zdravijo, obenem smo jim postavili nekaj vprašanj, s katerimi smo želeli pridobiti oceno in mnenja bolnikov glede težav, povezanih z zdravili. Tako smo ugotovili, da se pri eni tretjini pojavljajo težave, ki bi bile lahko posledica uporabe zdravil. Pri devetih bolnikih smo z neko verjetnostjo celo predvidevali, da so težave posledica interakcije med zdravili. Spodbudno se nam zdi, da je relativna večina bolnikov sicer bila opozorjena na mogoče težave z zdravili, a smo hkrati ugotovili, da bi bilo treba v prihodnje opozorjanje še okrepiti, saj tretjina bolnikov tega opozorila ni dobila ne od zdravnika ne od farmacevta. Temu pritrjuje tudi mnenje anketirancev, ki si praviloma želijo informacije o težavah, povezanih z zdravili, ter interakcijah med zdravili. Raziskava pred dvema letoma je potrdila, da praviloma bolniki o tem še najmanj vedo.

Pregled terapije bolnikov je pokazal, da so bile pri večini take kombinacije zdravil, zaradi katerih bi se lahko interakcije klinično izrazile, to pa bi zaznali kot spremenjen učinek zdravila ali kot neželen oziroma toksičen učinek zdravila. Tako smo pri 62 odstotkih bolnikov zaznali potrebo, da bi lekarniški farmacevt posredoval zaradi interakcije med zdravili. V večini teh intervencij bi bilo pri-

Polipragmazija, to je sočasna uporaba več zdravil, je pri kroničnih bolnikih sorazmerno pogosta in nastopa kot pomemben dejavnik tveganja za pojav interakcij med zdravili.

poročljivo bolnika opozoriti, predvsem pred prvo izdajo, na možnost in posledice interakcije. Pri slabih četrtnih primerov intervencij pa bi bilo priporočljivo pred izdajo pri zdravniku preveriti, ali je pri odločitvi za uvedbo zdravila upošteval možnost interakcije s preostalimi zdravili, ki jih bolnik prejema. Dejstvo je, da se pri odločanju o zdravljenju pogosto tehta med koristmi in tveganji, zato potencialno klinično pomembne interakcije med zdravili še ne pomenijo, da se sočasno takih zdravil ne sme uporabiti. Prav pa je, da zdravnik v odločitev vključi tudi možnost interakcij, saj se jim včasih lahko izogne. Tako smo ugotovili, da zdravniki v vseh primerih niso upoštevali interakcije med zdravilom za zmanjševanje nastajanja kisline v želodcu in zdravilom, ki se uporablja za preprečevanje nastanka krvnih strdkov.

z našega štedilnika

Polnjena svinjska rebra z jurčkovim nadevom in ajdovo kašo

Sestavine za 6 oseb: 0,6 kg svinjskih reber v celem, 0,10 kg ricotte, 1 žlica naribanega parmezana, 0,30 kg jurčkov, 5 dag šalotke, 6 dag toasta, 1 žlica belih drobtin, 1 žlička sesekljane peteršilja, 1 strok česna, 5 dag masla, 1 jajce, 1 rumenjaki, sol, poper, rožmarin, olje za peko.

Šalotko sesekljamo in na maslu na hitro prepražimo, da postekleni, dodamo jurčke, sesekljani česen, sol, poper, rožmarin in vse skupaj prepražimo. Prepražene jurčke s šalotko damo v večjo posodo in jim dodamo ricotto, parmezan, žlico drobtin, peteršilj, jajce in rumenjaki ter vse skupaj pomešamo. Na koncu dodamo še na kocke narezan toast in maso pustimo stati približno pol ure v hladilniku. Vzamemo svinjska rebra, jih solimo, popramo in na sredini naredimo z nožem

po dolgem luknjo za nadev. Rebra nadevamo in jih na koncu z obeh strani zabodemo s špižo ali vejico rožmarina. Segrejemo pečico na 180 stopinj in pečemo pol ure, obrnemo in še enkrat pol ure do zlato rjave barve. Postrežemo z izbrano prilogo in kozarcem belega vina.

Ajdova kaša

0,30 kg ajdove kaše, 1 por, 1 korenček, 1 bučka, olje, sol, poper, majaron, 0,5 l vode.

Ajdovo kašo eno uro namakamo v hladni vodi. Zelenjavo očistimo in narežemo na kocke, por na kolobarje. Na segretim olju prepražimo najprej por, nato korenček in bučko. Dodamo dobro odcejeno ajdovo kašo, začini- mo s soljo, poprom in majaronom. Dolijemo vodo, priporočena je goveja osnova oziroma juha. Če tega ni, si pomagamo z majhno žlico vegete. Kašo kuhamo oziroma dušimo pri zmerni

Klinično izražena interakcija poveča tveganje za nastanek aterosklerozičnih dogodkov, kot so kap, srčni napad ali smrt.

Namen raziskave

Namen raziskave ni bil le oceniti potencialne in klinično pomembne interakcije pri izbranih zdravilih za zdravljenje srčno-žilnih obolenj, pač pa smo hkrati pripravili navodila za ukrepanje lekarniškega farmacevta. Lekarniški farmacevti imamo namreč pomembno vlogo pri preprečevanju in prepoznavanju neželenih interakcij med zdravili, še zlasti pri prvi izdaji zdravil ali nastopu neželenih učinkov zdravil, povezanih z interakcijami med zdravili. Ne smemo pa pozabiti niti vloge bolnika, ki zdravila uporablja. Prav je, da se seznanimo o svojih zdravilih. Informacije najde v navodilu za uporabo ali o njih povpraša zdravnika oziroma lekarniškega farmacevta. Ta mu lahko pomaga tudi z izvajanjem lekarniških storitev, kot je pregled uporabe zdravil.
Bojan Madjar, mag. farm.

temperaturi, dokler vsa tekočina ne izhlapi in postane kaša mehka. Postrežemo jo h glavni jedi, lahko pa je tudi samostojna jed.

Creme brulee

Za 10 majhnih porcij potrebujemo: 5 velikih rumenjakov, 119 g sladkorja, 150 ml mleka, 1 vaniljev strok, 470 ml sladke smetane za kuhanje.

Vse sestavine pomešamo in pustimo stati 20 minut. Pečico segrejemo na 140 stopinj. Nato tekočino precedimo skozi fino cedilo, napolnimo modelčke, ki so visoki 2,5 centimetra. Napolnjene modelčke zložimo v pekač z vročo vodo in porinemo v pečico. Vse skupaj poširamo 30 minut. Nato kremo postavimo na hladno za najmanj šest ur. Hladno kremo na koncu potresemo z rjavim sladkorjem in zapečemo z gorilnikom.

Matej Lukač, vodja kuhinje restavracije Maximo

Tomaž Novak, chiterapevt in reikist

Chiterapija

Sestavljena je iz tehnik masiranja, ki se med seboj razlikujejo, a hkrati dopolnjujejo

Tomaž Novak s Cvena je bil dolga leta polprofesionalni športnik. Njegovo življenje je bila košarka. A že takrat ga je zanimalo kaj več kot le površinsko življenje. Tako je bral predvsem o psihologiji, vplivu misli na naše počutje in o delovanju telesa. Lastne športne poškodbe so ga pripeljale do poglobljanja znanja. Začel se je zdraviti sam, kmalu pa začel pomagati tudi drugim. Svoje znanje in edinstvene izkušnje je združil v chiterapijo.

»Chiterapija je sestavljena iz več tehnik masiranja, ki se med seboj razlikujejo, a hkrati krasno dopolnjujejo. Temelji na tem, da se celotno telo sprošča in osvobaja hrbtnice – alfo in omego vsega. Osvobodimo se zategnenosti, poveča se pretočnost našega telesa in ustvarja se ravnovesje,« tako mi odgovori Tomaž na vprašanje, kaj sploh je chiterapija. Dodaja, da se po terapiji izboljša delovanje organov: »Ustvarja se zdravje, saj so organi v ravnovesju. S chiterapijo ustva-

svojem«, se samo nasmehne in doda: »Zelo sem zadovoljen, ljudje iščejo informacije in jaz jim jih z veseljem posredujem. Ustvarjam doma, v naravi, kjer si lahko vzamem čas za pogovor, ki je pomemben.« Tomaž pravi, da se vse začne pri hrbtu, saj poudarja, da mora biti hrbtnica v ravnovesju ter primerno okrepljena, da omogoči nemoten pretok energije, vse drugo se zgodi samo po sebi. »Je pa to konkretna masaža, ni božanje. Prvič je najhuje, kasneje, ko telo sprejme terapijo, pa je že boljše,« dodaja moj sogovornik, ki tudi med terapevtsko masažo ugotovi, kje v hrbtnici je blokada: »Kjer je blokada, v tistem predelu je zastoj energije in tam se lahko pojavijo motnje v delovanju organov. Ko pa se v blokiranem predelu energija sprosti, se začne proces samozdravljenja.«

S chiterapijo si je svoje poškodbe Tomaž zdravil sam

Tomaž pravi, da se je s chiterapijo začel ukvarjati, ker ga je že od nekdaj kot športnika zanimalo telo: »Kot

»Ljudje bi morali meditirati, saj se tako rešimo misli, ki so umetnega izvora«

Ko govoriva o zdravem načinu življenja, ga povprašam, kako živi on, in kot iz topa izstreli: »Jaz živim zdravo. Moje življenje vključuje gibanje, meditacijo, reiki. Menim, da bi ljudje morali meditirati, to je v bistvu umirjanje, ko se človek reši misli, ki so seveda umetnega izvora. Kadar pa je človek osvobojen misli, prideta na plan njegov pravi jaz in intuicija. Pomembna je tudi vadba telesa, saj nismo narejeni za sedenje, ampak za gibanje, saj imamo dve nogi. Če o svojem telesu razmišljamo pozitivno, nam vrača z zdravjem. Prehrana je pomemben faktor: čim manj sladkorja, bele moke in mesa, več surove zelenjave, mineralov, vitaminov in veliko vode. Najpomembnejše pa je, da imaš svoje telo rad. Bolj ko je telo bolno, poškodovano, bolj ga je treba imeti rad.«

Tomaž poudarja, da je chiterapija primerna za vsakega, predvsem pa: »Zdravi lažje kronične težave hrte-

Tomaž Novak: »Treba se je imeti rad in se zavedati, kakšen čudež smo. Takrat dobro skrbimo zase in smo v duši srečni. Stari sistemi in egostrukture se krhajo, tako sem vesel, da najdem vedno več ljudi, s katerimi se pogovarjam o duhovni rasti. Treba je najti stik s seboj, potem poti nazaj več ni, ampak greš vedno bližje k sebi. Manj stvari te moti, bolj si sproščen, veder, zadovoljen s sabo in vpliv zunanjih stvari se manjša. Kadar delaš v skladu z Vesoljem, so stvari tekoče, ko pa delaš proti Vesolju, hitro dobiš dve, tri okoli kepe.« FOTOGRAFIJA VITOMIR KAUCIČ

rimo razmere za samozdravljenje telesa. Je pa ta terapija le en del celostnega načina zdravljenja. Drugi segmenti so zdrava prehrana, telovadba in pravičen način razmišljanja, saj misli in čustva delujejo na telo. Prav tako so pomembni počitek, rehabilitacija in meditacija.« Tomaž mi je povedal, da je tovrstna terapija sestavljena iz različnih tehnik: »Terapevtska masaža, klasična masaža, športna masaža, prijemi tajske masaže. Vse to pa je podkrepjeno z znanjem, ki mi ga je posredoval moj mentor Vitomir Ravnikar. To izobraževanje mi je dalo odgovore na kar nekaj vprašanj v zvezi z zdravljenjem in dodalo širši pogled v delovanje našega telesa. Naredil sem tudi tečaj reikija, tako sem vse to znanje in izkušnje povezal v celoto, ki je zame najbolj sprejemljiva.«

Ko je hrbtnica v ravnovesju, se drugo zgodi samo po sebi

Tomaž je bil prej košarkar, tako je masiral le občasno, zadnje leto pa se posveča le terapevtskim masažam. Ko ga povprašam, kako mu gre »na

športnik sem imel mnogo poškodb, ki sem jih želel pozdraviti. Začelo me je zanimati, kako telo funkcionira, katere so primerne vaje in tako sem spoznaval te stvari. Ugotovil sem, da je človeško telo velik biološki hologram. Hkrati sta me zanimali tudi človekova duševnost in energija, ki se pretaka v nas. Veliko znanja je danes dostopnega na internetu, večino informacij pa sem pridobil iz knjig avtorjev: Louise L. Hay, Chris Prentiss, Gregg Braden, Mantak Chia, Eckhart Tolle, Martin Kojc in mnogi drugi.« Kot pravi, si je nabral toliko znanja, da si je sam pozdravil svoje poškodbe: »Moja šibka točka so bila kolena. Pet let sem imel kronična vnetja kolena, zdaj si jih zmasiram, naredim ustrezne krepilne vaje in spet lahko mirno grem na košarko. Odvisno je tudi od človeka, ali ima voljo do tega, da bi kaj naredil za svoje zdravje. Ali pa raje uživa tablete in dobiva injekcije. Kratkoročno to pomaga, kasneje pa udari ven toliko bolj. Je pa to pot, ki zahteva celega človeka in vključuje pravilno prehrano, vadbo, razmišljanje.«

nice, lajša hude kronične bolečine. Vendar je zelo pomembna volja človeka – koliko je pripravljen žrtvovati, ne svojega denarja, ampak časa. Vsakemu, ki v sebi začuti klic k boljšemu življenju, se volja do boljšega življenja poveča. Tistemu, ki pa že živi kakovostno, je chiterapija samo dodatek k še večji rasti in boljšemu življenju.« Občasno smo tisti, ki se ukvarjamo z drugačnimi pristopi k življenju, izpostavljeni neodobranju okolice, vendar Tomaž teh težav ni imel: »Okolje me je v vsem tem sprejelo, kolegi so navdušeni in najbolj me veseli je to, da srečujem vedno več podobno mislečih ljudi. Družina me je sprejela s tem, kar počnem, in to je najpomembnejše. Nisem želel biti suženj sistema, tako sem se odločil, da bom delal zase in za ljudi tisto, v čemer sem dober in kjer lahko pomagam.« Ker je kovačeva kobila rada bosa, ga povprašam, kdo pa njegova masira: »Bivši sodelavci, s katerimi ohranjam stik in izmenjujem izkušnje.« Vidim, da Tomaž tudi sebi privoščiti to, kar on omogoča drugim, in tako poskrbi tudi za svoje ravnovesje. Tatjana Baligač

Tukaj in zdaj

ADIUŠ, BRAZIL!

Tomo Koleč

Po bitki je vsakdo general. Kolikokrat smo že slišali ali prebrali ta stavek!? Še posebej spremljevalci športa, največkrat nogometa. Prav gotovo se bo ta misel utrnila marsikomu ob branju te kolumne. Ampak v svojo obrambo lahko povem, da sem razmišljanje, o katerem bom pisal, povdal že precejšnjemu številu ljudi pred dogodki, ki so se potem v resnici tudi zgodili. Če mi kdo ne verjame, lahko povem njihova imena in mu bodo potrdili to, kar pravim. Pravim pa ravno obratno, kot je nedavno dejal sicer kritični analitik nogometnega dogajanja, nekdanji igralec in selektor Branko Oblak, ki je po srečanju med Norveško in Slovenijo (če ste bili medtem na dopustu na Marsu, naj povem, da je Norveška zmagala z 2 : 1 z golom v sodnikovem podaljškju, op. p.) usul »drvlje i kame-nje« na vodenje sedanjega slovenskega selektorja, a na koncu vseeno dejal: »Zamenjava Slaviše Stojanoviča bi bila v tem trenutku neumnost, saj bi tako v neugoden položaj spravili tudi njegovega naslednika.«

Ne, ne strinjam se, in pravim ravno nasprotno: Največja neumnost bo, če ne bo zamenjave Slaviše Stojanoviča, in to čim prej. To bo neumnost, ki bo Slovenijo potisnila na dno lestvice. Kjer je, mimogrede, tudi zdaj, po dveh porazih, pred njo pa so nogometno »slovite« države, kot so Albanija, Ciper in Islandija.

Ampak naj bo jasno: proti Stojanoviču kot človeku nimam ničesar. Njegov humani značaj mi je celo všeč. To je človek, za katerega je čisto mogoče, da ga boste srečali na kakšnem rokavskem koncertu. Mogoče bo celo kaj zaigral na odru. Spomnim se ga tudi še iz njegovih igralških časov, ko sem ga v dresu Slovenije in Ljubljane videl v slovenski in pomurski prestolnici. In bil je dober, luciden igralec, za katerega si že vnaprej vedel, da ga čaka obetavna kariera. Vendar na žalost ne kot selektorja. Vsaj ne še zdaj. Že pri njegovem imenovanju sem dejal, da je to napaka Nogometne zveze Slovenije. Človek je enostavno premlad in prezelen za vodenje izbrane nacionalne vrste, ki bi morala biti vrh vsega nogometnega dogajanja v državi. Ne more biti selektor nekdo, ki je doslej v prvi ligi vodil le »majhna« kluba, kot sta Celje in Domžale, ne glede na to, da so bile slednje tudi državne prvakinje. Edina njegova mednarodna trenerska izkušnja pa je le položaj pomočnika selektorja reprezentance Združenih arabskih emiratov. Pa še tam so ju s Katancem izginali zaradi slabih izidov! To je vse skupaj premalo. NZS pa potem za uvrstitev na najpomembnejše svetovno prvenstvo v deželi nogometa leta 2014 imenuje najbolj neizkušenega človeka! To je očitna napaka zveze, ki jo že poskuša popravljati, saj se je po poročanju nekaterih medijev že začela pogovarjati z drugimi kandidati, to pa samo potrjuje moje razmišljanje. Ampak ukrepati bi bilo treba že prej. Že takrat, ko so ZDA v Ljubljani premagale Slovenijo in ko je po tekmi Stojanovič začel trositi floskule kot: »Poraz je dobra stvar, saj se iz njega lahko marsikaj naučiš.« Ali pa takrat, ko je pred srečanjem proti Švici na domačem (!) terenu na glas razmišljal, kako bo treba zakleniti domača vrata in ne dobiti gola, ne pa o tem, kako bi bilo treba dati gol. To, da je na tekmi proti Norveški v 90. minuti v igro poslal igralca, ki je potem zakrivil usodno enajstmetrovko za poraz, pa je tako ali tako samo Stojanovičeva napaka.

Zakaj za vrata je slovenska reprezentanca vedno tista, ki se v zadnjih desetih minutah tekme mora braniti? Ki je vedno pod pritiskom? Zakaj ni nikoli ona tista, ki bi v zadnjih desetih minutah napadala? Ki bi sama ustvarjala pritisk? Ker zgodovina, Slaviša, nas uči tudi drugače.

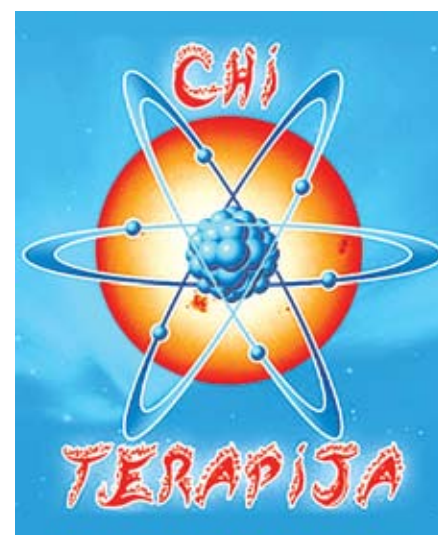
Kje so tisti časi kot leta 2002, ko so stadion Nereo Rocco v Trstu, kjer je potekalo pripravljalo srečanje med Italijo in Slovenijo, okupirali naši razposajeni navijači z agresivnimi transparenti »Trst je naš« in »Vrnitev IX. korpusa« ter peli borbene (beri partizanske) pesmi?! In kaj se je zgodilo na koncu? Naši nogometaši so zmagali z 1 : 0. Zato ker je Trst res (bil) naš. Brazil(ja) pa ni in ne bo.

namig

Nasvet za dobro počutje v slogu Tomaža Novaka

»Če bi se ljudje več masirali, bi bili manj zategnjeni. Tako fizično kot psihično. Telo vpliva na psiho in obratno. Bolj se bomo masirali, bolj bomo sproščeni in umirjeni. Tako priporočam chiterapijo vsakemu, ki želi v svojem življenju spremeniti nekaj na bolje. Tistim, ki ugotovijo, da tako naprej več ne gre in da je čas za spremembe. To je prva stopnička na nadaljnji poti, ki jo nekateri imenujejo razsvetljenje. Nekje je treba začeti, lahko je to telo ali psiha – ni pomembno, ker na koncu vedno pridemo do istega cilja, to sta pretok energije in duhovna rast.«

Tatjana Baligač

FOTOGRAFIJA A. NANA RITUPER RODEZ

Se bojite zdravnika ali zobozdravnika?

Takole pa smo ujeli prestrašene poglede najmlajših, ki so pokukali v zdravniško ordinacijo v Zdravstvenem domu Ljutomer. Eden od njihovih vrstnikov je že bil na stolu pri zobozdravniku. Bolj kot tisto hudo, kar bi se nam utegnilo zgoditi, je strah pred neznanim. Resda ni vedno prijetno, ko nam vrtajo, ampak tudi tako hudo ni, da majhni junaki ne bi zbrali poguma in vzdržali do konca pregleda. Tudi zdravnikov se otroci kdaj pa kdaj bojijo, še bolj pa tega, da bi si kateri omislil kakšno injekcijo. Tu se verjetno

skriva največji in najgroznejši strah vseh otrok – injekcije in igle! Priznajmo pa, da tudi odraslim ni ravno vseeno, ko se zasveti igla. Seveda pa lahko pri tem veliko naredijo tudi starši, da otroke nikoli ne strašijo z zdravnikom. Morda je bilo tega nekoč še več. Včasih pa je le treba k zdravniku ali zobozdravniku. In nobenega otroka doslej še niso zadržali v ordinaciji, poslušajo edino srce, pogledajo ušesa in grlo in predpišejo še sirup ali kakšno zdravilo. Zato le pogumno!
A. N. R. R.

Muca

Moja najljubša žival je muca. Ime ji je Mika. Je sivo-črne barve. Rada je briketi in pije mleko. Včasih ulovi tudi kakšno miško. Z Miko se večkrat igram.

Tom Cigula, OŠ Mala Nedelja

Haiku

Pišem haikuje,
ali so dobri ali ne,
vseeno mi je.

Marta Norčič, OŠ III Murska Sobota

Zdravljica

Spet šole so rodile
učence in učitelje,
ki nam bistre možgane,
atome vse obrazložijo
in poskrbe, da v glavi
prazne slame ni.

Komu najprej redovalnico
č'no odpret?

Pričaraj nam oceno,
ohrani Bog otroški svet,
sošolce vse, kar jih je,
sinov sloveče šolice.

Učenci, kar ima jih šola,
vsi naj dobro se razumejo.
Znanje, pamet, sreča
k njim naj nazaj se vrnejo,
da redovalnica naša
ocen dobrih bo okras.

Žive naj vsi razredi,
ki hrepene dočakat počitnic dan,
da naše prazne glave
napolnjene bodo z znanjem,
da učenec prost bo vsak,
brezskrben veseljak.

Jasmina Vöröš

Kako imeti dober odnos s starši

Veliko najstnikov, če ne vsi, imajo težave s starši. Prideš v puberteto, vse ti gre na živce, nerad se pogovarjaš, za vse obtožiš starejše, grdo govoriš z njimi. In tako pride do konflikta. Mnogokrat se sprašujemo, kako imeti boljši odnos s starši. To v teh letih ni tako enostavno, kot se zdi na prvi pogled. Starši nas spremljajo že od malga in nas najbolj poznajo.

Za dober odnos s starši moraš predvsem trdo delati. Ko opaziš, da nekaj delajo, naj ti ne bo težko stopiti do njih in ponuditi svojo pomoč: na primer na vrtu, v kuhinji, pri čiščenju sobe ali pri nakupih. Kadar so starši žalostni in nezadovoljni s tvojo oceno, stopi k njim in povej, da včasih dobiš tudi slabo oceno ter da se ne učiš za njih, ampak za sebe. Pomisli, kadar pridejo starši iz službe zdelani in utrujeni, da bi jim lahko kaj skuhal, če je to v tvoji moči. Ali bi jim rekel, naj se odpočijejo, in da boš poskrbel za vse drugo. Tako bo vez med vami čvrstejša in te bodo večkrat poslušali in izpolnili tvoje želje. Zato neguj dobre odnose s starši.

Mnenje devetošolca iz DOŠ I Lendava

Prispevke in mnenja o vsebinah pošiljajte po elektronski pošti: nana.rr@vestnik.si ali po pošti: Vestnik, za Barve otroštva, Ulica arh. Novaka 13, 9000 Murska Sobota.

Začetek pouka

Šolski dnevi so se pošteno že začeli in učitelji so učiti pričeli. Počitniški dnevi so se končali in novopečeni srednješolci na novo pot so se podali.

Zdaj začel se je pouk in dobro je upoštevati šolski nauk. Pričeli smo učenje in knjižno govorjenje.

Spet bomo šolsko torbo nosili in si pred malico roke umili. Nove snovi se zdaj učimo, da si znanje pridobimo.

Tudi ocenjevanje bomo dočakali ter strah in trepet s papirjem zmečkali. Zato marljivo sedimo za šolske klopi, da začetno veselje ne zbledi.

Ines Pucko, 8. razred, OŠ Odranci

Gasilski tabor v Bodislavcih

Minile so poletne počitnice in stopil sem v šesti razred. Rad se spomnim lepih trenutkov s počitnic, ki jih je bilo kar veliko. Najljubši pa mi je spomin na gasilski tabor v Bodislavcih. S šalinskim gasilskim avtom smo se odpeljali na petdnevni tabor, ki je bil le toš že devetintridesetič. Udeležilo se ga je 118 mladih gasilcev. Jaz sem bil na njem že večkrat.

Najprej nas razvrstijo v šotore, kjer si uredimo postelje. Vsak šotor dobi ime, saj je vsako jutro obhod po šotorih. Mentorji nam dajo oceno za urejenost, ki jo nato zapišejo v tabelo na tablo. Urejeno je bilo tudi ločevanje odpadkov. Imeli smo srečo z vremenom, zato smo se lahko dvakrat na dan hodili kopat v bližnje bioterme Mala Nedelja. Tja smo šli peš, nazaj pa so nas odpeljali z gasilskimi avtomobili, saj smo bili preveč utrujeni od kopanja. V taboru nas je že čakalo

kosilo ali večerja, ki nam jo je pripravila naša kuharica. Z njo pride vsako leto pes Lord, ki ima zelo rad otroke.

Najraje imamo legendo, ustanovitelja tabora, ki ga kličemo Striček. On in pes Lord nam čuvata tabor, ko nas ni. Z nami se rad pošali, uporablja pa eno zvijačo. V skodelico za čaj si nalije vino, nam pa trdi, da pije čaj.

Obiskali so nas tudi gasilci, policisti, člani civilne zaščite in Rdečega križa ter potapljači. Razkazali so nam svojo opremo in nam razložili, kako potekata delo in reševanje. Na taboru smo organizirali tudi druženja, igrali smo nogomet ali katero drugo igro. Ob večerih pa smo imeli disko. Na sklepnem večeru za starše smo pripravili prireditev Slovenija ima talent. Upam, da se bom prihodnje leto spet udeležil tabora.

Zan Cof, 6. a, OŠ Križevci pri Ljutomeru

Posadili javor za mir

Otroci, vzgojiteljice in učitelji Osnovne šole Sveti Jurij ob Ščavnici in Vrta Sonček smo se ob svetovnem dnevu miru 21. septembra zbrali ob šoli, da bi zasadili drevo. Za to priložnost smo izbrali javor, pri sajenju pa nam je pomagal gozdar Zdenko Bukovec. Otroško sajenje dreves simbolizira mir in kontinuiteto življenja. Šola in vrtec sodelujeta v projektu ENO, ki spodbuja sajenje dreves. To naše sajenje pa je del vsakoletne kampanje za okolje in mir. Do zdaj so šole v tej kampanji, ki jo organizira EnvironmentOnline, globalna virtualna šola in mreža za trajnostni razvoj, s sedežem v Joensuu na Finskem, posadile že približno sedem milijonov dreves. Peter Korošec FOTOGRAFIJA ANITA ZELENKO

Samo najti je treba pravo knjigo

Kar se branja tiče, poznamo dve skupini otrok, v prvi so taki, ki branje obožujejo in so neprenehoma v kakšni zgodbi, brez knjige pa še zaspali ne morejo, v tisti drugi pa so otroci, ki jim je branje »živa muka« in dolgčas. Saj je res kdaj kakšna knjiga živi opisovalski dolgčas, brez zanimive in napete zgodbe, toda na knjižnih policah je toliko knjig, ki nam lahko polepšajo popoldan, spremenijo življenje, ob katerih si polnimo besedni zaklad in ob katerih spoznavamo vso širino sveta. Samo najti je treba pravo. Na literarnem večeru Boža me boža, tvoja beseda so učenci in učenke snovne šole I iz Murske Sobotne v Pokrajinski in študijski knjižnici Murska Sobota predstavili, s kakšnimi zanimivimi temami in zgodbami se ukvarjajo slovenski mladinski pisatelji in pisateljice. Govorijo o izmišljenih in znanstveno fantastičnih temah, pogosto pa se lotijo tudi takih tem, ki zelo zanimajo mlade in najstnike, odrasli pa bi jih radi pospravili pod preprogo.

Na posnetki od leve proti desni sedijo Andreja, Enja, Maja, Zala, Ina in Dona. A. N. R. R. FOTOGRAFIJA A. NANA RITUPER RODEZ

Aleš Černi ustvarja novo Dinastijo

Nihče ne bo razburjal in skočil iz torte

Soboška revija v stilu osemdesetih let vodi v sodoben Rim – Pomurje se prebuja iz modne zaspanosti – Lepa domača dekleta

Lepo, lepše, najlepše je način stopnjevanja pridevnika lepo. Pomeni, da je nekaj našemu očesu in zaznavanju prijazno in všečno. Besedo pogosto uporabljamo v povezavi z označevanjem nasprotnega spola. Torej pravimo, da je ženska lepa, lepša in najlepša. To seveda velja za vse naše srčne izbranke, a hkrati tudi za mladenke, ki se ukvarjajo z manekenstvom. V povezavi s čudovitimi kreacijami je lahko kombinacija »smrtonosna«.

Pravi mojster ustvarjanja najlepših kombinacij je prav gotovo Aleš Černi iz Renkovec, eden najbolj prepoznavnih pomurskih modnih oblikovalcev. Po lanskoletnem modnem prebujanju Pomurja, ko je s svojo »svetovno« modno revijo pravzaprav osupnil modne guruje v Sloveniji, mu izzivov ne manjka. Zavihal je rokave in že pripravlja nov podvig, ki bo prava paša za oči. »Modna revija, ki je že skoraj pred vrati, bo v stilu osemdesetih let, zato tudi naslov Dinastij – po filmu. Meni so ta leta zelo pri srcu. Hollywoodski glamur, urejene gospe, elegantni gospodje, lepe frizure, vse to je nekaj, kar pri meni vzbudi posebno čustva. Zato sem prepričan, da je vse to vredno obuditi in se temu popolnoma predati, vsaj z moje strani. Vse skupaj bo imelo pridih modernosti, predvsem pa funkcionalnosti, saj se bo obleke, ki jih bom predstavil na reviji, dalo nositi tudi ob različnih slovesnih priložnostih,« pravi Aleš, ki je tokrat še poglobil sodelovanje z eno najboljših Pomurk, nekdanjo mis Slovenije Tadejo Ternar.

Avdicija za dekleta iz vse Slovenije

»Z Alešem se pozna že zelo dolgo, saj imava skupne daljne sorodnike. Sodelovati pa sva začela pred skoraj desetimi leti, ko sem začela kot model za podjetje Mura. Vmes se je najino sodelovanje poglobilo, saj mi je Aleš takrat, ko sem bila mis Slovenije, kreiral mnogo oblek, ki sem jih z veseljem nosila in pokazala slovenski javnosti. Lani sem nastopila tudi na njegovi modni reviji in bila izredno presenečena nad odzivom, kajti Pomurje velja za modno zelo zaspano regijo, kjer se ne dogaja veliko na tovrstni sceni. Zdaj se to počasi spreminja, kar me zelo veseli. S svojo modno šolo se trudimo prodreti in tudi

Žirija v sestavi Nina Rajbar, Aleš Černi, Tanja Zrinski in Tadeja Ternar bo poskrbela, da bo soboška modna revija podobna tistim v Milanu in Parizu. FOTOGRAFIJA MATEJ VUČKO

Modni oblikovalec Aleš Černi je na »castingu« premeril tudi manekenko Anjo Kočar.

Tadeja Ternar: »Aleš ima toliko potenciala, da bi bil kos največjim svetovnim modnim oblikovalcem.«

tokrat smo želeli mladim dekletom omogočiti, da nastopijo na pravi modni reviji. Da začetju to vzdušje in da jih s tem še dodatno motiviramo. Zato smo priredili »casting« oziroma avdicijo, ki je bila odprta za vse, tako tiste fante in dekleta, ki se z modo že ukvarjajo, kakor za tiste, ki jih je preprosto zamikala ideja, da bi se v čem takim preizkusili. Veseli nas, da je bil odziv dober, da so prišla dekleta iz vse Slovenije in da je bilo veliko Pomurk, ki so vse po vrsti zelo lepe,« z navdušenjem pripoveduje Tadeja, ki vzgaja mladi rod pomurskih manekenk.

Ena tistih, ki je prišla poskusiti svojo srečo in predvsem potešiti svojo ra-

dovednost, je tudi Monika Trajber iz Kobilja. Triindvajsetletnica je bila novinka na tovrstnih avdicijah in je želela predvsem videti, kako vse skupaj poteka, in s tem pridobiti novo izkušnjo: »Aleševa dela sem videla na fotografijah in moram priznati, da je pravi umetnik. Prav tako se ti ne ponudi vsak dan priložnost, da sodeluješ z mis Slovenije, zato se mi je zdela ta še toliko zanimivejša.«

Murska Sobotna bo kot Milano

Modna revija bo prav gotovo nekaj posebnega, predvsem pa nekaj novega v naših krajih. »Na modnih revijah v prestolnicah mode, kot so Milano, Pariz, Rim ali London, ni nobenih voditeljev, nobenih skritih gostov in presečenj, so samo obleke, čevlji, frizure in glasba. Pri nas vsi pričakujejo, da bo na koncu še kdo skočil iz torte in popestril zadevo. Sam se bom potrudil, da se bo ta revija približala modnim standardom razvitih držav in da bo res nekaj posebnega. Gotovo si ne želim, da bi bila taka kot vse druge, saj želim ustvarjati in biti nekaj posebnega,« je še enkrat presenetil Aleš. S svojim delom želi osvojiti tudi tujino, kajti ponuja se možnost predstavitve v Rimu. »Res je. Prijatelj, ki živi v Rimu, se na vso moč trudita, da bi mi omogočila predstavitev v Rimu. To me močno veseli in motivira, saj bi to pomenilo kakovosten preskok in mojem ustvarjanju. Tudi zato si želim, da bi bilo na novembrski reviji v Murski Soboti veliko obiskovalcev, saj bomo stroške revije v Rimu pokrivali prav s prispevki s soboške revije. Upam, da nam bo uspelo, pa tudi, da se bo našel kakšen sponzor, ki bo v nas videl potencial in nam omogočil to, kar je uspelo le redkim v slovenskem prostoru,« z upanjem v oči pripoveduje Aleš.

Soboška revija bo 4. novembra ob 18. uri v hotelu Diana. Prav gotovo si ekipa, ki jo je okoli sebe zbral Aleš, zasluži uspeh. Dekleta, ki so bila izbrana na »castingu«, so že dala svoje mere, tako da obleke pod Aleševimi rokami že pridno nastajajo. Tudi sami smo želeli pokukati v delavnico in videti, kaj nastaja, vendar nam je Aleš sporočil: »Pridite raje na modno revijo in se pustite presenetiti. Obljubljam, da vam ne bo žal!« Potem pa dogovorjeno.

Matej Vučko

filmogled

Ljubezen (Amour)

(Avstrija - Francija - Nemčija, 2012)

Igrajo: Jean-Louis Trintignant, Emmanuelle Riva, Isabelle Hupert. Režija: Michael Haneke. Žanr: drama.

Film z originalnim naslovom Amour (ponekod ga predvajajo pod angleškim naslovom Love, pri nas ga bodo z naslovom Ljubezen) je letošnji dobitnik nagrade zlata palma v Cannesu, se pravi na najpomembnejšem filmskem festivalu na svetu. In že zdaj je jasno, da bo Ljubezen tudi glavni kandidat naslednje leto za oskarja za najboljši tujejezični film (posnet je namreč v francoščini).

Zgodba filma govori o ostarelem paru, osemdesetletnikih Georgesu in Anne, ki sta oba upokojena učitelja glasbe in živita v relativno majhnem stanovanju v Parizu. Imata hčerko, ki živi v tujini, a je tudi ona učiteljica glasbe. Nekega dne pa Anne doživi infarkt, ki jo paralizira po polovici telesa, in jasno postane, da pred sabo

nima več dosti življenja. Georges je zdaj postavljen pred težko preizkušnjo. Anne ima rad in bi ji rad olajšal zadnje mesece življenja, a vedno nove in nove zahteve, ki postajajo vse težje, ga včasih spravljajo v obup in jezo. Bo ljubezen lahko premagala skoraj nemogoče življenjske okoliščine?

Sedemdesetletni avstrijski režiser Michael Haneke (rojen sicer v Münchnu očetu Nemcu in materi Avstrijki) je s svojimi dosedanjimi filmi že večkrat razburkal filmsko javnost in ob tem pobral tudi kopico nagrad, a tokrat se zdi, da imajo njegov film Amour radi prav vsi, čeprav se zgodba ves čas dogaja le v pariškem stanovanju. Za potrebe filma ga je Heineke v prestolnici Francije dal zgraditi po spominu na stanovanje svojih staršev. Tudi tema o razdvojenosti med ljubeznijo in zahtevami do tistih, ki jih imaš rad, a neskončno trpijo, je avtobiografska, saj

je Heineke nekaj podobnega doživel nekoč s svojo teto, ki je imela raka. Enkrat jo je rešil ob njenem poskusu samomora, pa mu je kasneje v bolnišnici očitala, zakaj jo tako muči, saj ni želela končati svojega življenja popolnoma brez moči. Zato je počakala, da je Haneke odšel na neki filmski festival, in znova poskušala s samomorom, tokrat uspešno. To je avstrijskega režiserja zelo presunilo in mu dalo veliko snovi za razmišljanje, kar je zdaj uporabil v svojem zadnjem filmu. Čeprav je že samo po sebi gro-

zno, da mora človek nujno umreti, pa temi filma Amour nista toliko starost in smrt, ampak to, kako se spopasti z njima, če trpi nekdo, ki ga ljubiš.

Vsi filmi Michaela Hanekeja so takšni, da gledalca prisilijo k nemiru in razdvojenemu razmišljanju, včasih celo šoku. V prvencu Sedmi kontinent iz leta 1989 je orisal približno življenje resnične avstrijske družine srednjega sloja, ki ob koncu filma naredi skupinski samomor brez očitnega pravega razloga. Tri leta pozneje je Haneke osupnil občinstvo s filmom Bennyjev video, kjer najstnik opazuje svoje življenje skozi fragmente, ki jih ujame videokamera. Z njim je Haneke že pobral svojo prvo večjo evropsko nagrado. Pravi šok za gledalce je sledil leta 1997 z grozljivo dramo Smešne igre (Funny Games), v kateri se dva premožna najstnika brutalno zabavata z družino, ki sta jo zaklenila v njihovo počitniško hišico. Film je bil tako uspešen, da je Haneke deset let kasneje režiral še ameriško verzijo, v kateri sta igrala Tim Roth in Naomi Watts. Vmes sta bili svetovni uspešnici Učiteljica klavirja (velika nagrada na cannskem festivalu leta 2001) in Skri-

to (nagrada za najboljšega režiserja na istem festivalu leta 2005). Leta 2009 pa je Haneke za film Beli trak prejel svojo prvo zlato palmo v Cannesu, ki ga zdaj uvršča v klub sedmih režiserjev (eden od njih je tudi sloviti Francis Ford Coppola), ki so to nagrado na cannskem festivalu prejeli dvakrat.

»Če nimaš pravih igralcev, ti film lahko razvodeni v nič, pa naj se še tako trudiš,« je že večkrat dejal Haneke. Zato je treba pri njegovem zadnjem izdelku omeniti zdaj že 81-letnega igralca Jeana-Louisa Trintignanta, za katerega so mnogi mislili, da je že pokojen. In to skoraj ne bi bilo daleč od resnice, saj si je menda Trintignant pred tem, ko ga je Haneke poklical za vlogo v njegovem filmu, ravno izbiral drevo, v katero bi se zaletel z avtomobilom. »To lahko storiš tudi po koncu snemanja,« naj bi mu dejal Haneke in tako legendarnega francoskega igralca po devetih letih zatišja spet spravil na filmska platna, kjer je že blestel leta 1994 v filmu Krzystofa Kieslowskega Tri barve: Rdeča. Kot kaže, bo na svoja stara leta Trintignant zablestel še enkrat.

Tomo Koleč

Zdravstveni dom Ljutomer povabil na obisk

Informacije, da ne bomo pri zdravniku prehitro, ali še huje, prepozno

Preiskave: vse naenkrat, vse zastonj – Ste vedeli, kako nevarni so trdi okrogli bomboni? – Moške je včasih treba malo potisniti naprej

»Otroci pogumno sedijo na stol v zobozdravstveni ordinaciji, odkar imamo ekran, na katerem se spremlja dogajanje v ustih, pa so sploh pridni,« je dejala zobozdravnica Alenka Zima. FOTOGRAFIJE A. NANA RITUPER RODEŽ

Sprehod po modelu debelega črevesja in spoznavanje programa SVIT.

Če ima majhen otrok tujek v grlu, ga spodbujamo, da se odkašlja. Medicinska sestra Andreja Bogdan pa kaže, kako si je dojenčka treba dati na kolena, ga nežno petkrat udariti po lopatici, potem pa obrniti in s potiski od prsi navzgor tujek spravljati ven.

Kako skrbijo na šoli za zdravje, so predstavili učenci OŠ Ivana Cankarja Ljutomer.

»Dobro vem, kaj je zdravo jesti in česa ne bi smeli, a kaj, ko se včasih spozabim,« je pripovedovala, drugi pa so ji le pritrdili, da imajo podobne skušnjave in da je zdaj med trgatvijo spet veliko priložnosti za slastne pregrehe. Tudi ta skupina žensk se je na sončno sobotno dopoldan kot mnogi drugi odzvala vabilu Zdravstvenega doma Ljutomer na prireditve Dan odprtih vrat. Na dvorišču je bilo že zjutraj živahno, vrata pa so bila odprta v ordinaciji, v laboratoriju so opravljali krvne preiskave in merjenja, na stojnicah so se predstavljala društva, ki združujejo različne bolnike, predstavljali so zdrav način prehrane ter ponujali okusno in zdravo hrano in delili recepte za jedi, ki lahko z malo domišljije pridejo tudi na naše mize.

Pred laboratorijem, kjer se je nabralo kar lepo število ljudi, smo se pogovarjali tudi s Cvetko Cmor iz Iljaševca, ki se je odločila za krvne preiskave ter kontrolno sladkorja, holesterola in krv-

nega tlaka. »Koristno je, da vsake toliko časa greš na kontrolo in da ni treba vedno pri osebnem zdravniku prositi za te preiskave. Tu so nam naredili vse naenkrat, in to brezplačno.« Povedala je tudi, da je dobila veliko informacij o zdravem načinu življenja in da je koristno, da se ljudi spomni, kako skrbeti za svoje zdravje. »Tudi jaz vedno bolj pazim, pri kuhanju vedno bolj uporabljam olivno olje,« je še povedala. »Ja pa tako, da so ženske tiste, ki še posebno skrbijo za zdravje, moške pa je pri tem včasih treba malo potisniti naprej in jih prepričati, kaj je zdravo.«

Kako je treba skrbeti za zdravje, pa se učijo že najmlajši v šoli. Devetošolka Sanja Gril je predstavila, kako v okviru različnih krožkov skrbijo za zdravje in zdrave navade na Osnovni šoli Ivana Cankarja Ljutomer: »Imamo čebelarški krožek, shemo šolskega sadja, spodbujamo gibanje, ustvarili smo prometno kačo, letos pa se posvečamo širjenju vrednot in pri tem dajemo največji po-

Če jemo na hitro in v stresu, nam še tako lahka malica obleži kot kamen ali se nam zaleti kos hrane. Še posebno otrokom. Ste vedeli, da se to pogosteje zgodi doma kot v vrtcu? V vrtcu namreč otroci sedijo, ko jejo, doma pa je več svobode. Včasih pa jim zaide v grlo tujek, največkrat so to trdi okrogli bomboni, kovanci ali delčki igrač.

Obiskovalci so lahko opravili tudi krvne preiskave in meritve, kar je pritegnilo tudi Cvetko Cmor iz Iljaševca.

udarek prijateljstvu, nenasilju, zdravju in podobnemu.« Za soboto pa so ob pomoči učiteljic spekli medenjake in »kličiče«, ki jih radi ponudijo tudi na različnih šolskih dogodkih.

A ni dovolj le zdrava prehrana, zelo pomembno je tudi, da si za hrano vzamemo čas in da pri jedi poskrbimo za prijetno in mirno vzdušje. Če jemo na hitro in v stresu, nam lahko še tako lahka malica obleži kot kamen ali se nam zaleti kos hrane. Tudi to se zgodi kar pogosto pri otrocih, največkrat pa gre za trde okrogle bombone, kovance ali delčke igrač. Ali ste vedeli, da se to pogosteje zgodi doma kot v vrtcu? V vrtcu namreč otroci sedijo, ko jejo, doma pa so pogosto bolj svobodni. Kako se z nežnimi udarci po lopatici in potiski na prsnem delu odstrani tujek iz grla

pri otroku, je demonstrirala Andreja Bogdan, diplomirana medicinska sestra na otroško-šolskem oddelku zdravstvenega doma. Nekoč so v takih primerih otroka obrnili z glavo navzdol, česar danes ne priporočajo več, ker lahko pride do poškodb možganov. »Samo mirno kri in brez panike,« svetujejo in dodajajo, da je po takem dogodku otroka dobro pripeljati še k zdravniku.

Dnevi odprtih vrat zdravstvenih domov pa so lahko zelo koristni tudi za vedenje o tem, ali gremo k zdravniku prevečkrat in prehitro, ko gre za težave, ki same izzvenijo, ali pa nismo dovolj pozorni na simptome bolezni, ki jih ne smemo spregledati, in je dobro, da se pravočasno oglasimo pri zdravniku.

A. Nana Rituper Rodež

pen

VESTNIKOV
MESEČNIK

četrtek

27. 9. 2012

211. številka

*... grozdje poberén
pa mošt zavrén.*

Aleš Ivanuša,
evropski prvak v breakdanceu

Zgodba z naslovnice, str. 14

Fotografija Nataša Juhnov

Jesen je pridrvela z obiljem darov, za njo pa poln zanimivih zgodb prihaja tudi septembrski Pen. Čim prej ga temeljito preberite, potem pa v oktobru napolnite kašče, da vam v zimskih mesecih ob vseh grožnjah, kako slabo se nam piše, ne bo krulilo v želodcu. Naslednji Pen zaradi praznikov izide že v torek, 30. oktobra.

Tamara častna gostja na abrahamu Rolling Stonsov

Radgonska umetnica Tamara Vogrin - Tara se je znova izkazala s svojim talentom. V Pokrajinskem muzeju Koper so razstavili njene portrete članov legendarne skupine The Rolling Stones, ki je na svetovno glasbeno sceno stopila pred petdesetimi leti in je nikoli več ne bo zapustila. Letos novembra bodo celo spet nastopili na štirih koncertih, zdaj pa že intenzivno pripravljajo nov album. Taro so obrabi njenih najljubših rokerjev, posebej Keitha Richardsa, od nekdaj fascinirali. Umetniška žilica ji ni dala miru, njihov okrogli jubilej pa je prava priložnost, da razkrije svojo ljubezen. Med portreti je pozirala v družbi Slavka Franca, lastnika muzeja Rolling Stones Portorož (levo), in Draga Buliča, glasbenega urednika Radia Slovenija, dobitnika viktorja za življenjsko delo. Navdušila pa je vse, tudi mlajšega brata Micka Jaggerja Chrisa, ki pogosto prihaja v Istro, in baje ji je obljubil, da bo častna gostja na jubilejnem koncertu v londonski areni O2. Njeni portreti ji končno odpirajo vrata do njih, saj jih doslej »v živo« še ni videla in ne slišala.

-ba-

Lidijin in Bogdanov prvi šolski dan

Tudi če nimaš prvošolčka, je začetek šolskega leta lahko posebno doživetje. Neutrudna novinarka Radia Murski val Lidija Cer Magdlič in eden najbolj prepoznavnih pomurskih gasilskih starešin in potapljačev

Bogdan Šajnovič sta bila vzornika prvošolčkom. Pokazala sta jim, kako je treba otroke varno pripeljati v šolo. Bogdan je kot prostovoljec potem še kar ves teden pomagal šolarjem pred gornjeradgonsko osnovno šolo,

Lidiji pa bo letošnja izkušnja nekoč v prihodnje, ko bo v šolo popeljala svojega prvošolca, prišla še kako prav. Vredno posnemanja tudi ob kakšni drugi priložnosti!

Po Eteroviću še Eterovička?

Bolj kot v domači ligi je bila črno-belimi sreča v zadnjih mesecih naklonjena na njihovi evropski poti. Popeljala jih je v tri vzhodne metropole - Baku, Sofijo in Kijev, potem pa še v »večno mesto« Rim. Izgubljali so, pa kljub temu napredovali. Tudi po zaslugi Mateja Eterovića, Dalmatince z Brača, ki je dal na Murini evropski poti prvi gol v mrežo Azerbajdžana. V veliko podporo sta mu bili soproga Marija in dveletna hčerka Amarie, ki sta skupaj z očkom prekinili dopust v Supetru na Braču in prišli navijat. In ker še vedno drži, da jabolko ne pade daleč od drevesa, se Amarie resno zanima za nogomet. Ni samo glasna navijačica, je že tudi zelo spretna z žogo, zato Štefan Kozic, direktor ŽNK Pomurje, lahko v bližnji prihodnosti računa na priložnost, da ustvari novo nogometno zvezdo. Dres že ima!

-bo-

Renata ujela korak z domačini

Na sklepnih prireditvi Vestnikove akcije Naj... domačija 2012 so Gerlinčani, ponosni, da imajo v svojem kraju še eno naj...domačijo, nekaj tisoč obiskovalcem z zadovoljstvom pokazali, kaj zmorejo in kako živijo. Župan Občine Cankova Drago Vogrinčič, ki je rojen in živi v Gerlinčih, je kar žarel od zadovoljstva. Pa ne samo zato, ker ima njegov kraj že drugo naj...domačijo in ker so njegovi sovaščani tako složni in marljivi. Veseli ga, da se je mlada gospodinja Renata, ki je k Flegarjevem prišla iz mesta, na kmetiji in v vasi dobro znašla. Župan je to preveril še na plesišču in nobenega dvoma ni več - Renata je odlično ujela korak z domačini!

-be-

Naj... gasilska vas Slovenije

Preleška vasica Kokorič v Občini Križevci ima 142 prebivalcev, njeno prostovoljno gasilsko društvo pa šteje 162 članov.

Podatek ni izmišljen. Razen članov iz požarnega okoliša, ki zajema še vas Berkovski Prelogi s 44 prebivalci, so se jim pridružili gasilci z vseh koncev Slovenije, potem ko so na različnih tekmovanjih in družinskih srečevanju in spoznali neutrudne gasilce iz Kokorič. Izjemno ponosni so na svojo gasilsko tradicijo, zato bodo v prihodnje leto z največjimi častmi zaznamovali 120 let aktivnega delovanja.

S kokoriškimi gasilci se rad postavi tudi domači župan mag. Branko

Belec (prvi z desne), saj so ugled kraja in občine ponesli daleč naokoli, zato je pohitel z občinskim priznanjem. Ob njem so Jožica Vrbančič, referentka za gasilke, s priznanjem gasilec Boštjan Petovar, predsednik PGD Kokorič Jože Lupša in predsednik Občinske gasilske zveze Križevci Dragotin Rakoša, za njim pa (od desne) gasilec Primož Lebarič in poveljnik PGD Kokorič Slavko Osterc.

Penove tute k županovemu priznanju kokoriškimi gasilcem pripenjamo še lovriko naj... gasilska vas Slovenije.

-ba-

Prijatelji so se vrnili z morja. Nekateri so bili na domači obali, drugi so odšli na težko izgovorljive otoke v indijskem morju. Govorili so, kako so se potapljali, iskali poleg eksotičnih školjk tudi zaklade na dnu morja, kjer še vedno čakajo izgubljene zlate ogrlice na potopljenih gusarskih barkah. Slavonci so ostali doma: vrtali, kopali so po svoji zemlji, odkrili več sto let staro keramiko in – nafto. Nič ni lažjega kot zapičiti lopato na domačem vrtu in izvleči na dan skrinjo, polno diamantov. Legende o zakladih so še danes navzoče, netijo domišljijo pustolovcev.

Iskanje zaklada

Gusarski zakladi so bili vedno zakopani v naglici, slabo označeni, skriti in izgubljeni. V slovenskih pravljičah so takšne zaklade branile kače, čuvali zmaji s sedmimi glavami, strašili okostnjaki. Ena od pripovedi pravi, da je v Indijskem oceanu na Kokosovem otoku skrnil svoj zaklad Benito Bonito, znan kot Krvavi meč. Mnogi so z lopatami in detektorji prečesali otok, vendar do danes niso ničesar našli. Eden od raziskovalcev je skopal na otoku nekaj predorov, pa nič.

V ušesih še vedno zvenijo besede kot eldorado, sveti gral, zakladi piratov, morskih razbojnikov. Že španski konkvistadorji so iskali ob reki Amazonki »mesto iz zlata«, El Dorado. V španščini pomeni to »pozlačen« in postal je legenda in sen. O njem je razmišljal Voltaire, Edgar Allan Poe je napisal pesem, Werner Herceg posnel film. Na enega od španskih osvajalcev je čakalo njegovo osebno zlato. Žejni maščevanja za krvave napade Kolumbovih potomcev so vlili Indijanci pohlepnemu Pedru de Valdiviu v grlu žareče zlato.

Sveti gral je svetopisemska legenda. Govori o tem, kako je Jezus na poslednji večerji pil vino iz keliha, ki je izginil, potoval po Evropi, iskali so ga v angleškem mestu Glastonbury, v francoskem kraju Rennes-le-Chatou, v Jeruzalemu, celo na Islandiji. Znanstveniki so poskušali dokazati, da sveti gral ni kupa iz zlata, okrašena z dragocenim kamenjem, marveč modrostni kamen, amulet ali knjiga. Dobil je status relikvije, se spremenil v legendo, mit, zaroto. Predvsem naj bi imel čarobno moč: zdravil naj bi rane, nasitil lačne, odžejal žejne, podarjal nesmrtnost.

V Stari zavezi je gral tudi »Urim ve Turim«, to pomeni »svetlobo in popolnost« pa tudi »odkritje in resnico.« Poznali so ga angleški vitezi okrogle mize za časa kralja Arthurja. V filmu Indiana Jones in zadnji križarski pohod je Spielberg zavrnil vse domneve in odkril sveti gral kot navadno leseno skodelo. A sveti gral še vedno buri domišljijo, o njem je napisanih mnogo resnih študij, pustolovskih romanov, celo slikanic, vendar ga doslej še nihče ni imel v rokah.

Na začetku prve svetovne vojne je ruski car Nikolaj II. ukazal prenesti 500 ton zlatnine in drugih dragocenosti iz Peterburga v Kazan, da ne bi padel v roke Nemcem. V času revolucije naj bi se s tem zlatom okoristila bela garda. Menda je general Aleksander Kolčakov ponoči ukazal, da zlato iz Kazana prepeljejo drugam. Sled za 40 vagoni zlata je izginila nekje v Sibiriji. Legenda pravi, da

so belogardisti utonili skupaj z zakladom, ko so hoteli bogastvo prepeljati čez zamrznjeno Bajkalsko jezero.

Med drugo svetovno vojno so Nemci zbrali po muzejih, zasegli Judom ali ukradli po Evropi neverjetne količine dragocenosti, ki so v glavnem izginile. Nekatere žive priče so potrdile, da so kradljivci vrgli dragocenosti v jezero Toplitz (Stolpsee). Priča Eckard Litz je izjavila, da je trideset ljudi v oblekah, kakršne so nosili taboriščniki, vleklo zaboje z dragocenostmi na ladjo, ki je na sredini jezera odvrгла svoj tovor. Ko so se delavci vrnili, so jih postavili v vrsto in usmrtili. Menda je Herman Göring spravil na ladjo 18 kovčkov zlata. Vzhodnonemška vlada je 1981. leta organizirala iskanje, vendar neuspešno. Zlato še vedno leži na dnu jezera, kjer sta ga je pokrila mulj in pozaba.

Na to nacistično zlato se navezuje tudi zgodba o Nibelungih. V pesmi o Nibelungih je zaklad pomenil prekletstvo: uničil bi vsakega, kdor bi ga našel. V renskih rokavih naj bi ga potopil Hagen iz Tronega, potem ko so ubili Zygfrida, legendarnega skandinavskega junaka. Da je v epu nekaj resnice, potrjujejo podatki, da kdaj pa kdaj naletijo na obrežju reke na zlati pesek.

Znana je jantarjeva soba, ki še vedno sodi med osem svetovnih čudes. Iz jantarja so jo izdelali gdanski mojstri na željo Friderika I., ki jo je potem podaril prijatelju carju Petru I. Leta 1941, ko so se Peterburgu približali Nemci in mesto obkolili, so v Carski vasi napolnili 27 skrinj in jih prenesli na drug konec države. Ko je Rdeča armada zavzela grad v Kraljevcu, ni našla nobenih sledi o jantarjevi sobi. Od takrat iščejo dragocenosti posebne službe, celo jasnovidci, radijski amaterji. In to od Krakova do Baltika.

Sobo, po vseh zidovih obloženo z jantarjem, so pred desetimi leti obnovili. Delo je stalo 3,5 milijona dolarjev, danes je vredna 150 milijonov evrov. Na odprtju sta bila nemški kancler Gerhard Schröder in ruski predsednik Vladimir Putin.

Pustolovce, znanstvene ekipe, ki »čistijo« navlako v morjih po svetu, pa še vedno privlačijo razmršene misli, kako na lahek način priti do zaklada: spustiš se na dno morja, brskaš po pesku in izvlečeš na suho potopljeno ladjo z bogastvom vred. Ali pa enostavno z lopato »preštiháš« domači vrt, naletiš na prazgodovinsko sponko, jo prodaš, odvržeš lopato, je več ne primeš v roke in uživaš v deželi, kjer to v glavnem ni mogoče. Razen če si skorumpiran pohlepen politik.

RAZMIŠLJAM

Egon Krampač,
vinar in
vinogradnik

Trgatev vinskega letnika 2012 je zdaj, ko to pišem, že skoraj za nami. Vinogradniki si prizadevamo, da bi pridelali dobra vina, za kar imamo v Sloveniji zelo ugodne naravne možnosti.

Ker sem vinogradnik, ki obdeluje vinograd na prekmurski grudi, razmišljam seveda v imenu nas Prekmurcev.

Čas trgatve je seveda vesel dogodek, pa vendar nam vinogradnikom in vinarjem, vsaj nekaterim, povzroča mnogo skrbi in vzbuja pomisleke.

Vsaj jaz imam občutek, ne da bi imel natančne statistične podatke, da je po kleteh ostalo kar nekaj vina, in mnogi se ubadajo s težavo, kam pospraviti svoj pridelek. Prekmurci se pri prodaji grozdja ali vina srečujemo z različnimi težavami. Ena od teh je, da v Prekmurju ni nobene večje vinske kleti, ki bi odkupovala grozdje od manjših pridelovalcev, tega uradno ne morejo opravljati niti kmetije, ker jim zakonodaja tega ne dovoljuje.

Slovenija je razdeljena na tri vinorodne dežele: Primorje, Posavje in Podravje. Prekmurje je vinorodni okoliš v vinorodni deželi Podravje.

Zaradi te delitve je prodaja grozdja oziroma vina iz okoliša Prekmurje v druge okoliše, kjer so večje vinske kleti, omejena. Problem se pojavi pri označevanju vina, ker zakonodaja prepoveduje kakovostne oznake kot »kakovostno« oz. »vrhunsko« vino, če je grozdje iz različnih vinorodnih okolišev oziroma različnih vinorodnih dežel.

Žlahtna kaplja prekmurske grude

Ključni problem, s katerim se srečujemo pri trgovini z žlahtno kapljico, pa je po mojem mnenju nekje drugje.

Prekmurci smo znani po tem, da smo marljivi, pridni, skromni in ponižni. Radi se prilagajamo in ne želimo izstopati. Menim, da smo pridelovalci dovolj usposobljeni, tako z znanjem kot razno tehnološko opremo, da pridelamo vina, ki se lahko kosajo z najboljšimi slovenskimi kot tudi vini, ki prihajajo z druge strani državne meje. Iskreno si želim, da bi sami začeli ceniti to, kar je sad dela in znanja domačih, lokalnih proizvajalcev.

Sam pretežno dobro poznam ponudbo prekmurskih gostinskih lokalov in velikokrat med to ni ponudbe vina iz okoliša Prekmurje. Ali res Prekmurci cenimo tuje bolj kot svoje? Ali res ni dovolj ponudbe proizvajalcev, je problem v kakovosti? Mislim, da ne!

Vinogradniki oziroma vinarji, ki smo na trgu s svojimi vini, prav dobro vemo, da prodaja vin prek mejne reke Mure ni mačji kašelj. Sicer nam potrošniki priznavajo kakovost, ampak prisegajo na svoje lokalne proizvode, za kar si zaslužijo vse spoštovanje.

Želim si, da bi Prekmurci presegli to skromnost in začeli verjeti v proizvode z lastne grude, ki so plod domačega znanja in dela, saj že pregovor pravi, da se tuje vino razlikuje od domačega tako kot mladenka – vsaka ima svoje vrline in draž, sleherni je domače zemlje sad in cvet.

Z mislijo, da sem vsaj nekatere bralce spodbudil k razmišljanju, Vas lepo pozdravljam v upanju, da vina ne bomo cenili le kot omamo, temveč spoznali vso lepoto in bogastvo ter uživali v njegovih aromi in harmoniji številnih sestavin.

Branko
Šömen

MADE IN EU

16. mursko-morsko valovanje z Relaxom in Murskim valom v mestecu Gradac na Makarski rivieri

To je bil moj najlepši teden v letu

V naslovu fotoreportaže zapisana misel pove vse in še več. Na zaključnem večeru jo je izrekel Dezi Novak iz Murske Sobote, na fotografiji desno v družbi s Flaviem Dottom, ki je ob Simoni Špindler vsa leta v vlogi gostitelja Mursko-morskega vala. Nepogrešljiva spremljevalca vseh 140 Prekmurcev, Priekov in Štajercev pa sta vsak dan od jutra do pozne noči tako in tako posebljala smeh in dobro voljo ...

Iz Murske Sobote nas je v četrtek, 13. septembra, navsezgodaj pospremil težko pričakovan dež. Lilo je vse do cilja, a že proti večeru so se oblaki začeli trgati in najpogumnejši so se celo kopali. Petek smo zapolnili z družabnimi igrami in poležavanjem na plaži, potem pa se je začel silovit dopustniški tempo: izleti v Mostar, v Međugorje, z ladjicami po kanalih Neretve in na ustje reke, kjer se izliva v morje, pa v Ston na ogled solin in pokušanje školjk in v svetovno znano domačo oljarno v mestecu Gradac. Ob vsem tem smo se neizmerno zabavali med družabnimi igrami in tekmovanji, plavalni, se sončili, celo ribarili, vsak večer pa ob podpori neutrudnih fantov dua Pizzikato še plesali in prepevali. In naše baterije so bile iz dneva v dan bolj polne, fotografije pa so tudi zgovorne.

Lastnik hotela Villa Neretva v Metkoviću Pavo Jerković nas je z ladjicami popeljal do svojega ranča med kanali Neretve. Pripravil nam je prijetno druženje ob pršutu in domači glasbi, med plovbo pa smo občudovali nasade zorečih mandarin in na tisoče cvetočih lokvanjev. Enkratno doživetje!

Murskovalovce povezuje tradicija in mladost. Tradicijo posebljajo (od leve) princesa in princ Veronika in Franc Flisar, neutrudna plesalca na večerih Mursko-morskega vala, ter kraljica Anica Hari, ki je bila na čisto vseh dosedanjih valovanjih, in kralj Roman Vergan, najstarejši na letošnjih počitnicah.

Mladosten utrip pa dobri družbi vsako leto dodajo novinci, ki so morali tudi tokrat prestati krst pod taktirko neutrudne Relaxove vodnice Mire Marko. Od desne se bodo morda prepoznali Marija in Ciril Štesl, Zmago Ojstršek, Slavica Horvat, Tilika Tišlar in Boris Potočnik, ki so si dobro zapomnili tudi to, čigave roke jim strežejo iz ozadja.

Iz bogatega družabnega dogajanja ...

Izkušeni distributerji vode (od desne) Janez Vukanič, Marta Hoheger, Kristina Zver, Cilka Vukanič, Štefka Rožman, Ciril Zver, Marija Štesl ... pa usklajeni pohodnici svetlolasa Monika Šek in temnolasa Urška Hajdinjak in še spretne roke izdelovalk umetniškega nakita (od leve) Violeta Kocon, Diana Balazič, Marta Čurič in Rozalija Kodba, v ozadju pa umetniško navdahnjena Sabina in Primož Lenarčič.

Jože Režonja iz Relaxa je presenetil z nenapovedanim obiskom, ki ga je nadgradil s koktajlpartijem. Z Damirjem Varošancem, ki je nekoč igral roket za Bakovce, direktorjem marketinga v hotelu Labineca, v katerem smo bivali, sta nam tudi prijazno stregla.

Morje je bilo prijetno toplo, le tu in tam so ga razburkali valovi. Preplavanih kilometrov nismo šteli, domov pa smo prišli z zagorelimi telesi. In prihodnje leto bomo spet valovali. Lahko se nam pridružite, vabimo vas

mursko-morskovalovci

Pa še pridih morja ...

Neutrudni ribič in snemalec Franc Kocon ... pogumna Helena Senčur ... poznavalec rib Janko Podgajski ... vedno pripravljeni na akcijo Pavla Börc in Dragica Časar ... brez kopalke pa Terezija Krpič.

Milica Makoter, podjetnica

Če bi čas zavrteča nazaj, ničesar ne bi spreminjala

... o umoru, priporu, sojenju, poslu, podjetju, življenju in – Venezueli

Milica Makoter (56) se je med pogovorom najmanj petkrat oglasila po mobilnem telefonu in se o dostavi blaga prerekala z enim od glavnih naročnikov. Vztrajala je pri svoji odločitvi, da tovarnjak s tovorom ne bo zapustil dvorišča družinskega podjetja Makoter na Cvenu, dokler denar za prejšnje pošiljke ne bo na računu podjetja. Trda pogajalka, ki niti za trenutek ni povzdignila glasu! »Če sem jaz mojemu dobavitelju iz Nemčije dolžna le en evro, mi takoj ustavi dobavo proizvodnega materiala,« je rekla prleška podjetnica, ki že 31 let uspešno vodi podjetje za izdelavo polietilenske embalaže.

V pogovoru ste bili neizprosni. Vas je 1300 dni v priporu naredilo tako močno?

Nikomur ne privoščim, da gre v pripor. Bila je izkušnja, ki me je zaznamovala. Ko si enkrat za rešetkami, si v očeh mnogih takoj kriv. Paznica me je kar naprej spraševala, kako se bom počutila, ko bom 30 let v zaporu.

Kako se spomnite 19. decembra 2000?

Bilo je v torek okoli devete ure. Imela sem sestanek, ko so prišli štirje policisti. Rekli so, da moram z njimi na zaslišanje. S seboj sem vzela le telefon. Odpeljala sem se s policisti – domov sem prišla 30 mesecev kasneje!

Je močno zasidran v spominu 26. september 1999. leta?

Spomnim se skoraj vsega. O tem ne bi govorila (*odkima*).

Ste včeraj prižgali svečo na pokopališču?

Sem in iz podjetja smo odnesli aranžma na grob. Janko je bil poštenjak in dober človek. Za prvi november na njegovem grobu gori veliko sveč.

Bodo kdaj našli naročnika umora vašega moža?

Zakaj mislite, da je bil naročnik? Kaj pa, če je šlo za rop, ki je spodletel? S preiskovalci sem redno sodelovala in jim bila vedno na voljo. Vse do takt, ko so me odpeljali in mi odvzeli prostost.

V medijih ste bili ožigosani kot morilka in krvava mati.

(*Obmolkne*). V priporu so pred mene vrgli časopise z naslovnici o meni. Težko je bilo. Nisem mogla verjeti, ko se me obdolžili, da sem poskušala ubiti sina.

Kot sem rekla, nikomur ne privoščim tega.

Kdaj bo luč sveta ugledal film o Milici Makoter?

Ne vem, to morate vprašati tiste, ki so novico o filmu spravili v javnost. Če se bo kdo oglašil, mu dam podatke (*smeh*)...

... lahko pa sami napišite knjigo.

... nisem večja pisateljica. Sem pa odvetniku Čeferinu, ki me je prosil, ali mu napišem svoj življenjski zapis, tega napisala na sedmih straneh.

Poznate kazenski spis o vašem sodnem procesu na pamet?

Gre za okoli sedem tisoč strani. Ko sem bila v priporu, sem natančno vedela, kje je kaj. Za skoraj vsak stavek sem vedela, na kateri strani je. Zdaj ne več. To je za mano! Čas celi vse rane!

Bi se pa knjiga bržkone zelo prodajala?

Knjige ne bo pisala, če pa bo kdo potreboval podatke za film o njej, pa je na voljo.

Zagotovo!

Zgodba o uspehu – v 31 letih iz popoldanske obrti v garaži do podjetja s 127 zaposlenimi.

Čeprav nas je toliko, smo ena velika družina. Vse delavce poznam po imenu. Zadnjič smo imeli piknik. Pekla sem jim palačinke: pojedli so jih več kot 400. Brez delavcev ne bi bilo podjetja.

Ko smo se sprehajali skozi proizvodnjo, ste imeli do njih prav poseben odnos. Pri vsakem ste se ustavili. Očitno niste tako strogi, kot ste bili v pogovoru s poslovnim partnerjem. Je res, da vam delavci pravijo mama?

(*Nasmeh*). Zaposlenega je treba spoštovati in do njega imeti dober odnos. Če se ne bi dobro vedla do njih, bi delavci hodili le za osem ur v službo in razmišljali o tem, kako mi bodo to vrnil. V proizvodnji jih rada vprašam: Kako ste kaj, moji otroci...

Stroj pri vas nikoli ne ustavite?

Delamo v treh izmenah. Plače niso visoke, so pa redne in vsi prispevki so plačani. Imamo toplo prehrano tudi v nočni izmeni. Izplačamo božičnico in regres. Lani, ko smo praznovali 30 let obstoja, sem za vsakega zaposlenega pripravila presenečenje. Vsak je dobil denarno nagrado, ki je bila odvisna od tega, koliko let dela v podjetju. Vsi smo jokali.

Delavci so vam prišli zapet ob rojstnem dnevu, ko ste bili v priporu v Mariboru.

Veliko so tvegali zame. Zastavljali so hiše in stanovanja, da bi zbrali denar za mojo varščino. Tega ne bom nikoli pozabila.

Je najhujša kriza mimo ali šele prihajajo najtežji časi?

Mislím, da bo prihodnje leto še težje, kot je letošnje. Vladni ukrepi mi ne vlivajo upanja. Pred dvema letoma smo kupili nov tiskarski stroj, vreden dva milijona evrov. Štiri domače banke nam niso želele pomagati, češ da gre za tvegan posel. Na pomoč nam je priskočila tuja banka.

Boste morali odpustiti?

Ne. Ne želim tega. Srce bi se mi paralo! Pred tremi leti, ko smo zašli v manjšo krizo, ker smo zelo odvisni od cen naftnih derivatov, smo v podjetju ustanovili gradbeno enoto, v katero smo dali delavce z izobrazbo,

ki je ustrezala profilu gradbeništva. Mislim, da so naredili 57 različnih objektov. Ko se je položaj umiril, smo delavce vrnil nazaj v proizvodnjo.

Kako visoko v vašem poslu ste na evropski lestvici?

V zgornji tretjini. Sedemdeset odstotkov prometa ustvarimo na tujih trgih. V Evropi smo primerljivi z najuspešnejšimi proizvajalci embalaže.

Po telefonskem pogovoru sodeč je največja težava plačilna nedisciplina.

Država bi morala sprejeti ukrepe, ki bi kaznovali neplačnike. Naše podjetje redno plačuje svoje obveznosti.

V podjetju mesečno potrebujemo 300 tisoč evrov za plin in elektriko v proizvodnji ter za plače. Ne bi govorila o dolžnikih.

Po drugi strani pa država obira preprostega človeka do kosti. Tudi vi menda plačujete policijske položnice, ker vozite precej hitro.

(*Smeh*). Novinarji vedno vse izvrstate! Res je! Za šest mesecev so mi odvzeli vozniško dovoljenje. Dobili so me naši domači policisti. V naseljih sem nekajkrat prekoračila hitrost. Imam dober avtomobil in rada vozim hitro. Vedno pa me ne ujamejo (*spet smeh*).

Ste še vedno zaljubljeni v letalstvo?

Da. Oktobra bom obnovila izpit za letenje s helikopterjem.

Kje ste preživeli dopust?

Teden dni sem bila na križarjenju po Sredozemlju. Takoj bi šla znova. Sprva sem mislila, da mi ne bo všeč. Drugače običajno grem kam le za tri dni – od petka do nedelje. To mi je čisto dovolj, da si nabere novih moči.

V Venezuelo pa ne boste šli...

(*Dvigne roke*). Ne vem, kdo si je izmislil, da bom pobegnila v Venezuelo, ko me izpustijo iz pripora. Moja Venezuela je tu na Cvenu 99 d!

Vam je žal za katero potezo, ki ste jo povlekli v življenju?

Ni mi žal! Tudi če bi lahko zavrteča čas nazaj, bi živela enako kot živim, ker drugače ne znam!

Milica Makoter je direktorica družinskega podjetja s 127 zaposlenimi.

Legende

Prvi slovenski kardinal rojen v Prlekiji

Dr. Jakob Missia

Letos je minilo 110 let od smrti prvega slovenskega kardinala dr. Jakoba Missie. Rojen je bil v vasi Mota na Murskem polju 30. junija leta 1838. Umrl je v Gorici 24. marca 1902. leta v starosti 64 let. V zgodovini Slovencev se je ovekovečil kot pomembnejši duhovni, socialni, prosvetni in gospodarski snovalec. Njegov poslednji dom je na Sv. gori nad Gorico.

Kardinalovo rojstno Mursko polje je ravninska pokrajina, umeščena med reko Muro in prleškim vinorodnim gričevjem. Širši del sega od Vučje vasi na severozahodu do izliva reke Ščavnice v Muro pri Razkrižju na jugozahodu. Ožji del njegovega začetnega ravninskega pasu se vije od Gornje Radgone do Hrastja - Mote. Tam se ponekod približajo reki Radgonsko-Kapelske gorice. Danes sta vasi Hrastje in Mota združeni v eno naselje.

Rojstna hiša dr. Jakoba Missie je imela sprva hišno številko Mota 10. Danes piše nad vhodnimi vrati Hrastje - Mota 35. Sedanje poslopje je bilo zgrajeno na temeljih starejšega leta 1861. Jakobov oče je bil Martin Missia, mama pa Neža, rojena Pintarič. Na svet jima je privekalo deset otrok. Starejši sin Anton in najmlajši Jakob sta si izbrala duhovniško poslanstvo. Oče je umrl že v Jakobovem otroštvu, ko pa mu je bilo devetnajst let, mu je umrla še mama. Odtlej je zanj skrbel starejši brat Anton.

Mota je spadala v župnijo Sv. križ pri Ljutomeru. Jakob je obiskoval osnovno šolo na Kapeli ter jo nadaljeval v Radgoni in Mariboru. Gimnazijo je končal v semenišču v Gradcu. Bil je nadarjen učenec in ga je poslal takratni graški škof grof Otakar Attems izpopolnjevati znanje v Rim. Leta 1863 je bil posvečen za rimskokatoliškega duhovnika in že leto pozneje je doktoriral iz teologije in filozofije. Služboval je kot dvorni tajnik škofa Otokarja Attemsa in stolnega kanonika J. B. Zwergerja. Leta 1884 je bil imenovan za ljubljanskega knezoškofa in leta 1898 za goriškega nadškofa. Njegov vzpon v cerkveni hierarhiji je bil hiter, saj je že leto

pozneje postal kardinal. Bil je prvi izmed Slovencev.

Materinščini priznaval vse pravice

Njegovo življenjsko geslo je bilo s krščanskimi načeli prepojit narodno življenje, očistiti verovanje vseh nekrščanskih primesi in življenje narodnosti uravnavati po načelih Katoliške cerkve. Zastopal je mnenje, da ima vsak narod po naravnem pravu pravico do razvoja svojega narodnega življenja v zgodovinskih okvirih, a je bil pri tem avstrijsko razpoložen. Žal za slovenske narodnopolitične potrebe ni imel dovolj posluha, a je materinščini priznaval vse pravice in se čutil Slovenca.

Kardinalov priimek Missia je neobičajen. Nekateri so ga v preteklosti hoteli razglasiti za Italijana. Izviren priimek je Misja (Mislji). Mali Jakob je bil vpisan v krstne oziroma matične knjige v nemščini in tako je dobil priimek nemško obliko. Priimek Misja je mogoče še danes najti v Prlekiji in tudi Prekmurju.

Od leta 1885 je dr. Jakob Missia kot tajnik stalnega odbora avstrijskega episkopata neposredno usmerjal cerkveno politiko v takratni avstro-ogrski monarhiji. V sedmem zvezku Enciklopedije Slovenije iz leta 1993 je med drugim zapisano, da je odločilno sodeloval pri redakciji novega katekizma, leta 1886 pa je zasnoval kolektivno spomenico o duhovniški plači. Posvečal se je vzgoji duhovniškega naraščaja v Ljubljani in Gorici ter uvajal pastoralne konference.

Ustanavljal samostane

Posebno skrb je namenjal delovanju samostanov, saj jih je v njegovem

Kardinalovo rojstno hišo na Moti so lastniki skozi minula desetletja večkrat obnavljali.

obdobju na Slovenskem nastalo trinajst. V goriški nadškofiji je poskrbel tudi za ustanovitev frančiškanskih samostanov na Sv. gori nad Gorico in na otoku Barbana blizu Gradeža. Ti dve božjepotni postojanki sta že od nekdanj pomembni za Slovence in Italijane.

Na življenjske nazore tega cerkvenega dostojanstvenika je pomembno vplivalo dejstvo, da je živel v narodno pestri avstro-ogrski monarhiji. Njegovo rojstno Mursko polje je bilo v njegovem času prepojeno z avstrijskim narodnim vplivom. Otroštvo je preživel ob reki Muri, ki je mejila na ogrski del monarhije, tam čez pa so živeli prekmurški Slovenci. Z druge strani je bilo čutiti bližino Medžimurcev, Hrvatov, torej pestro narodno raznovrstnost. V obmejnih krajih je bil v Missijevi dobi rodoljuben duhovnik najpogosteje edini narodni delavec.

Kot je zapisal dr. Josip Mal v Zgodovini slovenskega naroda, so slovenski duhovniki v slovenskih župnijah v cerkvah pridigali v domačem jeziku, kakor je bila od nekdanj navada. Skrbeli so za slovensko cerkveno petje in v slovenščini so poučevali tudi verouk v šolah. In zahtevali so, da bi postale šole popolnoma slovenske po načelu v slovensko župnijo slovensko šolo. Slovenska duhovščina je začela kmalu pisati tudi cerkvene knjige v slovenščini.

Ljubezen do slovenske besede

V otroštvu Jakoba Missie so ponesli Prešeren, Kranjska čbelica in njen krog ljubezen do slovenske besede in književnosti med izobražence, časopis Novice in Slomšek pa med široke sloje preprostega ljudstva.

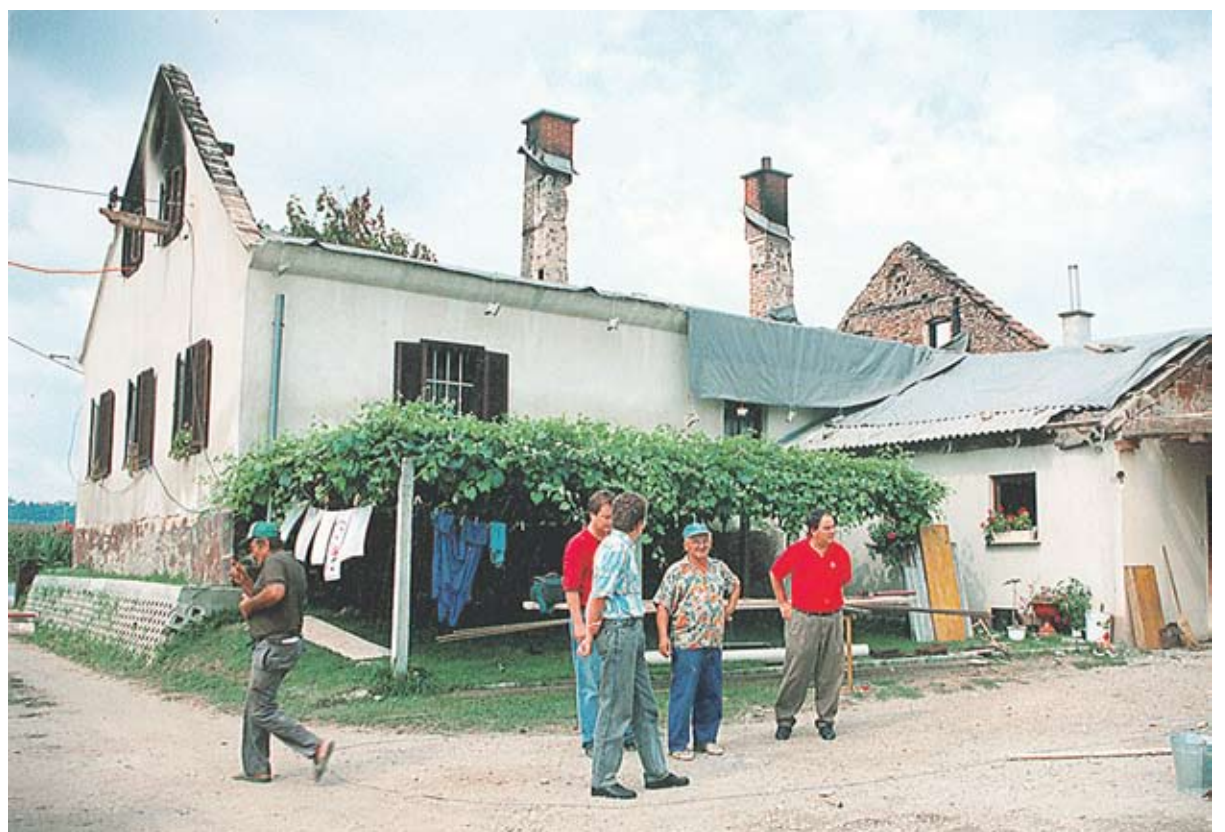
V tistem času je izšlo v prekmurškem narečju nekaj koledarjev. A vsa književnost je bila namenjena le kmetom, saj se je zaradi hudega madžarskega pritiska ljudstvu odtujilo skoraj vse prekmursko razumništvo.

In zgodilo se je leto 1848, ko so narodi, ki so bili v okviru monarhije, dokončno dobivali vedno večje narodne pravice. Cerkev pa je izgubila odločujočo besedo v vsem duhovnem življenju, ki jo je imela minula stoletja.

Leta 1884 je bil Jakob Missia imenovan za ljubljanskega knezoškofa. Od njega so pričakovali dotakratni slovenski cerkveni vrhovi, da bo svojim vernikom dajal pobude tudi za delo v političnem življenju. Med ljudstvom je zaokrožila misel Missijevega predhodnika Mahniča. »/.../ Verska ideja je splošnejša, zato narodna ne more biti na prvem mestu /.../ V človeški

Sedanja lastnika domačije sta Franc in Alojzija Krajnc. Stojita pred vhodom, ki vodi v poslopje z dvoriščne strani.

Rojstna hiša kardinala Missie je bila obnovljena po požaru leta 1998.

Dr. Jakob Missia v kardinalski opravi

družbi je treba živeti v sožitju in strpljivosti z drugimi in se ravnati po nekem nrvnem vodilu in merilu /.../ Oblast je sicer od Boga in dobra, toda nositelji ne smejo zlorabljeni oblasti v svoje osebne namene ali v škodo države /.../« je bilo stališče Mahničevega kroga.

Dr. Josip Mal je v Zgodovini slovenskega naroda pisal o političnih razmerah pri nas. Med drugim tudi o tem, da ko so se od vseh strani zožile sile v skupen napad na slovenski liberalizem, je končno tudi ta začel prehajati v protiklerikalno gonjo in s priporočanjem slovanskega bogoslužja.

Takrat je iz zatišja stopil škof Missia. Pogumno je razvil katoliško bandero in pozval na odločen boj zoper liberalno nevero. »Kot odlični vojskovodja je dajal navodila, da bi prišlo delovanje za narod in cerkev v potrebno soglasje ...« navajala Mal.

Poleti 1889 je v Slovenskem narodu pisalo, »da so duhovi na Slovenskem ločeni«. Lastne politične organizacije dotlej niso imeli ne liberalci ne katoličani. V Kranjskem deželnem

zboru sta bila oba tabora zastopana s pomirljivimi ljudmi, tako da ni bilo večjih sporov.

»Kot visoki cerkveni dostojanstvenik je imel kardinal Missia dobre zveze in vpliv na dvoru. Njegova dela so bila preporna značaja. Tako se je Kranjska prav v njegovem času zelo dvignila. V njegovem času je bil tudi prvi katoliški shod. Podal je smernice za marsikatero delo /.../« je bilo zapisano v našem Vestniku ob praznovanju 70. obletnice kardinalove smrti.

Missia je umrl v Gorici in je pokopan na Sv. gori, ki se vzpenja nad njo.

Izrazito kmetijsko območje

Vrnimo se nekoliko nazaj na Mursko polje oziroma v Hrastje - Moto. Tukajšnje prebivalstvo se je že od nekdaj ukvarjalo s prodajo prašičev, perutnine in sadja v sosednjo Avstrijo. Od nekdaj je pomembno vinogradništvo, s tem se ukvarjajo predvsem v bližnjem Hraškem in Kapelskem Vrhu ter drugod. Živahna je bila obrt, tržili so gostilničarji in na bližnji reki Muri so mleli plavajoči rečni mlini domače žito.

Hrastje se prvič omenja v otokarskem urbarju iz let 1265-1267, ko je štel naselje 30 kmetij in je imelo streliški dvorec. Da so morali kmetje tudi na Moti pogosteje prijeti za orožje, priča zgodovina tamkajšnjega gasilskega doma. Sedanja stavba je iz leta 1854 in so jo sprva uporabljali za vaško stražo, a leta 1886 so ustanovili vaško gasilsko društvo in poslopje prilagodili novim potrebam.

Poslednji gospodar s priimkom Missia

Družina Missia je premogla v kardinalovih časih osem hektarjev zemlje, danes je ta posest za polovico manjša. Njegova rojstna hiša stoji tik ob glavni prometnici in je zgledno urejena. V glavnem so lastniki ohranili nekdanji videz.

Zadnja lastnika s priimkom Missia sta bila do leta 1963 kardinalov nečak Peter in njegova žena. Nečak je bil trikrat poročen. Sedanja lastnika rojstne hiše sta zakonca Franc in Alojzija Krajnc. Ena od treh Petrovih žena je bila Terezija. Bila je teta sedanjega gospodarja in njegova birmanska botra, on pa je bil rojen v Slaptincih.

O krajih na Murskem polju je pisal v svoji knjigi Od Mure do goric tamkajšnji rojak Juš Makovec. Zapisal je, da so kmetje na Moti med letoma 1896 in 1898 na veliko preusmerjali mursko strugo, ki se je vila tik za Hrastjem in Moto. Voda je od tu vedno znova odnašala štajerski svet v korist Prekmurcev oziroma takratne Ogrske na drugi strani reke.

Delo s preusmerjanjem rečnega toka je bilo težaško. Edino orodje so bili lopate, krampi, koli, lesene samokolnice ali nosila. Življenje je bilo nekoč tu izjemno povezano z reko. Na Muri sta bila dva plavajoča rečna mlini, v Hrastju pa štirje. Nenehno so se dogajale tudi nesreče. Makovec piše, da je bila tu večkrat velika povodenj. Življenje v dolini se je precej razlikovalo od tistega v bližnjih vinogradih, toda čeprav je bilo treba tudi tam trdo delati, so se Prleki znali povseliti ob žlahtnem pridelku.

V domačijo udarila strela

Sedanji lastnik kardinalove domačije Franc Krajnc mi je opisal žalosten dogodek. Petega avgusta leta 1998 je med hudo nevihto v ostrešje hleva udarila strela. Ker je poslopje povezano s stanovanjsko hišo, je požar uničil oboje. Poleg ostrešja je pogorel del notranjosti. »Pa ne samo to! Ogenj je uničil veliko bal sena in slame, več ton pšenice, nakladalnik sena, zadušilo se je deset prašičev /.../« je zapisal takrat v Vestniku o tem tragičnem dogodku Š. Sobočan.

A bila je sreča v nesreči. Gospodar je danes srečen, ker v nesreči ni ostal sam s svojo družino. Pomagali so

Kardinal dr. Jakob Missia (1838-1902) v svojem najbolj ustvarjalnem življenjskem obdobju

dobri ljudje. Zidarska dela so opravili sorodniki, tesarska dela pa tesarski mojster Prendl od Negove ter njegovi pomočniki in delavci. S tem dejanjem so nesebično pomagali nesrečni družini. Zalogaj ni bil majhen, saj strehi obsegata 800 kvadratnih metrov in sta zgrajeni v obliki črke L. Skoraj neverjetno je, da je bila hiša znova pod varno streho že petega septembra oziroma natančno mesec dni po požaru.

Domovi na Murskem polju so bili v zadnjih dvesto letih zgrajeni dokaj razkošno. Mednje sodi tudi opisana hiša. Na to je vplivalo dokaj ugodno premoženjsko stanje tukajšnjega kmečkega prebivalstva in odvisno je bilo od razpoložljivega gradbenega materiala. Temelje, okenske okvirje, portale in stopnišča so gradili s školjčnim kamnom, ki je nastal na bližnjih območjih v usedlinah nekdanjega Panonskega morja. In tu so zadostne zaloge gline za izdelovanje zidakov in strešnikov. Tako so bili mnogi tukajšnji domovi trdno zgrajeni in varnejši pred požari. Vzore za tovrstno gradnjo kmečkih domov so dobili v sosednjih avstrijskih pokrajinah.

Poškodovana spominska plošča

Minula leta je tekel po cesti, ki vodi mimo Krajncve hiše iz Ljutomera proti Gornji Radgoni, izjemno gost promet. Ko so mimo vozili težki tovornjaki, se je poslopje stresalo, drhtelo.

In zgodilo se je, da se je zaradi silnega vibriranja s stene odlučila marmorna spominska plošča, posvečena kardinalu, zgrmela na tla in se razbila na več delov. Kmalu je bila na hišo nameščena nova marmorna plošča. Je iz podobnega marmorja, na njej pa je enak napis, kot je bil nekoč. Stroške je nameraval plačati gospodar, a je račun poravnala občina.

Tako pač teče življenje. So vzponi in padci. A Franc in Alojzija Krajnc sta danes srečna, saj je domačija znova skrbno obnovljena.

Franček Štefanec

Spominska plošča na rojstni hiši. V gornjem delu je izklesan kardinalov grb.

Zadnji lastnik kardinalove rojstne hiše s priimkom Missia je bil njegov nečak Peter (prvi z leve). Za njim stojita njegovi sestri oziroma kardinalovi nečakinji. Spredaj v sredini je Petrova žena. Na desni stojita sedanja lastnika domačije Franc in Alojzija Krajnc. Posnetek je bil narejen februarja leta 1973.

Sedanje poslopje domačije je iz leta 1861.

Kapadokija – svet podzemnih mest

Olga in Andrej Paušič

Obisk Kapadokije in ogled obreda plešočih dervišev v Göremeju sta brez dvoma med vrhunci popotovanja po Turčiji. Neverjetno očarljive naravne stožčaste tvorbe v vulkanskem tufu, številne stare cerkve v votlinah, vklesane v 11. stoletju (in še starejše), ter nenavadna skrivnostna podzemna mesta vzbujajo krila domišljiji in spodbujajo razmišljanja strokovnjakov. Tudi nama, izkušenima popotnikoma, ki sva videla že veliko sveta, so bila pravo odkritje. Sicer pa turizem v Turčijo privablja milijone obiskovalcev in zelo uspešno polni državno blagajno. Zaradi odlične infrastrukture, dobrih cest, zelo ugodnih cen javnega prometa, sodobno opremljenih avtobusov ... lahko v lastnem aranžmaju brez težav prepotuješ Turčijo po dolgem in počez ter tako prihraniš marsikatero liro (1 evro – 2, 33 lire). Zanimivo je poskusiti.

Podzemlje, prepadeno s tuneli, bivalnimi enotami ...

Kapadokijska pokrajina s stožci iz tufa

Kapadokija (v stari perzijski Katpatuka – dežela lepih konj) obsega province Nevşehir, Niğde, Aksaray, Kisehir in Kayseri. Za središče Kapadokije velja Göreme, kjer je narodni park (od leta 1985 pod Unescom), v katerem so na majhnem prostoru nastale najlepše kamnite skalne tvorbe ter bile pred mnogo stoletji zgrajene številne cerkve, kapele, samostani in podzemna bivališča Hetitov, pozneje preganjanih kristjanov ter prebivalcev Kapadokije, ki so v skrivnih zatočiščih našli varno zavetje pred različnimi vojskami.

Že v antiki je dežela slovela po vzdržljivih in cenjenih konjih. Tako je asirski kralj Asurbanipal (668–626 pr. n. št.) po zmagoviti bitki v Kapadokiji odklonil odkupnino poraženega kralja Thabala, namreč njegovo hčer, in se je raje polastil 1500 žlahtnih konj iz Kapadokije. V času perzijske vladavine v Kapadokiji so s konji plačevali takso. Rimljani so pošiljali pozneje kapadoške konje celo v slovito rimsko areno Circus Maximus.

Nekoč, v sivi davnini, so območje prekrivala jezera in tropska močvirja z bogato vegetacijo in favno. Ko se je gorovje Taurus na jugu dvignilo, so privrele na površje ogromne količine lave in oblikovale so se »vulkanske dežele« Kapadokije. Vulkani Ercyes (3916 m), Hasan (3253 m) in Melendiz so poleg lave naložili še velike količine vulkanskega pepela. Tako je nastal tuf, ki je mehka kamnina in se ga da zlahka oblikovati. Delovale so tudi eksogene ali zunanje naravne sile, kot je erozija vetra in vode – nastala je pokrajina, podobna domišljijem svetlu, s stožci, dimniki, koničastimi gorami in različnimi drugimi bizarnimi tvorbami. Ljudje, ki so živeli na tem območju, so spoznali prednosti naravnih danosti in si v vulkanski tuf klesali, dolbli bivališča, shrambe, cela podzemna mesta, religiozne objekte, celo gojišča golobov (Dolina golobov).

Prve sledi človeških rok izvirajo iz leta 6.500 pr. n. št. Tu so živeli Hetiti, ki naj bi bili okoli leta 1.600 pr. n. št. prvi prebivalci podzemnih mest Kaymakli, Derinkuyu, Özkoniak, Mazikoy in drugih. Ljudstva so prihajala in tonila v zgodovino, na prestolu so se menjavali najrazličnejši oblastniki, saj je bila Kapadokija od nekdaj strateško pomembno območje; tu se je vila znamenita svilna cesta in po njej trgovska, kulturna, ideološka ter religiozna izmenjava med vzhodom in zahodom. V bizantinskem cesarstvu je bila Kapadokija (Caesarea) pomembno zgodnjekrščansko središče. Do leta 1071 je zrastle tukaj več kot 3000 krščanskih cerkva. Prvi kristjani so bili preganjani in skalna zatočišča v Kapadokiji so bila odlična skrivališča pred bizantinsko oblastjo, pozneje pred Seldžuki in drugimi agresorji.

Göreme

V Göreme smo prispeli sredi aprila. Muhasto aprilsko vreme se je izkazalo z močnim peščenim viharjem, ki je trajal kar večino dneva. Imeli smo »počivalni dan« in s hotelskega balkona le opazovali mestece, ki sicer ni nič posebnega, in njegov vsakdanjik. Turistični vrvež se še ni začel, tako da ni bilo težko dobiti strehe nad glavo. Veliko hotelov, med njimi tudi tisti, ki imajo sobe v stožcih, je samevalo. Cene so za povprečen evropski žep kar zasoljene: dvoposteljnna soba od 120 lir navzgor (1 evro = 2,34 lire), najem vozila 110 lir na dan, drag bencin, visoke vstopnine, vožnja z balonom 100 evrov ... Turistična ponudba pa je tudi v predsezoni pestra. Izbrali smo Zeleno turo, osemurno popotovanje po Kapadokiji, ki obsega ogled Derinkuya, trekning po soteski Ihlara, ogled samostana in karavanseraja Selima, sprehod po mestecu v stožcih Uchisarju, ogled Doline golobov, za piko na i pa obisk predelovalnice poldragih kamnov (cena ture 90 lir/osebo). Zelo zanimivo in dobro organizirano!

Podzemna mesta

O podzemnih mestih Kapadokije poročata že rimski pisec, učenjak in častnik Plinij (23 pr. n. št.–79 pr. n. št.) in grški politik Xenofon (426 pr. n. št.–355 pr. n. št.).

Do danes so v Kapadokiji odkrili že 36 podzemnih mest, slutijo pa jih vsaj še 14. Največji in turistično najbolj razvpiti sta pa dve: Kaymakli in Derinkuyu. Znanstveniki menijo, da sta bili mesti naseljeni že okoli leta 3000 pr. n. št. Prvi naseljenci naj bi bili Hetiti, ki so to območje obvladovali v času od 3000 do 1200 pr. n. št. Velik hetitski imperij je imel svoje središče v Hatuši, nedaleč od Ankare. Pozneje sta bila Kaymakli in Derinkuyu zatočišče preganjanih kristjanov, naseljevali pa so ju celo še leta 1838, ko se je v njih ljudstvo skrivalo pred egiptovskimi četami. Še pozneje so kmetje v višjih nadstropjih shranjevali pridelke ali imeli hleve, saj je pod zemljo stalna temperatura osem stopinj Celzija.

Kaymakli so odprli za turiste v 60. letih prejšnjega stoletja. Ima osem nadstropij, od teh je za ogled odprtih pet. Vrhnje nadstropje obsega hleve in shrambe za živila. Sistem tunelov pelje v globino. V drugem nadstropju so bivalni prostori in cerkev z dvema apsidama. Najdeni so mlinskim kamnom podobni okrogli, do 1,5 metra veliki kamni, s katerimi so zapirali prehode. V tretjem nadstropju so našli granitni blok, ki so ga imeli verjetno za obdelavo kovin, predvsem bakra. V naslednjih nadstropjih so našli stiskalnice za grozdje (vino je del krščanskih verskih obredov), zbito zemljo, v katero so zatikali glinaste posode z živežem.

Tu je tudi velika skupna jedilnica z ognjišči. Svetili so z baklami. Poraba kisika je bila torej velika, zato je bil potreben dober prezračevalni sistem, ki so ga zagotovili s prezračevalnimi jaški. Strokovnjaki menijo, da je v Kaymakliju lahko živelo od 3000 do 15.000 ljudi, vendar le krajši čas.

Kaymakli naj bi bil v antiki s predrom povezan z devet kilometrov oddaljenim Derinkuyem, vendar dokazov za to še niso našli. Podzemno mesto Derinkuyu – ime pomeni globok vodnjak – je večje od Kaymaklija, ugotavljajo pa, da so odkrili le četrtno vseh prostorov. Okoli 200 enot podzemnega mesta obsega 2500 kvadratnih metrov, največja globina naselbine pa je 55 metrov. Obiskovalec si lahko v prvem nadstropju ogleda spalne niše, veliko jedilnico, kuhinjo z ognjiščem, vinsko shrambo in hlev za živino. V drugem nadstropju je cerkev z oltarjem. V tretjem in četrtem nadstropju so spet bivalni prostori in kuhinja, misijonarska šola, orožarna in krstilnica. Še nižje so velika cerkev v obliki križa, skupni prostori za družanje, ječe in še nižje porodnišnica/vrtec ter celo pokopališče. Vodni zbiralniki so bili na najnižjem nivoju mesta.

Spuščati se v globino podzemnih mest je res vznemirljiva izkušnja. Tesni temni tuneli, strma stopnišča, mrak in vlaga povzročijo, da te prevzame občutek utrujenosti in težko si predstavljaš, da je v tem mračnem okolju na tako majhnem prostoru bivalo in živelo toliko ljudi. Javeni smo imeti svoj intimni prostor, a tega v podzemnih mestih pač ni bilo. Za Derinkuyu so mnenja strokovnjakov zelo deljena: nemški arheolog dr. Thomas Krassman, ki je s svojo ekipo leta 2004 raziskoval podzemna mesta Kapadokije, je izračunal, da bi glede na prostornino doslej odkritih enot v mestu lahko tu živelo največ 5000 ljudi (ne pa 15.000 in več, kot navajajo nekateri drugi raziskovalci). In le za krajši čas! Gre za to, da bi za več kot 5000 ljudi težko zagotovili potrebne količine živeža, vode, kisika, najbrž pa bi bile tudi sanitarne razmere neznozne. Trdi tudi, da ne bi bilo smiselno podzemnih mest s predori povezovati med sabo, saj bi v primeru odkritja enega sovražnik v bistvu odkril vse.

Raziskave še potekajo. Kdo ve, kaj vse bodo arheologi še izbrskali v podzemlju Kapadokije!

Plešoči derviši

Od leta 2005 je obred dervišev Mevlane, imenovan obred sema, pod zaščito Unesca kot svetovna duhovna dediščina človeštva. Že ko smo potovali v Konyo, smo razmišljali o tem, da si moramo obvezno ogledati ples dervišev. Drži, da je Konya tudi sama po sebi zanimiv kraj, a jo običajno že na prvi mah povežemo z derviši reda mevlevi. Red plešočih dervišev je bil

Uchisar – mesto v stožcih

Obredno vrtenje/ples dervišev

ustanovljen v 13. stoletju prav v Konyi. Pobudnika sta bila mislec, mistik in pesnik Mevlana Dželaluddin Rumi in derviš Šemsi Tebrizi. Zamisel se je porodila iz prepričanja, da se vse v naravi nezavedno, nagonsko vrtili. Kakor se vrtijo atomi v svoji strukturi, kri po človeškem telesu, življenje od spočetja do smrti, tako se neprenehoma vrtili tudi Zemlja sama. Tudi v človekovi zavesti se dogaja vrtenje: misel je v začetku ponižna, nato se božansko povzpne zaradi ljubezni, opusti svoj jaz, dozori in se spusti na tla, zrel človek postane spet ponižen, kajti spoznanje/razodetje ga naredi skromnega pred veličino narave in Boga. Tako z vrtenjem/kroženjem okoli svoje osi v nasprotni smeri od urinega kazalca Mevlanovi derviši iščejo pot do spoznanja/razodetja, pot do Boga. Pri njihovem duhovnem iskanju je zelo pomembna glasba, ki spodbuja misli, jih obarva in prispeva k mističnosti plesa.

Zaradi Mevlane in plešočih dervišev je postala Konya pomembno romarsko mesto, v lepo urejen Mevlanov samostan – muzej se dnevno zgrinja na stotine obiskovalcev. V muzeju je tudi zadnje počivališče misleca Mevlane Dželaluddina Rumija in članov njegove družine ter pomembnih predstavnikov reda, v samostanskih celicah pa zanimivo urejena zbirka, ki predstavi življenje dervišev, njihove pomembne predstavnike in predmete, ki so jih posamezniki uporabljali pri uresničevanju svojega poslanstva. Ker je nekdanji predsednik Atatürk leta 1925 prepovedal nastopanje plešočih dervišev, se je v Konyi oblikovala močna islamska opozicija. Še danes velja, da je Konya

najbolj muslimansko mesto v Turčiji (močno versko vzdušje, ni mogoče kupiti alkohola, tu hodi največ žensk z rutami na glavi). Pozneje jim je bilo (od leta 1954) dovoljeno na dan Mevlanove smrti, 17. decembra, plesati v Konyi za javnost, a ne v muzeju, temveč v športni dvorani.

Plešoči derviši so organizirani v več skupinah in njihove nastope – seme – si turisti lahko ogledajo v Istanbulu, v Konyi ali Göremeju, Avanosu, Afyonu in morda še kje.

V Konyi nam nastopa dervišev ni uspelo videti. Na turistični agenciji smo izvedeli, da nastopajo za javnost le ob sobotah, in to brezplačno. Svetovali so nam, naj povprašamo v Göremeju, kjer tudi deluje skupina plešočih dervišev. Ker smo bili namenjeni v Kapadokijo, nam je to ustrezalo.

Obred sema

Turistična sezona se še ni začela, zato v Göremeju, središču Kapadokije, ni bilo težko dobiti vstopnic za večerno predstavo v podzemnem gledališču v bližnjem Ortahisarju, kamor so nas odpeljali kar z minibusom turistične agencije. Pričakovanja so bila velika, prav tako radovednost. Lepo urejen prostor, vklesan v vulkanski tuf, z okroglim odrom na sredini, diskretno osvetljen z ljubkimi poslikanimi steklenimi svetilkami, umirjena glasba iz starinskih glasbil, tišina, ki opozarja na slovesnost dogodka in pomirja, sprošča misli... V okrogli dvorani se nas je zbralo kakšnih sto. Precej sedežev je bilo praznih.

Sema ima sedem delov, od katerih ima seveda vsak del svoj pomen/

simboliko. Prvi del je pesem hvalnica profetu Mohamedu, ki predstavlja božjo ljubezen. Sledi »pesem« bobna, ki pomeni božji ukaz za stvarjenje vesolja. Štirje glasbeniki na flavti, bobnu, citrah in lutnji izvajajo skladbe iz 13. stoletja, nastale v šoli Mevlevi. To je t. i. sufiglasba. Nasproti glasbenikom je na poseben prostor položeno šejkovo pokrivalo, ki simbolizira najvišji duhovni položaj, središče sveta in človekove misli. Tako je okroglo prizorišče z nevidno črto razdeljeno na dva polkroga. Na oder pridejo derviši v dolgih črnih ogrinjalih in s tipičnimi visokimi pokrivali iz filca na glavah – vodi jih šejk, ki je tudi vodja celotnega obreda, trajajočega dobrih 45 minut. Pozdravijo simbolno pokrivalo na slovesnem podestu, vodjo obreda, pozdravijo se med seboj, nato pokleknejo na odrejen prostor nasproti glasbenikom. V petem delu seme derviši odložijo svoja črna ogrinjala. Ta simbolizirajo grob, mrtvaški prt, visoka pokrivala pa nagrobne kamne. Ko derviši odložijo ogrinjala, ponazorijo novo rojstvo in zasijejo v belini dolgih kril, pod njimi nosijo ozke bele hlače, in kratkih suknjičev, opasani s širokimi črnimi trakovi. Videti so kot ogromni beli metulji, tako krhki na pogled in ranljivi v svoji belini. Roke imajo prekrižane na prsih, dlani položene na ramena, s čimer ponazarjajo število ena – enkratnost/enovitost Boga. Nato se začnejo ob zvokih flavte navihtati okoli svoje osi v smeri, nasprotni urinemu kazalcu. Iztegnejo roke, desno navzgor, da bi prejeli božji blagoslov, levo navzdol, da podelijo blagoslov svetu in ljudem. Njihovo gibanje je videti kot ples baletnikov, a gre za posebno obliko molitve. Derviši »zapustijo« realni svet in se skozi ekstazo približajo Bogu. Vrtenje belih pojav v polmraku diskretno osvetljenega prizorišča te res prevzame. Tako mehko, brezšumno drsijo po odru kot sence iz onostranstva. Lahko vidiš zavzetost ali odsotnost na obrazih zaprtih oči, obrnjenih navzgor ... Vrtenje traja lep čas, pomislim, da mora biti človek zelo skoncentriran, da ga ne odnese z odra. Najbrž so potrebni veliko treninga, dobra telesna kondicija in koordinacija gibov. Sklepni del seme je petje verzov iz Korana (sodelujejo vsi »nastopajoči«), nato še molitev za duše profetov, za deželo, domovino in potem si derviši spet ogrnejo svoje dolge črne halje, pozdravijo simbolno pokrivalo, svojega vodjo, pozdravijo se med seboj in zapustijo prizorišče. Odidejo tudi glasbeniki in sema je končana.

Res zelo nenavadno doživetje, vsekakor prijetno in pomirjujoče. Ker med semo ni dovoljeno ploskati ali fotografirati z bliskovno lučjo, je bila vsaka kolikor toliko uspela fotografija zadetek v polno. Presenečeni smo bili, kako zbrano, brez klepetanja ali premikanja po prostoru smo vsi spremljali prireditev. Če bi igla padla na tla, bi jo lahko slišal!

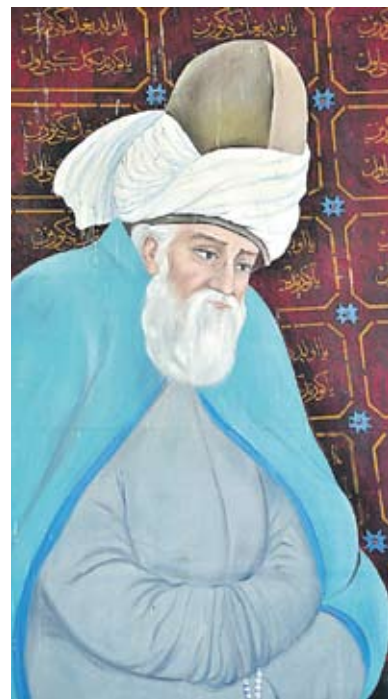
Göreme/Kapadokija – baloni s turisti v sončnem jutru

Konya – vrvež na glavni ulici

Mevlana – samostan reda plešočih dervišev, mavzolej in muzej

Podoba Mevlane Dželeleddina Rumija, misleca in pesnika, utemeljitelja reda plešočih dervišev

Keramičar med delom (motiv derviša)

Peter Lukašev iz Martjanec

Posteljo
si deli s
kačami

Tako se Peter s kačami odpravi na sprehod po martjanskih poljih. Če ga boste srečali, se ne prestrašite.

Večina ljudi vidi v kačah nevarnost, simbol smrti in plenilca, ki ubija, zato se jih bojijo. Nekateri ljudje, med njimi je 37-letni Peter Lukašev iz Martjanec, pa vidijo kače kot nekaj eksotičnega, zato jim pripisujejo skrito modrost življenja. Malo zaradi skrivnostne narave, malo pa zaradi pomenljive značilnosti – jezčka, ki je kompas za temperaturo in vonj.

Peter si prizadeva, da bi imeli ljudje o kačah pozitivno mnenje, da bi jih razumeli, zato je vedno pripravljen stopiti v javnost in o njih spregovoriti. Svoje življenje je posvetil kačam. O njih je povedal: »Obožujem posebne živali, ki jih ne redi vsak. Sem človek, ki živi za kače. To so izredno ranljiva bitja in niso takšna, kot ljudje pogosto o njih mislijo. Pri reji kač je potrebno ogromno znanja in instinkta, da se jih začuti. Nimajo ne perja, ne dlak, se ne oglašajo, zato jih je treba še toliko bolj opazovati, da ugotovimo, kaj čutijo in kaj mislijo. Pozoren sem na kačo lego telesa, na njen pogled, kako pogosto otipava z jezikom.«

Kače so podvržene številnim boleznim, zato je potrebno, da gojitelji ugotovijo prve simptome okužb, ker kasneje je za kače prepozno.

Peter spi v sobi skupaj s svojimi štirimi kačami: triinpolmetrskim indijskim pitonom z imenom Ljubica (žensko ime za samca je izbral zato, ker pri mladiču še ni vedel za spol), meter manjšo albino pitonko Sony (albini pitoni so indijski pitoni brez pigmenta) in še z dvema manjšima, mrežastim in bludt pitonom. Za

mrežaste pitone pa je značilno, da so najdaljše kače na svetu, ki zrastejo v dolžino dvanajst metrov.

Manjše kače hrani z mišmi, večje pa s kuncu. Kača kunca prime za glavo in ga celega pogoltne.

Peter in kača v kopalni kadi

Svoje štiri kače v lepem vremenu prinese na vrt in jih kopa v otroškem bazenu, tudi sam se rad kopa skupaj z njimi. Ko se kača naveliča biti zunaj, se umakne v stanovanje, ki ga najde s pomočjo dobrega voha. S kačami se kopa tudi v kopalni kadi, živali so pri tem mirne, a takrat ne sme uporabljati šamponov, ki bi poškodovali kačo kožo. Kače vzame celo v avto. Poleti je vročina v avtu pravi balzam za pitone.

Čeprav ljubijo višje temperature, so pitoni aktivni predvsem ponoči. In ko Peter spi v postelji, pitoni kraljujejo v njegovi sobi, se po njem premikajo, občasno njegov spanec prekine ropot, ko kaj pade s police. Kako ne, ko pa radovedni štirje pitoni tako radi spoznavajo okolje, kjer živijo. Ali Peter kdaj pomisli, da bi ga piton brez težav med spanjem požrl? Pred svojimi ljubljenskimi nima nobenega strahu, ker so povsem udomačene. Ko v sobi postane hladneje, kače zlezejo pod blazino in se stisnejo k Petrovemu toplemu telesu, ki jih greje. Kače pa ga s svojim gibanjem masirajo. Povedal je, da kače dajejo vrhunsko terapijo in edinstven občutek.

Bojan Zdravec

Albino piton med požiranjem plena. Odrasel piton ima sposobnost, da se mu koža lahko nekajkrat razširi, tako da je tanka kot papir.

Arhivi znanih Pomurcev
Tjaša Kos – zahtevna kot kerner

pen jih je odprl

V gnezdu družine Kos je precej živahno. Sin Erazem je nadobuden nogometaš, navihana Veronika pa je komaj čakala, da je pred dnevi prvič zakorakala v prvi razred. Tjaša svojega moža Mitjo opiše kot odličnega vinogradnika in vinarja, saj vsako leto znova poskrbi za vrhunsko kakovost njihovih vin. Ravno z vini (posebne blagovne znamke so Vinske kraljice Slovenije za leto 2002, Erazmovo vino in Veronika) se trudijo pokazati povezanost njihove družine z vinogradi in vini – zato tudi Vinogradništvo Družina Kos. Na fotografiji je še njena nečakinja Laura.

Vsako leto 22. januarja končajo trgatve posameznega letnika prav z Erazmovo trgatvijo, sin Erazem ima namreč takrat rojstni dan. Povabijo tiste, ki so jim jeseni pomagali pri trgatvi, in nekaj prijateljev, ki so jim držali pesti za dobro letino, med katerimi sta tudi prvi predsednik države Milan Kučan in aktualna vinska kraljica Slovenije. Tjaša pojasni, da je postala blagovna znamka Erazmovo vino sinonim za vina najvišje stopnje kakovosti v njihovi hiši.

Tjaša sodeluje pri kar nekaj pomembnih projektih v Sloveniji, ki pa so prav tako povezani z vinom: Vinska Slovenija Gornja Radgona, VinDel – mednarodni salon vina in delikatesnih izdelkov in Grossmann – festival fantastičnega filma in vina. »In prav ekipa Grossmanna mi je ob desetletnici kronanja podelila priložnostnega hudega mačka za posebne dosežke pri promociji slovenskih vin in razvijanju vinskega dela festivala filma in vina,« nam pove upravičeno s ponosom.

Pri projektu prlekških vinarjev Salon Jeruzalem je društvo Kelih močno vpleteno v organizacijo in izvedbo prireditve, ki je letos potekala že desetič. Na predvečer dogodka je nastopil Vlado Kreslin z Malimi bogovi, za Tjašo pa je bil to, kot pravi sama, trenutek, da je nazdravila s prijatelji. »Takega vina, kot ga imamo Slovenci, svet nima. Večina Prlekov se ne zaveda, da Jeruzalem in njegova okolica spadata med pet odstotkov najboljših leg na svetu, ki dajejo izjemna bela vina,« nam pove s posebno iskrico v očeh.

Prlekija je zagotovo najlepša ob trgatvi, ko se narava odene v prečudovite barve, vinogradi pa dobesedno oživijo. Čeprav tukajšnje lege sodijo med pet odstotkov najboljših leg na svetu, ki dajejo vrhunska bela vina, se tega zaveda čedalje manj Prlekov. Tjaša Kos poskuša to spremeniti. Vse od leta 2002, ko je postala vinska kraljica Slovenije, je vse, kar počne, povezano z žlahtno kapljico. Poleg tega, da širi glas o izjemnih prlekških vinih, hkrati z različnimi delavnicami poskuša opozarjati na problematiko čezmernega pitja med mladimi, ki je v Sloveniji zelo razširjena. Kot pravi sama, je prava mera v glavi.

Maja Klemenčič

Leta 2002 je Tjaša Kos ponosno nosila krono vinske kraljice Slovenije. Tok dogodkov jo je tisto leto iz gradbeništva popeljal v svet vina. Po uspešno končanem magisteriju iz agrarne ekonomike na Fakulteti za kmetijstvo in biosistemske vede v Mariboru je zdaj skoraj vse, kar počne, povezano s to plemenito pijačo. Pravi, da ji je bila ljubezen do vina položena v zibelko, čeprav starši niso imeli vinograda, saj prihaja iz Prlekije, pokrajine vrhunskih vin.

Tjaša v prvi vrsti skrbi za prodajo in promocijo njihovih vin. Udeležuje se raznih promocijskih dogodkov, med njimi tudi vinsko-kulinaričnih večerov. Pravi, da jo vedno znova presenečajo zanimive kombinacije premišljeno pripravljenih krožnikov in vin, ki jih pokušajo. Tjaši so najbolj všeč kombinacije s kernerjem, ki je njeno vino – izbrala ga je tudi za vino Vinske kraljice Slovenije za leto 2002 –, pod to blagovno znamko pa ga tudi prodajajo. »Verjetno ni naključje, kerner je kot sorta zelo zahteven in muhast, kot sem včasih tudi sama,« smeje dodaja in še pove, da je njihov kerner navadno polsadek pozne trgatve, nežen, a vendar s svojo hrbtnico in bogatim okusom.

Doc. dr. Milan Lovenjak:

Epigrafika mu daje smisel in navdih

»Na antičnih napisih srečamo ime Evropa zelo redko«

Milan Lovenjak je po rodu Cankovčan, ki ga je življenjska pot prek tujine vodila nazaj v Slovenijo, natančneje v Ljubljano, kjer zdaj živi z družino, se pa globoko zaveda svojih korenin in se kljub številnim poklicnim obveznostim redno vrača domov. Do Prekmurja poleg osebne pripadnosti čuti tudi širšo družbeno odgovornost, zato se z njim ukvarja tudi v okviru svojega znanstveno-raziskovalnega dela kot epigrafik in arheolog. Je vodja Osrednje humanistične knjižnice Filozofske fakultete v Ljubljani, predavatelj na dodiplomskem in podiplomskem študiju na oddelku za arheologijo na isti fakulteti, raziskovalno pa se ukvarja s preučevanjem rimskih epigrafskih spomenikov in regionalno rimsko zgodovino. Sodeluje tudi v nekaterih mednarodnih projektih in se udeležuje strokovnih kongresov. Čeprav njegov intelektualni duh nikoli ne počiva, veliko svojega časa posveča ženi Tanji in hčerki Adi.

Rodil se je leta 1965 v Murski Soboti, otroška leta pa preživel na Cankovi, kjer je obiskoval tudi osnovno šolo. Iz osnovnošolskih let je dragocen spomin, in sicer srečanje s pisateljem Miškom Kranjcem, saj je gojil veselje do leposlovja. Čeprav ga je splet življenjskih okoliščin ponel v drugo stroko, mu je bila književnost vedno blizu: »Zgodovina me je sicer zanimala že zgodaj, v mladosti pa sem pisal tudi pesmi,« se spominja Milan in dodaja, da je že v mladosti rad prebiral »klasike«, predvsem nemške in francoske, delno pa so ga zanimali tudi filozofski spisi. Ko se je po končani srednji tehniški šoli v Lendavi odločil za nadaljnje izobraževanje, je izmed vseh področij, ki so ga zanimala, izbral arheologijo, česar pozneje ni nikoli obžaloval.

»Prelomno je bilo srečanje z latinščino«

Pri študiju arheologije na Filozofski fakulteti v Ljubljani je njegovo strokovno zanimanje začelo dobivati smisel in ob srečanju z nekaterimi novimi področji so se mu oblikovala zanimanja, ki jih je želel še posebej razvijati. »V prvem letniku sem se srečal z epigrafskimi študijami Jaroslava Šašla, vodilnega strokovnjaka za arheologijo pri nas v obdobju po drugi svetovni vojni,« pojasnjuje Milan in pravi, da je bilo za njegovo nadaljnjo študijsko pot prelomno tudi srečanje z latinščino, prav tako že na začetku študija: »Da bi poglobil znanje iz latinščine in podrobneje spoznal tudi antično književnost, sem se pozneje vpisal na vzporedni študij latinskega jezika s književnostjo.« To mu je dalo temelje za specializacijo na področju epigrafike, med študijem pa se je poglobljeno učil tudi drugih jezikov, tudi staro grščino. Po končanem študiju arheologije se mu je s pomočjo štipendije avstrijske vlade ponudila priložnost za nadaljnji študij in tako se je leta 1992 vpisal na doktorski študij na oddelku za antično zgodovino in epigrafiko na Dunaju. To obdobje mu je dalo veliko novega znanja in izkustev: »Poleg zanimivih predavanj in seminarjev mi bodo ostale v posebnem spominu tudi strokovne ekskurzije, na katerih smo med drugim obiskali Rim, znamenite arheološke muzeje v Berlinu in številna zelo dobro ohranjena antična mesta v jugovzhodnem delu Turčije. Poučna je bila tudi kolesarska ekspedicija ob nekdanji donavski meji rimskega imperija iz nemškega Regensburga proti Dunaju, ko smo v enem tednu prekosarili več kot 550 kilometrov in si med potjo ogledali

Posvetilo lokalnemu – najverjetneje vodnemu – božanstvu Saverkni, ki so ga leta 2004 odkrili v steni neke starejše hiše v Podkorenu pri Kranjski Gori. Saverkna je morda nekdanje keltsko ime za Savo oziroma Savo Dolinko, ki izvira v neposredni bližini najdišča. (Fotografija M. Lovenjak)

Nagrobnik družine Kancijev, odkrit junija 2008 v Ljubljani, na katerem nastopa redko grško žensko osebno ime Evropa. (Fotografija T. Benedik)

ostanke tamkajšnjih rimskih naselbin, utrd in obrambnih sistemov.« Doktorski študij je leta 1996 tudi uspešno končal, leto pozneje pa je bila njegova dosežena izobrazba z nostrifikacijo priznana tudi na Univerzi v Ljubljani in Milanu je bil dodeljen naziv doktor arheoloških znanosti.

Pot ga je vodila nazaj domov

Milan se je po študiju na dunajski fakulteti vrnil v Slovenijo in se kot raziskovalec zaposlil na Oddelku za arheologijo Filozofske fakultete v Ljubljani. Pozneje je na oddelku prevzel tudi delo bibliotekarja, zato je opravil bibliotekarski strokovni izpit, od leta 2007 pa vodi vseh 18 oddelčnih knjižnic na fakulteti, ki so združene v Osrednjo humanistično knjižnico (OHK). Ta je z več kot 700.000 enotami gradiva tretja največja knjižnica v Sloveniji, takoj za Narodno in univerzitetno knjižnico v Ljubljani in Univerzitetno knjižnico Maribor. »Delo je razgibano in zahteva veliko obzirnosti pri delu z ljudmi, stalno je treba spremljati razvoj stroke in iti v korak s časom z uvajanjem novih storitev,« opisuje svoje delo Milan, ki si s svojimi sodelavci močno želi, da bi dobili skupen prostor. Kot predstavnik OHK sodeluje v več univerzitetnih komisijah in odborih, kot predstavnik visokošolskih knjižnic pa tudi v nacionalnem Svetu članic Cobiss.

Veliko časa že od začetka svoje kariere poti namenja raziskovalnemu delu. »Raziskovalno se ukvarjam

Dr. Milan Lovenjak

korpusa rimskih napisov Slovenije pripravljam študijo napisnega gradiva s Ptujem in okolice, v katero bodo vključeni tudi spomeniki iz Prekmurja. Poleg napisov na kamnitih spomenikih obdelujem tudi drobno napisno gradivo, kot so grafiti na keramiki, opečni žigi in slikani napisi na amforah. V okviru mednarodnega projekta *Corpus inscriptionum Latinarum*, ki ga vodi Brandenburška akademija znanosti, sodelujem pri pripravi zvezkov, v katerih bodo predstavljeni napisi in posebej tudi miljniki z ozemlja nekdanje rimske province Panonije. V letih med 1998 in 2007 sem bil sodelavec revije *L'année épigraphique*, ki prinaša vsakoletne epigrafske novosti in jo izdaja Univerza v Parizu za območje nekdanje Jugoslavije. Udeležujem se tudi epigrafskih in arheoloških kongresov,« opisuje svoje delo. Je tudi član Mednarodnega združenja za grško in latinsko epigrafiko. V okviru akademskega dela je bil leta 2001 izvoljen za docenta za grško in rimsko zgodovino in za epigrafiko. Predava na dodiplomskem in podiplomskem študiju in sodeluje pri interdisciplinarnem doktorskem študiju antični študiji. Trenutno je tudi somentor dveh doktorskih disertacij.

Epigrafika je njegova druga ljubezen

Posebno zanimanje je v Milanu že ob začetku študija arheologije vzbudila epigrafika. »Epigrafika je znanstvena disciplina, ki preučuje antične napise na kamnitih spomenikih, na kovinskih, keramičnih in drugih trdnih materialih, njena naloga pa je branje in interpretacija teh napisov,« pojasnjuje stroko, ki ji posveča veliko časa. Med zanimivejše epigrafske spomenike, v zadnjem času najdene pri nas, po njegovem mnenju sodita posvetilo nekemu lokalnemu – najverjetneje vodnemu – božanstvu s keltskim imenom Saverkna, ki so ga našli leta 2004 v Podkorenu pri Kranjski Gori, in nagrobnik družine Kancijev, odkrit junija 2008 na prostoru, namenjenem za gradnjo nove stavbe Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani, na katerem nastopa redko grško žensko osebno ime Evropa, ki je »povzeto po liku iz starogrške mitologije in ga sicer na antičnih napisih srečamo zelo redko.«

Milan se raziskovalno zanima tudi za Prekmurje. Kot študent arheologije je na poljih severno od Cankove našel kamnito sekuro, ki jo je podaril murskosoboškemu muzeju. Z muzejem je tudi sodeloval pri izkopavanjih prazgodovinske naselbine pri Bukovnici in pri drugih projektih. Kot sam pravi, »se tu (v Prekmurju, op. a.) navada postavljanja napisov v rimski dobi očitno ni uveljavila, saj so bili doslej odkriti samo dva rimska nagrobnika in pepelnica s poškodovanim napisom.« Glede novejših arheoloških raziskav ob gradnji avtoceste pa pravi, »da se je z njimi arheološka slika naše regije zelo izpopolnila, saj so bila odkrita številna pomembna najdišča, ki so umestila Prekmurje v širši srednjeevropski prostor.«

Milan se kljub številnim obveznostim posveča tudi sebi in svoji družini. V prostem času rad bere, veliko pa mu pomeni tudi glasba, poleg klasične tudi moderna improvizirana. Del svojega prostega časa rad preživi tudi v Prekmurju, kamor z družino prihaja vsaj enkrat na mesec. Ker je njegova soproga prav tako s Cankove, se pri njih doma v Ljubljani govori prekmursko.

Milan z družino (Fotografija iz osebnega arhiva)

Polona Žalig (1989)

... zgodba tokratne »gostje« je zgodba o vztrajanju pri iskanju miru. Lastnega, notranjega, svojega. Izberite levi prilastek po meri. Lahko pa počakate tudi na njo, da vam jo vzame kot nadobudna modna oblikovalka, ki je po končani soboški gimnaziji poskušala ustreči togim žirijam na ljubljanski Akademiji za likovno umetnost in oblikovanje. A Sobočanki Poloni študij industrijskega oblikovanja ni bil namenjen. Nekaj mesecev se je trudila postati nadobudna arheologinja, a je kmalu ugotovila, da je ustvarjanje novega, pa čeprav na rovaš reciklaže, njen poligon. Iz blaga, kot ste že razbrali. Je absolventka Naravoslovnotehniške fakultete, vmes pa je znanje izpopolnjevala in utrjevala v nemškem Pforzheimu. Pred natanko tednom dni je v soboškem MIKK-u postavila na ogled razstavo svojih kreacij z naslovom »Krila – Wings«.

Lavdrim Osmani (1994)

... Sobočan, ki daje s svojim genetskim zapisom in popolnim zlitjem z okoljem tudi naši pokrajini dodano vrednost. Nekakšen pridih idealne, moderne, nove, sproščene Evrope. A Lavdrim ob tem ne pozablja svojih korenin niti družinske tradicije. Če je potrebno, zaviha rokave in pomaga očetu tudi sredi noči, ko njegovi vrstniki »na polno žurirajo«, vmes tudi pogleda v šolske knjige. Letos namerava končati četrti letnik srednje šole, v kateri se izobražuje za računalničarja. Toda tudi Lavdrim pozna odpiranje ventilov. Prosti čas, kolikor se pač da, kakovostno izkorišča in se ne prepušča malodušju domnevno dolgočasnega mesta. S hardcore punk zasedbo Pissing in the Wind ne »ščije v veter«. Ravno nasprotno. Pred kratkim je s svojima soborcema Andrejem in Robertom izdal prvo zgoščenko.

1. Predstavi ga.

Živim po načelu »go with the flow« (preпусти se toku, op. p.). Pustim se presenetiti življenju.

2. Se ti mladostne sanje o poklicni karieri uresničujejo oziroma imaš občutek, da si na pravi poti?

Lahko bi rekla, da sem na pravi poti, vendar me čaka še dolga pot do vrha.

3. Kaj bereš, prebiraš, poslušаш, gledaš ...

Med študijskim letom imam bolj malo časa za prebiranje gradiva, ki ni povezano s faksom, nikoli pa ni premalo časa za kakšen dober koncert (smeh).

4. Kako sprejemaš zmago in kako preneseš poraz?

Oboje me žene naprej.

5. Kdo so tvoji prijatelji in kako neguješ odnose z njimi?

Ljudje, s katerimi sem najbolj sproščena in za katere sem si zmeraj pripravljena vzeti čas.

6. 5-krat najljubše?

- Barva: vsak dan v tednu druga,
- dan v tednu: petek/konec tedna,
- blagovna znamka: Milka,
- pijača: mamin bezgov sok,
- cvet: sončnica.

7. Se sramuješ ali nasmejiš svojemu stilu oblačenja, ko pogledaš na fotografijo starejšega datuma?

Mislím, da smo vsi imeli kakšno »modno« obdobje, za katerega si danes želimo, da nas ne bi videla živa duša (smeh).

8. Tvoje sanjske počitnice in tvoje še neuresničeno potovanje?

Backpacking oziroma popotovanje z nahrbtnikom po Avstraliji.

9. Pregovor pravi, da prva ljubezen nikoli ne zarjavi ...

Pa še res je! Še vedno se nisem naveličala risati (smeh).

10. Kateri »prepovedani sadeži« bi vsekakor morali »legalizirati«?

Včasih je boljše, da prepovedani sadeži ostanejo prepovedani, drugače ne bi bili zanimivi.

1. Predstavi ga.

Sem pozitivna osebnost, rad spravim ljudi okrog sebe v smeh in dobro voljo. Življenjska filozofija, ki se je držim, pa je ta, da je treba delati to, kar hočem, in s tem uspeti čim večkrat in priti čim dlje. Sicer pa živim povprečno kot vsi najstniki v okolici, bi rekel. Pri meni se vse vrti okoli glasbe.

2. Se ti mladostne sanje o poklicni karieri uresničujejo oziroma imaš občutek, da si na pravi poti?

Kot otrok sem velikokrat sanjal, da bom superjunak. Trenutno pa se gibljam v glasbenih vodah, kar se mi zdi še boljše kot biti superjunak. Trenutno imam bend. Naša vizija pa je na pravi poti.

3. Kaj bereš, prebiraš, poslušаш, gledaš ...

Trenutno najraje prebiram razne recenzije z različnih koncertov. Poslušam zelo raznovrstno glasbo od Stekljih psov do skupine Vulvathrone. Najraje pa si zavrtim hite iz sedemdesetih, osemdesetih in devetdesetih let. Današnje »komerciale« in jokavih komadov ne maram. Gledam pa vse, kar se mi zdi zanimivo.

4. Kako sprejemaš zmago in kako preneseš poraz?

Zmago sprejemam z veseljem, a se tudi glede porazov ne vznemirjam preveč. Še pošalim se na svoj račun. Nisem tekmovalen človek.

5. Kdo so tvoji prijatelji in kako neguješ odnose z njimi?

Moji prijatelji so vsi tisti, ki me spravijo v dobro voljo in s katerimi sem na isti valovni dolžini. Vedno sem odprt še za nove prijatelje. Prijatelj ne izbiram po videzu, kot se to velikokrat dogaja. Sicer pa se veliko družimo ob različnih priložnostih.

6. 5-krat najljubše?

- Barva: modra,
- dan v tednu: petek,
- blagovna znamka: majice bendov,
- pijača: voda,
- cvet: »ščipke«.

7. Se sramuješ ali nasmejiš svojemu stilu oblačenja, ko pogledaš na fotografijo starejšega datuma?

Sramujem? Vsekakor ne! Se pa nasmejim, ko vidim kakšno od mojih starih slik. Moda se resda zelo hitro spreminja, a se še vedno trudim biti samosvoj.

8. Tvoje sanjske počitnice in tvoje še neuresničeno potovanje?

Festival! Dobra družba, dobra muzika, poceni šotor in mrzla pijača. Neuresničeno potovanje: turneja s skupino.

9. Pregovor pravi, da prva ljubezen nikoli ne zarjavi ...

Tako kot kokte – prve ne pozabiš nikoli.

10. Kateri »prepovedani sadeži« bi vsekakor morali »legalizirati«?

Glede na to, koliko velikih njiv imamo na prekmurski ravnici, mislim, da vsi vemo, kaj bi to lahko bilo.

MOJ STIL

Odprta kuhinja

Moez Haddaoui

Čili za konec poletja

Tokrat sem si prav želela najti nekoga, ki bi pripravil pekočo jed. Morda zato, ker se je vse že nagibalo k temu, da bo poletja konec. Pekoč okus v ustih pa je pravcata bomba za hladnejše popoldneve ali energijska bomba, kot bi pripomnil kuharski mojster tokratne Penove kuhinje. Dežela, iz katere prihaja, je dežela sonca, morja, turističnega lenarjenja – pravnja torej, da popestri konec čudovitega poletja. Da pa konec ne bi bil smrkajoč in boleč, predlagam jutranji koktajl našega kulinaričnega sogovornika, ki ga za odpornost spijemo vsako jutro na tešče. Pripravimo ga iz soka polovice limone, v katerega zmešamo žličko medu in žličko olivnega olja.

Animator iz Tunizije

Kdo bi si mislil, razmišlja Moez Haddaoui, da bo živel v Evropi, kaj šele, da ga bo pot zanesla na Goričko, si mislim sama. »Doma sem potreboval pet minut, da sem prišel do plaže, tukaj potrebujem pet minut, da naletim na divjo svinjo,« se rad pošali Tunizijec, ki se je iz domovine odselil pred dobrim letom. Kakopak pogovor spontano steče ob stereotipih. Pravi, kako veliko ljudi misli, da je Tunizija nevarna ter da veljajo samo stroga pravila oblačenja. »Tudi pri nas ženske oblečejo kratko krilo, nosijo majice z naramnicami in podobno, tako kot pri vas.«

Moezova mama in stari starši živijo v kraju Haidra v pokrajini

Kasserine. Sam pa je živel v mondenem mestu Sousse in bil turistični animator v hotelu s petimi zvezdicami. Iz njegovih besed je razvidno, da pogreša razgiban ritem kraja, kjer se vedno nekaj dogaja. Mimogrede, iz najinega kulinaričnega dialoga je tudi zaznati, da je res pravi animator – zabaven in šaljiv sogovornik, ki mu je življenje pač prelepo, da bi ga trafil za kisle obraze. Predvsem kisli in zaprepani obrazi so tisti, ki so se mnogokrat v Prekmurju obračali – in se verjetno še bodo – za njim. Ob tem me postane sram zaradi mojih sonarodnjakov, ki še vedno ne znajo dobro sprejeti ničesar, kar ne prihaja z domače grude. Pa vseeno poskušam še zadnje skeptike eksotične kuhinje prepričati, da ni treba, da je tako zelo drugačna. Ali da bi bili Zemljani med seboj tako zelo drugačni. Morda je razlika le v tem – bodimo kulinarično praktični –, da eni dodajo malce več popra in soli, drugi pa svoje kuhanje raje začinijo s čilijem.

Chakchouka ali Shakshouka

Čilijevo omako ali harisso, ki smo jo potrebovali pri pripravi tunizijske chakchouke ali shakshouke, lahko doma pripravimo tudi sami. Potrebujemo posušene čilije (100 g), česen (2 stroka), sol (pol žličke), zmelto kuminovo seme (1 žličko) in olivno olje (3 žlice). Posušene čilije, ki smo jim odstranili seme, pol ure mehčamo v vroči vodi. Česen nase-

Morez Haddaoui uživa pri pripravi jedi iz svoje domače kuhinje.

kljamo, dodamo sol in čili, ki smo ga odcedili, ter kumino. Vse sestavine zmeljemo z mešalnikom in na koncu prilijemo olivno olje, da dobimo gladko čilijevo zmes.

Za pripravo chakchouke najprej nakapljamo v večjo ponev nekaj olivnega olja, dodamo eno čebulo, ki smo jo narezali na kocke, in nekaj žlic paradižnikove omake ali pelatov.

Primešamo žličko harisse, če pa imamo radi bolj pekoče, pa kakšno žličko več. Dodamo štiri stroke nasekljanega česna, zvrhano žličko mlete rdeče paprike, žličko pimenta in žličko mlete kumine. Nato dodamo perutnino (približno 0,7 kilograma), ki smo jo narezali na kose in oprali v hladni vodi, ter solimo po okusu. Zalijemo z vodo in dušimo deset minut, potem primešamo še krompir (približno tri velike krompirje), ki smo ga narezali na večje kose. Po nekaj minutah primešamo še dva večja kosa rdeče in zelene paprike. Dušimo še približno 20 minut, deset minut pred koncem pa dodamo manjšo rdečo in zeleno papriko, ki smo ju narezali na kocke. Moezu se zdi nesmiselno, kako pri nas papriki odstranimo seme in mehkejšo sredičco. »To je vendar srce paprike, ki ima največ vitaminov,« pojasni.

V Tuniziji bi k jedi postregli pitakruh, sami pa smo naše kuhanje zaokrožili malce netipično, vendar prav tako okusno. Slastno omako smo s krožnikov pomazali z rženim kruhom.

Andreja Časar

Chakchouka in recept zanjo v arabščini

Domači vrt

Cvetoč vrt v roza-beli kombinaciji

Ko se po Cvetnem naselju v Belkincih po ne preveč prometni cesti pripeljemo skoraj do konca ulice, se pred nami odpre pogled na vrt gospe Aranke Zadravec, vrt, kjer ti zastane dih. Domiselno oblikovan, z zasajenimi izbranimi drevninami, grmovnicami, kjer se čuti zasebnost. Mimoidoči niti ne slutijo, da se za visoko zeleno ograjo skriva oaza dobrega počutja.

Vse se je začelo pred dobrimi tridesetimi leti, ko so Zadravčevi zaposlili gospoda Stanka Horvata iz Vrtnarstva Murska Sobota, da jim naredi osnovo vrta. Prvotno so zasadili takrat zelo modne rdeče vrtnice, a so jih na željo gospe Aranke presadili in nadomestili z omorikami, cedrami, rododendroni, azalejami in kleki. Zunanji del parcele proti cesti je zasajen z najrazličnejšimi iglavci in grmovnicami. Prvim okrasnim gredam so se pridružili japonski dren, ki z belim posutim cvetjem da vrtu poseben čar, še posebno pa je zanimiv zdaj jeseni z užitnimi velikimi rdečimi plodovi, skobotovec, stožčasta smreka, pritlikava omorika, pušpani in različne hortenzije. Hortenzije, predvsem lataste, so gospe Aranki posebno pri srcu. Za spomin od doma ima posajeno murvo, ki daje hrano pticam, in hortenzijo, staro več kot 40 let, ki jo pozimi uporablja za novejeto dekoracijo in tako podaljšuje družjenje z hortenzijami. Zasaditve pri vhodu kažejo, da lastnica uporablja veliko domišljije in barvne harmonije. Nameščene enoletne vodenke v roza barvi v posodah s svojo bujnostjo in cvetovi dajejo vrtu posebno noto. Poznavanje umetnosti oblikovanja angleških vrtov se kaže tudi v opre-

Predvsem iglavci, vmes pa listavci, katerih jesenske barve se prelivajo od rumene, oranžne do temno rdeče, ki poskrbijo za pestrost vrta.

Arankina velika ljubezen so hortenzije, bele in roza, ti barvi prevladujeta tudi pri dodatkih na terasi.

Strokovni nasvet

V mesecu oktobru je čas za:

1. Ureditev grobov, kjer se lahko lotite sajenja trajnic. Te vam prihranijo delo in denar.
2. Oktobra je pravi čas za presajanje host, priljubljenih trajnic za polsenico.
3. Izkopljemo, delimo in posadimo v lonce zelišča, ki jih lahko pozimi gojimo v hiši.
4. Posodovke pripravljamo na prezimovanje v neogrevanih prostorih (oleander, medinila, lepljavec, bougvilleja, lovor, rožmarin).
5. Presajanje sobnih rastlin.

mljanju terase. Svojo ljubezen do vrta, opremljanja in oblikovanja je gospa Aranka podedovala od mame in ga prenaša na svoji hčerki. Kljub letom obvladuje tudi zelenjavni vrt na severni strani, ki se končuje z mirnim kotičkom za razmnoževanje rastlin, pa tudi vlaganje zelenjave, saj se na vrtu bohota veliko jajčevcev, bučk, paprike in radiča. Ker je na vrtu kar nekaj senčnih kotičkov, je tam zasajen izžander kot odlična pokrovna rastlina, ki zavzema precej prostora. Zaradi pogostega obiskovanja hčerk na balkonu že dolgo nima rož. Namesto njih se razprostira čez celo teraso plezalka japonska glicinija. Ob sprehodu po vrtu je videti še posajene enoletne rastline, zmajeva krila, roza vrtnice, nežno roza bršljanke, hoste in v več posodah afriške modre lilije. Že zgodaj spomladi pa je odcvetelo veliko čebulnic.

Vrt pomeni gospe Aranki veliko bogastvo, ki ga človeku nihče ne more vzeti, to je njen raj, ki se spreminja in ki ji vsak dan prinese neprecenljivo zadovoljstvo.

Jure Zauneker

Olga Varga

To je on

Zgodba z naslovnice

Sem Aleš Ivanuša, rojen 26. februarja 1995. Živim z mamo, očetom in sestro v Borecih v Občini Križevci pri Ljutomeru. Obiskoval sem Osnovno šolo Križevci pri Ljutomeru, zdaj pa sem v drugem letniku vzgojiteljske šole na Gimnaziji Franca Miklošiča Ljutomer. V drugem razredu osnovne šole sem se začel ukvarjati z rokoborbo in jo vzporedno s breakdancem treniral vse do letos. Osvojil sem precej državnih naslovov v različnih kategorijah in dosegel veliko mednarodnih uspehov. Tam sem se uril v obrambi, gimnastiki in delal za moč. Pridobil sem si veliko izkušenj s tekmovanjem in disciplino. Med tem pa sem že po televiziji gledal plesalce, kako se vrtijo na glavi in delajo premete ter veliko drugih trikov. Tudi nad tem sem se navdušil in začel sem se spraševati, kje bi lahko treniral breakdance. Najprej sem hodil na hip-hop v osnovni šoli, potem sem izvedel, da so treningi breakdancera v Murski Soboti. Včlanil sem se v plesno šolo in pod vodstvom trenerja Dejana Zečeviča začel trenirati. Imel sem srečo, da sem bil skupaj z dobro generacijo plesalcev, vsak teden smo se naučili nekaj novega, saj smo bili med sabo zelo tekmovalni, to pa nas je pripeljalo do tega, da smo že prvo leto zmagali na državnem prvenstvu med

Aleš Ivanuša,

evropski prvak v breakdancu

pionirji. Čez dve leti smo že slavili naslov evropskih prvakov v mladinski kategoriji. Skupaj smo osvojili kar dva naslova svetovnih prvakov, tri naslove evropskih prvakov in štiri naslove državnih prvakov. Ves ta čas sem tekmoval tudi v kategoriji posameznikov in leta 2010 zasedel tretje mesto na svetovnem prvenstvu ter zmagal na evropskem. Od moje generacije sva ostala le David in jaz. Skupaj s Plesno šolo Zeko smo veliko potovali po Evropi in si nabirali znanje, ki nam je prišlo prav v članski kategoriji, tako da smo v letu 2011 zase-

dli drugo mesto med članskimi ekipami na evropskem prvenstvu, letos pa smo bili tretji. Največji uspeh sem dosegel letos na evropskem prvenstvu, kjer sem med posamezniki v kategoriji članov osvojil naslov evropskega prvaka. Zdaj se z ekipo Plesne šole Zeko pripravljamo na svetovno prvenstvo, ki bo oktobra v Nemčiji. V plesni šoli Zeko sem začel pomagati učiti otroke in mladince, ki jih je kar precej in bo verjetno kar nekaj dobrih breakdancerjev. Pri vsem tem so mi pomagali in me spodbujali starši, predvsem pa dedek Viktor.

Zgodbe, ki jih piše življenje
Mimica Pelcl

Junakinja čudovite zgodbe o vrtcu med goricami Janževega Vrha

Svojim delom je prav od začetka vzbujala pozornost. O njej in o njenem vrtcu so pisali časopisi, dokumentarci je posnela televizija, o njih je poročal radio, prihajale so različne »visoke delegacije« in ena od njih je izrazila splošno mnenje, da bi si takšen vrtec zaslužili vsi otroci v Sloveniji. Bil je pač vseskozi nekaj posebnega, skupaj s svojo upravnico je postal v tem okolju živa legenda – kar lahko izvem iz različnih pričevanj, predvsem pa iz knjige Cilke Dimec Žerdin Vrtec med Goricami.

Zdaj pa Mimica s terase svoje hiše vsak dan gleda čez cesto na svoj vrtec in se sprašuje, kam so tako hitro odšla vsa ta leta. Kot bi trenil, se je zavrtel čas od njenega prihoda v Janžev Vrh leta 1949, ko je kot dvajsetletno dekle postala upravnica neobstoječega vrtca in nato ustvarila eno najboljših tovrstnih ustanov v Sloveniji, pa do upokojitve leta 1984 in še do zrele dobe, ko se posveča vnukom, delu v društvu upokojencev in pri Rdečem križu. Bilo je težko, pravi, pa vendarle preprosto, ker so se imeli radi. Zato tudi mladim generacijam želi, da bi svoje delo vžljubile, ga z veseljem opravljale, starejšim pa, da je mladim treba bolj zaupati, saj zmorejo vse, tako kot je nekoč ona sama.

Mimica Pelcl, rojena Viher, je tudi sama odraščala med trtami. Rodila se je leta 1929 v Veličanah, pozneje se je družina preselila v Železne Dveri. Živeli so skromno, pomanjkanja pa niso trpeli. Kot večina takrat je morala hoditi v šolo peš, šest kilometrov daleč, učila pa se je dobro. Po osnovni šoli je živela nekaj časa pri stricu v Mariboru, potem pa so v domačem kraju ustanovili DID (dom igre in dela) in vrnila se je domov ter opravljala delo pomočnice vzgojiteljice. Kmalu so ugotovili, da je za ta poklic rojena, in poslali so jo v srednjo vzgojiteljsko šolo v Maribor. Mislija je, da se bo po šolanju vrnila v domači kraj, pa je

Mimica Viher ob prihodu v Janžev Vrh

dobila dekret za Janžev Vrh. Tam naj bi ustanovila DID za matere, zaposlene v vinogradniški zadrugi, ki so nujno potrebovale varstvo za otroke, ki so bili po ves dan zaprti doma, saj so delale od sedmih zjutraj do šestih zvečer. Ko je s kovčkom in seveda peš prišla v Janžev Vrh, je ugotovila, da ni ne vrtca ne stanovanja zanj, da bo vse treba začeti iz nič. Bilo je leto 1949 – pionirska leta po vojni so zahtevala iznajdljivost in odrekanje. Prišla je v avgustu, vrtec pa je bilo treba odpreti v začetku oktobra, ko se je začela trgati. Za vrtec so ji dodeli hišo Kodoličev, nekdanjih lastnikov goric, sama je stanovala v skromni sobici pri neki družini skupaj z njihovo dekle, otroke je po kraju vpisovala od hiše do hiše, edini premočeni čevlji so ji zgoreli, ko so se sušili v kmečki peči, tako da ji je nove priskrbel Jože Bežjak, nadzornik za prosveto iz Gornje Radgone. Še

vedno je bilo vse na pike in karte in ničesar nisi mogel kupiti.

Pa vendar se je zavrtele, na pomoč je priskočila kar vsa vas, zlasti matere – obnovili so hišo, prizidali sanitarije, tudi mlada upravnica je mešala malto in jo nosila delavcem. Ko jo je obiskala mama in videla, v kakšnem živi, ji je rekla, naj pride domov, kjer jo čakata »delo in jelo«, pa ni hotela. Rada ima otroke in pika.

Tako je vrtec začel delovati v začetku oktobra, prva proslava naslednje leto ob dnevu žena pa je že pokazala, kaj so se otroci naučili – veselje staršev iz vseh krajev je bilo veliko. Vrtec v takšnem kraju je potreboval posebno organiziranost. Mimica je dobila sodelavke, saj je vrtec moral delovati 11 ur na dan, sama pa je bila upravnica, vzgojiteljica, računovodkinja in tajnica v eni osebi. Ker starši niso imeli denarja za oskrbo, so si

pomagali drugače – plačevali so v naravi, opravljali prostovoljne ure pri vrtcu, otroškem igrišču, pomoč je prihajala tako od vinogradniškega gospodarstva kot od Radenske. Vsi so delali vse: pridelovali zelenjavo, vkuhali marmelado, kompote, pripravljali sokove, redili prašičke, sami pekli kruh, kisali zelje in repo. Vrtec je kmalu postal kulturno in vzgojno središče, ki je spreminjalo tudi kraj: ne le da so otroci nastopali na številnih prireditvah – njihov pevski zbor je postal tako znan, da je zanj pisal skladbice celo skladatelj Janez Kuhar. Mimica Pelcl je ustanovila tudi mladinsko folklorno in igralsko skupino, v vrtcu so pripravljali razstave, predavanja in kuharske tečaje za starše in jih, ker niso bili nikoli nikjer, vozili na izlete po Sloveniji. Najprej pa seveda otroke – s konjsko vprego v Ljutomer, Mursko Soboto, potem s

kamionom vse dalje in dalje, tudi v Ljubljano, in končno so se odpravili tudi na morje, v Baško.

Ko je v Boračevi iskala mizarja za obnovitvena dela, je spoznala bodočega moža – Martin Pelcl je pri delu pomagal svojemu očetu mizarju – tudi zato, ker je »gospodična«, ki je prišla po pomoč, bila tako čedna. Čez nekaj let sta se poročila in Martin je kljub svoji službi v Radgonski kleti v vrtcu stalno pomagal, če je bilo treba kaj popraviti – postal je stric, ki so ga vsi imeli radi. Dobila sta tudi svoje otroke – po vrsti so se rodili Vlado, Manica in Renata, in ker so vsi živeli v enosobnem stanovanju, je morala zrasti hiša pod vrtcem, kjer Mimica in Martin živita s hčerko Renato in njeno družino. A če se še malo vrnemo v preteklost – minevalo je leto za letom, bilo je vedno boljše, a dela in skrbi še vedno veliko. Stavbo je bilo treba

Dekleta iz internata postale ugledne učiteljice

Tisti, ki so pred 55 leti končali mariborsko učiteljsko šolo, med njimi je bilo precej Pomurcev, so se 16. junija srečali v Veržeju in Križevcih pri Ljutomeru. Tam so si ogledali krajevne znamenitosti, malicali, šli skupaj na kosilo, obujali spomine na obdobje med letoma 1951-1957.

Od 57 nekdanjih študentov, 14 med njimi jih je že pokojnih, jih je na srečanje v Prlekijo, katerega glavna organizatorica je bila Ema Tibaut, prišlo 26 iz vse Slovenije. Vse pomurske kolegice so Emi pomagale pri organizaciji.

Mnogi so bili otroci internata, kamor so prišli stari 13 ali 14 let, šli iz šole in iz internata stari 19 let, zreli učitelji in učiteljice, po dekretu posejani po vsej Sloveniji. Prišli so iz Štajerske, Koroške, Primorske, Prekmurja, Prlekije, tako da so bili iz vseh vetrov. Čas njihovega študija na učiteljski šoli je bil bogat, imeli so prekrasne profesorje Župančiča, Humakovo, Zeiovo in druge, ki so jih ogromno naučili. Tudi vzgojitelji oziroma vzgojiteljice v internatu so bili istočasno njihovi profesorji, tako da so bili izpostavljeni vzgoji in izobraževanju 24 ur dnevno. Tako se je med njimi spletlo trajno

prijateljstvo. Nekateri se družijo še vedno ob vsakem rojstnem dnevu, skupina kroži po Sloveniji s partnerji vred, obujajo spomine na čas od otroštva do zrelosti. V tistih časih trdega življenja so izkusili vzgojo v skromnosti. To je bil povojni čas. Ko so prišli v šolo leta 1951, so vsi bili enako revni, mnogo jih je bilo med njimi vojnih sirot, ker so izgubili mater ali očeta. Morda prav zato, ker so odraščali v mnogoštevilnih družinah, mnogi s podeželja, so v internatu znali ceniti vsako dobro in lepo besedo, črpali in uživali vsako vzgojno misel profesorjev, ki so jih z lepim »zastrupljali«.

Posledice so ostale, zato so si z veseljem ogledali razstavo v veržej-skem Centru DUO. Vzgojali so jih v dobrih medsebojnih odnosih: 22 deklet v sobi, ki so bile šest let kot sestre, hodile so v isti razred, imele razredničarko, ki je bila njihova druga mati. Iz internata so smele le enkrat na mesec. Dobra vzgoja in skrb sta v njih pustili trajno zaupčino. Znale so ceniti človeka, postale so učiteljice, ki so vnašale kulturo v šolo, v vsakega učenca. Vzgoja v šoli je bila takrat uspešnejša, kot je danes.

Črno-bela fotografija je iz leta 1957, ko je 57 študentov pridobilo poklic učitelja. Nekateri so se preusmerili v druge poklice, a večinoma so ostali učitelji. Barvna fotografija je z njihovega letošnjega srečanja. Pomurci, ki so takrat končali učiteljsko in so se zbrali na srečanju, so: skrajno levo Ema Tibaut, rojena Trantjek v Lipovcih, zdaj živi v Veržeju; desno od nje je Helga Horvat, rojena Fartek na Kuzmi, zdaj živi v Murski Soboti, četrta od leve je Marija Zver,

rojena Škrlec v Banovcih, zdaj živi v Turnišču; za njo je z očali Štefka Horvat, rojena Pavlič v Lovrencu na Pohorju, zdaj živi v Murski Soboti, peta z desne je Marjana Ebenšpanger, rojena Flisar na Pertoči, živelja je v Gerlincih, zdaj pa v Murski Soboti; levo zadaj za Marjano je Frida Repija, rojena Luci v Tomažu pri Ormožu, zdaj živi v Veržeju; skrajno desno sedi Dragica Uršič, rojena Sovič v Šalincih, zdaj živi v Mariboru; levo zadaj stoji Anica Čurovija, rojena

Novak v Črenšovcih, s stalnim bivališčem v Markovcih in začasnim v Ljubljani; moški brez očal v ozadju pa je Štefan Antolin iz Bakovec.

Manjkale so Zlata Cvernjak, Marija Kokalj, Marija Kerec in Jožica Lazar. Pokojni pomurski sošolci pa so Breda Žnidarič, Peter Juteršnik in Borut Hari.

Bojan Zadavec

Ernest Ebenšpanger

širiti, pridobiti to ali ono, se boriti z nasprotovanji, pridobivati pomoč – a upravnici je uspevalo vse. Mimo vrta so tekli letni časi in leta in leta 1982 je dobila Mimica Pelc najvišje priznanje za pedagoško delo Žagarjevo nagrado za več kot 30 let dela. Bila pa je dobitnica še številnih drugih priznanj in nagrad. Leta 1984 je s težkim srcem ugotovila, da je utrujena in da bo delo treba predati mlajšim močem. Da se je ob upokojitvi težko in s solzami poslovila od svojih otrok in oni od nje, ni treba posebej omenjati – pa tudi pozneje, ko so jo klicali prek ograje, naj se jim pridruži, saj niso mogli razumeti, zakaj jih je »zapustila«, je bilo hudo. Potem pa so prišli njeni vnuki in vzgojiteljsko delo se je nadaljevalo.

Po upokojitvi je ostala zvesta delu pri Rdečem križu, ki ga je opravljala od leta 1949, in aktivno se je vključila v novo upokojensko življenje kot predsednica pododpora DU Gornja Radgona, ki obsega Janžev Vrh ter

Stavešinski in Melanjski Vrh ter ima več kot sto članov. Sodeluje pri skupini ljudskih pevk in organizaciji različnih dejavnosti. V zadnjem času je morala zaradi bolezni malo popustiti, a sestanki so še vedno pri njih, vedno je bila rada med ljudmi, zlasti pa med svojo družino, otroki in vnuki, ki jo pogosto obiskujejo. Sicer pa rada bere. Žal ji je, da prostovoljstvo med ljudmi upada, v življenju je spoznala, kako pomembno je dajati, biti skupaj, soustvariti kaj novega, koristnega. Obupati pa ne smemo, kot tudi ona sama ni nikoli. S svojo življenjsko močjo je vedno pritegnila mlado in staro. Vsi jo poznajo, vsi jo spoštujejo, vsi jo imajo radi – in človeku, ki ni živel tukaj in poslušal vse te pripovedi... imela je tudi naše, pa naše... pa naše... pa bere zgodbe nekdanjih cicibanov, se zdi, da je vrtec tam zgoraj v Janževem Vrh utripal kot veliko toplo srce.

Bea Baboš Logar

Družina ob mamini osemdesetletnici – za Martinom in Mimico stojijo od leve proti desni Manica, Vlado in Renata.

VANEKOV KOUT

Tunel. Posvejt na konci? Ja dragi moji, tunel je sakši den dukši, posvejta pa nega. Niti ena mala žarnica več ne svejti, ova za najmenšo batrijo. Kama pela te naš slovenski vlak? Zaj nan pomali že štreke sfalivavle, nej samo tunelof. Sesplošna apatičnost, vdanost v usodo slovencljnof, kak njen pravi Makarovička, je sakši den bole očitna. Liden je že seeno, če so na vladi levi ali desni, vej je pa končni rezultat že vnaprej znani. Sakši si svoje na vodilna mesta gor zrivlejo, daleč od sakše pameti pa logike, ka nemo ger naprej nosili znanja ali potrebni kvalifikacij. Samo ka je »naš«. Njuf, ja. Poleg sej nakladanj, kak je se f krizi, se delovno mesto - bogato plačano, za hčerke, sinčke, bratrance, strijce, souside pa pa še koga sigdar najde. Samo če si v danon časi f pravoj stranki. Ta sedanja vlada, bi rada red napravila po slovenski bankaj. Super, samo kak? Spomin je mogoče najbolje naraziskana človeška lastnost. Z možganami je glij tak kak z mišicami, če redno telovadite ostanete močni pa okretni, če se pa ta njaš pa zgibiš v življenji že dobleno mišično mas. Ka bi tejlo bilou kredimišice nūcajo stalno vežbanje. Glij tak je z možganami. Če ne misliš dosta, tij zgornji štok tak naraji zača vrag gemati. No, pa te mi je nej jasno, kak so tak glasni. Ka do li vred gemali? Bar trifrtale sej te »slabi« posojil za tajkunske odkupe, pa propad podjetij, se je zgoudilo glij med lejtami 2004-2008. Smo ka bliže? Nej? No, što je te bil na vladi?

Ja, zaj smo pa tan. Nišče se več na spomni. Za se so tak ali tak krijvi komunisti. Rdečin so za se krijvi bejli. Bejlin pa rdeči. Pune lampe mamof f toj našoj državi od nekši enaki možnosti pa strpnosti. Po družijon kraji pa se naši najbolje pregnji že skoro 70 let po drugoj bojni nemrejo zgučati, šteri so gvinali. So bilij penali? Gledamo podaljške? Pa takši bi radi državo rejšili? Ka se nedo še mörski kamni začali smijati. Ka mo pa sploj rešavali? Kelko fabrik pa podjetij je že vrag zel? Mo zazidali kakšo novo? Ali mo s sejmi tejni ukrepami samo tou napravili, ka de še izda 160 gezero lidij zaposleno v javnoj upravi. Skoro trikrat več kak pred več kak

20 lejtami v gnijou Jugoslaviji. Po mojen je Jugoslavijo glij zatou vrag zel, ka je mejla premalo javne uprave. Premalo zavodof, pa javni skladov, pa podobnoga. Dokač sen vladan nede jano, ka pejnezi ne rastejo na drejvaj, pa ka je nej večina državnoga proračuna namenjena za plače lidij v javni slūjbjaj, liki pejneze negi trbej zaslužiti, de tak kak je. Vlada de naprej odla z nekšimi varčevalnimi ukrepami. Kakši ukrepi? 20 lejt do nūcali ka gor prijedejo, ge je štoj preveč. F šteroj javnoj slūjžbi. Čiduže več lidij se sakši den spitavle kak do plačali položnice, pa ka do dali f pisker. Smo zatou ponosni čani EU-ja? Smo rejsan tou ščeli, ka f sakšen malo vekšen varaši f Sloveniji mamof ne ven kakše se »svetovne« blagovne znamke pa baute. Nika nej, naj so, samo što pa s koj de küpiuvo? Ali pa tuje investicije. Župančeki se radi po prsaj kučejo, ka so tou ali pa ovo fabriko – ljudsko prpelali f svojo občino. Ja, po ton kak so njn šenki parcelo dali. Te pa te ljudske fabrike güjljio naše delavce za 600 pa 700 € na mejsec. Vište tou je kapitalizem. Naši pa še zaj ne vejo, če bi se šli neka vmejs med socilazmon pa kapitalizmon. Te smo pa tan, ge smo. Nindri. Pametne izjave naši politikof, na mednarodnoj sceni, ge gučijo, ka smo že tak daleč ka nanč za burek nemamo, nan pa še telko bole že do konca zapravleni ugled, vničavlejo. Komaj čakajo, ka mo zaprosili za pomoč. Te do komaj lejko delali ka do ščeli. Če mijslite, ka so tej varčevalni ukrepi plod naši veleumof, se pa fejt moutite. Se tou uvažamo iz Bruslja. Slovenci so bilij cejlo svojo zgodovino lapci, pa nikak nači nede. Ka pa doma nemamo sposobni lidij, ka bi lejko tou državico pelali po kelko telko merni vodaj, nan je pa že tūj jasno. Sake telko časa se zamenajajo, pa te se ka je božnoga na ove pred sebof rivlejo. Tou je se ka delajo. Tak se je pa naš poslanec Pukšič pa še par kompanjonof bi naj sebof zel, odloučo, ka bi šou poglednot v Južno Ameriko vesele slovence. Tiste, ka so nej zateženi od krize v EU. Pa naj košta ka košta – glavno ka se f Sloveniji špara. Cilou posvetitvi novougvo župnika tan daleč prek morda bi naj bil priča. Če nje-mi nedi uspelo lejko proba iti na prevzem novega gasilskega vozila v Hajdošah.

VANEK

Po košček kruha, po zrno soli, po prgišče besed...

Priznajte. Mika nas, da bi šli na konec sveta. Le kaj nas vleče tja, »kjer se cesta konča«? V Pince Marofu in bližnji Benici se cesta sicer ne konča, tam se namreč šele pošteno začne kljun naše kokoške, in vsi tisti, ki ljubite pretežno neokrnjeno naravo, opazovano s kolesa, boste več kot zadovoljni. Izvedeli pa boste lahko tudi vse o s človekovo usodo obarvani plati tistih krajev. Nosijo posebno zgodbo ali celo več zgodb. Družina Bensa je ena izmed tistih, ki skrbi, da te ne bodo utonile v pozabo.

k Bensovim
v Pince
Marof

Če se le da, se za to mizo vsak dan zbere celotna družina.

Vas na desni

Če se ne zapeljete po zadnjem izvozu s pomurske hitre ceste, ste na Madžarskem, še preden se zaveste. Ja, tam so Pince. Nekoč znane po maloobmejnem prehodu, danes predvsem po zaslugi prometnih poročil. Pince in fenomenalni pogled na vinograde, gledano iz soboške smeri, na levi in Pince Marof na desni strani. Streljal od »vasi na desni« pa še vas Benica. Slednjima je skupno to, da ju naseljuje pretežno slovenski živelj. »Benica tako ali tako ni niti dvojezična vas,« pojasni Branka Bensa ob koncu obiska, ko že stojimo ob muzejski, spominski baraki. Baraki, ki stoji v večem spomin in poduk, da so te kraje hočeš nočeš v obdobju razpada habsburške monarhije naselili Primorci in Istrani. Med njimi so bili tudi predniki Stanka Bense. On je tretja generacija priseljencev, njegovi vnukniji seveda peta. Iz generacije v generacijo so neprijetni spomini skorajda povsem zlitli v sedanju Prekmurja. »Kot otrok sem zelo občutil dejstvo, da nismo iz teh krajev. Niso nas najbolje sprejeli. Zasmehovali so nas v šoli, nas večkrat ozmerjali z besedo 'begunec'. Ja, bilo je zmerjanj. Nisem se dobro počutil, pravzaprav sem se res počutil kot begunec,« pripoveduje Stanko z mešanico žalosti in zatrtje jeze, »niti lokalna niti cerkvena skupnost nas ni sprejela. Po drugi svetovni vojni se jih je kar nekaj vrnilo na Primorsko. Tudi

moj oče je hotel leta 1956 v Strunjan in smo šli, a se po šestih mesecih vrnil, čeprav je bilo tam neprimerno lažje živeti kot tukaj. Pa vendar, danes je tukaj naš dom in tu se počutimo doma. Mi smo kljub vsemu Prekmurci, a z občutkom Primorske v srcu.« Ko kramljamo o tej nesrečni in iracionalni genetiki, ki v zgodovini človeštva vedno znova skrbi za gorje nedolžnih, nikakor ne moremo mimo vprašanja, kako na to gledajo preostali člani družine. »Jaz tega, kar je povedal oče, več nisem, pravzaprav nikoli nisem občutila. Nisem obremenjena s tem niti se ne počutim Primorko,« razlaga mlajša hči Tatjana, mamica štiriletne Mie in polletne Eme. »Si pa ponosna, da imaš primorske korenine,« jo spomni njen partner Darko Krajnc (tisti, ki podrobneje spremljate slovensko politično dogajanje, ga zagotovo poznate, op. p.), ki se je preselil na krajno obrobje države s štajerskega konca, natančneje iz Občine Šentilj. S tem pa pestrega krvnega koktajla družine Bensa še ni konec. Stanko je ženo Danico spoznal, ko je ta prišla iz Srbije na obisk k bratu, ki je tukaj delal. »V bistvu sem bolgarske krvi, le da sem odrasla na drugi, srbski strani meje,« poučuje Danica v praktično kleni slovenščini. Ta pa nekako prevladuje, v nasprotju z zetom Darkom. Ne, to ni tipičen lendavski dialekt, to je še kar solidna slovenščina, kakršno se spodaj podpisani trudim govoriti, ko letim v eter.

Bratstvo in enotnost

»Mi smo z vseh vetrov,« nadaljuje Stanko. »Ne samo da sem kraševsko-primorske krvi. Sestra je svojo pomešala z madžarsko, brat s hrvaško, jaz z bolgarsko oziroma srbsko. Nič čudnega, da je oče vedno pravil, da prav mi gradimo bratstvo in enotnost,« se pošali in dodaja, da je mlajša hči poskrbela za nadaljevanje tradicije. »Štajerske namreč še nismo imeli pokrite.« Medtem ko si je Tatjana z Darkom že ustvarila družino, starejša Branka za to še nima časa. Je edina, ki ne živi doma. »Ona je v Lendavi, a tja hodi samo delat in spat,« nama z Irmo razlagajo, medtem ko je še ni bilo doma. Izvemo, da je izjemno podjetna in da nadaljuje družinsko tradicijo predsedovanja Krajevni skupnosti Pince Marof-Benica. »Ne vem, zakaj me toliko vleče sem. Očitno popkovina še ni prerezana. Tu je živahno, dogaja se, povezani smo in verjetno je to tisto, kar je vzrok temu. Imam tudi parcelo v Benici, ki je nekoč pripadala starima staršema, pa so jo po odhodu v srbski Vršac razlastili, a sem jo kupila od države nazaj. Ali bom gradila? Za zdaj ne. Sicer pa veste, kako je, prihodnost je najtežje napovedovati,« odgovarja odločno in odrezavo, a povsem prijazno. Pravzaprav je v njenem »nastopu« čutili njen značaj. Branka, ki je zaposlena v lendavskem občinskem podjetju Eko park, dobro pozna delovanje lokalne samouprave, neprofitnih organizacij, področje infrastrukture in podobno. Nehote me spomni na dolgovaško »šefico« Gabrielo Sobočan, ki smo jo prav tako že obiskali. Kdo bi si mislil, da na razdalji dobrih desetih kilometrov gospodarita dve tako močni osebnosti nežnejšega spola. Prej je bila zaposlena v družinskem podjetju Artex (tega od leta 1999 uspešno vodi Stanko in njegov brat Anton, prejemnika pomursko-podravske gazele, op. p.), svoje delovno mesto, skrbela je za finančno plat podjetja, pa je po petih letih prepustila Tatjani. A tudi na novem delovnem mestu se vrsti zgodba okrog financ. »Dolinski vodovod je težek 27 milijonov evrov. Če me vprašate, ali sem glede razpleta optimistična ali ne, vam povem, da upam. Upam, da bo projekt 'šel skozi'. Veste, dolgo se je 'packalo'. Bojujemo se z uradniki, ki radi kljubujejo stroki. Res, srčno upam, da nam bo uspelo vse končati v postavljenih rokih.« Debata počasi pripelje do resnično vidno-nevidnih packarij. Strinjamo se, da je okolje na tem koncu pokrajine preobremenjeno. Kot da bi bilo nekomu figo mar, kaj bo s tukajšnjim življenjem. Samo da je daleč v stran. »Pazite, mi smo v tako imenovani Naturi 2000, a imamo v Petišovcih kompostarne v zapuščenih gramoznicah, imamo Ili-rijo, imamo Nafto, Lek. Zgodbe okrog rudnika Benica so precej skrivnostne, dogaja se 'fracking'. Naš nono je k sreči 'pregnal' bioplinarno. V enem dnevu je zbral 400 podpisov. Zamislite si, hoteli so jo zgraditi na poplavnem območju, in to 150 metrov od prvih hiš.« Stanko, ki ga prav tako kličejo nono, kakor staremu očetu primorsko-kraševskih korenin pripada, je jasen in glasen. Brez dlake na jeziku pojasni še katero podrobnost, a samo 'off the record'. In če smo že omenili zeta Darka Krajnc, ki je bil v minulih letih izredno vztrajen na dolgočasnem in popredalčkanem slovenskem političnem plesišču, da bi

na vsak način vnesel svež veter, si lahko samo mislimo, kakšne debate se znajo razviti na družinskem posestvu Bensa. »Dostikrat imamo na repertoarju aktualne politične dogodke, se sporečemo, če je potrebno. A se hkrati zavedamo, da lahko kot ekipa premikamo gore,« pa nekako vsi v en glas potrjujejo družinsko zavezništvo. Da je zet vpel tudi v domače okolje, priča dejstvo, da opušča potovanja v Ljubljano in se nekako nagiba k temu, da bi poklic socialnega delavca in naziv magistra sociologije unovčil bližje prekmurškemu domu. Sicer je kot predsednik Rejniškega društva Slovenije še vedno dejaven po vsej državi, svojo pripadnost do nove domače grude pa kaže z igranjem za NK Graničar. Da pa je sploh prišlo do selitve v Pince Marof, je bilo vzrok študijsko obdobje, takrat sta se s Tatjano tudi spoznala.

Dolgčas, kaj je to?

Kaj pa druge, majhne družinske reči? »Kosilo, to je tisto, kar nas še najbolj drži skupaj. Če se le dá, ga imamo skupaj,« pojasnjuje. Ob tem pa Stanko dodaja, da je to zelo pomemben del njihovega življenja. Sicer izvemo, da prav nono Stanko rad hitro zmeče hrano vase in se nato pritožuje nad pokvarjenim žolodcem in da pride ob koncu tedna domov tudi njegova mama, ki je stara več kot 90 in zadnjih šest mesecev živi v domu za starejše v Polani. Skupaj so tudi, ko so na vrsti opravila na vrtu, sadovnjaku ali v goricah. »Delanje jabolčnega soka

in vinograd. To so nekako moji hobiji. Nimamo veliko, 'naprešamo' okrog 500 litrov, gre za druženje ob trgatvi. Pa še radi pridejo k nam pomagat, ker vedo, da ni veliko pobirati,« pripovedujeta Danica in Stanko. »Škropimo zelo malo. Moram pa povedati, da mi niso pustili, da bi zasadil sorto merlot,« še doda in pojasni, da ga tudi doma oštejejo, saj vsako leto zasaди kakšno novo jablo. Za jabolčni sok, ki je nadomestil domačo proizvodnjo jabolčnega kisa. Ne, Bensa-Krajncem ne more biti dolgčas. Še za krajšanje časa nimajo časa. Bodisi se dogaja v društvu Primorka ali Društvu Primorcev in Istranov v Prekmurju. Razpete med domačijo in dogajanje v vaseh Pince Marof in Benica jih čaka še 50-letnica delovanja Graničarja. »Skupni duh, to je tisto, na kar stavim. Marsikaj se dá narediti, če ga je čutiti. Veseli me, da 'Lendavčani' prihajajo vsakodnevno 'domov' na delovne akcije,« doda predsednica Branka. Uredili so muzej, balinišče, igrišče za odbojko na mivki, 'piknik plac', se priključili na vodovod. »Ljudem je treba samo prislunhiti in jim dati pobudo,« še doda. In kdo je boljši predsednik KS? Stanko ali Branka? »Ni pomembno, jaz sem pred 15 leti začel, a Branka bolje dela od mene. Vsi vaščani so delali in ustvarjali,« odgovori nekdanji predsednik. Vasi z nekaj manj kot 200 prebivalci sta bili obsojeni na propad. Danes je slišati otroški živžav. To je to.

Jernej Šavel

Predsednica in njen predhodnik. Ponosna pred zemljevidom, ki vodi po stranpoteh kljuna naše kokoške.

Branka pojasnjuje načrte, ki jih namerava skupaj s sovaščani izpeljati v kratkem. V ozadju muzejska baraka in nogometno igrišče NK Graničar.

Medtem ko Mia skrbi za živžav v vasi, Darko in sosed Dean (prav tako prišleek v vas) »popravljata vreme«. Očitno je bilo poleti veliko moških klepetov.

Danica veliko časa preživi na vrtu. Tudi njej je letos ponagajala suša.

Sojenje za vojne zločine

Prebrali bodo polkovnikovo izpoved o streljanju na ljudi

Dve leti že traja iskanje resnice o rušenju Gornje Radgone med osamosvojitveno vojno

Branko Palatin, predsednik senata okrožnega soboškega sodišča, ki razsoja, ali sta polkovnik Berislav Popov in general Vlado Trifunović junija in julija 1991 med vojno za samostojno Slovenijo zagrešila vojne zločine, je napovedal, da bo na današnjem nadaljevanju sojenja prebral izpoved Popova, ki so ga pred časom na zahtevo tukajšnjega sodišča zaslišali srbski pravosodni organi. Senat si bo predvidoma ogledal še posnetke VHS-kamer o spopadih v Gornji Radgoni. Ker po Palatinovih besedah obramba vztraja pri zaslišanju dveh prič, vojaka iz tankovske enote, ki sta se leta 1991 bojevala na strani JLA, Davorja Ratkovića in Ivica Vrdjana iz Hrvaške, sodnik sojenja, ki se je začelo oktobra 2010, ne bo mogel končati.

Le izpolnjevala zvezne ukaze

Hrvata sta leta 1991 na policijskem zaslišanju zavrnila, da vojaki niso vložili v brezcarinsko prodajalno, kar ne sledi očitkom višjega državnega tožilca Žarka Bejeka, ki je prepričan, da so vojaki nekdanje JLA v času osamosvojitvene vojne na gornjeradgonskem območju naropali denar in blago v višini 1,5 milijona takratnih dinarjev. V obtožnici, ki bremeni nekdanja visoka častnika JLA, je očitek Popovu, da je kot poveljnik 32. mehanizirane brigade ravnal v nasprotju s pravili mednarodnega vojnega in humanitarnega prava. Takratna JLA je namreč v Gornji Radgoni, Radencih in Hrastju - Moti iz lahkega in težkega orožja napadla prebivalstvo in obstreljevala stanovanjske hiše, pri čemer sta bila ubita Janez Svetina v Gornji Radgoni in Alojz Gaube v Radencih. Generalu Trifunoviću pa je Bejek pripisal, da je kot poveljnik 32. korpusa v Varaždinu ob izpolnjevanju ukazov Izvršnega sveta nekdanje SFRJ in vojaškega vrha takratne JLA izdajal ukaze poveljstvu 32. mehanizirane brigade. Najmanj sedem teh ukazov se je nanašalo na premik vojnih enot v Sloveniji, da za-

Danes bo znano, kaj o obstreljevanju mesta ob Muri še pravi polkovnik Berislav Popov. FOTOGRAFIJA NATASA JUHNOV

sedejo po že vnaprej izdelanih načrtih svoje položaje in delujejo po dobljenih ukazih. Častnikoma sodijo v odsotnosti, v preiskavi pa sta zavrnila, da sta le izpolnjevala ukaze izvršnega sveta SFRJ in vrha JLA.

General Trifunović je sicer bil kot poveljnik varaždinskega korpusa zaradi poveljniške odgovornosti za vojne zločine na Hrvaškem leta 1994 že pravomočno obsojen na petnajst let zapora. Srbsko vojaško sodišče ga je istega leta obsodilo na enajst let zapora zaradi spodbujanja vojaške in obrambne moči, torej zaradi izdaje. Dve leti pozneje so Trifunovića v obnovljenem postopku pred beograjskim sodiščem sicer pomilostili.

Popov delal na lastno pest?

Upokojen brigadir SV Vladimir Milošević, ki je v osamosvojitveni vi-hri poveljeval teritorialni obrambi na vzhodnem Štajerskem, pa je na sodišču v Murski Soboti, kjer generalu sodi že tretja država, pričal, da je Trifunović Popovu le posredoval ukaz, ki ga je dobil od nadrejenih, in da ni izdajal ukazov za akcije neposredno na terenu: »Če je streljal, Popov zagotovo ni klical v Varaždin, da bi dobil ukaz. Delal je na svojo pest. Trifunović s svojimi ukazi nikakor ni kršil mednarodnega vojnega prava. V enem od pisnih ukazov, v katerih je ukazal uničiti improvizirane objekte novonastalih mejnih prehodov med Slovenijo in Hrvaško,

je ukazal, da naj vojska pri streljanju pazi, da ne bi poškodovala civilnih objektov in ogrožala civilnega prebivalstva.« Prav zaradi tega, ker je Milošević močno obremenil Popova, se je senat odločil znova na daljavo zaslišati polkovnika. Popov se je v pogovoru za spletno stran srpskadijaspora.info, leta 2008 med drugim branil: »Po ukazih zvezne vlade smo šli mejnim organom na mejo z Avstrijo pomagat vzpostaviti stanje pred osamosvojitvijo Slovenije. Nikogar nismo prvi napadali, smo se le branili.« Kot je še dejal, so jih v Radencih napadli Slovenci, ki naj bi za svojo obrambo uporabljali živi ščit iz domačih prebivalcev.

Andrej Bedek

Jesenska kmečka opravila

Vsestranska uporaba skriva številne pasti

Traktorist mora za varno delo nujno poznati meje zmogljivosti kmetijske mehanizacije

V sodobnem kmetijstvu je traktor osrednji stroj, njegova naloga je vleka različnih priključkov in priklopnikov. Traktor lahko prav tako poganja različne vlečne in mirno stoječe stroje. Kljub vsestranski uporabi traktorja v kmetijstvu in veliki pomoči pri delu predstavlja zaradi tehničnih pomanjkljivosti ali nepravilne uporabe tudi veliko nevarnost. Policisti opozarjajo, da so nesreče s traktorjem in kmetijsko mehanizacijo najpogostejše prav jeseni med spravilom pridelkov in potem spet spomladi, ko se začne delo na poljih.

Glede na kraj nesreče je največ nesreč na travniku. Travnica ruša je namreč podlaga, kjer imajo traktorske pnevmatike zelo slab oprijem. Zanimivo pa je, da traktor prej zdrsne na dolgi suhi travi kot na pravkar pokošeni mokri travi. Nevarno je tudi med oranjem na strmini, kjer mora traktorist s traktorjem premagovati velike vlečne upore. Zato polagamo brazde vedno proti bregu, pri obračanju na

Priklop k traktorju

Veliko nesreč s traktorjem se zgodi že pri priklopu priključka k traktorju in njegovi nastavitvi. Nesreče nastajajo zaradi nestrokovnega in nepazljivega dela, ugotavljajo policisti. Traktor moramo postaviti čim bolj natančno do priključka. Najprej namestimo spodnje dvižnice na ogrodje priključka. Sledi namestitev centralnega vzvoda. Potem namestimo kardansko gred pri kardansko gnanem priključku. Šele nato dvignemo priključek. Na koncu pa namestimo bočne stabilizatorje priklopa. Izkušnje pa kažejo, da precej voznikov slabo obvlada vožnjo, zato postavijo traktor preblizu ali predaleč oziroma levo ali desno od priključka. Še posebej nepredvidni so tisti, ki pri priključevanju stojijo med traktorjem in priključkom.

koncu njive pa vedno zavijemo proti bregu.

Vožnja po hribu je zaradi konstrukcije traktorja prav tako nevarna. Traktorist mora dobro poznati traktor, njegove zmogljivosti, da bo izbral pravilno prestavo za vožnjo po klanecu navzgor in navzdol. Zelo nevarni so tudi traktorji z nesinhroniziranim menjalnikom, ki se zelo težko pretika. Prvo pravilo pri vožnji po strmini je, da ne prestavljamo. Pred vzponom mora traktorist izbrati ustrezno prestavo, da traktorju na sredini klanca ne bo zmanjkalo moči. Pri vožnji po klanecu navzdol pa moramo izbrati tako prestavo, da se hitrost ne poveča tako, da bi morali zavirati.

Najpogostejši vzroki nesreč so sicer slaba ocena terena, ki vodi do zdrsa; vožnja čez rob, ki spet pripelje do prevrnitve; nepravilna prestava ali hitrost; nepredvidna vožnja; skakanje na traktor, ki se premika; nezavarovana priključna gred in padec s traktorja ali priklopa.

Seveda mora biti traktor registriran in tehnično brezhiben, če pa ima pripet širši priključek, mora biti opremljen tudi z rumeno rotacijsko lučjo. Nanj se lahko usede toliko ljudi, kolikor je sedežev, pri tem pa prevoz ljudi na priključkih ni dovoljen. Na priklopnem vozilu se sme prevažati do pet ljudi, potrebnih za nalaganje in razlaganje tovora, vendar morajo sedeti znotraj stranic. Na tovoru se je v vsakem primeru prepovedano peljati.

Zaradi relativno počasi vozečih traktorjev, kombajnov in drugih kmetijskih strojev občasno nastajajo na cestah kolone. Naloga traktorista, za katerim nastaja daljša kolona vozil, je zato najti primerno mesto zunaj vozišča in hitrejša vozila pustiti mimo. Ob srečanju s predimenzioniranim traktorjem pa morajo drugi udeleženci zmanjšati hitrost in se previdno umakniti, da je srečanje čim bolj varno.

Andrej Bedek

okc poročila

Lažni diplomat tihotapil cigarete

Policisti so vzeli v nedeljo na avtocestnem počivališču Murska Sobota sever pod drobnogled voznika, ki je vozil terenski avtomobil Toyota Land Cruiser. 42-letni Ukrajinec je policistom policijske postaje za izravnalne ukrepe, ki so ga ustavili, pokazal diplomatski potni list Demokratične republike Kongo. Policisti so v postopku ugotovili, da je potni list prenarejen, saj je bila zamenjana fotografija, ponarejeni pa so bili tudi prometno dovoljenje in registrske tablice na avtomobilu. Ukrajinec so pod drobnogled vzeli tudi cariniki, ki so opravili pregled terenskega vozila ter našli 1350 zavitek cigaret, vrednih okoli 40.000 evrov. Ker tujec v postopku ni upošteval ukazov uradnih oseb, so bila zoper njega uporabljena prisilna sredstva, čaka pa ga tudi kazenska ovadba zaradi tihotapljenja cigaret in ponarejanja listin.

Večja razdalja rešuje težave

Neugodne vremenske razmere, ki se pojavijo z jesenjo, opozarjajo tudi voznike, da je treba voziti še previdneje, predvsem pa z večjo varnostno razdaljo. Če velja v dobrih voznih razmerah pravilo dveh sekund, je to na mokri cesti bistveno premalo. Varnostno razdaljo s sekundno metodo ugotovljamo tako, da si ob robu ceste izberemo dobro viden predmet, na primer prometni znak, in nato štejemo, koliko časa mine od trenutka, ko mimo tega predmeta zapelje zadnji del vozila pred nami, do tedaj, ko pripelje mo mi. Pri vožnji na mokrem vozišču mora biti varnostna razdalja najmanj tri sekunde.

Doma je gojil konopljo

Policisti Policijske postaje Gornji Petrovci so šestega septembra opravili hišno preiskavo pri 24-letnem mo-

FOTOGRAFIJA PUMS

škem z Goričkega. Pri preiskavi so našli in zasegli 372 sadik konoplje in en kilogram posušenih vršičkov konoplje. Zaradi neupravičene proizvodnje in prometa s prepovedanimi drogami bodo osumljenca kazensko ovadili.

Vidnost je varnost

Voznik opazi ponoči ali v mraku temno oblečenega pešca na 26 metrov, svetlo oblečenega na 38 metrov in pešca s kresničko ali odsevnim trakom na 136 metrov. Zato policisti svetujejo ponoči, v mraku in ob slabši vidljivosti, tudi dežju, nošenje svetlih oblačil, kresničk ali izdelkov z odsevnimi površinami. Vedno je treba hoditi po pločniku. Če je cesta brez pločnikov, hodimo po levi strani, saj tako pravočasno opazimo vozilo, ki pelje naproti, in se mu umaknemo, če nas voznik ni opazil.

Policijska dražba v Gornji Radgoni

Policijska uprava Murska Sobota bo jutri ob 11. uri organizirala javno dražbo najdenih stvari. Dražba bo na dvorišču Policijske postaje Gornja Radgona na Ljutomerski cesti 32 a. Ogled stvari bo mogoč od 10.30 dalje na prostoru, kjer bo javna dražba. Javna dražba bo po načelu videno-kupljeno-plaćano-odpeljano. Možnost plačila je le z gotovino. Seznam najdenih predmetov (47) lahko najdete na spletni strani policije.

Maribor z EPK-jem zelo povečal število turistov

V Mursko Soboto obiskovalce pritegnili odmevni dogodki

Število prenočitev v mestu se je povečalo za 15 odstotkov, v dijaškem domu za več kot 2.000 oseb

V Mariboru in nekaterih drugih partnerskih mestih Evropske prestolnice kulture ugotavljajo, da se je letos precej povečalo število obiskovalcev. V Mariboru je bilo število obiskovalcev v prvi polovici letošnjega leta večje celo za 82 odstotkov, še posebej se je povečal obisk iz Avstrije.

Tudi v Murski Soboti smo ob različnih prireditvah v okviru EPK-ja opazili, da so bili med obiskovalci privedeni tudi iz Maribora, Ljubljane in od drugod, vendar pri tem o kaki množičnosti ne moremo govoriti. Svetovalca za kulturo na Mestni občini Murska Sobota Darja Potočnik je povedala, da je bilo lani v prvih sedmih mesecih v MOMS 19.231 prenočitev, od tega 9.598 domačih in 9.633 tujih gostov, letos pa je bilo v istem obdobju evidentiranih 22.198 prenočitev, od tega 8.555 domačih in 13.643 tujih gostov: »Kakor je razvidno iz podatkov, je bilo za 2.967 več turističnih prenočitev, to pa je za 15 odstotkov več, pri tem pa se je precej povečalo število tujih prenočitev, za 4.010, domačih pa je bilo za 1.043 manj. Ali je to le zaradi projekta EPK, težko povemo, saj ponudniki prenočitvenih zmogljivosti ne zbirajo podatkov o razlogih bivanja gostov. Po podatkih TIC-a je bilo pet odstotkov več obiskov gostov. Mestna občina Murska Sobota žal nima podatkov o gostih, ki so prenočevali zaradi udeležbe na projektih EPK-ja, iz podatkov pa je razvidno veliko povečanje tujih prenočitev v Dijaškem domu Murska Sobota, in sicer je prenočevalo več za 2.181 oseb.«

Po besedah koordinatorke projekta EPK v MOMS Mojce Breščak je z

Z vidika mednarodne udeležbe in obiska je bil najodmevnejši Festival Fronta.

FOTOGRAFIJA NATASA JUHNOV

vidika mednarodne udeležbe in obiska najbolj odmeval Festival Fronta. Odlična sta bila tudi Soboško poletje in Soboški dnevi, ki pa sta bila namenjena domači publiko: »Odmevna v slovenskem prostoru je bila tudi razstava Muzeja konkretne umetnosti iz Ingolstadta, potem Mura odprto v okviru mrežnega in skupnega projekta Uf Industrija, vedno bolj pa postaja

prepoznavna tudi Dialekta. Z vidika dediščine sta pomembna tudi projekta Tü mo – slovenska poselitev Prekmurja in Prejk 12 – Pot po arhitekturni dediščini arhitekta Novaka.«

Mojca Breščak je razočarana nad zanimanjem medijev z drugih območij Slovenije in tujine za te dogodke: »Žalosti nas poročaje RTV Slovenije, ki ni pokrivala v Murski Soboti vseh projek-

tov. Posebej nas žalosti, da je popolnoma ignorirala vrhunce dogajanja v Murski Soboti ter se osredotočila predvsem in samo na Maribor. Maribor je naredil premalo za mednarodno promocijo Murske Sobote, saj je s tujimi delegacijami novinarjev skoraj popolnoma ignoriral Mursko Sobotu.«

Darja Potočnik meni, da je Evropska prestolnica kulture blagovna znamka, na kateri bodo zagotovo še v prihodnosti lahko gradili, in blagovna znamka, ki Mursko Sobotu na kulturnem zemljevidu postavlja ob bok velikim mestom. Nastopajoči, ki so v okviru projekta EPK prišli v Mursko Sobotu, brez tega projekta najverjetneje mesta

Mojca Breščak je razočarana nad zanimanjem medijev z drugih območij Slovenije in tujine za te dogodke EPK-ja v Murski Soboti.

ne bi obiskali: »Mene je poleg odličnih izvedb različnih ustvarjalcev predvsem fascinirala nova energija, ki so jo prinesli izvajalci v naše mesto. Težko podam oceno, ali so naši gostinci znali izkoristiti to priložnost. Res pa je, da imam včasih občutek, da vse preveč jamramo, da nič ne gre, nismo pa se sposobni prilagoditi povpraševanju.«

Jože Gabor

turistične prireditve

Radenci – V četrtek, 27. septembra, ob 16. uri se bo začel pri turistični pisarni na avtobusni postaji sedmi medgeneracijski pohod ob svetovnem dnevu turizma po delu Poti med vreli življenja. Po pohodu bo druženje ob glasbi in z medgeneracijskimi delavnicami.

Martjanci – V četrtek, 27. septembra, ob 16. uri bo ob svetovnem dnevu turizma brezplačen vodeni ogled martjanske cerkve Freske na ogled.

Radenski Vrh – V četrtek, 27. septembra, ob 18. uri bo ob svetovnem dnevu turizma v zidanci Vinogradništva Balek v organizaciji Občine Radenci podelitev priznanj za urejenost naselij, krajev, ustanov... v okviru akcije Moja dežela lepa in gostoljubna.

Gornja Radgona, Negova – V četrtek, 27. septembra, ob 10. in 17. uri bo ob svetovnem dnevu turizma obisk TIC-a Gornja Radgona in TIC-a Negova.

Ljutomer – V petek, 28. septembra, ob 17. uri bo v atriju Mestne hiše Ljutomer Prleška brotva s trgatvijo mestne trte, kulturno-zabavnim programom, predstavitvijo vinogradnikov in degustacijami. Po trgatvi bo koncert Našega Big Banda Ljutomer.

Gornja Radgona – V soboto, 29. septembra, ob 12. uri bo v Jurkovičevi ulici 25. odprije Doma penine v organizaciji Radgonskih gorci.

Ljutomer – V soboto, 29. septembra, ob 8. do 12. ure bo na Glavnem trgu Turistična tržnica, ki jo organizira LTO Prlekija Ljutomer. Med ponudbo bodo tudi izdelki ljudske obrti ter domače dobrote in napitki.

Beltinci – Vsako soboto med 8. in 12. uro organizira Občina Beltinci pri beltinskem gradu Kmečko tržnico.

Filovci – V nedeljo, 30. septembra, ob 11. uri bo v filovskem Gaju 9. društvena trgatva v vinogradu Vitis Vitae, kjer bodo trkali več kot štirideset različnih sort vinske trte ter grozdje z mladike najstarejše vinske trte na svetu. Organizator je Vinogradniško-turistično društvo Gaj Filovci.

Radenci – V nedeljo, 30. septembra, ob 9. uri bo pri Zdravilišču Radenci družabni dogodek Delam s srcem, na katerem bodo udeleženci lahko sodelovali pri dejavnostih s področja zdravja, preventive, dobrega počutja, gibanja in športa.

Petanjci – V Vrto spominov in tovarštva se bo začel v ponedeljek, 1. oktobra, ob 10. uri četrti Pohod po poteh naše občine, ki ga organizira Društvo upokojencev Tišina ob mednarodnem dnevu starejših. Pot bo udeležence vodila skozi vas Petanjce, med polji in ob reki Muri.

Grad – V viteški dvorani gradu Grad bo do 31. oktobra na ogled razstava Društva arhitektov Pomurja Izkušnje dediščine – Pomurje nekoč in danes. Razstavo, ki so jo posvetili arhitekturni dediščini, je pripravil JZ Krajski park Goričko ob dneh evropske kulturne dediščine.

Negova – Grad Negova bo odprt do 31. oktobra od četrta do nedelje med 10. in 17. uro. Ogled gradu je mogoč v spremstvu vodnika med 12. in 15. uro. V pristavi je turistično-informacijski center, na dvorišču pa ponujajo tudi domačo kulinariko in pijačo.

Moravske Toplice – V septembru organizira TIC Moravske Toplice od četrta do sobote po 17:30 pri slaščičarni Cafe Praline Term 3000 Turistično tržnico s ponudbo izdelkov domačih ljudskih obrtnikov, domačih dobrot in pridelkov ter predstavitvijo lokalnih ponudnikov.

Puconci – V prostorih Občine Puconci je na ogled razstava likalnikov iz stare kovine, ki sta jo pripravila Darko Kološa in Razvojni zavod Občine Puconci.

Martjanci – Vsak ponedeljek v oktobru ob 18. uri bodo v vaškem domu delavnice različnih rokodelskih tehnik (iz fimomase, kreppapirja) v organizaciji Turističnega društva Martin Martjanci.

Nova rekreacijska pot v Beltincih

Uredili trimsko stezo ob Črncu in Doblju

Postavili bodo trimsko orodje za vadbo, načrtujejo pa še ureditev steze do beltinskega parka

Občina Beltinci je organizirala v ponedeljek pri ribiškem domu odprtje trimske steze ob potokih Črnc in Dobl. Ob tem so pripravili pohod po stezi, ki so jo prehodili ob skupini občanov še otroci iz vrtca in tamkajšnje osnovne šole.

Trimsko stezo je predal namenu župan Občine Beltinci dr. Matej Gomboši skupaj z beltinskimi malčki. Projekt je sofinancirala Evropska unija iz sredstev javnega razpisa Las pri dobrih ljudeh. Vrednost naložbe je bila 22 tisoč evrov, od česar so dobili 15,7 tisoč evrov iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja, 6.500 evrov pa so prispevali Občina Beltinci ter partnerji pri projektu, Zavod za turizem Beltinci in Judo klub center Tratnjek Beltinci.

Steza je dolga 3.200 metrov in široka meter in pol. Poteka od konca naselja pri čistilni napravi do sotočja Črnca in Doblja, kjer zavije ob Doblju do mostu na cesti Beltinci–Gornja Bistrica. Ob progi so postavili tri klopi s koši za smeti in označevalne table, v okviru projekta pa so organizirali še delavnice in izdali zloženko. Na koncu steze, kjer se nadaljuje steza Občine Odranci, so zgradili brv čez potok. Steza bo namenjena sprehodom, teku, kolesarjenju, ko bo sneg, pa jo bodo namenili tudi teku na smučeh.

Vodja projekta Iztok Jerebic je ob tem povedal, da je ureditev trimske steze del prizadevanj v občini za spod-

Trimsko stezo so prehodili tudi beltinski šolarji in otroci iz vrtca. FOTOGRAFIJA JOŽE GABOR

bujanje zdravega življenjskega sloga, rekreacije, kreativnega preživljanja prostega časa, infrastruktura pa omogoča tudi boljši dostop do rekreativ-

nih površin. Ob postavitvi trimskega orodja načrtujejo še ureditev steze do parka, tako da bo celotna steza dolga osem kilometrov. Z Občino Odranci

bodo izvajali skupen projekt sanacije potoka Črnca – čiščenje struge od čistilne naprave v Beltincih do Odranc. J. G.

Pisma sprejemamo na naslov Vestnik, Ul. arh. Novaka 13, Murska Sobota, e-pošta: vestnik@vestnik.si. Prostorske možnosti za objavo so omejene na 3.500 znakov. Pisem ne lektoriramo.

Murin park skulptur

(Zaradi nastalih komunikacijskih težav ob prejšnji objavi pismo ponovno objavljamo.)

Paradoksalno je dejanje, ko slovenska »kapitalistična« družba in njena »kapitalistična« kultura odkupujeta že nekoč odkupljene kiparske umetnine jugoslovanske »socialistične« družbe in kulture oziroma dela kiparjev iz druge polovice 20. stoletja. Je paradoks in hkrati hvalevredno dejanje.

Ob tej priliki je novi lastnik skulptur, Pokrajinski muzej Murska Sobota, izdal brošurico MURIN PARK SKULPTUR. Zgodovinarica in ravnateljica soboškega muzeja Metka Fujs v njej ugotavlja velik gospodarski, družbeni in kulturni pomen Tovarne modne konfekcije Mura in med drugim poudarja: »... Mura je predstavljala v Murski Soboti takšno industrijsko okolje, ki je bilo nekoč sposobno z naročilom in odkupom oblikovati izjemno zbirko slikarskih in kiparskih del sodobne slovenske umetnosti, ki obsega čas med šestdesetimi in devetdesetimi leti prejšnjega stoletja. Zamislil pa sem se ob trditvi avtorja brošurice prof. dr. Janeza Balažiča. V svojem prispevku je namreč zapisal, da je poslovanje tovarne Mura »sprejelo avtorski projekt umetnostnega zgodovinarja in profesorja dr. Staneta Bernika – Murin park slovenske kulture.«

Osebnost in dejavno sem bil priča porajanja in razvoju zamisli ob parku skulptur. Oblikovala se je v tesni povezavi z Jugoslovanskim bienalom male plastike. Član prireditvenega odbora bienala je bil tudi pokojni Karel Sukič, ki je kot član poslovanja TMK Mura poslovanje prepričal in navdušil za idejo o Murinem parku skulptur, ki so jo nato posredovali dr. S. Berniku v Ljubljano. Pobuda in materialna realizacija »Parka skulptur Mura« je predvsem zasluha TMK Mura in soboške kulture. Tudi zelenice in izrazito humano delovno okolje, kamor so umeščene skulpture, so oblikovali soboški arhitekti in projektanti.

To pravim zato, ker se malo bojim, da bom kmalu lahko bral zapise, da je Jugoslovanski bienale in kasnejši Evropski triennale male plastike avtorski projekt Aleksandra Bassina iz Ljubljane.

V resnici pa so bili Razstavni paviljon arh. Franca Novaka, nekdanji Mednarodni bienale Panonija in Jugoslovanski bienale male plastike projekt Murske Sobotne v okviru Pokrajinskega muzeja MS v 60. in 70. letih prejšnjega stoletja ter projekt takratnih družbeno političnih organizacij, zlasti SZDL in pokojnih Franca Šebjaniča in Side Podlesek. Tako naj bi bilo zapisano in shranjeno v arhivih soboškega muzeja in SZDL MS, o Parku skulptur pa v arhivih podjetja Mura. Gre za čas, ki postaja zgodovina, a hkrati nevarnost, da postane zgodba.

Franč Mesarič

Odgovor na pismo Franca Mesariča – Paradoksalno dejanje: Murin park skulptur,

priobčeno v Vestniku, 13. septembra 2012, str. 20.

Korektno razumevanje konteksta njegove stališča lahko izhaja zgolj iz zapišane, torej v brošuri: Janez Balažič, Murin park skulptur, Murska Sobota (Pomurski muzej) 2012, str. 5-6.

Sapienti sat!

Janez Balažič

Galex: Iščejo nove vlagatelje - drugič in drugače

Pod gornjim naslovom je novinar T.M. v Vestniku dne 23.8.2012 poročal o skupščini delniške družbe Galex, ter o poslovanju te družbe v letu 2011. Novinar je poročal le na osnovi javno dostopnih dokumentov za sklic te skupščine, zato je poročilo dokaj suhoparno in kratko in ne odraža pravega poteka in dogajanja na sami skupščini, niti ne izkazuje pravega stanja te družbe. Sam podatek o višini izkazanega dobička za leto 2011 sicer na prvi pogled kaže lepo sliko, ki pa se kaj hitro skalni že ob bežnem vpogledu v izkaze družbe. Sam v nadaljevanju zato podajam nekatere ugotovitve in dejstva, ki lahko pripomorejo k ustvarjanju realnejše slike o stanju v tej družbi.

Razlogi, ki so privedli do stanja v kakršnem je danes družba, so se kopičili nekaj let. Začetki segajo še v čas direktorovanja prejšnje direktorice, ko so se začele ob veliki podpori vseh sestav nadzornega sveta in prevelikih, nerealnih apetitih po dobičkih in bogastvu, sprejemati napačne odločitve. Med njimi so prav gotovo najpomembnejše dopustitev vstopa družbi Pentol d.o.o. v lastniško strukturo in z njo povezana zgodba s Perindoprilom, opustitev izdelave velikega dela galenskih pripravkov, odprodaja 51 % deleža družbe Vitapharm, nespособnost in nedoraslost uprav zastavlj-

nim ciljem, neodgovornost in nesposobnost nadzornih svetov, ki so taka početja uprav podpirali in še kaj. Na vse to smo nekateri delničarji sproti opozarjali in temu žal neuspešno nasprotovali. Družbo je v zadnjih letih zapustilo več magistror farmacije, kar tudi nekaj pove.

Letno poročilo družbe sem dokaj pozorno prebral, žal pa kljub zaprosilu, od uprave nisem dobil na vpogled analitične bruto bilance, iz katere bi se dalo še kaj več razbrati. Pravzaprav pa o stanju družbe vse pove že bežen prelet bilance stanja, ki med drugim izkazuje večje obveznosti – zadolžitve do bank, kot znaša vrednost kapitala in celo več, kot znaša dveletna realizacija čistih poslovnih prihodkov od prodaje. Družba za leto 2011 sicer res izkazuje dobiček, vendar na račun enkratnega posla – prodaje dovoljenj za promet z zdravili in finančnih ter drugih prihodkov. Brez teh prihodkov, bi bilo poslovanje družbe v izgubi.

V oči bodo tudi visoki odpisi vrednosti zalog surovin, materiala, polizdelkov in gotovih izdelkov, ki znašajo kar 12 % zaloga na dan 31.12.2011, ali skoraj 10% celoletne neto prodajne vrednosti blaga. Žal so taki ali še višji odpisi stalnica v zadnjih letih in kažejo na zgrešene odločitve in negospodarno ravnanje uprave, če že ne kaj več.

Družba ima od 1.2.2011 dvočlansko upravo. Za pričakovati bi bilo, da bo ob tem poslovanje družbe uspešnejše, pa žal lahko ugotovljamo le za kar 17 % manj prodaje kot v letu 2010. Hkrati po ob tem lahko ugotovimo povečanje prejemkov uprave in nadzornega sveta v znesku 254.529,00 EUR. Ti prejemki predstavljajo skoraj 25% celotne mase za plače 37 zaposlenih. Čeprav bi uprava na skupščini morala seznaniti delničarje s prejemki članov organov vodenja in nadzora in to za vsakega posebej, tega kljub moji zahtevi ni storila. Vendar se že iz teh podatkov da razbrati, da člana uprave prejemata približno po deset tisoč evrov mesečne plače. Ali ni to za vodenje družbe velikosti malo večje obrti in povrh še slabo vodenje, nekoliko preveč?

Na vse to, pa tudi o zamenjavi revizorja, nujnosti čimprejšnjega ukrepanja nadzornega sveta glede uprave, potrebi po posebni reviziji določenih poslov in še kaj, smo nekateri delničarji na skupščini opozarjali. Sam sem tudi vložil nasprotne predloge sklepov, da naj se upravi in nadzornemu svetu ne podeli razrešnica, da naj se del bilančnega dobička nameni tudi za dividende in, da naj se namesto dosedanjega revizorja imenuje novi. Žal tokrat nismo uspeli, bomo pa nadaljevali z aktivnostmi in skušali pridobiti čim več somišljenikov, tudi največjega delničarja.

Leopold Crnkovič, Puconci 55

POSOJILO
na osnovi vašega vozila.
Odplačilo prek položnic.
Vozilo vam ostane v uporabi.
Posredujemo za več posojilodajalcev.
Tel. št.: 02 2283020
AVTOMOBILI P. R., Industrijska ul. 9, Maribor

Bencinski servis
OMV Lipovci
kurilno olje »OMV Futur Plus« in plinsko olje

dostava na dom
informacije in naročila
02 578 85 60, 031 375 476,
02 521 49 80

Arpad Sobočan, s. p., Dolnji Lakoš, Glavna ulica 93, Lendava

VRTINE ZA
TOPLOTNE ČRPALKE
NAMAKALNE IN PONIKOVALNE SISTEME

GEO-VRTINA d.o.o.
MURSKA SOBOTA
VODNA DOVOLJENJA
MONITORING
041 741 809

Najlepša na svetu je ljubezen do sina. Njegova izguba najhujša je in večna bolečina.

27. septembra mineva devet žalostnih let od takrat, ko nas je zapustil naš dragi sin

Dejan Počič

iz Vučje Gomile 53 a

Hvala za vsak cvet, lepo misel ali prižgano svečo!

Tvoji najdražji

Na svetu mnogo je poti, a samo ena vodi tja, kjer si ti, po tej poti za teboj pridemo vsi.

V SPOMIN

1. oktobra bo minilo šest let od takrat, ko nas je zapustil naš dragi

Janez Jaroš - Žan

iz Vučje Gomile

Bolečino, ker te ni več med nami, nam blaži spoznanje, da v srcih nosimo veliko spominov na skupno preživete trenutke. Hvala vsem, ki ohranjate spomin nanj.

Žalujoci njegovi najdražji

oglas@vestnik.si
tel.: 02 538 17 20

motorna vozila

MOTORNO KOLO BMW R 80 RT ugodno prodam. Tel.: 041 661 576. v7799

živali

NESNICE, RJAVE, GRAHASTE, ČRNE, pred nesnostjo. Vzreja nesnic Tibaot, Babinci 49, tel.: 582 14 01. v7351

KUPIJO prašiče od 100 do 120 kg. Tel.: 041 529 904. v7818

posesti

ZAZIDLJIVO PARCELO na lepi sončni legi in mirni lokaciji v središču M. Sobotne prodam. Tel.: 041 713 713. v7776

DVOSTANOVANJSKO VELIKO HIŠO v središču M. Sobotne prodam. Tel.: 041 713 713. v7777

ŠTIRI GRADBENE PARCELE na lokaciji v Puconcih, zaselek Loke, prodamo. Kema Puconci, d. o. o., tel.: 02 545 95 60, 051 397 937. v7782

DVE GRADBENI PARCELI z vsoto potrebno dokumentacijo, 882 m² in 558 m², na Vaneči pri M. Soboti ugodno prodamo. Tel.: 051 420 013. v7822

OPREMLJENO VINSKO KLET s počitniško hišo in manjšim vinogradom prodam v bližini Štrigove. Tel.: 031 404 374. v7823

OPREMLJENO STANOVANJE V BAKOVCIH damo v najem. Tel.: 041 334 581. v7830

HIŠO, 3 km iz G. Radgone, ob cesti v smeri Maribora, prodamo. V hiši je centralna kurjava, ob hiši vrt in sadovnjak. Tel.: 051 215 076. v7834

LEPO UREJENE ŠTUDENTSKO SOBE v Mariboru oddam študentom. Tel.: 031 640 602. v7840

kmetijska mehanizacija

TRAKTOR URSUS 335, PLUG REGENT, OBRAČALNIK, TROSILNIK HL. GNOJA, NAKLADALNIK HL.

GNOJA, CISTERNO CREINA, 2700 l, PREKUCNO PRIKOLICO, 2700 kg, in kabino za traktor prodajo. Tel.: 041 285 568. v7829

KUPIM TRAKTOR in kmetijsko mehanizacijo. Tel.: 041 679 937. v7683

DVOOSNO PRIKOLICO, 5 ton nosilnosti, silažno nakladalko, 30 kubičnih metrov, transporter za različne kmetijske pridelke, dolžine 10 m, tračni obračalnik, 2,20, prodajo. Tel.: 02 586 14 47. v7826

TRAKTORSKI VILICAR prodam. Tel.: 041 812 237. v7828

razno

PRODAJA Z DOSTAVO: kamen skrilavec, različnih barv in debelin. Tel.: 041 678 966, J. Mernik, s. p., Tepanje 1 a, S. Konjice. v7585

PREMOG zelo ugodno z dostavo. Tel.: 041 279 187, Prevoznništvo Vladimir Pernek, s. p., Sedlašek 91, Podlehnik. v7598

6 m³ MEŠANIH in 2 m³ HRASTOVIH DRV prodam. Tel.: 031 744 011. v7814

TRAKTORSKO KABINO za IMT 533 ugodno prodam. Tel.: 041 661 576. v7799

kmetijski pridelki

KUPIM jabolka za »prešanje«. Tel.: 041 812 237. v7828

delo

ZA DELO V NEMČIJI takoj zaposlimo več monterjev centralnega ogrevanja z znanjem avtogenega varjenja. Redno in dobro plačilo! Vargrad, d. o. o., Meljska cesta 83, 2000 Maribor, tel.: 070 500 922, 02 228 27 50. v7835

storitve

IŠČEM INSTRUKTORICO ZA MATEMATIKO za 1. in 2. letnik ekonomske šole. Tel.: 031 232 275. v7807

PARKETARSTVO Polesnik, s. p., Lipovci 179 a – kakovostno, ugodno polaganje, obnavljanje vseh vrst parketov, laminatov. Tel.: 070 851 741. v7839

SANTRA, reševalni prevozi, d. o. o.
PE Murska Sobota
Grajska ulica 11
9000 Murska Sobota
tel.: 02 530 10 03
GSM: 031 646 797

Prevoze opravljamo z osebnimi in reševalnimi vozili z nalogom za prevoz.

Pridemo po vas domov.

Pomagamo vam urediti dokumentacijo za pregled, sprejem ali terapijo.

Z vami počakamo do konca pregleda.

Po pregledu vas odpeljemo domov.

Pokličite in se prepričajte o naši kakovosti.

Za vse, ki imate urejeno dodatno zavarovanje, so naše storitve brezplačne.

SANITETNI PREVOZI V BOLNIŠNICE IN ZDRAVILIŠČA V SLOVENIJI IN TUJINI

IZVAJAMO TUDI SAMOPLAČNIŠKE PREVOZE DOMA IN V TUJINI 041 67 44 67

REŠILNA d. o. o.

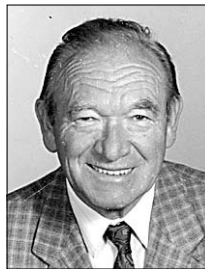
Svojo življenjsko pot
je sklenil

Štefan Toth

predsednik Skupščine občine Murska Sobota
v letih 1967-1969

Ohranili ga bomo
v trajnem spominu.

Župan Mestne občine Murska Sobota Anton Štihec
z mestnimi svetniki in občinsko upravo

*Ko življenje tone v noč,
še žarek upanja si išče pot.
Ostali pa sta bolečina in tiha
solza večnega spomina.*

ZAHVALA

V 82. letu starosti nas je za vedno zapustil
naš dragi mož, oče, dedek, pradedek in tast

Štefan Toth

upokojeni odvetnik iz Murske Sobote
ter nekdanji predsednik občine
in Okrožnega sodišča v Murski Soboti

Z bolečino v srcu se iskreno zahvaljujemo vsem sosedom, sorodnikom,
prijateljem in znancem, ki ste nam bili v teh prelomnih trenutkih v
pomoč in tolažbo, z nami sočustvovali, nam izrazili pisno in ustno
sožalje ter ga s toplimi mislijo pospremili k zadnjemu počitku.

Hvala kardiologu Alojzu Horvatu, dr. med., in zdravnici Ireni
Rihtaršič, dr. med., za večletno zdravniško pomoč, iskrena hvala tudi
bolnišničnemu osebju internega oddelka, predvsem zdravnikom Tini
Lukač, dr. med., Romani Rotdajč, dr. med., in Andreju Lipovšku, dr.
med., ki ste mu v zadnjem obdobju nesebično pomagali.

Hvala govornikom za ganljive besede slovesa v poslovnem obredu,
kvintetu za odpete pesmi in cimbalistu za odigrane žalostinke pa tudi
vsem drugim, ki ste ga spoštovali in imeli radi in ga boste ohranili v
trajnem spominu ter boste občasno postali ob njegovem grobu.

Vsem še enkrat iskrena hvala!

Žalujoci: žena Šarika, sin Saša
ter hčerki Katja in Barbara z družinami

Dragi dedič!

Hvala za tvojo nesebično ljubezen in dobroto. Zelo te bomo
pogrešali. Vedno se te bomo s ponosom spominjali.

Tvoji vnuki: Andrea z Emo, Aleksander, Ana, Eva, Nina in Tina

*Preveč že žalostnih dni je minilo,
ko s cvetjem ti poslednji dom krasimo.
Tvoje črke na grobu govoriijo,
da zate že tri leta sveče gorijo
in angeli tvoj grob krasijo.*

V SPOMIN

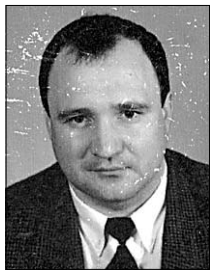
27. septembra minevajo tri leta žalosti
od takrat, ko nas je zapustil naš
dragi mož, oče, tast, stari oče in brat

Štefan Gubič

iz Čepinec 130

Iskrena hvala vsem, ki ga ohranjate v spominu,
ustavite korak ob njegovem grobu, mu namenite lepo misel,
prižigate sveče in položite cvetje.

Njegovi najdražji

*Ne boš več v zvezdnatih nočeh bedel,
ne boš več sanjal in ne boš več pel,
ne boš nemiren čakal več pomladi
in čutil, kako smo te imeli radi!*

V SPOMIN

18. septembra mineva leto žalosti od takrat,
ko nas je mnogo prezgodaj v 49. letu zapustil dragi sin

Ludvik Kološa

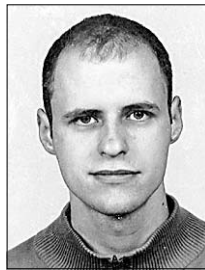
iz Ivanovec 7

Solza kane iz očesa, pred menoj je tvoj obraz, odšel si tiho, brez slovesa,
mirno spiš in čakaš nas. Kje tvoj smeh je, kje je sreča, ki delili smo si jo,
zdaj smo sami, a srce čuti, da si tu.

Lajči, kjer zdaj počivaš, ni svetlobe ne luči, le veter okrog groba piha
in sprašuje, zakaj, zakaj te več med nami ni.

Hvala vsem, ki postojite ob njegovem grobu, mu prinesete cvetje in
prižgete svečko.

Z globoko žalostjo v srcu oče Ludvik

*Vsak dan bolj boli,
ker te več ni.*

V SPOMIN

28. septembra minevata dve leti žalosti
od takrat, ko je za vedno odšel dragi sin

Beno Benkič

iz Murske Sobote

Z bolečim srcem - mama

*Čeprav tvoj glas se več ne sliši,
beseda tvoja v nas živi,
povsod te slišimo mi vsi,
med nami si.*

V SPOMIN

Minevata dve leti od takrat,
ko nas je za vedno zapustil naš dragi

Alojz Vereš

iz Bakovec

Hvala vsem, ki se ga spominjate in postojite ob njegovem grobu
z lepo mislijo, podarite cvet ali prižgete svečko.

Vsi njegovi

*Žalosten spomin
bodi opomin,
kaj storil je cigaretni dim ...*

V SPOMIN

28. septembra mineva leto dni
od takrat, ko je umrl najin sin

Jože Irgolič, ing. str.

iz Šratovec 37

Zahvaljujemo se vsem, ki se ga spominjajo, obiskujejo njegov grob,
prinašajo rože in prižigajo sveče.

Spominjajo se ga - oče Anton, mama Jožica,
sestra Irena in brat Avgust

KOMUNALA
Javno podjetje, d. o. o., Kopaljska ul. 2
Murska Sobota, N. C. 521 37 00

DE POGREBNIŠTVO
Panonska ulica 3
Murska Sobota
**POGREBNE STORITVE UREDITI
VSE NA ENEM MESTU
PO ZELO UGODNIH CENAH!
24-URNA DEŽURNA SLUŽBA:
GSM: 041 631 443**

POGREBNE STORITVE,
OPREMA, VZDRŽEVANJE
POKOPALIŠČ IN ZELENIC
ALEKSANDRA VUČIČ BANFI s. p.,
Veščica 17, 9000 M. Sobota

**V TEŽKIH TRENUTKIH
VAM SVETUJEMO IN
POSKRIBIMO ZA CELOTNO
ORGANIZACIJO IN
IZVEDBO POGREBA
PO KONKURENČNIH
CENAH.**

24 UR NA DAN:
02 534 80 60, 041 681 515

**KOMPLETNE
POGREBNE
STORITVE**

UREJANJE
POKOPALIŠČ
IN ZELENIC

Vladimir Hozjan, s. p., Šulinci 87 a,
tel.: 02 55 69 046, GSM: 041 712 586

**POGREBNE
POTREBŠČINE,
PREVOZI
POKOJNIKOV IN
UREJANJE ZELENIC**
JURE JURIC, s. p.
9231 Beltinci
Poljska pot 8 a

**GSM: 070 288 288
24-urno dežurstvo:
051 318 113
www.ppji.si**

Cenik osmrtnic

1 kolona x 13 cm	84,50 evra
2 koloni x 7 cm	91,00 evrov
2 koloni x 8 cm	104,00 evrov
2 koloni x 9 cm	117,00 evrov
2 koloni x 10 cm	130,00 evrov
2 koloni x 11 cm	143,00 evrov
2 koloni x 12 cm	156,00 evrov
2 koloni x 13 cm	169,00 evrov

Doplačilo za fotografijo 16,75 evra.
Naročniki imajo ob naročilu
in plačilu pri blagajni 20 % popusta.

**Ko je hudo, me
pokličite!**
telefon
Samaritan
080 1113

Neprekinjeno noč in dan!
Klic je brezplačen, omagača ga
Telekom SLO

oZARA
SLOVENIJA
NACIONALNO ZDRUŽENJE
ZA KAKOVOST ŽIVLJENJA
OZARA SLOVENIJA,
PISARNA ZA INFORMIRANJE
IN SVETOVANJE,
MIKLOŠIČEV TRG 3,
9240 LIUTOMER

**Kontaktna številka
070 550 665**

**Ponujamo pomoč in podporo osebam
s težavami v duševnem zdravju, ljudem
v duševni stiski in njihovim svojcem.**

*Srce je omagalo,
dih je zastal,
a nate spomin bo vedno ostal.*

ZAHVALA

V 87. letu nas je zapustila draga mama, tašča, stara mama in prababica

Ana Zver

roj. Hozjan
iz Lendave

Ob boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom,
botrini, sosedom, prijateljem in znancem, ki so jo pospremili na zadnji
poti ter darovali cvetje, sveče in za svete maše.
Velika hvala g. župniku za opravljen pogrebni obred, pevcem za odpete
žalostinke, govorniku in pogrebni podjetju Ferenčak.

Lepa hvala osebju za intenzivno nego
na internem oddelku bolnišnice v Rakičanu.

Žalujoci hčerka Danica in vnukinja Tatjana
ter vnukinja Melita z družino

Svetovni dan srca v Zdravilišču Radenci

»Delam s srcem zase in za zdravo srce moje družine«

Bolezni srca in ožilja so v državah Evropske unije glavni krivec za prezgodnjo umrljivost. Pregled razširjenosti teh bolezni v Sloveniji po regijah pa kaže, da jih je veliko več na območjih v vzhodni polovici države. Ob svetovnem dnevu srca, ki ga zaznamujejo v več kot sto državah po svetu, zato posebno pozornost namenjajo širšemu ozaveščanju o pomenu in prednostih preventivne ter zdravega življenjskega sloga, ki pripomore k zmanjšanju dejavnikov tveganja za srčno-žilna obolenja. Drugo leto zapored se temu namenu skupaj pridružujejo tudi Zdravilišče Radenci, Vzajemna zdravstvena zavarovalnica in Območna enota Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije v Murski Soboti, ki 30. septembra in 1. oktobra organizirajo družabno-rekreacijski dogodek **Delam s srcem**, ki je namenjen vsem generacijam. Poskrbeli bodo za številne brezplačne aktivnosti in dejavnosti s področja zdravja, preventive, dobrega počutja, gibanja in športa.

V zahodnem svetu govorimo v zadnjih desetletjih o epidemiji srčno-žilnih bolezni

Andrej Vugrinec, dr. med., specialist internist, iz Zdravilišča Radenci: »V zahodnem svetu govorimo v zadnjih desetletjih o epidemiji srčno-žilnih bole-

zni. Bolnikov je zmeraj več, opažamo tudi zelo mlade bolnike z miokardnim infarktom ter porast srčno-žilnih bolezni pri mlajših ženskah, kar pripisujemo spremenjenemu življenjskemu slogu, ki je odraz nepravilne prehrane, premalo rekreacije, razvad, kot sta kajenje in uživanje čezmernih količin alkohola, premalo prostega časa.«

Nasveti

Majda Brunčič, vodja fizioterapije v Zdravilišču Radenci, svetuje redno telesno vadbo. »Pri vadbi za srce je treba posebno pozornost nameniti dihanju in ga pravilno vključevati v program vadbe. Včasih je veljalo prepričanje, da je za zdravje koristna le intenzivna vadba, danes narašča število raziskav, ki dokazujejo, da uporaba miselne oz. ozaveščene vadbe pripomore k harmonizaciji telesa, saj se usklajuje ritem dihanja z ritmom telesnih gibov. Najprimernejša vadba je tista, ki je vpeta v naš vsakdan. Biti mora enostavna, prijetna, vedno dostopna in moramo se je veseliti,« pravi Brunčičeva.

Zdravilišče Radenci – že 130 let v vašem srcu

V letu 2012 mineva 130 let od takrat, ko so v Zdravilišču Radenci sprejeli prve goste. Od tedaj se je spremenilo

marsikaj, le zdravilni učinki edinstvene mineralne in termalne vode še vedno ostajajo enako blagodejni kot nekoč. Še več, v vse napornejšem ritmu vsakdana so danes dragocenejši kot kadar koli prej, o čemer pričajo številni gostje, ki se vračajo in zdravilišče obiskujejo še danes.

Zdravilišče Radenci je pomemben in ugleden zdraviliški center ter eden redkih krajev v Evropi s štirimi naravnimi zdravilnimi dejavniki: mineralno in termalno vodo, zdravilnim blatom in blagim podnebjem z več kot 250 sončnimi dnevi na leto. Gostom ponujajo sodobne zdravstvene in preventivne programe, ki temeljijo na bogati tradiciji učinkovitega zdravljenja bolezni srca in ožilja, obolenj ledvic in sečnih poti, revmatičnih obolenj in motenj gibalnega sistema ter bolezni presnove.

S preventivo lahko bistveno prispevamo h kakovostnemu in zdravemu življenju. Temu namenjajo tudi v Zdravilišču Radenci posebno pozornost tako v odnosu do sodelavcev, gostov in širšega okolja, v katerem delujejo. Njihova prizadevanja za spodbujanje zdravega življenjskega sloga potrjuje tudi sodelovanje pri organizaciji dogodka **Delam s srcem**, ki letos poteka ob častitljivem jubileju, 130-letnem razvoju zdraviliške dejavnosti v Radencih.

Vzajemna

Vzajemna zdravstvena zavarovalnica, d. v. z., je največja specializirana zavarovalnica za prostovoljna zdravstvena zavarovanja v Sloveniji. Deluje po načelu vzajemnosti in neprofitnosti, kar zavarovancem omogoča dostopno in obsežno zdravstveno zavarovanje. Vzajemna svojih 850.000 zavarovancev, od tega jih je 43.000 v Pomurju, spodbuja k zdravemu življenjskemu slogu in medgeneracijskemu sodelovanju. V okviru Vzajemna Kluba tako po vsej Sloveniji potekajo brezplačni skupinski vodeni treningi, druženje in zdravo tekmovalstvo. V Murski Soboti lahko tečete z Vzajemno ob ponedeljkih in sredo ob 18. uri (stadion pri OŠ I). Poiščite ekipo Vzajemne na dogodku **Delam s srcem** in se udeležite številnih brezplačnih aktivnosti in dejavnosti s področja zdravja, preventive, dobrega počutja, gibanja in športa.

Z aktivnostmi na področju promocije zdravja in preventive tudi **Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije (ZZZS)** uresničuje v strateškem razvojnem načrtu zastavljene cilje. Za preventivne programe, v katere so vključeni dojenčki, predšolski in šolski otroci, študenti in odrasli, ZZZS nameni okoli 37 milijonov evrov letno, od tega desetino za Pomursko regijo. Zdravje je naša najvišja vrednota in s ciljem ozaveščanja o pomembnosti skrbi za lastno zdravje je ZZZS soorganizator dogodka **Delam s srcem**. Spreminjanje slabih življenjskih navad in zmanjšanje prezgodnje umrljivosti ter pogostosti in posledic nekaterih bolezni (srčno-žilne, kostno-mišične, diabetes, krvni tlak, depresije, rak itd).

Demonstracijska ekoučilnica na prostem

Na OŠ Puconci iščemo vedno nove poti, ki naše učence vodijo do kakovostnega znanja in izkušenj za njihovo nadaljnje šolanje in življenje

V okviru projekta Ekošola kot način življenja v zadnjih letih dajemo velik poudarek varovanju okolja in posebej spoznavanju obnovljivih virov energije. Pridobljene izkušnje učenci prenašajo na svoje starše, šola pa z izvajanjem različnih dejavnosti skrbi za ozaveščanje občanov v lokalni skupnosti.

Ekoučilnica na prostem je novost, ki bo omogočila še kakovostnejši pedagoški proces in izvedbo dodatnih dopolnilnih dejavnosti. Učilnica je

opremljena s sodobno učno tehnologijo, to pa bo omogočalo, da se dogajanje v naravi učinkovito vključuje v pedagoški proces.

Z urejeno učilnico na prostem bodo imeli naši učenci in učenci šol s širšega območja ter vsi zainteresirani možnost spoznati naravno in kulturno dediščino območja. V ta namen bomo v nadaljevanju pripravili zanimivo učno pot.

Ravnatelj Ernest Nemeč

Zakaj vsa Slovenija želi Zeleno?

Samo Zelena jeklenko lahko zamenjate tako udobno, varno in enostavno. Vedno tudi v vašem kraju.

Zelena jeklenka bo vedno tam, kjer jo potrebujete. Po njo lahko skočite mimo grede, saj vam je na voljo že na več kot 500 prodajnih mestih po vsej Sloveniji. Najdostopnejša jeklenka, ki je vedno pri roki, kjer koli že ste. Če želite, vam jo lahko v vaš kraj in na vaš prag enostavno in hitro prinese tudi uslužen dostavljavec.

Edina vedno pri roki, kjer koli že ste

Razvežena mreža urejenih prodajnih mest Zelene jeklenke vam omogoča zanesljiv in varen nakup plina, kjer koli že ste. Po vsej Sloveniji vas pričakujejo številna prodajna mesta, ki vam bodo bistveno skrajšala pot. Sebi najbližje poiščite na www.butanplin.si.

Edina tako varna

Samo Zelena jeklenke imajo na ventilu nameščeno zaščitno folijo. To je trdno zagotovilo, da je bila jeklenka pregledana, očiščena in pravilno polnjena. Vsaka Zelena jeklenka je opremljena tudi z rezervnim tesnilom, ki ob vsakem priklopu poskrbi za vašo dodatno varnost.

Edina zelene barve

Zelena jeklenka se po barvi in obliki razlikuje od vseh drugih. Izdelana je iz posebnega jekla, zato je ob enaki količini plina občutno lažja. Zaradi prepoznavne oblike zavzame manj prostora v kuhinjskem elementu, z dvojnimi ročajem pa je odslej še udobnejša. Vsaka Zelena jeklenka je tudi posebej očiščena, zato ne oddaja slabega vonja.

Spoznajte Zeleno jeklenko in se udobno navadite nanjo. Sebi najbližje prodajno mesto poiščite na www.butanplin.si, kjer vas čakajo tudi Svet ugodnosti in številne nagradne igre.

Mednarodni DAN SRCA
Zdravilišče Radenci
30.9.2012 - 1.10.2012

DELAM S SRCEM

PROGRAM, nedelja 30. 9. 2012

- 9.00 DRUŽINSKI POHOD »Korak za zdravo srce« dobro uro hoda; 2 postojanki - železni vrelec in Kapela
- 9.00 Ogrevalna aerobika pred tekom »Trening srca – prebudimo srčni utip«
- 9.30 START TEKA »Tečem za zdravo srce, ne za dober čas« na 5 km po radenskem parku; start in cilj pred hotelom Radin.
- 11.00 Dobrodelni DRUŽINSKI TEK »Tečem s srcem za srce ...« simbolična dolžina proge 650 m okoli zdraviliškega vrelca, Vzajemna za vsako družino prispeva k botrstvu radenskega parka. Obvezna registracija.
- UGODNOST ZA UDELEŽENCE. Zdravilišče Radenci vsem udeležencem družinskega teka podarja brezplačno šumno kopanje v termalnem kompleksu Zdravilišča Radenci ta dan.
- 11.30 ZUMBOV RITEM SRCA s plesno solo ZEKO.
- 12.30 SRČKOVA VODNA AEROBIKA v bazenskem kompleksu Zdravilišča Radenci.
- Vse aktivnosti so za udeležence dogodka DELAM S SRCEM brezplačne. Registrirani udeleženci (pohod, tek, vodna aerobika) imajo 50 % popust na celodnevno kopanje v termalnem kompleksu Zdravilišča Radenci.
- PRISRČNA VZAJEMKOVA DEŽELA ZDRAVJA.
- 9.00 – 12.00 Kengurujček Vzajemno je za vse otroke, starše, dedke in babice pripravil deželo zdravja, kjer se boste ob zabavnih dogodivščinah razgibali, zabavali in se veliko novega naučili. Ob vstopu v deželo vsak otrok prejme Vzajemkov potovalni dnevnik, kjer so navedene vse aktivnosti v deželi.
- 6 TEMATSKIH DELAVNIC. Vzajemkov prosti čas silarska delavnica - moj najljubši šport. Vzajemko potuje po svetu izdelava zapestnic in ogrlic prijateljstva. Vzajemkov spretnostni preizkus športni preizkus. Vzajemko sporoča da te ima rad ustvarimo srce in pozitivna sporočila na magnetkih. Vzajemkov zdravilski kotiček. Vzajemkove poučne igranje.
- Ko posameznik obišče vse aktivnosti ga pri Vzajemku čaka presenečenje (nagrada), hkrati pa potovalni dnevnik odda v veliko skrinjo in s tem sodeluje v vseslovenskem nagradnem žrebanju.
- 9.00 – 12.00 Stojnice domače obrti in zdrave prehrane.
- 9.00 – 12.00 Brezplačne meritve in svetovanje – test športnih copat, meritve analize telesne sestave, snemanje in analiza tehnike teka ...

PROGRAM, ponedeljek 1. 10. 2012

- 8.00 – 11.00 SRČKOV UTIP - brezplačne meritve krvnega tlaka ter sladkorja in holesterola v krvi.
- 8.00 – 12.00 Stojnice domače obrti in zdrave prehrane.
- 9.00 – 11.00 SRČKOVE medgeneracijske delavnice na temo »Delam s srcem«.
- 9.00 – 11.00 TEST HOJE na 2km.
- 9.00 – 12.00 VZAJEMKOVA DEŽELA ZDRAVJA.
- 11.00 VAJE ZA ZDRAVO ŽIVLJENJE - 13 vaj ob 130. letnici Zdravilišča Radenci pod strokovnim vodstvom fizioterapevta.

Vijudno vabljeno.

VZAJEMNA Jaz zato, ti zame. ZZZS ZDRAVILNIŠČE RADENCI

Podjetje, ki ureja vrtove in okolico objektov išče sodelavce za izdelovanje načrtov s programom AvtoCAD (tudi za skrajšan delovni čas ali študente).

Pogoji: dobro poznavanje programa AvtoCAD, znanje nemškega jezika, koristno/zaželeno znanje krajinskega načrtovanja in gradbeništva.

Kainersdorfer

Prijave in informacije: Garten- und Landschaftsbau - Pflasterbau Kainersdorfer, A-8092 Wettersdorf, tel: 0664-4682163 (Österreich), www.kainersdorfer.at

TQM

Telefon za otroke in mladostnike

116 111

Odgovor je pogovor.

Nova številka, stari prijatelji.

VEDNO PRI ROKI, KJER KOLI ŽE STE

Zelena jeklenka za vas na več kot 500 prodajnih mestih po vsej Sloveniji.

www.butanplin.si
zelena jeklenka

BUTAN PLIN
Hiša prijazne energije.

glasbene
lestvice na
radiu murski val**LESTVICA OBMURSKE ZABAVNE
GLASBE DOMAČA PLOŠČA**

1. KUSTE CIGLE F GLAVOU – Kontrabant
2. NIČ HUDEGA – Nija feat. M-Trsta
3. DEKLICA – Daniel Horvat
4. SNEJA – Vedran Franc Husar
5. DAN BO LEP – Klavdija Vrečič

PREDLOGA

ZAKAJ SE NE BI IMELA RADA – Broken Hearts
UPANJE – Moira

**LESTVICA NARODNOZABAVNE GLASBE
GLASBA NAŠEGA SRCA**

1. KO ZVEZDA SE UTRNE – Prleški kvintet i
2. SREČA – Ansambel Toneta Rusa in Boštjan Romih
3. ZAME SI JUTRO IN VEČER – Ansambel nebo
4. DOLGE SO NOČI – Ansambel Saše Avsenika
5. PRVI POLJUB – Ansambel Spev

PREDLOGA

PONOČNJAKI – Ansambel Snežnik
ZAME NAJLEPA SI MOJA DEŽELA – Štrk

**LESTVICA SLOVENSKE ZABAVNE GLASBE
7 VELIČASTNIH**

1. ZA STARE ČASE – Nuša Derenda
2. NI RES – Andraž Hribar
3. PROBLEMOM SREDINC – Nika Zorjan
4. HUDIČ – Zoran Predin in CoverLover
5. TAM NA KONCU DREVOREDA – Vlado Kreslin

PREDLOGA

KDO ŠE VERJAME – Nina Pušlar
in Štiški kvartet
TI PRIHAJAŠ – Matevž Šalehar Hamo

**NAJBOLJŠIH SEDEM TUJIH SKLADB
NA MURSKEM VALU NSTSNMV**

1. BLOW ME (THE LAST KISS) – Pink
2. MOVE IN THE RIGHT DIRECTION – Gossip
3. I FOLLOW RIVERS – Triggerfinger
4. HERE AND NOW – Seether
5. SETTLE DOWN – No Doubt.

PREDLOGA

OH LOVE – Green Day
SPECTRUM (SAY MY NAME) – Florence and the Machine

Majico Murskega vala dobi: **Milica Skuhala, Banovci, 9241 Veržej**, Nagrada čaka v naročniški službi Podjetja za informiranje.

Kupon št. 39

Glasujem za skladbo

Domača plošča:

Glasba našega srca:

7 Veličastnih:

NSTSNMV:

Ime in priimek, naslov:

Izpolnjen kupon pošljite do torka, 2. oktobra 2012, na naslov: Murski val, Ul. arh. Novaka 13, 9000 Murska Sobota, za glasbene lestvice.

RADIOMURSKIVAL 94,6 in 105,7 MHz

Petek, 28. septembra

- 11.15 Zamurjenci se ne dajo
12.30 Od petka do petka – pregled tedenskih dogodkov

Sobota, 29. septembra

- 10.15 Potepajte se z nami – po prireditvah v domači pokrajini
14.15 Oddaja tedna – reportaža o skupnem nočnem programu SNOP

Nedelja, 30. septembra

- 10.30 Nedeljska kuhinja – komentatorska legenda Andrej Stare
13.00 Nedeljsko popoldne – minute za kmetovalce, čestitke, šport, narodnozabavna glasba in še kaj

Ponedeljek, 1. oktobra

- 9.15 Poslanski studio – pomurski poslanci in Marjan Dora
18.00 MV-dur – 50 let narečne popevke

Torek, 2. oktobra

- 12.30 Pravni nasvet – Anita Zotlar Mlakar (Zavod PIP) o osebnem stečaju
18.00 Srebrne niti (Bojan Rajk)

Sreda, 3. oktobra

- 11.15 Trn v peti z Natašo Brulc Šiftar
19.15 Skupaj-Együtt-Fküper – oddaja o narodnostih

Četrtek, 4. oktobra

- 8.30 Kmetijski nasvet: Miran Torič (sadjarstvo)
20.10 Geza se zeza

**DRUŠTVO ANONIMNIH
ALKOHOLIKOV
SLOVENIJE**

Anonimni alkoholiki smo skupnost moških in žensk, ki si delimo izkušnje, moč in upanje, da bi lahko rešili svoj skupni problem in pomagali drugim iz alkoholizma.

Na območju Pomurja se srečujemo v

- Murski Soboti vsak torek ob 19. uri v prostorih veroučnih učilnic pri RK cerkvi sv. Nikolaja (kont. št.: 031 548 875) in
- Gornji Radgoni vsak ponedeljek ob 16. uri v Domu dr. Antona Trstenjaka (kont. št.: 040 627 946).

napovednik prireditev

Odprtje**LENDAVA**

V soboto, 29. septembra, ob 18. uri bo v sinagogi odprtje razstave Sedemkka – 7 let in 7 oblikovalskih projektov avtorskega dvojca Kuhar-Kranjc. Razstavljata Katjuša Kranjc in Rok Kuhar. Razstava bo na ogled do 17. oktobra.

V petek, 28. septembra, ob 19. uri bo v D'CLINICstudios (Glavna ulica 52) odprtje razstave ob koncu projekta Hej! Hej! Xej! Na njej bo predstavljeno ustvarjanje Linde Duvall iz Kanade in Nikole Velickega iz Srbije v Lendavi.

GORNJA RADGONA

V ponedeljek, 1. oktobra, ob 17. uri bo v kulturnem domu odprtje razstave likovnih del, ki so nastala v okviru 8. slikarske likovne kolonije v Konjišču v organizaciji Likovnega društva Gornja Radgona. Tokrat so se ustvarjalci posvetili reki Muri.

Koncert**BELTINCI**

V soboto, 29. septembra, ob 21. uri bo v Ambasadi ŠKM alternativni rock koncert: nastopili bosta zagrebška skupina Joe 4 in ameriška The Gary, ob njiju pa še DJ Stevo Babini.

Gledališče**LENDAVA**

V četrtek, 27. septembra, ob 19. uri bo v gledališki in koncertni dvorani komedija Miro Gavran: Vse o ženskah v izvedbi MGL. Predstava je za slovenski abonma in izven.

Literatura**MURSKA SOBOTA**

V četrtek, 27. septembra, ob 18. uri bo v Pokrajinski in študijski knjižnici predstavitev knjige Vanje Lebar Popolna igra, pripovedoVanja.

V petek, 28. septembra, ob 17. uri bo v Pokrajinski in študijski knjižnici predstavitev knjige Ivanocyjeva skrivnost avtorja dr. Jožefa Smeja.

Praznik občine**GORNJA RADGONA**

V soboto, 29. septembra, ob 10.20 bo v parku za osnovno šolo slavnostno odprtje novega prizidka ekovrtilnice in sprejem zastave ekošole. Ob 17. uri bo na Meleh (Šaruga) literarno-glasbeni popoldan.

V nedeljo, 30. septembra, ob 10. uri bo v mestnem parku promenadni koncert godbe na pihala radgonskega in avstrijskega orkestra.

V ponedeljek, 1. oktobra, ob 16.30 bo na Maistrovem trgu slavnostno odkritje doprsnega kipa Janeza Akvile v Aleji velikih, ob 17. uri bo v domu kulture odprtje razstave Likovnega društva Gornja Radgona: Mura. Ob

18. uri bosta slavnostna akademija Občine Gornja Radgona in koncert Bilbi tria.

V torek, 2. oktobra, med 9. in 16. uro bo dan odprtih vrat doma starejših občanov, ob 16. uri pa kulturni program ob mednarodnem dnevu starejših z nastopom pevke Irene Kogoj - Regine, razstavo ročnih del stanovalcev v avli doma in odprtjem likovnih del Edite Marije Černelč.

V sredo, 3. oktobra, ob 19. uri bo v avli OŠ Gornja Radgona glasbena prireditev Se poznamo?, na kateri se bodo predstavila ljubiteljska kulturna društva iz občine.

Javna razprava**MURSKA SOBOTA**

V četrtek, 27. septembra, ob 16. uri bo v dvorani hotela Diana javna razprava Energetska prihodnost Pomurja 2020, ki jo organizira ZIP – za in proti, zavod za kulturo dialoga v sodelovanju z Leo clubom Murska Sobota. Sodelovali bodo evropska poslanka dr. Romana Jordan, župan Mestne občine Murska Sobota Anton Štihec, strokovnjak za obnovljive vire dr. Peter Kralj in poslanec državnega zbora Dejan Židan.

Dogodek**MURSKA SOBOTA – Hiša Sadeži družbe**

V okviru medgeneracijskih delavnic bo v soboto, 29. septembra, med 8. in 16. uro 3. rojstni dan Hiše Sadeži družbe. Ob 9. uri bosta ustvarjalni delavnici izdelave jubilejnih sveč in izdelave zapestnic prijateljstva, ob 10. uri bo gobarska delavnica, ob 11. uri zeliščarska delavnica, ob 11.30 joga smeha, ob 12.40 podelitev priznanj in zahval, ob 13. uri pa pogostitev in medgeneracijsko druženje. Med 10. in 12. uro bo igral bend The Indirects.

LENDAVA

V četrtek, 27. septembra, bo ob svetovnem dnevu turizma med 10. in 17. uro brezplačen ogled lendavskih kulturnozgodovinskih znamenitosti: Sinagoge, Gledališko-koncertne dvorane, kapelice Sv. trojice z mumijo Mihaela Hadika in drugih. Ob 11. uri bo na grajskem dvorišču vinska trgatev potomke mariborske stare trte z mestnim kletarjem in degustacijo lendavskih vin.

VERŽEJ

V nedeljo, 30. septembra, ob 15. uri bo na dvorišču Zavoda Marianum osrednja prireditev – slovesna akademija ob stoletnici blagoslovitve Marijanišča. Ob tem bo še več spremljevalnih dogodkov. Med 9. in 15. uro bo sejemka prireditev Miholov sejem, na kateri se bodo predstavili roko delci iz Pomurja ter centri domače in umetnostne obrti slovenskih pokrajin. Ob 11. uri bo slovesna sveta maša v župnijski cerkvi sv. Mihaela, ob 13. uri

pa kulturni program in odprtje rokodelske razstave v Centru DUO.

MURSKA SOBOTA

V tednu otroka bo v Pomurskem muzeju Murska Sobota v torek, 2. oktobra, dogodek v okviru programa Z igro do dediščine – Doživetje prostora I, na katerem bodo s pomočjo novih inovativnih pedagoških pripomočkov udeleženci spoznavali muzeje in ljudsko stavbarstvo v Prekmurju, Porabju in Železni županiji na madžarskem. Program bo še 4. in 6. oktobra.

MURSKA SOBOTA/BELTINCI/LENDAVA/GORNJA RADGONA

Društvo Joga v vsakdanjem življenju Maribor z vadbenimi enotami v Pomurju je začelo semester vadbe, ki bo potekal do 31. januarja. V Murski Soboti je vadba za udeležence od 1. do 5. stopnje od torka do četrтка v gasilskem domu. V Beltincih je vadba ob sredah za 1. in 2. stopnjo v Rekreativni. Ob ponedeljkih je vadba v Lendavi za 1. in 3. stopnjo v Centru Banffy, v Gornji Radgoni pa za 1. in 3. stopnjo v ponedeljek in sredo v OŠ Gornja Radgona.

Razstave**MURSKA SOBOTA**

V Pokrajinski in študijski knjižnici bo do 29. septembra na ogled razstava del Matjaža Gederja Enkratne stiske.

V Mikku je na ogled razstava kreacij mlade oblikovalke Polane Žalig Kri-la – Wings.

LENDAVA

V razstavnem prostoru na lendavskem gradu in v preddverju gledališke in koncertne dvorane je na ogled razstava 40 let mednarodne likovne kolonije Lendava, izbor slikarskih in kiparskih del, ki so na likovni koloniji nastala v štiridesetih letih. Razstava bo na ogled do 12. januarja.

V sinagogi je na ogled razstava od desetletnic delovanja Sinagoge Maribor.

LJUBLJANA

V Galeriji Lek (Verovškova ul. 57) bo do 28. septembra na ogled razstava del pomurskih likovnih ustvarjalcev iz stalne zbirke Galerija - Muzeja Lendava ob 40-letnici Mednarodne likovne kolonije Lendava.

SVETI JURIJ

V Domu starejših Elizabeta je na ogled razstava likovnih del, ki so nastala na likovni koloniji Srečanje slikarjev Pomurja in Podravja v organizaciji Likovne sekcije Silva Preloga KD Ivan Kaučiča Ljutomer.

BOGOJINA

V veroučni učilnici pri župnišču si lahko ogledate razstavo likovnih del Likosa, ki so nastala na likovni delavnici in se motivno vežejo na tematiko Košičevih dni.

GRAD

V palaciju gradu bo do 31. oktobra na ogled razstava del akademskega slikarja Nikolaja Beera S pouti na Gorričko.

Film**Star Max MURSKA SOBOTA**

(od 27. 9. do 3. 10.)

Animirani družinski film Pogum – 3D (16.30, od četrтка do torka 18.40, v soboto in nedeljo še 14.40)

Ljubezenski film Šanghaj (v sredo ob 19.00)

Akcijska pustolovščina Plačanci 2 (21.00)

Akcijsko-pustolovski kriminalni triler Nevidno zlo; Maščevanje (od četrтка do torka 20.50)

Akcijski pustolovski kriminalni triler Bournova zapuščina (21.25)

Komedija Stari je nor (19.00)

Akcijski triler V iskanju resnice (18.50)
Animirana družinska pustolovščina Lorax (16.50, v soboto in nedeljo še 14.30)

Animirani družinski film Loti in skrivnost mesečnega kamna (17.00, v soboto in nedeljo še 15.00)

Napovedi kulturnih in turističnih prireditev pošiljajte na elektronski naslov: joze.gabor@vestnik.si.

Kot del koncerna XAL, podjetje XAL Svetila d.o.o. proizvaja inovativne proizvode z najmodernejšo tehnologijo. K sodelovanju vabimo:

**DELAVEC V MEHANSKI PROIZVODNJI
VARILEC:**

Varjenje aluminijastih profilov po TIG in MAG postopku. Varjenje cevi in profilov iz nerjavečega jekla po TIG postopku. Pričakujemo izkušnje iz varjenja po TIG postopku.

**DELAVEC V MEHANSKI PROIZVODNJI
OBDELOVALEC KOVIN:**

Obdelovanje aluminijastih profilov in profilov ter cevi iz nerjavečega jekla – upogibanje, rezanje, brušenje, poliranje. Pričakujemo izkušnje iz obdelovanja kovin.

**DELAVEC V MEHANSKI PROIZVODNJI
OPERATER NA CNC REZKALNEM STROJU:**

Poznavanje programiranja in posluževanje CNC rezkalnega stroja za obdelavo aluminija.

**DELAVEC V MEHANSKI PROIZVODNJI
OPERATER NA CNC ŠTANCI:**

Delo na moderni CNC štanci TRUMPF. Vstavljanje orodja, pisanje in nalaganje programov na stroj, posluževanje in skrb za nemoteno delovanje stroja. Pričakujemo izkušnje v ustrezni smeri, poznavanje orodja, programiranja, posluževanja CNC štanca, znanje nemškega ali angleškega jezika, pripravljenost na dvojezično delo, samoiniciativnost in samostojnost.

KONTROLOR KVALITETE:

Vhodna kontrola, podpora v mehanski proizvodnji in končni montaži, podpora pri izdelavi vzorcev svetil in zunanega pohištva, končna kontrola. Sodelovanje z oddelki v koncernu. Zahtevano aktivno znanje nemškega jezika.

Prošnje poslati na naslov do 15. 10. 2012:
XAL Svetila d.o.o. | Nemčavci 75 | 9000 Murska Sobota
office.si@xal.com | www.xal.com | www.viteo.com

WWW.XAL.COM

Četrtek:
pretežno jasno,
vetrovno
15 | 25

Petek:
zmerno
oblačno
14 | 24

Sobota:
pretežno oblačno,
rahel dež
12 | 22

Nedelja:
pretežno oblačno,
rahel dež
12 | 21

Ponedeljek:
zmerno
oblačno
11 | 21

vreme

Andrej Velkavrh

Deževen konec tedna

Vreme je v teh dneh res slabo napovedljivo. Danes bo precej jasno in vetrovno, pihal bo okrepljen južni do jugozahodni veter. Toplo bo, tudi jutraj, po zaslugi vetra. Od jutri dalje pa je napoved na precej majavih nogah. Najzanesljiveje lahko rečemo, da bo malo manj toplo, a še vedno prijetno. Nekoliko več bo oblačnosti, padavine pa ... predvsem v soboto in nedeljo bo lahko občasno rahlo deževalo, morda pa tudi v petek. Če bo v petek, ne bo v soboto in že smo se ujeli v mrežo nepredvidljivosti. Bolje kaže za ponedeljek, namreč bolj predvidljivo vreme bo, in sicer dokaj sončno in suho.

Dež ne seže na vzhod

Zakaj so vremenske napovedi najpogosteje slabše kakovosti prav spomladi in jeseni? Poleti se polarna fronta, ki je meja med hladnim in toplim zrakom, zadržuje severneje in zato so prodori hladnejšega zraka redki. Imamo lahko nevihte zaradi dnevnega pregrevanja ozračja pa tudi kakšna hladna fronta se najde. A prehodi so običajno hitri, za fronto morda ostane nestabilno ozračje s popoldanskimi plohami in nevihtami še kakšen dan ali dva. V povprečju je vreme zato bolj predvidljivo tudi na daljši rok.

Podobno je pozimi. Takrat je polarna fronta precej južneje in zato naše kraje vremenske fronte prečkajo pogostejše kot poleti. So pa tudi izrazitejše. In izrazitejše pojave je lažje napovedovati, so bolj predvidljivi. Več je sprememb, na katere se lahko »oprime«, in ki kažejo, da se bo vreme spremenilo.

Precej drugače pa je spomladi in jeseni, ko vremenski režim »preskakuje« bodisi iz zimskega v poletnega ali pa obratno. Tako lahko spomladi prehod vremenske fronte spremljajo manj izraziti znaki spremembe vremena, jeseni pa se ti znaki ne izkažejo vedno za verodostojne. Jeseni pride tudi bolj do izraza vlažen jugozahodni veter, ki »pobira« vlago nad toplim Sredozemskim morjem. Vlaga se v obliki padavin izceja nad hribi zahodne Slovenije, na vzhod pa ne seže, saj se zrak do tam že posuši. Skratka, po domače povedano, v prehodnih obdobjih med zimskim in poletnim vremenskim režimom vreme ne ve čisto gotovo, kako naj se ravna, in je bolj muhasto.

vestnikov koledar

Č – 27. september	DAMJAN
P – 28. september	VENČESLAV
S – 29. september	MIHAEL
N – 30. september	SONJA
P – 1. oktober	JULIJA
T – 2. oktober	BOGUMIL
S – 3. oktober	TEREZIJA

V petek, 28. septembra, sonce vzide ob 6. uri in 57 minut, zaide ob 18. uri in 47. minut. Tako bo dan dolg 11 ur in 50 minut. V nedeljo, 30. septembra, ob 5. uri in 19 minut bo na nebu nastopila polna luna – ščip.

fotografija tedna

O da, tetka (nekateri ji rečejo botra) jesen je v naši deželi. Tudi koledarska. Prav poseben postanek je naredila tudi v Vrtnu Lendava, kjer je najmlajšim pokazala nekaj jesenskih zvijač. Večina je res čakala (nekateri še zmeraj čakamo), da se sezona kostanjev in kostanjevih pirejev začne, so pa tudi taki, ki jih ne marajo – ne pečenih ne kuhanih. Pozoren pogled na tokratno fotografijo tedna pa razkrije nekaj namigov, kaj storiti z nabranimi kostanji, ki jih ne bomo pojedli. Enostavno jih s pomočjo igle ali žebeljev preluknjamo in nato poljubno nanizamo na vrvice. Nastale verižice, zaplestnice, pasove ... z jesenskimi pridihom, ki so primerni tudi za otroke po srcu, pa lahko nosimo še dolgo po tem, ko se tetka jesen poslovil. J. D.

FOTOGRAFIJA NATAŠA JUHNOV

Hitrost je ubijala že pred več kot sto leti

Že dolgo velja, da se počasi daleč pride

Tudi brez hitrih avtomobilov je bilo nekoč mogoče peljati prehitro – Usodna je bila hitrost konjske vprege

Opazovanje sveta z odprtmi očmi je že marsikomu še bolj na široko odprlo oči. Na primer napis na nagrobniku ob cesti, ki vodi iz Gornje Radgone proti Svetemu Juriju ob Ščavnici, ob robu gozda pri Grabonošu. Čeprav je zob časa že kar precej načel spomenik, se napis z nekaj truda še da prebrati: »Tu se je Jožef Trstenjak rojen 10. marca 1886, kmet iz Grabonoša, 3. maja 1901 vsled hitre vožnje ponesrečil in kmalu potem umrl. Vsemogočni bodi njemu milostljiv.« Kar pri tem na široko odpira oči, je kombinacija letnice in vzroka smrti – leta 1901 je umrl zaradi prehitre vožnje ...

Je bilo pred 111 leti sploh mogoče tako hitro peljati, da bi človek podlegel posledicam hitrosti? Še tempo življenja ni bil tako hiter kot danes, ko je vse treba storiti v tej sekundi. Ne, že v minulih sekundah bi morali vse opraviti ... Tistih nekaj avtomobilov, ki so se vozili po cestah, pa tudi ni dosegalo hitrosti, primerljivih z današnjimi. Tudi konjske vprege ne morejo peljati niti približno tako hitro kot današnji jekleni konjički. A očitno dovolj hitro, saj je bila prav vožnja s konjsko vprego usodna za Jožefa Trstenjaka. Domačini vedo povedati, da je bil pokojnik, ki je bil kmet in župan v Grabonošu, peljal mlade fante z rekrutacije s konjsko vprego. Tudi danes se ob prometnih nesrečah pogosto zapiše, da je bil vzrok zanje prevelika hitrost. Vendar pa je hitrost očitno zelo relativen pojem glede na to, da je povzročila hude posledice v prometu pred več kot sto leti.

Napis na nagrobniku dokazuje, da je bila že pred 111 leti hitra vožnja vzrok za nesrečo s smrtnim izidom, čeprav takratnih hitrosti ne moremo niti primerjati z današnjimi. FOTOGRAFIJA FRANCI KLEMENČIČ

Je bilo pred 111 leti sploh mogoče tako hitro peljati, da bi človek podlegel posledicam hitrosti? Še tempo življenja ni bil tako hiter kot danes, ko je vse treba storiti v tej sekundi. Ne, že v minulih sekundah bi morali vse opraviti ... Tistih nekaj avtomobilov, ki so se vozili po cestah, pa tudi ni dosegalo hitrosti, primerljivih z današnjimi.

Danes ali nekoč, očitno ne bomo nikoli vsi znali dovolj dobro oceniti, katera je še sprejemljiva hitrost na posameznem odseku ceste. Običajno so omejitve hitrosti narejene z razlogom. A kaj, ko tega razloga pogosto ne razumemo, dokler ni prepozno. J. D., Franci Klemenčič

Naročite svoj izvod časopisa Vestnik

narocnina@vestnik.si

Cena izvoda časopisa za naročnika je 1,75 evra. Naročilo velja do pisnega preklica.

Naročnino bom plačeval za obdobje: trimesečno, polletno, letno.

Po prejemu položnice se lahko oglasite v vaši banki, kjer uredite plačevanje z mesečnimi obremenitvami.

Obvezujem se ostati naročnik časopisa vsaj eno leto. Za nagrado prejmem Vestnikovo majico.

Ime in priimek:	Rojstni podatki:
Naselje, kraj, številka:	Davčna številka:
Poštna številka:	Datum:
Podpis:	Podpis:

Podjetje za informiranje, d. o. o., spoštuje vašo zasebnost in zagotavlja visoko raven varovanja podatkov. Podjetje za informiranje se zavezuje, da bo vaše podatke strojno hranilo in jih uporabilo samo z namenom analiziranja naročnikov, tržnih raziskav ter predstavitev izdelkov in storitev Podjetja za informiranje, d. o. o., ter jih brez vaše privolitve ne bo posredovalo tretjim osebam. Posameznik lahko po 73. členu Zakona o varstvu osebnih podatkov kadarkoli zahteva, da Podjetje za informiranje, d. o. o., trajno ali začasno preneha uporabljati njegove osebne podatke za namene neposrednega trženja. Podjetje za informiranje, d. o. o., je dolžno v 15 dneh ustrezno preprečiti uporabo osebnih podatkov za namen neposrednega trženja in o tem v nadaljnjih 5 dneh obvestiti registrirane uporabnike, ki je to zahteval. Stroške vseh dejanj v zvezi s tem poravnava Podjetje za informiranje, d. o. o.

VESTNIK

DELAM S SRCEM
ZASE IN ZA ZDRAVO
SRCE MOJE DRUŽINE

Pridružite se nam ...

na številnih brezplačnih aktivnostih: dobrodelni družinski tek, družinski pohod otroške delavnice, degustacije, nagradne igre ...

* velja samo za udeležence družinskega teka.

Prost vstop za 3-urno kopanje v Zdravilišču Radenci

www.vzajemna.si
www.zdravilisce-radenci.si

VZAJEMNA
Jaz zate, ti zame.

ZDRUŽENJE
ZDRAVILISČA
RADENCI

ZDRAVILISČE
RADENCI
SAR, NEVILJE & SIVČIČI

Mednarodni
DAN SRCA

Zdravilišče Radenci
30. 9. 2012 - 1. 10. 2012

